TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI: SAYI 260

Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü

A. Caferoğlu

Edebiyat Fakültesi Basımevi
İstanbul, 1968

ESKİ UYGUR TÜRKÇESİ SÖZLÜĞÜ

TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI: SAYI 260

Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü

A. Caferoğlu

1968

Türk Dili, dillerin en zenginidir;
yeter ki bu dil şuurla işlensin.

Ülkesini, yüksek istiklâlini koruması-
nı bilen Türk Milleti, dilini de yaban-
cı diller boyunduruğundan kurtarma-
lıdır.

Gazi M. Kemal

ÖNSÖZ

Dil çok karışık bir yapıya ve sayısız belirtilere bağlıdır. Onları değiştirmeğe ve uyarmağa kalkışacaklar, ancak bilginler olabilir.

Ferdinand de Sassure

Beşinci yüzyıldan başlayarak, önceleri yalnız kendi boy ve soy sopları, sonraları ise diğer Türk urukları ile birlikte, siyasî katma bir birlik haline gelen eski Uygur Türklerinin Orta - Asya dil ve kültür gelişmesinde önemli rolleri olmuştur. Hele Orta - Asyanın olduk-ça kısırlı kültür devresinde, Türk dil kültürünü ayakta tutan, yine de bu Uygurlar olmuştur. Üstelik Bozkır komşuluğunu yapan Moğollara, hocalık vazifesini görmüş, Türk istep kültürünü onlara aşılamışlardır. Vaktile Orhun devleti uyruğundan çıkarak, aşağı yukarı 745 tarihinde, eski Kağanlığın çöküntüsü üzerinde, yeni bir devlet kuran bu Uygurlar, yüz yıla yakın bir devre içerisinde, Türk devletçilik geleneğini devam ettirmiş, 840 tarihindeki çökülüşleri üzerine ise Hâmi eyaletine çekilerek, Türk kültür rehberliğini ellerinde tutmuşlardır. Beşyüz yıllık uzun ömür boyunca, kendi inançlarındaki toleransa sıkısıkıya bağlı kalarak, Türk göçeri toplum hayatiyle yerleşik hayatı ayarlamayı başarmış, Türk dil ve kültürünün yeni baştan gözden geçirilmesine gayret etmişlerdir. Durmadan, türlü dillerden yapılan çevirmeler, Uyguru kendi dilinin ustası yapmış, çeşitli yad diller yükünden korunulmasını, temin etmiştir.

Uygur, doğuştan mağrur, iklim şartlarının etkisiyle haşin bir insan karakterinde olmasıyla, millî iradeyi ve dil kültürünü geliştirmede, hiçbir engelle karşılaşmamıştır. Devrin Orta - Asya bölgesinin en ileri aydınları ve şövalyeleri olmaları hasebiyle de, hukukî ve istiklâl esaslarına dayanan, sayılı bir devlet çeşnisi kurmuşlardır. O kadar ki, devlet sınırları içerisinde bütün din ve diller ser-

bestçe egemenlik sahibi olmuş, kültür yapıcılıkta uhdelerine düşeni fazlası ile yapmışlardır. İşbu toplumun içerisinde, sözlüğünü tesbite çalıştığımız eski Uygur Türkçesi, nâzım rol oynamış, Orta - Asya kültür geleneğine rehberlik etmiştir.

Uzun ömrüne rağmen, Moğol imparatorluğuna boyun eğmeğe mecbur kalan Uygur hakanlığının sınırları içerisine, Hâmi ile Kâşgar arasındaki büyükçe alan girmekte idi. Dış ülkelerle, düzenli ilgiler kurmuş, elçilerle temsil edilmiş bir devlet idi. Çin kaynaklarının Uygur hanlığına dair, verdikleri müsbet ve tarafsız bilgiler, Uygur Türkünün kültür yaratacak kadar, mümtaz bir insan topluluğu olduğunu ortaya koymuştur. Devletin saray hayatı, merasimle dış ve iç hayat düzenleri, ekonomik yapı ve saire, dilde kullanılmasını şart koşan bir yığın ünvan, lâkap, pâye, esnaf derecesi ve türlerinin, doğmasını kolaylaştırmıştır. Uygurca, her yönden hem alıcı ve hem de verici durumuna getirilmiş, Orta - Asyanın, bir nevi uluslararası kültür dili olmuştur.

Uygur toplumunda en yüksek seviyeye ulaşan, fikir ve kültür hayatı idi. Çin kaynaklarından öğrendiğimize göre, Uygur hükümdarları sarayında, yerli ve yadelli tarihçiler, şairler, bilginler, san'atkârlar, musikişanlar büyük bir himâye görmekte idi. Memlekette zengin kitaplıkların bulunduğunu, Çin gezginleri nakletmektedirler. Bir uygur elyazısı ise *Kobuz'un* çok yaygın bir eğlence âleti olduğunu ortaya koymuştur. Bu el yazısı, fevkalâde geniş bir musiki hayatının Turfan vahasını kaplaması sonucunda, türk dilli manzum bir Uygur edebiyatının da var olduğuna işaret etmektedir. Nitekim merhum Reşid Rahmeti Arat'ın yayınladığı *Eski Türk Şiiri* (1965) adlı eseri, bu çağ Türk şiir hayatını ve yaşayışını, olduğu gibi açıklamaktadır. Sözlük hazinesi vazifesini gören bu şiir dilinin önemi, asla küçüksenemez. Aksine şiir, dilden başka, duygu, zevk ve âhenk gibi, manevî hayat varlıklarını da içerisine alarak, daha genç kuşaklara aşılanmasını temin etmektedir.

Böylece bu çağ Orta - Asya Türklüğünün imtiyazlı ve kültür seviyesi oldukça yüksek olan Uygur hanlığı, bilhassa göçebe Bozkır medeniyetiyle yerleşik halklardan edinilen medeniyeti birbiriyle meczetmekte sağlam bir başarı göstermiştir. Yeni kurulan küçük devlet dili ve geleneği, bütün dış direnmelere rağmen Doğuyu ve Moğol Bozkır yaylasını kendi etkisi altına almıştır. Bu yüzden Orta - Asya'da kaynaşan ve kalıplaşan Türk dil ve kültürünün durulanma-

sında Uygur'ların pek sıkı ve olgun hizmetleri görülmüştür. Uygur dili ve edebiyatının azametini belirten zengin yazılı vesikalar da bu devreye aittirler.

Uygur şivesinde yazılmış metinlerin, çoğunlukla orjinaliteden yoksun, çevirme, klâsik dil karakterinde oluşları, diğer şivelerde görülen yeknesaklığı bertaraf edememiştir. Bundan dolayı da Uygur şivesi, üslûbu ve stili ile özel bir hüviyet taşımaktadır. Hele yabancı ıstılah ve deyimlerin Uygur sözlüğünde genişçe ve bolca yer alması, ister istemez, Göktürkçedeki Türkçenin özlüğü zararına olmuştur. Bundan dolayı da bu çağ Türk dili aşamasına «Uygur tili» adı verilmiştir. Çevre ve zaman itibariyle bu «til»e giren yad kelime serveti eski İran, Hind, Soğd, Çin, Tohar ve saire gibi dillere ait olmuştur. Bu türden unsurlar sonraları, Moğol kültür âlemine de devredilmiştir. Ve bu sözlük aktarması, hiç de verimsiz ve etkisiz kalmamıştır.

Çünkü IX. yüzyıldan bu yana, kültür geleneği kuran Uygur Türkleri, XIII. yüzyılda artık geniş Orta - Asya Türk - Moğol halklarının kültür terbiyecisi derecesine ulaşmış idiler. Onlar bu başarıyı, hiç şüphe yoktur ki, gelişen Türk maddî ve manevî medeniyetlerine borçlu bulunmakta idiler. Son yüzyıl içerisinde Uygur hanlığının başşehri olan Hoço veyahut İdikut şehiriçi harabelerinde yapılan arkeolojik kazılar sonucunda, bu eski Türk kültürünü belirten ve Uygur dili ile edebiyatını ortaya koyan emsalsiz yazılı eser parçaları da elde edilmiştir. Budist, Mani, Hıristiyan Uygurlara ait çeşitli tapınaklardan ele geçirilen bu zengin yazma parçalar, Uygur dil, edebiyat ve kültürünün azametini belirten en varlıklı, millî kaynaklarımızdandır. Çoğu, Türkler arasında yayılmış bulunan dinlere aittir, bundan dolayı dinler tarihi araştırılması için kaçınılmaz birer tanıktırlar. Ayrıca bu vesikalar arasında: astronomi, tababet, falcılık ve saire gibi bilgi dallarına ait olanları da vardır. Hele Uygur hükümlarlarından birisi tarafından, komşu ülkeler hakkında bilgi edinilmesi amaciyle gönderilen memurlarca kaleme alınan seyahatnâme, oldukça önemlidir. Bu seyahatnâmenin, şimdilik asıl nüshası elimize geçmemiştir. Tibet dilinden çevirilmişi bulunmaktadır.

Uygur dilinin eğemenliği ve kültür taşıyıcılığı, ister istemez yabancı kelimelerin, kolaylık olmak üzere, serbest kullanışına yol açmıştır. Bir yığın ıstılah ve deyimler dışında, tıbba, ticarete, iktisa-

diyata ve saireye ait oldukça etkili ve devri için kaçınılmaz yabancı kelimeler de kökleşmiş, kalmıştır. Muhtelif toplumlara ait, bilhassa kültür ihtiyaçlarının teminini üzerine almış bulunan Uygur Türkü, elbette yabancı dil etkisini de kabullenmek mecburiyetinde idi. Bunda başlıca âmil, dinî metinler çevirmesi olmuştur. Buna göre de Budist metinleri çevirimi yolu ile Sanskrit, Mâni metinleri yolu ile İran, Hıristiyan metinleri yolu ile Süryâni unsurları, yerleşme hakkını kazanmışlardır. Sözlükteki bu dillere ait kelimeler, bu sebeple Uygurcada kökleşmiş kalmışlardır. Uygurcaya rekabet eden Soğtçanın etkisi de, her bakımdan, tesirli olmuştur. Böylece, çeşitli diller karşısında gelişmeğe konulan eski Uygur Türkçesi, Orhun Türkçesine nisbetle, daha cömertçe yad kelime unsurlarını beslemeğe mecbur olmuştur. Fakat yine de özelliğini ve sâdeliğini yitirmemiştir. Sözlükteki unsurlardan da anlaşılacağı üzere bu yad yükü daha fazla din felsefesine ait deyimlerden ibarettir. Ve çevirenin millî dil kültürü yoksunluğundan ileri gelebilir. Sözlüğe bunların tümü alınmamıştır. Anlatılması mümkün ve metinlerde bolca kullanılanları yalnız alınmıştır.

Bilindiği üzere Türk dili, sahibi kadar göç sever, Bozkır havasında yaşamayı tercih eden bir dil olmuştur. Sâdeliği yönünden Orta - Asya'da sağlam bir hâkimiyet kurmuş, yularını kültürlü Uygur'un eline vermiştir. İşte bu sayededir ki Türk dili uzun zaman, hâkimiyetini başkalarına da tattırmaktan zevklenmiştir.

Taşıdığı tarihî önemi üzerine «Uygur Sözlüğü» vücuda getirilmesi teşebbüsü, çok daha evvel yapılmış bulunmaktadır. Ne var ki, o zamanlarda, Uygur Türkçesine ait yazılı kaynaklar, pek kıt idi. Ve bunlardan elde edilecek olan sözlük varlığı ve sonucu da o nisbette az olacaktı. Nitekim Türk tarih ve kültürü ile yakından ilgili bulunan Çinliler, daha XV. yüzyılda bir Uygurca Sözlüğü taslağı vücuda getirmişlerdir. *Les Vocabulaire ouigour - chinois et persan - chinois de la cour des translateurs de Peking* adı altındaki bu lûgat [Klaproth, *Rapport sur les ouvrages du P. Hiacinthe Bitchourinski, relatifs à l'histoire des Mongols*, J. Asiatique, 1830, N. 31, s. 30-31] vaktiyle W. Radloff tarafından, olduğu gibi lûgatine alınmıştır [*Versuch eines Wörterbuches der Türk - Dialecte*, Sanktpeterburg, I - IV.]. Sınırlı kelime yığınından başka bir şey olmayan bu sözlük, üstelik oldukça ağır Moğol dili yükü altında kalmıştır. Faydalanma-

sında dikkatli olunması gerekir. Buna bakmadan J. Klaproth, *Über die Sprache und Schrift der Uiguren*, Paris 1820 adlı eserinde bu sözlüğü, yeniden yayınlanmış bulunmaktadır. Benim 1934 yılında merhum Atatürk'e sunulan *Uygur Sözlüğü*'m ise, nisbeten sınırlı Uygur dil kaynaklarından faydalanmak suretiyle *mukayeseli* bir Türk sözlüğü olarak vücuda getirilmiştir. Yayınlamakta olduğumuz bu sözlük ise, eskisinin iki misli olmak üzere yaklaşık 7.500 sözü içerisine almaktadır. Şunu da burada hatırlatmak isterim ki, bu sözlük de Uygur Türkçesini bütünü ile toplayamamıştır. Eldeki yazma Uygur metinlerinin doğru ve dürüst yayımları ile ancak ileride bu iş de başarılmış olacaktır. Bu ise yeni Türk kuşağının en iyi bir ödevi olmalıdır. Ben başladım, onlar da bitirsinler.

Sözlüğün yayımını üzerine alan Türk Dil Kurumuna, müsveddeleri gözden geçiren meslekdaşlarımdan Saadet Çağatay'a, Hasan Eren'e, O. Şaik Gökyay'a, yayıma yardımı dokunan Fakülte öğrencilerimizden Osman Sertkaya'ya, burada teşekkür etmeyi ayrıca kendime bir zevk bilirim.

20.XI.1967

KISALTMALAR

Alt. Gr.	A. von Gabain, *Alttürkische Grammatik,* Leipzig 1950.
As. Maj.	Asia Major (dergi)
Briefe	W. Bang, *Türkologische Briefe aus dem Berliner Ungarischen Institut,* Ungarische Jahrbücher, I. 1925, cilt V. s. 41-48; II. s. 231-251; III. s. 392-410; IV. cilt VII. s. 36-45; V. cilt X. s. 16-26.
Bruch.	W. Bang, *Türkische Bruchstücke einer nestorianischen Georgpassion,* Müseon, Louvain, XXXIX, s. 41 - 75.
BSOS.	*Bulletin of the Scholl of Oriental Studies,* London.
Chuas.	A. von Le Coq, *Chuastuanift, ein Sündenbekenntnis der manichäischen Studitores,* Abh. d. Preus. Akad. d. Wissen., Berlin 1921.
DUD.	S. E. Malov, *Dva uygurskih dokumenta = İki uygur vesikası,* V. V. Bartol'du, Taşkent 1927, s. 387-394.
JRAS.	*The Journal of the Royal Asiatic Society,* London.
ETŞ.	R. R. Arat, *Eski Türk Şiiri,* TTK. Ankara 1965.
Ist.	Ahmet Caferoğlu, *Uygurlarda Hukuk ve Maliye ıstılahları,* Türkiyat Mecmuası, III. İstanbul 1934.
İnd.	W. Bang und A. von Gabain, *Analitischer Index zu den fünf ersten Stücken der Turfan - Texte,* Sitzungb. d. preus. Akad. d. Wissen. 1931, XVII. Berlin 1931.
H.	G. R. Rahmeti, *Zur Heilkunde der Uiguren,* SPAW. XXIV, I. 1930; II. 1932.
Hüen.	A. von Gabain, *Die uigurische Übersetsug der Biographie Hüen - tsangs,* SBAW., VII. Berlin 1935.
Hüen. Briefe	A. von Gabain, *Briefe der uigurischen Hüen - tsang-Biographie,* SPAW. 1938. XXIX, Berlin 1938.
Kow.	Kowalewski, *Dictionnaire mongol - russe - français,* I - II, Kazan 1844 - 49.
Kuan.	W. Radloff, *Kuan - şi - im Pusar.* Eine türkische

	Übersetzung des XXV. Kapitels der chinesischen Ausgabe von Saddharmapunda rika, Bibliotheca Buddihca, XIV, St. - Pétersbourg 1911.
Man.	A. von Le Coq, *Türkische Manichaica aus Chotscho,* APAW., I, Berlin 1912; II, 1919; III, 1922.
Man. Erz.	W. Bang, *Manichäische Erzähler.*
Malov	S. E. Malov, *Pamyatniki drevnetyürkskoy pismennosti.* Teksti i issledovaniya, M. - L. 1951.
MSOS.	*Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen,* Berlin.
Pfahl.	F. W. K. Müller, *Zwei Pfahlinschriften aus den Turfanfunden.*
P.P.	Paul Pelliot, *La version ouigure de l'histoire des princes Kalyânamkara et Pâpamkara,* T'oung Pao, XV. Leide 1914, s. 225-272.
Ram.	G. J. Ramstedt, *Zwei uigurische Runenschriften in der Nord - Mongolei,* Journal de la Société Finno-Ougrienne, XXX. 3, Helsinki 1913.
Rd.	W. Radloff, *Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialekte,* Sanktpetersburg, I - IV.
Schm.	İ. J. Schmidt, *Mongolisch - Deutsch - Russisch Wörterbuch,* A. d. W., St. Petersburg, 1835.
Suv.	*Suvarnaprabhâsa. Sutra zolotogo bleska,* I - II, = *Altun yaruk* (Radloff ve Malov neşri), Bibliotheca Buddhica, XVII, Sanktpetersburg 1913.
Tişas.	W. Radloff, *Tışastvustik.* Ein in türkischer Sprache bearbeitetes buddhistisches Sûtra, Bibliotheca Buddhica, XII, St. Petersburg 1910.
THV.	R. Rahmeti Arat, *Eski Türk hukuk vesikaları,* Türk Kültürü araştırmaları, I. Ankara, 1964.
T.T.	*Türkische Turfan - Texte,* ABAW, Berlin I. 1929; II. 1929; III. 1930; IV. 1930; V. 1931 (W. Bang - A. von Gabain neşri); VI - 1934 (W. Bang - G. Rachmatı - A. von Gabain); VII. 1936 (G. Rachmatı - W. Eberhard); VIII. 1954; IX. 1958 ve X. 1959 (A. von Gabain).
TM.	Türkiyat Mecmuası.

TS. V. Thomsen, *Dr. A. Steins Manuscripts in Turkisch «Runic» Scripts from Marian and Tun - huang,* London 1912.

U. *Uigurica.* ABAW. I. 1908; II. 1911; III. 1922 (F. W. Müller yayını); IV. 1931 (A. von Gabain).

Uig. - Wb. J. Klaproth, *Über die Sprache und Schrift der Uiguren,* Paris 1820.

URD. S. E. Malov, *Uygurskie rukopisnie dokumenti ekspeditsii S. F. Oldenburga,* Zapiski Instituta Vostokovediniya Akademii Nauk, I. 1932, s. 129-149.

USp. W. Radloff, *Uigurische Sprachdenkmäler* (S. Malov yay.), Leningrad 1928.

USt. W. Bang ve A. von Gabain, *Uigurische Studien,* Ungarischen Jahrbücher, X, 3, Berlin 1930, s. 193-210.

Wind. W. Bang, *Ein uigurisches Fragment über den manichäischen Windgott,* Ungarische Jahrbücher, VIII. 1928 (A. von Gabain'la beraber).

ZDMG. Zeitschrift der deutschen Morgenländischen Gesellschaft.

Ar.	=	Arapça	Skr.	=	Sanskritçe
Far.	=	Farsça	Sur.	=	Suryanice
Çin.	=	Çince	Tib.	=	Tibetçe
Moğ.	=	Moğolca	Toh.	=	Toharca
Peh.	=	Pehlevice	Yun.	=	Yunanca

A

a Ünlem karşılığı olarak kullanılır : **Oğlum-a** 'Ey oğlum"; **tanrı-y-a** 'Ey tanrı, gibi : Suv. 607; U. III. 35, 26.

ab Av= **av**.

abam **apam, abang**. Eğer, şayet: T T. I. 15, 198.

abam birük Eğer, şayet, bir defa : Suv, 614, 1.

abamu Daimî, ebedî, ölmez, mengü, bengü, sonsuz.

Abamu Özel erkek adı: Man. I. 19, 4.

abamuluġ Daimi olan, ebedi, mengü, bengü, ölmez: Suv. 614,15.

abang =**abam**.

Abıç Özel erkek adı.

Abıḳ Erkek adı.

abın = **ävin**.

abınç Rahatlık, sevinç, refah, avunma : U. I. 41, 2; V. Thomsen, JRAS. 1912, 203.a XXXVII.

abınçu Avunma, teselli, sevinç: TS. 57.

abınıḳ Dölek, sâkin, mutlu, huzur : USp. 43, 3.

abıtmaḳ Teskin etmek, avutmak.

abiçi <Skr. **Abhiyit**, bir yıldız adı.

abişik <Skr. **ahhiseka**, takdis etmek, kutlamak.

abita <Skr. **Amitābha**, burhan, tanık, delil.

abmaḳ Fışkırarak çıkmak, akmak, fışlamak.

abra Arpa.

abuçḳa Koca, ihtiyar, kocamış kimse: USp. 48, 22.

aç Aç: Suv. 610, 16; H. I. 6, 19.

açaġ = **açığ**. Acı : Malov, 353.

Açaġram **Yılan** kelimesile beraber 'Boa constrictor' yılanının adıdır. Öteki söylenişi **Ançakram** : TT. IV. N. 8, 59 Toh : **acakarm**.

açani <Skr. **ājāneya**. Soy, soylu, ırk, soylu kök, imtiyazlı.

açari Öğretmen, hoca, Skr. **āçārya** : Suv. 573, 20.

açarya Hoca, üstad, oğretmen—Moğ. **bakşi**.

açığ 1. Öfke, kızma, şiddet : TT. I. 14, 180.
2. Acı, ızdırap : Man. I. 9, 6.
3. Ekşi, acımtırak : H. II. 16, 12.
4. Hediye, armağan—Moğ. **açuġ**, **açaġ** (Alt.Gr. 292); TT. VII. 44, 10.

açığlı Açık, açılmış olan : Suv. 199, 15.

açılmaķ Açılmak, açılmış olmak : Suv. 199, 15.

açımaķ Acımak : TT. I. 9, 49.

açınmaķ 1. Acınmak : TP. 257.
2. Temizlenmek, arılanmak, arınmak : Wind. 250, 32.
3. Açıklamak, itiraf etmek, açığa vurmak : USt. 198, 55.
4. Özenmek, özen göstermek, itina etmek, ihtimam göstermek : U. IV. 36, 82, P.P. 68. 1.

Açıķ Özel ad : USp. 263.

açıtmaķ Acıtmak, ağrıtmak, gönül kırmak, acı duyurmak : Chuas. 38.

açita <Skr. Semavî mızıkacı, göksel çalgıcı.

açlıķ Açlık : Suv. 609; Malov, 353.

açmaķ 1. Acıkmak, acıkmış olmak : TT. II. 8. 37.
2. Açmak, çözmek, yaymak : TT. IV. 4, 6.

açķınça Açınca : TT. III. 18, 152.

açsıķ Acıksama, açlık, açıkma : TT. 8, 37.

açsız Tok, tokluk : TT. II. 8, 37.

açuķ Açık : U. III. 36, 16; Suv. 56, 15.

ad Ün, şöhret, çav, san : **adı kötrülmiş**, İktidar sahibi' : U. II. 36, 47.

ada 1. Tehlike, felâket, musibet, belâ : U. II. 51, 5; T T. I. 7, 20.
2. Başkası, diğeri, öteki, : U. I. s. 54.
3. Baskı : Man. I. 10, 1.
4. Görüm, İhtiyaç : U. II. 73, 5; Kuan. s. 62, 138.
5. = **ata** 'baba' : Suv. 608, 11; 642, 19.

adaḳ Ayak : Alt. Gr. 292.

adaḳlıḳ Ayaklı : Chuas. 32.

Adaḳ tutuḳ Coğrafiya adı, yer adı : USp. 260.

adalanmaḳ Tehlikeli duruma düşmek, kötü halde olması, kötü duruma sokmak : T T. VII. 83.

adalıġ Tehlikeli, korkulu : P. P. 26, 6; T T. III. 16, 139 **adalıġ orunlar** 'korkulu yerler'.

Adam Âdem : Man. II. 7.

Adam Toġrıl Erkek adı : USp. 290.

adamaḳ 1. Ad koymak, adlandırmak, söylemek=**atmaḳ** : U. IV. 46, 70.
2. Birisine zarar vermek : Tış. 66.

adan =**adın**. Başkası, diğer, başka türlü, bundan başka : Alt. Gr. 292; [Hüen-tsang-Biographie, 1938, s. 26].

Adar Özel ad : USp. 260.

adara =**adıra**. Ayrıntılı, inceden inceye, teferruatlı.

adarmaḳ =**adırmaḳ**. Ayırmak : U. II. 9, 2; Suv. 74, 4.

adsız Korkusuz, tehlikesiz, baskı olmadan, baskısız : Man. I. 28, 27.

adaş Adaş, arkadaş, dost, eş : T T. IV, 46, 52; T T. VIII. 85.

adaş ḳadaş Arkadaş, dost, ahbab, soy sop : Chuas. 90.

adayu Sevimli, aziz, değerli, yavru : T S. 10; Suv. 620, 20. 623, 11.

addın =**adın** : T T. III. 10, 68.

addınçıġ =**adınçıġ** : T T. III. 6, 18.

addıġ **atlıġ**

adıġ Ayı : TS. 10.

adın Diğer, başka, başksı, yabancı, yad : U. III. 35, 19. [Bang, Briefe. III. 393].

adına <Far. آدینه. Cuma günü (Marquart, U J. T T. VII, 42, 19].

adınaġu Başka, başkası : USt. 149, 18; Suv. 611, 14.

adınġuḳa Başka başka, ayı ayrı kimseler : U. III. 4, 3; Suv. 611, 14.

adınaġunı Başkasını : U. III. 4, 3.

adınçıġ =**addınçıġ, adınsıġ**. Başka, başkaca, çeşitli, özel, seçgin, mümtaz, üstün derecede, hayrete değer, şaşırtıcı : Man. II. 8, 13; [Bang, Briefe. V. 16, 1] ve ZDMG. 79, s. 263 (1925).

adınmaḳ 1. Değişmek, başkalaşmak, ayrılmak : U. II. 31, 47;
2. Taaccüp etmek, hayret etmek, şaşmak : T T. 31, 47; Alt. Gr. 292.

adınsıġ =**adınçıġ, addınçıġ**.

adınta Diğer taraftan : Alt. Gr. 292.

adır <Skr. **Ardrā** yıldızı.

adıra 1.=**adara**. İnceden inceye, derinden derine, etraflı.
2. **ödüra.** Öteberide, orada burada : Alt. Gr. 292.

adırġuluḳ Ayırılacak, ayıracak.

adırılmaḳ 1. Ayrılmak : Chuas. 16, 12.
2. Ölmek (mec.) : Suv. 626, 12.

adırılmaḳlıġ Ayrılmaklı olan : Suv. 609, 9.

adırmaḳ Ayırmak, tefrik etmek : T T. I. 9, 71; Briefe, III. 396.

adırt 1. Ayrılık, fark : T T. I. 10, 81.
2. Tıpkı, aynı : T T. V. 22, 21.

adırtıḳ Ayrılık, fark : T T. VIII. 85; TT. II. 14, 118.

adırtlamaḳ Ayıklamak, ayırtlamak, tefrik etmek : TT. V. 24, 76; Suv. 302, 11.

adırtlayu İnceden inceye, derin, teferruatiyle, ayrıntılarıyla : U. III. 5, 12.

adırtsız Ayırt etmeden, ayrılmadan : U. III. 83, 6; Suv. 253, 13.

adıştit =**adişţit**. Mukaddarat, kader, alınyazısı : TT. IV. 12, 41.

adişţit <Toh. Skr. **adhisthita**~**adhistt**=**adıştit** : U. II. 79, 59. [Pfahl. 15]; Kow. 69.

aditya 1. <Skr. **āditya**. Bir yıldız anlamında olup 'güneşi ifade eder' : TT. VII. 15, 43.
2. Cuma günü : TT. VII. 15, 2.

adġançız Başına buyruk, özgür, hür, serbest : TT. VI. 45 not 362.

adġanġu Temyiz, tefrik, ayırt etme, ayıklama : U. II. 19; [Briefe. III. 396.]

adġanġu tözü Daha fazla bir hukuk değimi olup, : ayıklama töresi, temyiz töresidir: U. II. 10, 26.

adġanmaḳ =**atḳanmaḳ**. Bağlanmak.

adġar =**adġır**. Aygır.

adġır Aygır : H. I. 8, 71; TS. 35.

adağırak Dağ keçisi, dağ tekesi, geyik.

adağırlıḳ Yılkı, hara : TS. 7; Alt. Gr. 292.

adlıġ Adlı, sanlı, şöhretli, ünlü : U. II. 36, 47.

admaḳ =**atmaḳ**.

adnaġu =**adınaġu**. Başkası : U. II. 5, 13.

adra =**adıra, adara**. Ayrılmış : U. I. 399.

adrılmaḳ =**adırılmaḳ**. Ayrılmak : U. III. 36, 14; Chuas. 16, 12.

adrudaçı =**adrutaçı**.

adrudmaḳ — **adrutmaḳ**.

adruḳ 1. Artık, başka [**artuḳ**'un metahèse'idir] : U. IV, 42.
2. Olduğu gibi, tamamile,

adruḳ Başka başka, ayrı, çeşitli, ayrı ayrı, çeşitli türden : Suv. 118, 4.

adruḳ adruḳ Ayrı ayrı, her türlü, türlü türlü : Chuas. 19, 40.

aldruḳluġ Fevkâlade, parlak, üstün : Alt. Gr. 292.

adrumaḳ Seçmek : Alt. Gr. 292.

adrutacı Ayırıcı, ayıran : TT. V. 24, 67.

adrutmaḳ Ayırmak.

aduġ Ayı.

adunçsuz Değişmeyen, sabit=**adınsız** : Briefe. III. 396.

adurt Avurt, yanak : TT. II. 16, 4.

adut Avuç, avuç dolusu : TT. VIII. 85.

aġ Ağ, iki bacak arasındaki genişlik : H. I. 6, 22.

aġa Ağabey, büyük kardeş : USp. 260.

aġan Ceza, cezaya çarpma, hüküm geyme : TS. 29; [JRAS. 1912, 1, 211].

aġar 1.=**aġır**. Ağır, şerefli, oturaklı : U. III. 37, 34, TT. VIII. 85.

2. Derin, fevkalade, olağanüstü : **aġar ayaġın** 'derin hürmetle.

aġarlaġ Saygıdeğer, hürmete layık, şerefli : U. IV. 12, 100.

aġaz = **aġız**. Ağız, : U. III. 37, 30.

aġazlanmaḳ =**agızlanmaḳ** : Alt. Gr. 292.

aġdınmaḳ Kalkmak, kalkınmak, yükselmek : Suv. 616, 14.

aġı 1. Servet, varlık, hazine : Man. I. 15, 4; P.P. 7, 6.
2. Göz yaşı : U. II. 61, 9.

aġı barım Var-yok, servet, varlık; **aġısı barımı**, 'varı serveti' : Man. 15, 4; U. II. 76, 2; TT. 44, 3.

aġıçı Hazinedar : Suv. 270, 4; İst. 21.

aġıçı uluġı Baş hazinedar : İst. 21.

aġıl Ağıl : TS. 71.

aġılamaḳ Ağlamak : Suv. 622, 13.

aġılıḳ 1. Hazine, anbar, antrepo, depo : U. III. 47, 17.
2. Hintçenin **garbha** karşılığı olup **Badisatva** unvan-

larında kullanılmıştır : **kök ḳalıḳ aġılıḳ** 'Akāsa-garbha' ve **yir aġılıḳı** 'Ksiti grabha', gibi : U. I. 54.

aġınamaḳ Arkası üstü yere sürtünmek, debelenmek=**aġnamak** : Suv. 626, 13, yuvarlanmak.

aġınçsız Sarsılmaz, yerinden oynamaz, sabit, sağlam : Pfahl. 6. 1; TT. III. 6, 18.

aġır 1. Ağır, çetin : USt. 196, 46, =**agar**.
2. Sanlı, saygideğer, şerefli, itibarlı : TT. VII. 45, 36; Suv. 627, 18.

aġır aġır Pek ciddi, ağırbaşlı, temkinli, şerefli.

aġrınmaḳ 1. Sızlanmak, hafifçe ağrımak, göynemek.
2. Yalvarmak, hüngür hüngür ağlamak : Suv. 12.

aġırlamaḳ Ağırlamak, saygı göstermek, saymak, ihtiram ve itibar etmek.

aġırlatmaḳ Ağırlatmak, hürmet ettirmek, saydırmak : TT. X. 40.

aġırlıġ Saygıye değer, değerli, kıymetli : Wind. 249. 10. Hüen. 47.

aġ(ı)rl(ı)ġ Gebe, hamile. Wind. 249, 10; Gr. 292.

aġıs =**aġız**.

aġız Ağız : TT. I. 11, 108=**aġaz**.

aġız yāl Bir çeşit ağız hastalığı . H. I. 14, 177.

aġlıḳ Boş ve ıssız yer.

aġlamaḳ Ağlamak : Alt. Gr. 293.

aġlıġ =**aġılıḳ** 'hazine' : U. III. 14, 10.

aġmaḳ Yükselmek, ağmak, kalkmak, yukarıya çıkmak : TS. 96; Man. II. 12, 10.

aġnamaḳ =**aġınamaḳ**. Arkası üstü yere sürtünmek, debelenmek, kıvranmak : U. III. 35, 20.

aġraġ =**aġrıġ**. Sızı, ağrı.

aġrıġ Ağrı, hastalık, sızı : Suv. 587, 1.

aġrıġlanmaḳ Fenalaşmak, ağrıları artmak. [Altun yaruk : 54, 22].

aġrıġlıġ Hastalık, sayruluk.

aġrımaḳ Ağrımak, hasta olmak, hastalanmak, sayrulanmak : TT. VII. 35, 5.

aġrınmaḳ İhtimam etmek, önem vermek, özen vermek.

aġrıḳ =**aġrıġ** : USp. 260. Hasta, hastalık.

aġrıtmaḳ Ağrıtmak, acıtmak : TT. VII. 35, 21; Huas. 38.

aġruḳ Hasta : P.P. 68, 3 =**aġrıġ**.

aġruş Hastalanma, ağrı, azap, ıstırap : U. III. 21; Alt. Gr. 293.

aġsaġ =**aḳsaḳ**. Man. III. 49, 4.

aġsanmaḳ =**aġzanmaḳ**. Konuşmak, telaffuz etmek : TT. VII. 52, 121.

aġtarılmaḳ Dönmek, eğilmek, : ETŞ. 35, 74.

aġtaru Çabuk, ivedilkle, acele, süratle : U. II. 4, 10.

aġtınmaḳ Çıkmak, binmek, ata binmek : TT. VIII. 85.

aġu Ağı, zehir : TT. II. 16, 13.

aġuluġ Ağılı, zehirli : TT. III. 6, 26: U. VIII. 8, 12.

aġumaḳ Ağılamak, zehirlemek : Suv. 472, 15; TT. III. 6, 28.

aġuḳmaḳ Ağılanmak, zehirlenmek: Suv. 593, 17; TT. III. 6, 28.

aġzanmaḳ Konuşmak, söylemek : TT. I. 13, 147 **aġzanmış savıġ** 'söylenmiş söz'; telaffuz etmek : Alt. Gr.293.

aḫıtmaḳ =**aḳıtmak** : P.P. 3, 4.

aḫrwznaġ Zodiakus : Man. I. 15, 17 =**anḫrwzn**.

ai Ay.

aiġ Söz : Man. III. 23, 6; II. 6, 25.

ainç =**ayınç**.

ajun Dünya : TT. III. 4. 1; H. II. 22, 14; Meliorankiy, AFoT. 9.

ajunluġ Dünyevi, dünya ile ilgili.

aḳ 1. Ak, beyaz : TT. I. 13, 159; TS. 29, kır at : Alt. Gr. 295.
2. Kötü, fena : P.P. 62, 5.

aḳa Büyük kardeş, ağabey : THV. 44, 11.

aḳaş Özel ad : USp. 261.

aḳ bi Kır at, beyaz at : TS. 7.

aḳdarılmaḳ =**aḳtarılmaḳ** : Suv. 133, 21.

aḳı Cömert : TT. VI. 16, 4.

aḳıġ 1. Akış, akma, akıntı : Suv. 185, 20 [terim olarak] TT. X. 41.
2. Göz yaşı : U. II. 66, 42; TT. VIII. 86.

aḳıġlıġ Akan, akıcı : Suv. 704. 13.

aḳıġsız Akıntısız, akmayan : Suv. 680, 17 [terim olarak].

aḳınçsız Sabit, yerinden oynamaz, sağlam, muhkem : Suv. 488, 13; USp. 261.

aḳırlamaḳ Ağırlamak : U. II. 40, 104.

aḳışmaḳ Caymak, sözünde durmamak : URD. 139, 14.

aḳıtmaḳ Akıtmak : TT. III. 20, 163.

aḳlamaḳ Kötülemek, fenalamak : P.P. 29, 1. gücü yetmemek, muktedir olmamak : TT. VIII. 86; P.P. 29, 1.

aḳmaḳ Akmak : Suv. 619; TT. VI. 52, 444.

Aḳ Pıra Özel ad. Usp. 261.

aḳru =**aḳuru**.

aḳtarmaḳ 1. Dönmek, çevirilmek, aktarmak : U. II. 4. 10.
2. Çevirmek, tercüme etmek, : U. I. 14, 7.

aḳtarılmaḳ Aktarılmak, baş aşağı çevrilmek, devrilmek, yuvarlanmak.

aḳtınmaḳ Suya batmak, akmak.

aḳturmaḳ 1. Yükseltmek : Man. I. 13, 19.
2. Akıttırmak : TT. VII. 47, 7.

aḳuluġ =**aġuluġ** : T.T. III. 6, 26.

aḳuru aḳuru Yavasça, sessizce, yavaşçacık : Suv. 716, 22.

aḳuru turḳuru Doğru, müstakim : Suv. 619, 13.

al 1. Alt, bir şeyin alt tarafı : Man. 37. No 19; TT. I. s. 24.
2. Al rengi : TT. VIII, 25, 5.
3. Yol, vasıta, usûl, çâre : Suv. 363, 20; TT. I. 11, 107.
4. Al, hile, aldatma : TT. X. 40; Suv. 9, 9 **al altaḳ**.

ala 1. Cüzam : H. I. 6, 48; Rd. I. 351; TT. VII. 34, 4-5.
2. Ela renkli (at) : TS. 2.

alaçu Alaçık : U. III. 7, 25, 6, 2 ve s. 91.

alangadturmaḳ Arıklatmak, zayıflatmak, düşürmek : TT. III. 10, 88.

alangumaḳ Yorulmak : Alt. Gr. 293.

alangurmaḳ Arıklatmak, zayıflatmak, güçten düşürmek, yormak : TT. I. 25 not 152 ve 28 not 187; Suv. 610, 22.

alaḳırmaḳ 1. Bağırmak, çağırmak, gürültüye getirmek, ateşli konuşmak : U. IV. 34, 67; TT. X. not 363.
2. Konuşmak, düzensiz duruma düşmek.

alaḳırışmaḳ Bağrışmak, çağrışmak : U. IV. 22, 296.

Alban 1. Özel ad : Usp. No. 76.
2. Hizmetle ödenen bir vergi adı : USp. 261; Rd. I. 433; Schm. s. 12.

alçaḳ Alçak gönüllü, mültefit : Alt. Gr. 293.

aldı **altı.**

aldun = **altun**.

alġınmaḳ Kaybolmak. U. II. 42, 35 = **alḳınmaḳ**.

alġu Hep, bütün, hepsi : Suv. 615, 1.

alġunı Hepsini : P. P. 15, 2.

alḫınmaḳ = **alkınmaḳ** : U. II. 79, 53.

alıḳmak = **alḳmaḳ**.

alılmaḳ Kendisi için almak : TT. VIII. 85.

alım Borç, borç alınan her şey: İst. 26.

alımçı Borç veren: Suv. 8, 12; 10, 16.

alın 1. Alın: H. I. 12. 166.
2. Ön taraf: Man. 37, 4.

alınç Alan, elde eden: TT. VIII. 85.

alıng Aciz kimse, güçsüz kişi: ME. 27, 32.

alınglıġ Alınlı, alnı olan: U. II. 59, 4.

alınmaḳ Elde edilmek, alınmış olmak, kendisi için almak: TT. V. 24, 73.

alış Alış, alış-veriş, ticaret; bir vergi türü: USp. 262; İst. 36.

alışmaḳ Almak, elde etmek: TT. II. 17, 85.

allıġ Hileli, allı: TT. I. 8, 26.

Alḳa Özel ad: USp. 261.

alḳamaḳ Övmek, methetmek: TT. I. 14, 170; USt. 192, 21.

alḳanmaḳ 1. Övülmüş olmak, ünlenmek, şöhretlenmek: Chuas. 98.
2. Yemek (hayvanlar için): Man. I. 8, 8.
3. Saldırmak, yoketmek: Chuas. 33 not 28.

alḳansıḳ **törü** kelimesile. methetmek, övmek: Chuas. 96,

Alḳaşı Özel ad, antroponim: USp. 262.

alḳat Övme, medih, sitayiş: TT. VIII. 85.

alkaṭmaḳ Övdürmek, methettirmek: TT. III. 10, 59.

alḳġuçı Hırsız: U. III, 66, 16.

alḳıġ 1. Uzak: TT. VI. 34, 241; 36, 274.
2. Geniş: TT. X. 40.

alḳınçsız Eksilmeden, azalmadan, bol, bitmez tükenmez, sonsuz: TT. VI. 46, 462.

alḳınçu Azalma, eksilme, son, nihayet: TT. VI. 30, 205.

alḳınçu **öd**'le birlikte. Ecel, ölüm saati: Mah. III. 21, 4.

alḳınmaḳ Bitmek, tükenmek, azalmak, eksilmek, kaybolmak: Suv. 600, 4; TT. I. 8, 33.

alḳınturmaḳ Kaybettirmek: USt. 198, 17.

alkış Övme, kutlama, taktis, hayır dua: TT· III. 20, 161.

alḳmaḳ Azalmak, bitmek, tükenmek, sona varmış olmak, sona ermek: U. III; 88, 4 = **alıḳmaḳ** <**alıḳ-maḳ.**

alḳu Hepsi, bütün, hep, herkes, her nevi, çeşitli: TS. 101; U. I. 54 **alġu** <**alı-ḳu**.

alḳuġun Büsbütün, hep, bütünü ile: Alt. Gr. 293.

alḳunı Hepsi=**alġunı.**

almaḳ Elde etmek, almak: Suv. 616, 20; **gälin'le** beraber 'evlenmek': TT. VII. 40, 51.

alngadmaḳ Zayıflamak, arıklamak, halsiz olmak: TT. V. 10, 97.

alngadturmaḳ Zayıflatmak, arıklatmak, güçten düşürmek: TT. V. 10, 92.

alngatmaḳ **alngadmaḳ.**

algil Al, alıver.

alp 1. Yigit, cesur, alp: Suv. 607. 13.
2. Şiddetli (tehlike): TT. III. 20, 168.
3. Güç, zor, müşkül: Suv. 109, 1.

Alp Özel adlara eklenen rütpe, lakap: **Alp Toġrıl**, **Alp Tutuḳ**, gibi (Türk Hukuk ve İktisat Tarihi Mecmuası, I, 110).

alpaġut Bir rütbe: Pfahl. 23, 14, Rd. I. 430.

alpırḳanmaḳ Yorulmadan, ısrarla bir şey üzerinde çalışmak: USp. 180. 3; Kahramanca davranmak,

alpırḳamaḳ Kendisine yigit süsü vermek, sebatla çalışmak: USp. 185 not 4.

alp süngüş <Skr. **Vyāghra**. Bir ilah (yahut şeytan) adıdır: TT. VII. 23, 51.

alp yol Tehlikeli, çetin yol: TT. VII. 21, 8.

alsıḳmaḳ Çalınmış, aldanmış olmak (Hukuk).

altaġ/ḳ 1. Hile, al, aldatma: U. II. 48, 15. (Altun Yaruk, 38, 9).
2. Yardım, destek: TT. X. 40.

altaḳ = **altaġ**: Suv. 9, 9.

altı Altı (6): Suv. 133, 13.

altı ḳırḳ Otuz altı (36): Suv. 614, 6-7.

altın Altta, aşağıda: Suv. 584, 4-5, altında, alt taraf.

altınç Altıncı: TT. V. I. 12, 62.

altınḳı Alttaki, aşağıdaki: 2 TT. 12, 123.

altırar Altışar: USp. s. 262.

altmış Altmış (60): TT. VII. 20, 13.

Altmış Ḳara Antroponim, özel ad: USp. 262.

altun 1. Altın.
2. Zühre yıldızının adı, sabah (Akşam) yıldızının adı: TT. VII. 11, 45.

Altun aruġu Bir boyun, halkın adıdır: Alt. Gr. 293.

altunluġ Altınlı, altınla süslenmiş, altın gibi: TT. II. 8, 68.

altun yartmaḳ Altın sikke: TT. X. 554.

Altun yış Toponimdir: Ram. 56. Büyük Altay dağı anlamında kullanılır.

amal = **amıl, amul**. Sâkin, uslu, yavaş: Alt. Gr. 294.

amanzi Şeytan adı: U. II. 66, 34.

amarı 1. Başkaları, kimileri, bazı, diğerleri, birkaçı, toplu olarak: TT III. 12, 92; Man, I. 24, 5.
2. Özel ad [URD. s. 14].

amdı = **amtı**.

amıl Sâkin, uslu, halim, yumuşak huylu: Sūv. 484, 17. = **amal;** Man. III. 20, 6.

amırmaḳ Sâkin olmak: TT. III. 12. 98; USp. 265.

amırtġurmaḳ Yatıştırmak, teskin etmek: TT. V. 19, 115.

amırtġurdaçı Yatıştırıcı, yatıştıran, teskin eden: TT. V. 24, 78= **amırtkurdaçı**.

amırtḳurdaçı = **amırtḳurdaçı**.

Amıta-ayuşı Buda adıdır: Suv. 173, 12.

amra "Magnifera İndica" adlı ilaçtır: H. II. 28, 134.

amraḳ Sevgili, aziz: Pfahl. 22, 6.

amramaḳ Sevmek, aşık olmak, sevme.

amranmaḳ Sevgi, aşk, sevinç, sevmek: TT. II. 10, 85; U. III. 10, 15.

amranmaḳlıġ Sevilmeli, sevilecek olan.

amraşmaḳ Sevişmek, çok sevmek: TT. VIII. 85.

amrılmaḳ Yatıştırmak, sâkinleşmek, U. IV. 34, 60, TT. X. 416.

amrılturmaḳ Yatıştırmak, teskin etmek. TT. V. 24, 74.

amru Daimi, devamlı: Suv. 109, 7.

amsaḳ Zevk, eğilim, temayül: USp. 262.

amşu Kurbanlık yemek (?): TT. VII. 35, 9.

amdı = **amtı**: TS. 101.

amtı Şimdi: Suv. 573. 20. = **ämti**

amtıḳan Şimdi, tam şimdi: TT. I. 152; U. II. 79, 45.

amtıḳatägi Şimdiye kadar: TT. III. 10, 65.

amtı oḳ Hemen, derhal: U. 708, 97.

amtıḳına Şimdi.

amtıḳıya Şimdi.

amtıḳı Şimdiki.

amul **amıl**= **amal**. Uslu, halim, yavaş, sâkin: Hüen 90.

amulluḳ Usluluk, sükûnet: Usp. 262; Mog. **amul**: Schmidt, 10.

amurtmaḳ Teskin etmek, yatıştırmak = **amırtġurmaḳ; amırtmaḳ**: Alt Gr. 294.

an O: TT. VIII. 85; IX. 40; (Altun Yoruk. 36, 7).

ana Anne: Suv. 620, 15.

Anant Özel ad, etnonim: Suv. 607, 7.

anantris <Skr. **anantarya** 'günah adıdır': TT. IV, 15-16.

anbitik Alınyazısı, mukadderat, kader kitabı, sonuç <Çin. **an** 'masa' büro, muhakeme, adlî iş: Suv. 8.

ança Bir miktar, bukadar, biraz, bu türden : U. 21. III. 40, 38; TT. X. 40,

ançada = **ançata**

ançağınça = **ançağınça** : Man. I. 6, 19.

Ançakarm = **Açagram** U. II. 84, 11.

ançakın Zerre kadar, ufacık, minnacık : U. IV. 8, 24.

ançakınça Tam o anda : Suv, 618) 14.

ançamā Daha o kadar, bir daha : H. I. 8, 53 = **ançma**.

ança munça Bir şey, bir miktar : TT. VI. 36, 262.

ançata Bunun üzerine, ondan sonra : Suv. 619, 18=**ançada**.

ançata kin Bundan sonra: Suv. 625, 21.

ançata timin Tam o anda : Suv. 618, 14.

ançğınça Bu sırada, eni sonu, nihayet.

ançma Daha okadar, daha o denlü: H. I. 6, 53=**ançamā**.

ançaman Topluluk, halk, camaat=**kuvrağ**: Man. İİI. 34, 3.

aaçolayu =**ançulayu**.

ançu Değer, kıymet; Pelliot, TP. XXI. 1929, s. 264; 'mükâfat' : U. III. 32, 16 (Oriens, 9, s. 240), sema.

ançulamak Tapmak, saymak, hürmet etmek, saygı göstermek, itibar göstermek, değerlendirmek: TT. V. 28, 125.

ançulasığ/k Layıkile : Chuas. 103.

ançulayu Ancalayın, böylece, bu suretle, bunun gibi: U. II. 32, TT. X. 40.

ançulayuma Ancalayın, keza : M. I. 13, 6.

ançulayuma kalmış'la birlikte. Budda adı: TT. X. 551.

anda = **anta, anda munda** 'her tarafta, ötede beride: Suv. 625, 10.

andağ =**antağ**

andın Ondan: TT. VII. 40, 47 = **antın**.

andın kim Ondan sonra, bunun üzerine: TT. VII. 40, 47.

andıran Büsbütün, tamamile: Suv. 612, 16; Malov, s. 358, oradan: Alt Gr. 294.

ang "En, yüksek" gibi büyütme sigasıdır: Wind. 256: kimi kezde **äng**'dır.

anga Ona: Suv. 624, 6.

angamaḳ Anlamak: U. II. 38, 69.

angar Ona: Wind. 250, 50.

angaraḳ <Skr. **Angaraḳa** 'Mars yıldızının adı': TT. VII. 20, 1 = **anggaraḳ**.

angayu Uzak, ötede: Hüen. 42.

ang başlayu Enbaşta, ilkin, ilk: Suv. 5, 21.

ang başlayuki Baştaki, ilk, en başta olan: TT. V. 20, 7.

angçı Avçı: TT. IV. 8. 56; 'hayvan avcısı': U. II. 84, 9.

anggaraḳ = **angaraḳ**.

angıġ Kötü, fena, TS. 55: **angıġ yablaḳ**.

angıġ ädgü Çok iyi: TS. 9; U. I. 55.

angın 1. Onun: U. II. 39, 89.
2. Omuz: Suv. 391, 7; 399, 4.

angıtmaḳ İğilmek, saygı duruşunda bulunmak: U. III. 12, 16.

ang'ilki İlk: H. I. 6, 14; Suv. 608, 2.

anglamaḳ Anlamak: U. I. 8, 16.

angräk Tırnak: U. II. 46, 71. = **ärıngäk** ∽ **ängräk**.

angsız Ayırmadan, istisnasız, tümü ile, hep, bütün: Suv. 559, 2; Wind. 252 not 3.

anı Onu: U. III. 12, 9; **anı barça** 'hep onu': TT. IV. 6, 40; **anı üçün** 'onun için'.

anıġ Kötü, fena: TT. II. 14 not 2.

anın 1. Andan dolayı, bunun için, bu sebeple: TT. VII. 51, 88.
2. Onunla: TS. 53.

anıng Onun: U. IV. 20, 234; TT. X. 272.

anḳabuş = **äukäbüş**. 'Hingu': H. II. 8, 47.

angḳaru Anlamak, sezmek: ETŞ. 13, 143.

anḳıtmaḳ Baş eğmek, teslim olmak: U. III. 28, 28.

anḳıttırmaḳ Başeğdirtmek: T.T. III. 12, 78.

anlar Onlar.

anoşagan Ölümsüzler, ölmezler, ebedi yaşayanlar: TT. III. 16, 145 < Far. **anōşag-ān.**

ant Yemin, and.

anta Orada = **anda**: U. II. 79, 56; III. 34, 1.

anta kin Ondan sonra: P.P. 68, 2.

antaça Tam orada, o yerde: Bruch. 47.

antada Ondan, oradan, bundan: U. III.74, 23.

antada basa Bunun üzerine, bundan sonra: U. I. 30, 12.

antada kisrä Ondan sonra, sonda: Chuas. 77.

antaġ = **antaḳ** < **anta** + **oḳ**. Böylece, bu suretle, böyle: Wind. 249, 5.

antaġ oşuḳluġ Buna benzer, böyle. Suv. 607.

antıḳmaḳ Yemin etmek, and içmek: Chuas. 53. =**andıḳmaḳ**.

antırdın Oradan: U. II. 45, 49.

Antsu Antroponim: URD. 138, 3.

anudara < Skr. **anuttara**: ETŞ. 399 (Burkan).

anunmaḳ Hazırlanmak: TT. III. 4, 3; Man. I. 14, 5.

anuḳ Hazır: Suv. 610; USp. 262.

anurat < Skr. **Anurādhā**. Bir yıldızın adıdır: TT. VII, 12, 17. =**anurad**~**anurd.**

anutmaḳ Hazırlatmak: TT. I. 11, 109.

anutulmaḳ Hazırlatılmak: TT. VIII. 86.

Anupadat Bir gölün adıdır. Küen. 42.

anurd = **anurat**.

anvant = **avant**: İnd. 7.

ap Her nekadar, gerek...gerek. ister....ister: U. II. 4, 2; Tiş. 48.

apa Abla, büyük kız kardeş: Man. I. 22, 3 (JRAS. 1912, 219).

apam = **abam** 'eğer' : TT. III. 10, 64.

Apar Avar (etnonim): Man. III. 32.

apisġop Metropolit: Man. III 49, 8.

Aprin-çor Bir Türk şehzadesinin adıdır: Man. II. 7, 1.

apsmar Sar'a, tutarık <Skr. **apasmāra:** H. II. 22, 27.

ara Ara, orta: TT. VIII. 86.

Ara Buġa Özel ad, antroponim.

aral Ada: TS. 92.

aradın azun Ölümle yeniden dirilme (bâs bâdelmevt) arasındaki zaman: U. IV. 81, 69; II. s. 83.

aralıḳ Aralık, mesafe: USp. 188.

Aram ay Uygurlarda yılın ilk ayının adıdır. TT. VII. 2', 14; Altın-Ordu yarlıklarında "muharrem ayı" karşılığında kullanılmıştır (Vesélovskiy, Potanin armağanı, 532); Göktürkler de kullanmışlardır (J. Marquart, Die Chron. der alttürk. Inschrfiten, 29-30).

Ara Tämür Erkek adı: USp. 262.

aravadana = **arayadana**: U. I. 14, 13.

arayadana Manastır: U. III. 88, 16.

Arazan Özel ad: TT. IX. 40, antroponim: Man. Erz. 27, 34.

arbalamaḳ Büyülemek, sihirlemek: USp. 262.

arçun <Skr. **arjuna** "terminalia Arjuna" adlı bir ilaç adıdır: H. II. 28 134.

Arçuni Özel ad, antroponim: U. II. 54, 6.

Arçuḳ Özel ad, antroponim: URD. 138, 1.

ardaçı = **ärdäçi**: U. III. 60, 8.

ardatmaḳ = **artatmaḳ**: TT. I. 9, 65.

ardır <Skr. **Ārdrā** 'bir yıldız adı': T. T. VII. 15, 31: **ardır yultuz.**

arduḳ =**artuḳ.**

ardun = **artun.**

Arġu = Toponim; etmonim de olabilir: Man. I. 26. 25.

arıdmaḳ = **arıtmaḳ.**

arıġ 1. Temiz, arı, saf, kusursuz, mukaddes: TT. IX. 40.
2. **sämäk**'le, çay, çay kıyısı, ark : Suv. 608; Malov 360.
3. **simäk**'le: Orman, koruluk : U. III. 63; Wind. 252 not 8.
4. **täñrim**'le. Mukaddes tanrım. USt. 194, 14.
5. **tägin**'le. Özel ad : USp. 263.
6. **dintar**'la. Gerçek din hadimi: Chuas. 59.
7. **tigin**'le, Özel ad : Suv. 506, 11.

arıġsız Murdar, pis, temiz olmayan: H. II. 30, 147.

arıġsızlıġ/ḳ Pislik, kirlilik, murdarlık: Suv. 613, 17; BSOS. IX. 292.

arıḳ =**arıġ** 'ark, çay, çay kenarı': Suv. 608, 7.

arımaḳ 1. Temizlemek, temiz olmak: Suv. 63, 8; USt. 200, 84.
2. Hukuki değerini kaybetmek, güçünü yitirmek: URD. 14.6
3. Ölçmek, hisaplamak : DUD, 391, 7=Mog. **arılḳaḫu.**

arılmaḳ Ölçülmek, ölçmek: DUD: 3, **äksük-süz tökäl sanap arılap birdim** 'eksiksiz tamamını sayıp, ölçüp verdim'.

arınmaḳ Arınmak, temizlenmek: Chuas. 21, 5.

arırı Bir ilâçtır. 'Terminalie chebuba' : H. I. 12, 165.

arış Arı, temiz, pâk: TT. VII. 40, 120.

arıtı Tüm, tamamile, tekmil: Suv. 623, 16.

arıtınmaḳ Arınmak, temizlenmek: Suv. 478, 16.

arıtmaḳ Temizletmek : Wind. 250, 35; TT. V. 26, 98.

arjawrt Lacivert : U. IV. 30, 49<Skr. **rajāvarta.**

arḳa Arka, bir şeyin arka tarafı : TT. IV. 10, 20 : **iki arḳa ḳılıp** 'araya ayrılık sokup' : USt. 194, 15.

arḳaġ Mekik ipliği, atkı : TT. VI. 48, 391.

alḳaşmaḳ Yardım etmek, arka olmak : TT. VIII. 86.

Arḳar başı Bir çeşme adıdır : Ram. 56.

arḳış 1. Kervan : U. II. 21, 18.
2. Haberci : U. III. 29, 3; Hûen. 29.

arḳu Dere, nehir : TT. IX. 40; Hüen. 42.

arḳun Nihayet : TT. VI. 36, 263.

arḳura **yatmaḳ**'la çaprazlama yatmak : ETŞ. 390.

arḳurmaḳ Bir yandan öteki yana geçmek : Suv. 133, 20. çapraz geçmek : Alt. Gr. 295.

aruḳuru Haçvari, çapraz : TT. VII. 37, 15; Suv. 153, 20.

armaḳ 1. Aldatmak : TT. IV. 10, 5; USt. 196, 23.
2. Yorulmak : TS. 25, 25.
3. Girmek, hûlûl etmek : Hüen. 42.

arpa Arpa : H. I. 8, 72.

arpaça Arpa gibi: Man. III. 40.

arslan Arslan : Suv. 646, 2.

Arslan Antroponim : Man. I. 27, 8; **Çigil Arslan** [Chavannes, Documents, 147, 249 **Arslan Tarḳan**].

arsu Değersiz, kıymetsiz : Ind. 8.

art 1. Arka, yardım : Suv. 409, 10.
2. Dağ geçidi : TT. VII. 54, 5; TS. 10.

artaḳ Bozuk, yıkık, harap, boğulmuş : USt. 199, 27; Suv. 621, 13.

artaḳ yavuz Bozuk, kötü, perişan, harap : Suv. 621, 13; USt. 196, 26.

artamaḳ Bozulmak, mahvolmak, mahvetmek. Suv. 613, 15; TT. III. 6, 28.

artatmaḳ Bozmak, harabetmek : Suv. 613, 9; TS. 91.

artı =**arıtı**.

Artı ınal Antroponim : USp. 263, şahıs adı.

artızmaḳ Arkasından gitmek : Chuas. 61.

artmaḳ Artmak, çoğalmak : USp. 262.

artuç Ardıç. "Iuniperus communis" : TT. I. 14, 165; H. II. 30, 177.

artuġraġ =**artuḳraḳ**.

artuḳ Artık, çok, fazla, arta kalan, son, son derece : H. I. 14, 171; U. III. 35, 19.

Artuḳaç Antroponim : TT. VI. 10.

artuḳraḳ Artıkrak, fazlasile, fevkâlâde, olağanüstü : TT. II. 8, 71.

artuḳta artuḳ Pek iyi, fevkâlâde : U. IV. 28, 2.

artun Kimyon : TT. VII, 33, 10; H. I. 6, 15; Alt. Gr. 295.

arturmaḳ Kandırmak, celbetmek : Suv. 626, 5.

Aruġ Antroponim : THV. 43, 13.

Aruġu =**Arġu** : Man. I. 26, 29.

aruḳ Yorgunluk, argınlık : U. III. 80, 16; P.P. 37, 1.

aruḳsuz Yorulmak bilmeyen, argın olmayan : U. IV. 22, 273.

arvıḳ tänri Tanrılardan birinin adıdır : Pfahl. 8, 13.

arwış Sihir, büyük afsun : TT. V. 10, 96.

arwışçı Büyücü, afsuncu, sihirbaz : TT. V. 12, 128.

Aryaman <Far. **aryāmān** 'dost'. Özel addır : Man. Erz. 25, 1; [F. W. K. Müller, Mahranāmag, 17, 212], TT. X. 40.

Arzı =**İrji, irzi** : Suv. 609, 7=Moğ. **arsi** [Schmidt, 16].

as =**aş** : Man. I. 16, 2.

asaġ =**asıġ**.

asan 1. Sağlam, sıhhatli, esen : TT. VII. 38, 6 =**äsän**.
2. Far. **āsān** 'kolay' : H. I. 10, 109.

Asana Antroponim : THV. 40, 20.

asanki Süre, zaman mesafesi [felsefe terimi], devir : Pfahl. 8, 81=**asangi.**

asan tükäl Sağ ve selâmet, sağ-esen. P.P. 22, 6.

asanwar <Skr. **asamvarika** 'günah' : Ind. 8.

asġançu Yaltaklanma, ikiyüzlülük, riyakârlık : TT. IV. 18. not A. 72.

asġançulamaḳ Eğlenmek, alay etmek, istihza etmek, yaltaklanmak, iki yüzlülük yapmak : TT. IV. 8, 72=**asḳançulamaḳ~asġunçulamaḳ.**

asıġ Ası, kazanç, istifade, fayda, faiz : TT. I. 9, 59.

asıġlıġ Asılı, faydalı, kazançlı : TT. I. 9, 61.

aşıġsız Asısız, kazançsız, faydasız : USt. 208, 10.

asılmaḳ Asılmak, artırılmak : TT. IX. 40.

asılmaḳ =**aşılmaḳ** : TT. IX. 40.

asınmaḳ Asılanmak, yararlanmak, faydalanmak, bağlanmak, asılmak : TT. VIII. 96.

asırmaḳ Terbiye etmek : THV. 39, 7.

asḳançulamaḳ =**asġançulamaḳ.**

asḳın Asılmış : Suv. 619, 12.

asḳınturmaḳ Astırmak, astırılmış olmak.

asḳuġ Askı, çardak.

aslamaḳ Yemek [hayvanlar hakkında] : U. II. 66, 39.

asmaḳ Asmak, çoğaltmak, artırmak : Suv. 615; U. IV. 22, 271.

asra 1. Alt, aşağı, alçak; Man. III. 7, 12.
2. Alçak gönüllü, mütevazi : TT. II. 17, 68.

Asravaġ Bir günahın adıdır : U. II. 84, 7.

asturmaḳ Astırmak.

asu =**azu** : H. I. 12, 167.

asun =**ajun~aşun** : Suv. 611, 23.

asur =**asuri.**

asuri <Skr. **asura** 'cin, demon, şeytan' : USt. 198, 60; TT. VI. 52, 432.

asurmaḳ Aksırmak : TT. VII. 44, 2.

aş 1. Aş, yiyecek, yemek : H. II. 22, 32.
2. Kurban yemeği, kurbanlık : TT. VII. 34, 6.

aşa Aşırı, aşarak, fazlasiyle, aşkın : TT. VIII. 86.

aşadaçı Yiyici.

aşamaḳ 1. Yemek, silip süpürmek : Suv. 529, 2; USt. 198, 63.
2. Kabul etmek, hürmet etmek, saymak : Suv. 559, 16.

Aşan Özel ad : USp. 263.

aşanmaḳ Yemek yemek, gıda almak : TT. I. 26 not 160.

Aşan Puḳa Özel ad : USp. 72.

Aşan Toġrıl Özel ad : USp. 263.

Aşan Tutuġ Özel ad : USp. 263.

aşatmaḳ Tattırmak, yedirtmek. TT. VI. 48, 386.

aşay <Skr. **āşaya** 'niyet, gaye, maksat'.

aşaylıġ Niyetli.

aşbini =**aşvini**.

aşçı Aşçı : U. III. 64, 1.

aşçı är Erkek aşçı : U. III. 64, 1.

aşġançulamaḳ Yaltaklanmak, alay etmek.

aşġunçulamaḳ=**aşġançulamaḳ** : Alt. Gr. 296.

aşılmaḳ Artmak, çoğalmak, sınırı aşmak : TT. IX. 40.

aş içkü Toy, şölen, ziyafet : Suv. 4, 610.

aşlamaḳ Yemek yemek : P.P. 19, 6.

aşlanmaḳ Bir şeye göz dikmek, ağzı sulanmak : Suv. 16, 9.

aşlaşturu İyice, sağlam bağlamak : ETŞ. 384.

aşlıḳ Mutfak : TT. VI. 22, 85.

aşlis <Skr. **Aslésā**. Bir yıldızdır : TT. VII. 13, 7.

aşmaḳ Aşmak, çoğalmak, artmak : Suv. 607, 18; TT. I. 8, 47.

aşnu Önce, evvlce : TT. V. 58.

aşnuça Önce, daha evvel, evvelleri : Suv. 8.

aşnuanḳ Önceleri : TT. I. 14, 172.

aşnuḳı Evvelki : TT. I. 13, 150.

aşnuraḳ Evvelki, baştan : P.P. 13. 150.

aşsız Yemeksiz, aşsız.

aşun =**ajun** 'dünya' kâinat' : Suv. 611, 13.

aşuḳmaḳ İvmek, acele etmek : Suv. 624, 13.

aşvini <Skr. **asini**. Bir yıldızdır : TT. VİI. 14, 27.

at 1. Ad, isim, ün, şöhret : U. I. 30. 1.
2. At, beygir : H. I. 14, 180; TT. IX. 40.

ata Baba : U. II. 21, 3; Suv. 587, 20.

ataġ =**ataḳ** : Man. I. 30, 25 'Son, nihayet'.

ataḳımsınmaḳ Ad, ün, ünlü olmaya çalışmak, yeltenmek : TT. VII. 54, 5.

atamaḳ 1. Adlandırmak, ad vermek : TT. I, 11.
2. Çağırmak, seslenmek, bir şeye ait olmak : Suv. 190, 12; TT. III. 12, 97; Suv; 589, 11.

atanmaḳ Adlanmak, adlandırmak, atanmak, tayin edilmiş olmak : TT. VI. 52, 435.

atġanmaḳ =**atḳanmaḳ**

atın =**adın**.

atırmaḳ **adırmaḳ** : U. II. 87, 50.

atırt =**adırt** : TT. 87, 50.

atış Atışma, küfür, kavga.

atırmaḳ Bir musiki aleti çalmak : P.P. 70, 1; 71, 1 [bk. ayrıca **ätizmäk**].

atḳaġ Bent, kelepçe, bağ : TT. III. 16, 121.

atḳaġlıġ Bağlı, kelepçeli, bentli : TT. III. 16, 121.

atḳalmaḳ Ok atmak istemek, silâh atmak : TT. I. 13, 162.

atḳanġuluḳsuz Kelepçelenmiyen, bağlanmıyan : TT. VI. 462.

atḳanmaḳ Kelepçelenmek, bentlenmek : Suv. 62, 8.

atḳanmaḳsız Serbest, bağlanmış olmadan : Suv. 62, 8.

atlaġ =**atlıġ**. Adlı, sanlı, ünlü.

atlamaḳ Atlamak

atlanmaḳ Atlanmak, ata binmek : TT. II. 8, 63.

atlanturmaḳ Ata bindirmek, atlandırmak : P.P. 1, 1.

atlıġ 1. Adlı, sanlı, ünlü, tanınmış kimse, ad almış : Man. I. 27, 2; Suv. 134, 16.
2. Atlı, sipahi, süvari : TS. 2, 54; Suv. 6.

atmaḳ 1. Şafak sökmek, tan atmak : U. II. 8, 61 **tanġ attı** 'şefak söktü.
2. Nişana atmak, silah atmak, nişan almak : TT. III. 10, 12.
3. Fışkırmak akmak, çağlamak : Man. I. 19, 16.
4. Vurmak, dövmek : TT. VIII. 86.

at öng =Skr. **Nāmā-rūpa** 'isim ve şekil'. Türkçede ise isim ve renk' : U. II. 12, 19; 12, 21.

atruḳ =**artuḳ** : Ust, 208, 14.

atsız Atsız, isimsiz : TT, IV. 8. 54.

atsız ärngäk Serçe parmağın yanındaki yüzük takılan parmak, yüzük parmağı : TT. U. 8. 54; R. I. 474 (kaz.) **atsız parmaḳ.**

atud Avuç dolusu : 168, 23.

at yol Ün, ikbal, şohret : ETŞ. 35, 136.

av Av : U. IV. 28, 25 =**ab**.

avant <**Skr. anbant** 'sebeb, illet, esas. temel : USt. 200, 85 [USt. 206 not 85].

avçı Avcı : U. IV. 32, 2.

avıçġa =**avıçḳa**

avıçḳa İhtiyar : P.P. 37, 7. =**avıçġa** : P.P. 25, 7.

avınçġa =**avıçġa, avıçḳa** : P.P. 37, 1.

avınçsız =**ayınçsız** : U. I. 41, 2 'korkusuz'.

avınılmaḳ Kendisini iyi hissetmek : TT. VIII. 86.

avıng =**ävinng**.

avınt =**avant**.

avırdaçı Bir şeyin çevresinde dönüp dolaşan : Ü. II. 7, 9.

avırmaḳ Dönmek, dolaşmak : U. II. 7, 9.

avırta Toplum, topluluk, tüm : VIII. 86.

avış 1. Skr. en aşağı cihennemin adıdır : USt. 206 not 60; TT. III. 10, 58.
2. =**arvış**.

avlamaḳ 1. Bir şeyi çevrelemek, çevresini dolaşmak : U. IV. 8, 20.
2. Avlamak : U. IV. 34, 57; TT. X. 41.

Avluç Özel ad : Pfahl. 12, 19.

avmaḳ Sıhhatta olmak : TT. VIII. 86.

avya Utanç, ar, haya, hacalet : TT. V. 24, 61.

avınng =**ävingg** : TT. IV. 17 not A 69.

avyakirt <Skr. **avyāktra**. İzah edilemiyen, meçhuliyyet' : TT. IX. 40. Belirsizlik, açıklanamayan,

ay 1. Ünlem, nida, ey : U. IV. 8, 20; Suv. 608, 17.
2. Ay, kamer : Wind. 249, 15, **ay tängri**. TT. V. 13 not 5.
3. Ay (otuz gün) : Wind. 249, 20; Chuas. 49.
4. Antroponim [P. Pelliot, Chretiens d' Asie Centrale et d'extrême-Orient, TP. XV. s. 632].

aya 1. Aya, avuç, el içi : U. II. 46, 70; Suv. 168. 23.
2. Ünlem, nida.

ayaça Avuç, el içi : TT. V. 12, 119.

ayaġ Şeref, itibar, saygı, hürmet : U. II, 11, 9; TT. VII. 50, 77. =**ayıġ**. ETŞ. 35, 82.

ayaġlaġ =**ayaġlıġ**.

ayaġluġ =**ayaġlıġ** : Suv. 195, 21.

ayaġlıġ Sanlı, hürmetli, itibarlı : TT. III. 4, 2.

ayaġsız İtibarsız, hürmetsiz : U. II. 85, 36.

ayaḳ 1. Kez, defa : H. I. 6, 16; II. 10, 80.
2. Kadeh : TS. 62.

ayaḳḳa **tägimlik**'le 'itibarlı, sanlı, hürmetli : U. II. 103=Moğ. **ayaġ** [Asia Maj. I. s. 674].

ayamaḳ Saymak, saygı göstermek, ululamak, arzulamak : TT. I. 9, 65; II. 10, 79; Suv. 613, 8.

ayanç Saygı : TT. X. 41.

ayançang Saygı değer, hürmete layık, sanlı : TT. III. 4, 2.

avant Skr. **Nidāna** : U. III. 4, 1; Suv. 24, 18.

ayatmaḳ 1. Saydırmak, hürmet ettirmek, itibar görmek : TT. V. 28, 119.
2. Korkutmak, teftiş etmek : Suv. 607, 15.

ayatılmaḳ Sayılmak : TT. VIII. 86.

ay ayaz Aydınlık, mehtablı gece : Pfahl. 23, 16.

ayaz Ayaz, serinlik : Pfahl. 23, 16; ETŞ. 13, 66.

Ay çäçäk Kadın antroponimi : Pfahl. 10, 14.

ayġuçı 1. Danışman, müşavir, akıl veren : Pfahl. 20, 19.
2. Kumandan : TT. III. 84, 60 [Türkiyat, IV. 260].

ayı Çok : U. IV. 16, 156 **munta ınaru ay-ı ıraḳ ärmäz** 'Buradan çok ta uzak değildir' U. I. 9, 16; IV. 48, 98.

ayıġ Kötü, fena, hile : P.P. 1, 8.

ayıġ **bilgä.** 'Kötü fikir, hile, fena adam': TT. II. 16, 21; U. III. 4, 7. =**ayıġ** ve **anıġ**.

ayıġ **ḳılınç**. Günah, kötü hareket : TT. X. 41.

ayıġlamaḳ Kötülemek : USt. 194, 13; Suv. 134, 11.

ayınç Korku : U. III. 57, 1; Suv. 609, 8.

ayınçlıġ Korkulu, korkunç.

ayınçsız Korkusuz : Pfahl. 8, 17.

ayınga Aylarça, her ay : P.P. 7, 5.

ayınmaḳ Ḳorkmak, çekinmek : Ts. 29.

ayıt Öğüt, vâz : USp. 261.

ayıtmaḳ Söylemek, sormak, dikte etmek [huk. vesikalarında] : Suv. 12, 610; 608, 12; TT. VI. 24, 133.

Ayıtmış Özel ad : U. II. 80, 67.

aykı Aylık, bir aylık : Chuas. 132.

aykırmaḳ Haykırmak : TT. II. 10, 82.

Aylıç Tarḳan Özel ad, antroponim : USp. 561.

aymanç Korku : Suv. 614, 4=**äymänç**.

aymançsız Korkusuz : U. III. 82, 20.

aymanmaḳ Korkmak, çekinmek : USt. 200, 92; U. III. 31, 13. [Thomsen, JRAS. 1912, 200. 29] =**äymänmäk**.

aymaḳ Söylemek, konuşmak, baber vermek : U. III. 35, 26; Man. III. 23, 5.

ayna Şeytan : USp. 261.

Ay Sılıġ Antroponim [kadın köle adı] : THV. 41, 3.

az 1. Az, biraz : TT. I. 10, 83.
2. <Far. **āz** 'arzu, heves' : TT. II. 16, 19.
3. **azu** : U. II. 87, 52.
4. Yanlış, sürçme, sahv, yanlışlık : U. II. 86, 31.

azaġ Yanlış yola sapmış : U. II. 8, 14.

azan <Skr. **āsana** 'sedir'.

azand Hikâye, masal : Man. Erz. 6.

Azġan Kadın adı : USt. 198, 52.

azġurmaḳ Yanlış yola götürmek, azdırmak, saptırmak. : Chuas. 9, 7.

azġına Azacık, azca, çok az : P.P. 7, 6.

azıġ Azı dişi : U. II. 35, 22; TT. V. 24, 48; **azıġ tiş** : Suv. 620, 19.

azıġlıġ Azı dişi.

azıḳ =**azuḳ**

azıtmaḳ Azıtmak, karıştırmak, karmakarışık bir hale getirmek, düzensiz hale koymak, intizamı bozmak : TT. III. 8, 34.

az-ḳıa Azacık, biraz : H. I. 12, 147.

azḳıya =**az-ḳıa**.

azlanmaḳ 1. Hasedetmek, kıskanmak, çekememek : Suv. 219, 22; USt. 196, 32.
2. Yanılmak, hata etmek : U. II. 14, 8.
3. Arzulamak.

azlıḳ Azlık, kâfi gelmemek.

azmaḳ Azmak, şaşırmak, yoldan çıkmak : TT. I. 8, 33.

azsız Hırssız, öfkesiz, sâkin.

azu Yahut, veya : U. III. 8, 10; Suv. 102, 18=**azuu**.

āzu =**azu**.

azuça Yahut, yine : Suv. 135, 19.

azun =**ajun**.

azunluġ =**ajunluġ**.

azuḳ Erzak : Man. III. 10, 5, 9; U. III. 29, 36.

B

baars =**bars** : TT. VII. 15, 56.

baba Baba, peder : TT. III. 12, 98.

babakir =**bayagir** : Suv. 351, 9.

babagir =**bawagir** : İnd. 12.

baça Günah : Man. I. 23, 32; 24, 2.

Baça Antroponim : USp. 124, 3.

baçaġ Oruç : TT. II. 8, 62; Moğ. **maçaġ** : Schm. 104=**baçaḳ**, **matsaḳ** [Kow. 1081, 1996; Brief. II. 236 not 1] <Man. **bāṣāh** [Salemann : Manichaica. I. 1907] =**paçaġ**

baçaġ **oturmaḳ**'la. Oruç tutmak : Chuas. 120.

baçamaḳ Oruç tutmak : TT. VII. 36, 5; Bruch. 64 [Krş. Sog. **pāç**]; ETŞ. *s.* 419.

Baçan Erkek adı, antroponim : DUD. 393, 9.

baçaḳ =**paçaġ** : Chuas. 20.

Baçara Antroponim : USp. 89, 5.

bad **bat**.

baḍmaḳ 1. =**batmaḳ** : TT. I. 8, 40; Ind. 12.
2. Bağlamak, bendetmek : Cuhas : 19, 44.
3. Ekin ekmek : TT. VIII. 86; Malov. 215.

baḍman =**batman**.

badruḳ Bayrak : U. IV. 20, 237.

Badur Erkek adı, antroponim : USp. 266.

badur =**badır, batır** [Hukuk vesik.]. Mayi olçüsü.

badyan İlaç için kullanılan bir bitkidir 'Illicium anisatum' : H. I. 6, 48.

baġ 1. Bağ, bent, köstek : U. II. 58,4; III. 83,1 =**paḳ** : USp. 15,5. U. VIII. s. 86.
2. Boğça : TT. I. 7, 9; USp. 30, 10.
3. Kabile, boy, halk topluluğunun bir bölümü : 13, 17.
4. <Far. Bağ, bahçe : TT. IV. 10, 6.

baġa Kara kurbağa, odlu bağa : U. II. 35, 21.

Baġa Bir rütbedir : Ram. 6.

baġar =**baġır** : U. IV. 14, 153.

baġarsuḳ =**baġırsaḳ, baġırsuḳ** : U. IV. 8, 6.

baġ borluḳ Üzüm bağı : TT. IV. 10, 6.

baġça Bohça, bağ, çıkın, paket : USp. 166.

balaḳ =**balıḳ** 'balık' : Man. I. 17, 12, 35, 16.

balıġ =**balıḳ**

balıġça Balık gibi : P.P. 58, 7,

baġçı Bahçıvan, bağçı : Usp. 30, 10.

baġır 1. Kara ciğer, göğüs : TT. I. 16, 221; Man. III. 36 N. 18, 17.
2. Bir ilaçtır : H. I. 12, 142.
3. Sevgili, akraba [mec.] : USp. 266.
4. Karın : TT. IV. 14, 153 =**baġar.**

baġırsaḳ 1. Bağırsak : U. IV. 8, 6; 11 **baġursuḳ.**
2. Merhamet : Man. II. 8, 12.

baġırsuḳ =**baġırsaḳ** : H. II. 6, 11; U. X. s. 42.

baġış Kalın urgan, halat : Wahrs. 28.

baġlamaḳ Bağlamak, raptetmek.

baġlıġ 1. Bağlı, tutuklu : Suv. 9.
2. Bohça, paket [Huk. Vesik.] 13, 2.

baġrın Bağır ile : Ghuas. 34.

baḫşi 1 . Muallim, ögretmen : USt. 209, 25; Pfahl. 6, 5; USp. 266 **baḳşı** <Skr. **bhiksu**; Moğ. **baḳşi** [Vladimirtsov. ZVO. XX. 164; Németh, ZDMG. 66, s. 539].
2. Ustad : U. IV. 28, 4 [Çin. **po-sı**<***pak**+**si**.
3. Hekim, doktor, tabip : H. II. 8, 24.
4. =**baḳşı**.

baḳ = **baġ** : DUD. 391, 3.

baḳanaḳ Nal : TT. IX. 40 (?).

baḳar =**baḳır**. Mangır, para.

baḳçan Tahayyül, tefekkür, mütalâa : U. III. 89, 2.

baḳı 1. Bakır : TT. VII. 34, 11.
2. Tartı ölçüsü : TT. VII. 36, 6.
3. Şikke, para, mangır : USp. 266. [F. W. K. Müller, Uigurische Glossen, 320]; H. I. 4, 6.

baḳırlaġ Bakırdan yapılmış.

bakr **bakır** :Man. III. 32, 2-3.

bakşı 1.=**bahşi** : U. III. 46, 1; USt. 196, 33 [Bartold, Turk. ve poḫu mongol. naşest. 1900, II. 410].
2. Antroponim : USp. 266.

balıġçı =**balıkçı** : TT. IV. 8, 56.

balınglamaḳ =**bälinglämäḳ**. Birden korkup sıçramak, uykuda korkup sıçramak : U. II. 29, 17; korkmak'.

balıḳ 1.=**balıġ** 'balık' : Suv. 701, 10; TT. 12, 90=**balaḳ**.
2. Şehir : Suv. 620, 16; TT. I. 7. **7**; Man, I. 32, 11.

balıḳ bägi Şehir beyi, vali : Pfahl. 12, 18.

balıḳçı Balıkçı : P.P. 1, 8.

balıḳlıġ Şehirli.

baltır Baldız : TT. VII. 32, 6; Alt. Gr. 300; TT. I. 26 not 2.

balto =**baltu** : Man. I. 20, 13.

baltur =**balto**. : Balta : Suv. 544, 6.

Baltur Antroponim : THV. 42, 1.

balu Bağlıyor : Hüen. 1873.

bamaḳ Bağlamak : U. III. 83, 2; Suv. 7; TT. VII. 41, 22.

ban 1. Üzerine yazı yazılan tahta, yazı tahtası : U. II. 70 (31) 5.
2. =Çin. **wan** 'onbin' : TT. I. 12, 135; VII. 41, 7.

Banaras Benares şehiri : U. III. 65, 10=**Baranaz**~**Baranas**.

banıt Şurup : TT. VII. 26, 16<Kuç. **pañit, panit**<Skr. **phānite**.

banmıḳ Bir hastalık türüdür : H. II. 20, 2.

banting Oturmaya mahsus sıra : Uig.-Wb. 21=**bandäng** : Oğuz kağan. 10, 92=Moğ. **bandang** [Kow. 2053].

bar Var, hep, mevcut : Suv. 607, 10; TT. I. 7, 19; U. II. 22, 22; Ist. 10=**par**. İnd. 34.

bara 1. Bir ilaçtır : H. I. 10, 112.
2. Bir tartı ölçüsüdür : TT. IX. 40.

bar(a)m =**barm** : Man. I. 15, 5; III. 13, 7.

baramlıġ =**barımlıġ**.

baram =**barım**. Mal, servet, varlık.

baramit <Skr. **paramitā**. Çare yolu, halletme yolu [dini] : Pfahl. 8, 11.

Baranas Benares şehri : P. P. 44, 2. <Skr. **Vārānasī**.

barani <Skr. **Baharanī**. Yıldız adıdır : TT. VII. 14, 18.

barça Hepsi, tamamı : TT. I. 11, 115; Suv. 490, 17.

Barça Toġmış Erkek adı : USp. 49, 21.

Barça Toyın Erkek adı : USp. 48, 11.

Barça Turmış Erkek adı : USp. 17, 20.

barçın Bir kumaş türü, kadife.

barḫasuvadi <Skr. **Brhaspati**. Jüpiter yıldızı : TT. VII. 26, 12.

barıġ 1. Yolculuk, gidiş : P.P. 68, 8.
2. Yürüyüş : TT. X. 42.

barıġsamaḳ Gitmek istemek : P. P. 68, 9.

barılmaḳ Varılmak : TT. VIII. 87.

barım Zenginlik, servet, varlık : U. II. 76, 2.

barımlıġ Zengin, varlıklı : Suv. 607, 11; TT. 40, 313.

barm <Skr. **param** : Pfahl. 8, 7.

barınmaḳ Boşanmak, serbestlenmek.

barḳ Hükümdar sarayı, ev, mülk : Wind. 250, 32; TT. II, 8, 42; Chuas. 20, 1 **äv barḳ**.

Barḳan Yer adı, toponim.

Barḳ Turmş Antroponim : USp. 266.

barḳu **burḳu**.

barmaḳ Varmak, gitmek, ulaşmak : U. I. 5, 1; II. 25, 21 : Suv. 619; Chuas. 25, 7.

Barmaḳlıġ Erkek adı, antroponim.

Barnas Benares şehiri=**branas**.

bars 1. Pars : U. III. 63, 11; TT. 15, 56=**barz**.
2. Takvimde bir yıl adıdır : İst. 8.
3. Özel ad, antroponim : Pfahl. 12, 20.

Bars buḳa Erkek adı, antroponim : USp. 267.

Barsḫan Şehir adı : Pfahl. 22, 3.

bartmaḳ Kırmak.=**birtmäk**~**bırtmaḳ**.

baru Beri, dolayı : Chuas. 9, 5; Man. 10, 6.

Baruçı Antroponim : URD. 140, 8.

barz =**bars**.

bas =**baş** : Man. I. 5, 13.

basa 1. Bundan başka, sonra, onun arkasından : Suv. 615, 14, TT. V. 26, 86.
2. Arka : U. IV. 14, 141.

basa basa Bir taviye, durmadan, fazlasile, kesilmeden : U. IV. 46, 49; Moğ. 'daha, keza', [Kow. 1065], onun gibi.

Basan Antroponim : USp. 267.

Basa Tämir Erkek adı, antroponim : USp. 267.

basdıḳmaḳ =**bastıḳmaḳ**.

basġuḳ Yekpâre, som, yoğunluk, dağ parçası, kaya : U. IV. 40, 166=**baskuḳ**, U. X. 27.

basıġsız Minnetsiz.

Basıḳ Bir vergi : İst. 36.

basınç Basınç, tazyik, baskı : TT. II. 6, 6.

basınmaḳ Basmak, ezmek : TT. II. 6, 12.

basınturmaḳ Bastırılmak : Man. III. 30, 4.

basıtmaḳ Basılmak, tazyik edilmek : Suv. 587, 1; 626, 18.

baskuḳ 1. Kaya parçası : TT. X. 42; 2. Milli marş; diğer telâffuzu **paşık** : TT. IX. s. 22.

basmaḳ 1. Yaymak : TT. I. 11, 98.
2. Basmak, kazanmak, yenmek; TT. I. 9, 57; III. 16, 121, Suv. 607, 14.

bastıḳmaḳ Basılmış olmak : TT. V. 22, 29; X. s. 42.

basurmaḳ Ezmek, basmak, atmak : H. I. 14, 180.

basut Yardım, kömek : Suv. 127, 18; Man. III. 35, 21.

basutçı Yardımcı, koruyucu, arka, hâmi, teşvik eden : TT. V. 22, 20; U. II. 9, 5.

baş 1. Baş, kafa : Suv. 21, 8; Man. I. 20, 3; URD. 136, 18; **başı taşı birlä** 'tamamile, tümü ile' [hukuk deyimi]; USp. 2, 7.
2. Yara, yara başı : TT. VII. 32, 2.
3. Başlangıç, birinci, ilk : TT. VII. 42, 18.

başaġut Sevilen, hoş görülen; başta gelen.

başamaḳ Yenmek, üstün gelmek.

baş bitig Ana vesika, temel belge : THV. 14

Başçı Antroponim : USp. 267.

başdınkı =**baştınkı**.

başıḳ Türkü, şarkı : Man. III. 26, 11.

başladaçı Şef, amir, baş, başkan.

başlaġ Başlangıç : TT. VII. 9; İnd. 13 **başlıġ**.

başlamaḳ Başlamak : Suv. 348, 7; Pfahl. 22, 4.

başlanmaḳ Başlanmak.

başlataçı Baş olan, amir, şef, baş, başkan : Suv. 607, 17.

başlıġ Başlı, yaralı : USp. 267.

başsız Başsız.

baştın İlki, önceki.

baştınkı İlk, birinci, baştaki : TT. V. 20, 7; Suv. 11, 11.

baştankıta **baştınkı'** ile 'herşeyden önce' : Suv. 11; 607.

bat Hemen, derhal : H. I. 6, 21; 6, 28.

batatu Pamuk : H. II. 16, 2.

batıġlıḳ Tuvalet, apteshane : TT. VI. 22, 87; VIII. 87.

batılmaḳ Batmak, batmış olmak, gömülmek : TT. III. 6, 27.

batır Sıvı ölçüsü : USp. 267<Moğ. **badır**=Skr. pātra : H. I. 6, 16.

batman Batman, ölçek: USp. 267; ETŞ. 421.

batmaḳ Batmak: T. T. I. 8, 40; Man. 48 No. 40, 2

Batra Kraliçe Bhadra'nın adı: U. III. 53, 4.

batsıḳ Batış: Man. III. 48, No. 40, 2.

Batuḳ Antroponim: USp. 56, 18.

Batur Antroponim: U. III. 37, 35; USp. 267.

baturmaḳ Gizlemek, saklamak: USt. 198, 56; 209, 36.

batut Gizli, saklı.

bavagir Hayat, kâinat: USt. 194, 3.

bavşın Varis, mirasçı : TH. 43, 20.

bay Zengin, varlıklı: Suv. 192, 4; 607.

baya Önce, evvelce: TT. V. 10, 110 [Raquette, MSOS. XVII. 2].

bayagir =**bavagir**: USp. 202 not 3.

bayaġut Varlıklı, zengin: U. II. 36, 3; Suv. 597, 22.

bayaḳı Yukarıda geçen, deminki: Suv. 619, 9.

bayaḳut =**bayaġut**: Suv. 587, 13-14.

Bay Buġa Erkek adı : USp. 266.

bayımaḳ Zenginleşmek, varlıklanmak.

baymaḳ Kelepçelemek, bağlamak, bendetmek: U. III. 83, 2.

Bay Tämür Erkek adı: USp. 266.

Bayutmış Antroponim: USp. 266.

bazġan Basan, ezen: Man. I. 8, 10; 18, 6.

bklıġ =**bäklig**

bädiz Resim, tasvir, süs, bezek : Hüen. 29.

bädizämäk Süslemek, bezemek.

bädizänmäk Süslenmek, bezenmek.

bädizädmäk =**bädizätmäk**.

bädizätmäk Süsletmek, bezetmek : Suv. 544, 6.

bädizçi Ressam, taş yontan, hakkâk : U. II. 20, 1; USp. 113, 18.

badizmäk Süslemek, bezemek : U. I. 56.

Bädrün Erkek adı, antroponim : DUD. 389, 4; 391, 6.

bädük Büyük, yüksek, ulu, azametli : TT. III. 10, 7; Wind. 249, 20; U. II. 26, 18; Suv. 615, 6-7.

bädüklänäk Büyümek, yükselmek.

bädükläntürmäk Büyüttürmek : Wind. 249, 17.

bädümäk Büyümek, çoğalmak : Alt. Gr. 302.

bädürmäk Büyütmek : USp. 267.

bädütmäk Büyütmek, yükseltmek : TT. IX. 40; USp. 267.

bäg 1. Bey, efendi : U. III. 41, 71; TT. V. 26, 105.
2. **bäg är**. 'Şehzâde, prens' : TT. V. 26, 105.
3. Erkek, eş, koca : U. III. 85, 11; TT. VII. 37, 14.
4. **bärk** : İnd. 14.

Bäg Arslan Erkek adı, antroponim : USp. 267.

Bäg Bars Erkek adı, antroponim : USp. 267.

Bäg Buḳa Erkek adı, antroponim : USp. 267.

bägädmäk Beylik etmek, hükmetmek : TT. II. 8, 43.

bägätmäk **bägädmäk**.

bägimsinmäk Beylik taslamak, bey kılığına girmek, kendisini bey sanmak : TT. VII. 54, 5.

bäglig Beyli, şahâne, bey soyundan : U. III. 45, 8; Alt. Gr. 302.

bägni =**bäkini**, 'bira' : TT. VII. 36, 14; Alt. Gr. 302.

bägräk Bey, sehzade : M. II. 7, 6.

Bäg Taş Erkek adı, antroponim : USp. 267.

Bäg Tämir Erkek adı, antroponim : DUD. 390, 10.

Bäg Turmış Erkek adı, antroponim : USp. 267.

Bägü Tutuḳ Erkek adı, antroponim : USp. 267.

bk **=bäk.**

bäk Sağlam, pek, berk, sert : Suv. 11; TT. VIII. 87; I. 8, 34; ETŞ. 331.

bäkili **=bäkini∽bägni∽bäkni** : H. I. 8, 52.

bäkiz Antroponim : USp. 267.

bäkini Bira : H. I. 8, 53=**bägni.**

Bäkirä Antroponim : USp. 267.

bäkirä Sağlam, güçlü, kudretli, kuvvetli, açık, sarih : TT. VIII. 87; ETŞ. 414.

bäkiz bälgülük Açık, sarih, belli : ETŞ. 414.

bäklämäk Kilitlemek, kapatmak, bağlamak : Suv. 627; TT. I. 11, 104; VII. 36, 11.

bäklänmak Bağlanmak, kapatılmak, kilitlenmek.

bäklätmak Bağlatmak, kapatmak.

bäklig Bağlı, kilitli, kapalı : Suv. 12.

bäkräk Pek, yüksek, üstün : P.P. 66, 5; ETŞ. 308.

bäksiz Arık, zayıf, güçsüz, istihkâmsız : Suv. 614; TT. X. 43.

bäküḍ näk **=bäkütmäk.** İnd. 14.

bäkürmäk Berkitmek, tahkim etmek, takviye etmek : TT. I. 14, 186.

bäkürü Sağlam, berk, pek, kuvvetli : TT. 14, 186; P.P. 56, 1.

bäkütmäk Berkitmek, sağlamlaştırmak : TT. V. 24, 67.

bälgü Alâmet, sembol, işaret, belge, fal : Suv. 164, 20; U. I. 8, 15; Man. II. 7, 3.

bälgülüg Belirli, görünen, alâmetli, tanınan : Wind. 249, 15.

bälgürmäk Belirtmek, belli olmak, görünmek : P.P. 63, 3; U. III. 36, 21.

bälgürmä Belirtme, zuhur, ortaya çıkarma, görünme.

bälgürtmäk Belirtmek, belli ettirmek : Suv. 61, 13; Man. III. 19, 12.

bälgüsüz Belirsiz, alâmetsiz : TT. VI. 54, 460.

bäling Korku : TT. VII. 54, 4.

bälinglägü Korku : Suv. 608, 19.

bälinglämäk Korkmak, ürkmek, korkudan titremek : USt. 200, 93; U. IV. 38, 137; Suv. 5, 10.

bälinglätmäk Korkutmak : Suv. 5, 10.

bälingtäg Korkma, donup kalma : U. IV. 20, 235; TT. X. 42.

bältir Yol kavşağı, yol ağzı : U. III. 40, 30.

bärgä Kamçı, kırbaç : Suv. 5, 23; TT. IV. 10, 7.

bärä Mil (mesafe ölçüsü)=**birä**.

bärdinki Güneydeki : Man. III. 8. No 3, 8.

bärgä =**bärgü** : Alt. Gr. 303.

bärgäkmäk Kamçılamak, kırbaçlamak : Suv. 117, 13.

Bärgin Sängä Antroponim : USp. 268.

bärgü Kamçı : TT. VII. 54, 5; Alt. Gr. 303=**birgä, bärgä, bärkä**.

bärgürmäk =**bälgürmäk**.

bärişti Melek, firişte : Chuas. 19, 38.

bärk 1. Kuvetli, güçlü, sağlam, sık : TT. IV. 6, 48; ETŞ. 331.
2. Orman.

bärkä 1. =**bärgä**. Kamçı : TT. V. 10; Suv. 5, 13.
2. =**birkä**.

bärkirmäk Berkitmek, sağlamlaştırmak : Kuan. 75, not 5.

bärklig Berk, pek, sağlam : TT. I. 14, 166.

bärksiz Sağlam olmayan, çürük.

bärmäk =**birmäk** : TT. VII. 40. 51.

bärtälmäk =**birtälämäk**. 'Yaralamak, tahribetmek, yıkmak : TT. I. 7, 17.

bärtinmäk Yaralanmak, kendisini yaralamak : H. I. 14, 181.

bärtmäk =**birtmäk**. 'Kırmak, parçalamak' [As. Major. IX. 132, 24].

bärtük Sakat, parçalanmış.

bärü Beri, beriye : Suv. 12, 15; TT. II. 6, 24.

basgäk =**bäzgäk** : H. II. 10, 74.

bäşäk Haremlik : As. Major, IX. 132, 23.

bätisäsmäk =**bädizätmäk** : İnd. 14.

bätük **bäḑük** : Suv. 5, 23.

bätümäk Büyümek : TT. III. 12, 88; U. II. 9, 6.

bäz Kabarcık, beze : Alt. Gr. 302.

bäzäklik Süslenme yeri : ETŞ. 421.

bäzämäk Süslemek, bezemek.

bäzgäk Soğuk sıtma, sıtma : H. I. 10, 102; II. 10, 74=**bäsgäk**.

bäzmäk Titremek : TT. II. 62, 3; U. III. 40, 30.

bı Bıçak, çakı, kesecek alet : TT. VIII. 87.

bı bıçḳu Bıçak : U. II. 59 (9) 4; IV. 20, 237; Suv. 616, 19.

bıça Yırtık, yırtma : Man. I. 7, 16.

bıçaḳ Bıçak : U. IV. 32, 7.

bıçġu Bıçkı, bıçak : Alt. Gr. 302.

bıçġuluḳ Bıçkılı, bıçaklı.

bıçılmaḳ Biçilmek : Suv. 620, 18.

bıçmaḳ Biçmek, kesmek : U. II. 78, 31; Suv. 626, 14; Man. I. 20, 14.

bıçtaçı Cellat : Suv. 626, 14.

bıçumaḳ Kesmek.

bıçuşmaḳ Kesişmek.

bıdbul =**bıtmul, bıtbul** : TT. VII. 33, 8.

Bıdın Antroponim : USp. 270.

bıḳın Kalça : TT. VII. 46, 16.

bınıḳmaḳ İyileştirmek, şifa vermek, tedavi etmek, sağaltmak : USp. 598, 17.

bırḳaru Güney, cenup : Man. III. 10, 14.

bırtmaḳ 1. Kırmak, parçalamak, yaralamak : Chuas. 154 =**birtmäk**, **bartmaḳ**.
2. Şekil, yön, veçhe vermek : Chuas. 111.

bışarmaḳ =**büşärmäḳ** : TT. VIII. s. 87.

bışmaḳ Olgunlaşmak, pişmek, olmak : U. IV. 50, 124; TT. VI. 42, 327.

bışrunmaḳ Olgunlaşmak, öğrenmek, pişmek, pişkin hâle gelmek : TT. II. 17, 62 : USt. 196, 41=**pışrunmaḳ** : Ind. 34.

bışurmaḳ Pişirmek : H. II. 24, 48.

Bıtaybıḳı Antroponim : USp. 270.

Bıtru Antroponim : USp. 270.

bıtmul Biber : H. II. 28, 126=**bıtbul**, **bıdbul**.

blgü =**bälgü**.

blgürmäk =**bälgürmäk** : TT. X. 43.

biçäk =**bıçaḳ** : H. II. 30, 167; U. III. 64, 9.

biçin 1. Maymun : U. II. 35. 53; TT. VII. 17, 45.
2. On iki hayvan adlı Türk takviminin bir yılının adıdır [Chavannes, Les cycles turc des douze animaux, Leide, 1906] : Pfahl. 6, 1.

biçmäk =**bıçmaḳ** : U. III. 45, 12. Biçmek.

biḍ =**bit**.

biḍgäçi =**bitigüçi**.

biḍig =1. **bitig**.
=2. **bädük**.

Bidilḳım Bir şehir adıdır : USp. 268.

Bikuş Buġa Erkek adı : USp. 268.

bigü Armağan, vergi.

bil Bel : TT. V. 4, 4.

bilbaġı Belbağı, kuşak, kemer.

bilçä Bele kadar, belce : USp. 267.

bilä İle, beraber, birlikte : USp. 268.

biläg Armağan : Hüen. Briefe. 42.

bilägü Bileği : Man. I. 8, 9.

biläk Bilek : U. II. 25. 15; IV. 38, 135.

biläṅäk Bilemek : Man. II. 8, 9.

bilän =**bilä**~**birlä**. İle : USp. 268; TT. VII. 43, 14.

bilgä 1. Bilge, bilgili kişi : U. II. 19, 9; Man. I. 31, 5; Pfahl. 6, 5.
2. Buġuġ hakanın adıdır [F. W. K. Müller, Der Hofstaat eines Uiguren-Königs, Thomsen Armağanı, 208, 9]; U. II. s. 95.

bilgüçi Bilgin, bilen, üstad.

bilgürmäk Bildirmek : USp. 268.

bilig Bilim, bilgi, ilim : Suv. 589, 4; TT. II. 10, 78=**bälgü** 'alamet, nişan'.

biliglig Bilgili, bilgin : TT. III. 8, 47; Suv. 127, 18.

biligsiz Bilgisiz, cahil : Suv. 384, 21; TT. III. 8, 31.

biliksizlik Bilgisizlik, cehalet, ilmi olmayan : Suv. 101, 16; USt. 209, 37.

bililmäk Bilinmek, tanınmak : Hüen, Briefe. s. 42.

bilinmäk Bilinmek, anlaşılmak, açığa vurmak, itiraf etmek : U. II. 87, 58; TT. IV. 8, 65.

biliş Biliş, bilme : TT. VIII. 87.

bilṁäk Bilmek, tanımak : Suv. 338, 4; TT. I. 16, 223; VIII. 87.

bilsikmäk Tanınmış, bilinmiş olmak : TT. VIII. 87.

biltiṁäk Bildirmek, belli etmek : TT. VI. 44, 355.

biltürmäk Bildirmek : TT. III. 10, 49.

bing =**ming**. Bin : Ram. 54.

bintipal Mızrak : U. IV. 20, 247<Skr. **bihindipāla**.

bir 1. Bir : TT. I. 15, 198; Man. I. 35, 4.

2. Cenup, güney : TT. VI. 38, 291 **birtin**. Güneyden; Man. Erz. 17 [bk. W. Kotwicz, Sur les modes d'orientation, RO. V. 85].

bir bir Birbir : TT. II. 10, 91.

birä Mil (ölçü) : Man. I. 20, 16=Moğ. **bärä.** Uzaktan görünen şey, nesne [Türkiyat Mecmuası, IV. 253, 64].

birägü Biri, birinci : Suv. 10, 22.

birägüsi Onlardan biri : Suv. 5.

birär Birer : P.P. 38, 3; **birär ödün.** Bir defadan : Suv, 611, 16.

birär birär Birer birer : Suv. 348, 1.

bir ikinti Birbiri, yekdiğeri : USp. 268.

bir täk Bir kez, bir defa, bir yol : Kuan. 43.

bir ödün Yalınız bir defa, yalnız bir kez, bir öğün.

birdäm Büsbütün, tamamile : Suv. 48, 23; TT. IV. 12, 59=**birtäm** : Suv. 618, 4.

birgä =**bärgä** : İnd. 15.

birgärmäk Çalkalamak : H. I. 8, 70.

birgärü Hepsi bir arada, tümü ile : Suv. 183, 14; H. II. 20, 75.

birgin Ödeme : USp. 25.

birgü =**bigü**.

bir hata Bir kez, bir defa : U. II. 34, 12.

biri Biri, sağ, güney.

birikmäk Birikmek, toplanmak : TT. I. 12, 136; Man. I. 26, 17.

birikli Birikmiş : Man. I. 26, 17.

birim Börç : TT. II. 17, 26.

birim alım Vergi, borç : İst. 26; Rd. IV [Kaz.] 1754 vergi.

birimçi Borçlu : USp. 57. İst. 27.

birimlig Borçlu : TT. III. 18, 160.

birin birin Teker teker, birbir : ETŞ. 365.

birinçi Birinci.

biriş Veriş, verme.

birkä =**bärkä**. Uig-Wb. 27<Moğ. **barḳa** [Schm. 106].

birkälämäk Verme kabiliyetinde ve gücünde olmak : U. III. 68, 29.

birkärü =**birgärü** : TT. III. 12, 96.

birlä İle, birlikte, berabar : Suv. 133, 1; USt. 202, 39 =**bilä, birlän, bilän.**

birlän İle, beraber, birlikte : Suv. 608, 7=**bilä, birlä, bilän.**

birmäk 1. Vermek : Suv. 168, 23; Wind. 249, 11.
2. Yardımcı fiil : **ayu birdi,** gibi; P.P. 13, 3.

birök =**birük**. Eğer, şayet : TT. I. 7, 13; Suv. 534, 12.

birt Bir vergi türü : USp. 80; Malov'a göre **bert** : Maitris. No 38, 17.

birtäm Birden, tamamile, büsbütün, toptan : TT. V. 24, 78; Man. III. 32, 2.

birtämlädi Tamamladı, bütünledi : USt. 209, 38; Ind. 15.

birtişmäk Birbirini cezalandırmak, harlamak : URD. 140.

birtmäk =**bärtmäk**. Kırmak, parçalamak, yaralamak : P.P. 8, 5=**bırtmaḳ**~**bartmaḳ**.

birtsiz Vergisiz.

birtürmäk Verdirmek : USp. 268.

birük Eğer, fakat : TT. VII. 49, 40=**birök**.

birükin Eğer, şayet, fakat.

birükiyä Eğer, şayet, fakat.

bir yigirmi Onbir : Man. 19, 6.

bis =**biş** : Man. I. 12, 15 beş.

bişük =**bişik**. Nesil, akrabalık, soy, sop : USp. 300.

biş Beş : TT. III. 4, 1; Suv. 24, 12.

bişik 1. Beşik : USp. 269; 300. Soy sop, nesil.
2. Parça : U. I. 7 **taş biçikning**. Taş parçası.

bişük =**böşük**.

bit 1. Bit : Man. I. 8, 14.
2. Bet, beniz, yüz : TT. VII. 53, 4.

bitgäçi Yazıcı, kâtib : Pfahl. 12, 19 **bitigäçi; bitigüçi**. [V. Thomsen, JRAS. 1912, s. 217].

bitig 1. Yazı, kitap, belge, vesika, vasiyetnâme : TT. IV. 14, 68; İst. 27.
2. Hurufat, harfler, alfâbe : TT. VI. s. 85.

bitigäçi **bitgäçi**. Kâtip, yazıcı : Man. III. 43, N 28, 13.

bitig taş Abide, yazıt, yazılı taş.

bitimäk Yazmak, kopya etmek : Suv. 447, 15; U. II. 38, 69; TT. VII. 35, 14; <Çin. **pi**<*__piet__ [Gabain, Alttürkisches Schrifttum, 1950, s. 9; Ramstedt, JSFO. XXXVII. 2, 5 ve P. Pelliot, JA. 1925, s. 253-4]. Buna karşılık olarak <Tohar. **pīde** [N. Poppe, Bibliografya Vostoka, 1934. V-VI, 97]=Moğ.=**biçi**.

bitilmäk Yazılmak : Man. I. 25, 4.

bititkü Yazdırma; Suv. 11.

bititmäk Yazdırtmak, yazdırmak : U. II. 38, 69; Suv. 447, 15.

bitkäçi =**bitigüçi** : TT. VI. 36, 264.

biz Biz : TT. VII. 48, 7; II. 7, 2; Pfahl. 8, 9; **bizing** 'bizler' :Suv. 622, 5; **bizingä**. 'bize'.

bo Bu : TT. VIII. 87; IX. 40.

bod 1. Boy, halk, cemaat : Ram. 55.
2. Vücut, boy, gövde : TT. VI. 22, 99; Suv. 60, 4.

bodostv =**bodistv**.

bodi <Skr. **bodhi** 'erme, aydınlanma, irfan: Suv. : 202, 3.

bodımaḳ =**bodumaḳ**.

Bodistv =**Bodistw** : Suv. 612; TT. VII. 40, 53.

bodistv **Bodhisattva** : TT. IV. 12, 33; Suv. 627, 16; İnd. 16.

bodluġ Boylu : USp. 269.

boduġ Çivit, boya, kına, heykel : H. I. 16, 13.

buduġluġ Boyalı, renkli : USp. 269.

bodulmaḳ Asılmak, bağlanmak : Suv. 646, 16; Hüen, 1, 30.

bodumaḳ Asmak, süzmek, yakmak : Mait. N121; 116; Alt. Gr. 304 yapıştırmak =**bodımaḳ**

boġa Boğa.

boġaġu Kelepçe, bent, bukağu : Man. III. 12, 19.

boġaġuçı Kelepçe vuran, cellat : U. II. 85, 13; Ist. 30.

boġaġuluġ Boğulmuş, kelepçelenmiş : Suv. 12.

boġaġulukçı Cellat, katil, boğazlıyan : U. I. 9, 17; Bruch. 48 not 2.

boġaz =**boġuz**. Boğaz : TT. VI. 16, 14.

boġaz **bolmaḳ**'la 'Hamile olmak'.

boġdam Bayatsımak, kokuşmak : TT. I. not 118; ETŞ. 431.

boġmaḳ Boğmak : H. I. 14, 184.

boġuġ =**buġuġ**.

boġuḳ Boğuk, kapalı : Man. Erz. 13, 1.

boġuşmaḳ Boğuşmak.

boġuz 1. Boğaz : TT. V. 26, 116; H. I. 14, 187=**boġaz**.
2. Hayvan yemi olmak üzere tâne halindeki ekin : URD. 139 not 2.

boḳ Bok : TT. VII. 53. 2.

boḳaġu Bukağı, bent, köstek, bağ : TT. III. 8, 49.

boḳaġçı Bukağı vuran, köstekçi : TT. IV. 8, 61.

boḳaḳ =**buḳuḳ** : İnd. 16.

boḳsut =**boḳşut**.

Boḳşaltu Antroponim : USp. 269.

boḳşut Talım, kural, kaide, nizam, usul (huk. vesik.).

boḳuḳ 1. =**buġuġ**.
2. Boğaz uru, şiş : H. II. 26, 83.

boḳunmaḳ Çekmek, yerleşmek : TT. VII. 48, 19.

oḳuz **boġuz**.

Bolçu Toponim, nehir adı : Ram. 57.

Boldaz Antroponim : USp. 1, 10.

bolmaḳ Olmak : TT. I. 7, 1; Suv. 127, 18.

bolulġamaḳ =**bululanmaḳ** : İnd. 16; U. II. 87, 50.

bolulmaḳ =**bululmaḳ**.

Bolun Antroponim : USp. 269.

bolung =**bulung** : USp. 269.

booş =**boş** : Man. I. 17, 2.

bor Şarap : U. II. 100, 2; URD. 140, 7; H. I. 8, 53 [P. Pelliot, Le nom turc du vin dans Odoric de Pordenone, TP. XV. 1914, 448-453]; TT. VII. 37, 12.

Boran Antroponim : URD. 136, 17.

borçı 1. Bağçivan : USp. 269.
2. Üzüm vergisini toplayan memur : USp. 269.

borluġ =**borluḳ** [MSOS. XII. 108, 3].

borluḳ Üzüm bağı : T. IV. 10, 6; P.P. 7, 4 'meyva bahçesi'.

borluḳçı Bağçivan : Bruch. 49 not 2; P.P. 72, 5.

Borluḳçı Antroponim : USp. 269.

bosu Fasulye : USp. 154; 153, 7.

bosmaḳ =**bozmaḳ** : H. T. I. 12, 164.

bosanmaḳ Kederlenmek, müteessir olmak : Küen. I. s. 30, P.P. 27, 2=**buşanmaḳ**.

bosanturmaḳ Kederlendirmek, üzülmek, kaygulanmak, üzmek : TT. II. 16, 42.

bosġaḳ =**bozġaḳ** : H. I. 12, 164.

boskunmaḳ =**boşġunmaḳ** U. II. 34, 4.

bosuş Kaygu, keder, gam : TT. I. 14, 167; U. II. 11, 6 =**boşuş** : USp. 270.

bosuşluġ Kaygulu, kederli, üzüntülü : P.P. 4, 3; TT. I. 16, 217; U. II. 21, 4.

boş Boş, serbest : TT. IV. 6, 33; V. 6, 46.

boşanmaḳ Serbest, hür olmak, başına buyruk olmak : Ram. 53.

boş bitig Serbestlik, özgürlük belgesi [huk.]. Azatlık kağıdı.

boş birmäk Yardım etmek, iane vermek, feda etmek : Chuas. 63.

boşġunmaḳ Öğrenmek, okumak : Suv. 447, 15; USt. 196, 34; TT. VII. 49, 41.

boşġurmaḳ Öğretmek, okutmak, ders vermek, talim etmek : U. III. 80, 1; Man. III. 21, 2.

boşġut =**boşḳut**.

boşġutmaḳ Öğretmek, okutmak : TT. VIII. 88.

boşġutçı Öğretmen, muallim, mürebbi : TT. V. 24, 56.

boşġutluġ Öğrenci, öğrenen : TT. IV. 6, 36.

boşılıġ Kurbanlık : Suv. 615, 3.

boşḳut Okuma, öğrenme, ders : Man. III. 21, 2; TT. II. 10, 95; V. 24, 52=**boşġut**.

boşuġ Bağışlama, azat, afv, kurtuluş, halâs : U. III. 67, 1; TT. IV. 12, 50=**boşuġ**.

boşuġ yarlık Azat yarlığı : Suv. 16.

boşumaḳ Bağışlamak (günahı), gidermek, aff etmek, kurtarmak : Alt. Gr. 304.

boşunmaġ =**boşunmaḳ**.

boşunmaḳ 1. Boşanmak, serbest olmak, azat olmak : TT. I. 7. 20; Suv. 16 'kurtulmak' =**boşunmaġ**.
2. Tövbe etmek, kusurunu açıklamak : TT. IV. 4, 7.

boşurḳanmaḳ Rahatsız hissetmek, kendisini kusurlu, rahatsız saymak, kaygulanmak : Suv. 624, 16.

boşurmaḳ =**boşġurmaḳ** : İnd. 16.

boy Boya, renk : Man. II. 11, 18.

boyın =**boyun**.

Boyla =**Buyla** 'rütbe, unvan'.

boyun Boyun, ense, vücut : TT. V. 24, 48; U. IV. 38, 133; Suv. 7=**boyın**.

boyunduruḳ Boyunduruk : TT. V. 26, 115.

boyuntruḳ =**boyunduruḳ**.

Boyu Ḳıra Toponim : USp. 269.

boz Tiksinti, nefret, kin : TT. III. 8, 33; Man. III. 19, 16.

bozaġu Buzağı : M. I. 8, 5; (MSOS. XXII. 105, 15).

bozġaḳ Bozulmuş, bozulma : H. I. 8, 60=**bosġaḳ**.

bozmaḳ 1. =**buzmaḳ** : USt. 194, 17.
2. Bozmak : U. II. 33, 6.

bögdä Hançer : Suv. 28, 20; TT. V. 10, 93.

bögrä Böbrek.

bögü Hekim, bilgili : TT. IX. s. 40.

Bögü ḫan Uygur hükümdarlarından 759-780 tarihinde yaşamış olan kağan : TT. II. 10, 80; Le Coq'a göre **buġuġ**; [F. W. K. Müller, Thomsen Festschrift, 208-209 ve A. Caferoğlu, Tukyu ve Uygurlarda Han Unvanları, THIM. 111].

bögülänmäk Güvenmek, itimat etmek : Man. II. 5, 4; III. 15, 6.

bögülüg Bilgelik, âlimlik : Kuan. 66; USp. 269.

bögüş Hikmet, marifet, bilgi : U. II. 9, 12.

bök Zindan : Suv. 12.

Bökçä Antroponim : USp. 269.

böksik Karın : U. IV. 34, 70=Moğ. **böks**ä [Kow. 1252]; Kaş I. 396, 2 **büksäk**.

böksilmäk Parçalanmak, yarılmak : Suv. 626, 23.

böktäg Yardım, inayet : Chuas. 63.

böktä =**bögdä**.

bökü =**bögü**.

bölmäk Bölmek, taksim etmek.

bölük =**bölüg** : TT. VI. 30, 201 'kısım, bölük, parça' [MSOS. XII. 108, 4.

bölüg Bölük, kısım, hisse : Chuas. 25, 11; USp. 269; TT. VIII. 88.

böri Kurt, börü : Man. I. 18, 5; 8, 6 **bčr'i**; H. I. 8, 77; TT. VI. 24, 116 =**büri**, **bürü**.

börisiz Yağısız, düşmansız.

böşük **tüngür**'le beraber 'sıhriyet, akrabalık' : P.P. 64, 6; USp. 269. [bk. **tüngür**].

böşük körtük Sevgili, dost, aziz : U. IV. 46, 55; TT. VI. 22, 105; Mait. N121; [bk. TT. VI. 74].

börtmäk 1. Dokunmak, temas etmek : TT. VIII. 88.
2. Dokunma, temas =Skr. **sparşa**.

börtülmäk Değilmek, dokunulmak, temas edilmek : Alt. Gr. 304.

börtün Meçhul, bilinmiyen : TT. VIII. 88.

börtürmäk Değdirmek, dokundurmak, temas ettirmek.

böz Bez, pamuktan yapılmış kumaş : TT. VI. 48, 391; U. II. 70 (31) 5.

bözçi Pamukçu, pamuk bezi yapan kimse, bezci : USp. 269.

brahasavati <Skr. **Brhaspati.** Jüpiter yıldızı : TT. VII. 15, 30.

brahma =**äz-rua** : TT. VII. s. 105.

Braman =**Brahmana**, antroponim : U. III. 68, 28; IV. 48, 113.

branas =**barnas**.

Brḫmadati Antroponim : U. II. 22, 5 <Skr. **brahmādātta**.

braḫsuvati =**brahasavati** : TT. 27, 12.

brişti =**prişti** 'melek, firişte' : Man. I. 24, 6; 27, 34.

bu Bu (zamir) : Suv. 475, 16; 613, 18, Man. III. 30. N 13; TT. V. 6, 16.

Buçan Antroponim : URD. 136, 16; 140, 11 **Buçang**.

Buçang =**Buçan**.

buçġak Bucak, köşe : TT. VI. 50, 427.

buçġaksız Köşesiz, bucaksız : TT. VI. 50, 427.

buçunġ Kaybolmuş alındı, makbuz ve belgenin yerine verilen yenisi : USp. 270=**vuçung** : Ist. 32.

bud 1. <Skr. **Buddha** : TT. VII. 48, 3 **namobud**.
2. <Skr. **Budha** : Merkür yıldızı : TT. VII. 20, 2; hafta takvimine göre çarşanba günü : TT. VII. 19, 2.

buda Üzüm : H. I. 14, 191; II. 14, 133.

Budaşiri Antroponim : USp. 6, 7; s. 270 **Budaşiri bakşı**.

budıķ =**butıġ** 'budak, dal' : TT. I. 13, 164.

budin Beden : Uig. -Wb. 19.

budulmaķ =**butulmaķ** : Ind. 17 'asılmak'.

budun Millet, halk, cemaat, ahali : Suv. 530, 6; 192, 4; TT. II. 6, 10; **türk budun** 'Türk milleti'; TT. VI. 40, 302; **budun ķara** Halk tabakası : Suv. 607, 18.

Buġa Antroponim : USp. 290.

buġan Bezelye türünden bir sebze : H. II. 22, 21.

buġday Buğday : Pfahl. 6, 6; TT. VII. 24, 39 [Vladimirtsov, Mongolica, 1. 340].

buġu Geyik : Uig. -Wb. 15; Kow. 1160.

Buġuġ Bögü hakan =**bögü**.

bukün Bugün : U. IV. 28, 24; Suv. 615, 13.

bukünki Bugünkü : Suv. 608, 18.

buķ Gırtlak, boğaz : TT. VIII. 88.

buķa Boğa : URD 140, 1; P.P. 65, 3.

Buķa Antroponim : MSOS. XII. 108.

buķaç Tencere.

buḳaġu Bukağı, köstek, bağ : Alt. Gr. 305.

buḳaḳ =**buḳuḳ**.

Buḳam Sängün Antroponim : USp. 270.

buḳun Halk, ahali, millet : TT. X. 43; Man. III. 34, 9; 35, 11 : **Ḳap ḳara budun buḳun**.

buḳuḳlanmaḳ Yuvarlaklaşmak : Wind. 249, 10.

bulang <Çin. **pulang**. Veranda : TT. VI. 22, 85.

bulaḳ Kaynak, pınar, çeşme, kanal : TT. VII. 41, 2.

bular Bunlar : suv. 596, 2; TT. V. 28, 124.

Bulat Antroponim : USp. 270.

Bulayıḳ Etnonim.

bulġaġ **bulġaḳ** : U. II. 78, 35.

bulġamaḳ Bulanmak, karmakarışık olmak, bozmak, karıştırmak : TT. I. 9, 63; IV. 10, 14 **bulḳamaḳ** 'bulandırmak'; H. I. 10, 99.

bulġanmaḳ 1. Bulanmak, karıştırmak, karışmak : TT. I. 9, 63; III. 20, 162; Man. I. 6, 7; U. IV. 8, 35.
2. Yanılmak : TT. VIII. 88.

bulġanyuḳ Karışık, bulanık : TT. VI. 65.

bulġaşu Gürültülü, patırtılı : Suv. 618, 20.

bulġaşmaḳ Toplu halde mevcut olmak : Alt. Gr. 305.

bulḫaḳ =**bulġaḳ** : Man. III. 9, 2.

bulıt Bulut : TT. I. 7, 5; Suv. 143, 12.

bulıtculayu Buluta benzer. Hüen. I. 320; ETŞ. 333.

bulḳaḳ =**bulġaḳ** : Man. III. 45. N. 32, 2.

bulḳamaḳ **bulġamaḳ** : Ind. 17.

bulḳanmaḳ =**bulġanmaḳ** : Ind. 16; U. II. 58, 2.

buḳay Alçak, aşağı, kısa : Hüen. Brife, 2091.

bulḳumaḳ İcra etmek, yerine getirmek, yapmak : U. II. 39, 92.

bulmaḳ Bulmak, elde etmek : TT. I. 7, 10; III. 6, 21; U. II. 36, 43; Suv. 202, 3.

Bulmış Antroponim : USp. 270.

bulturmaḳ Buldurtmak : TT. III. 8, 55; VII. 52, 142.

bultuḳmaḳ Bulunmak : TT. X. 43.

bululamaḳ Karışmak, karmakarışık olmak : U. II. 87, 50 =**bolulmaḳ**.

bululmaḳ Elde edilmek, erişmek : TT. VIII. 88.

bulun Esir, tutsak, tutuk : Ind. 17; Alt. Gr. 305.

bulunç Bulunma, elde edilme : Suv. 154, 8; Man. III. 11, 14 Kazanç : TT. VIII. 88.

bulunçsuz Bulunmayan, kazançsız, erişilmeyen, bulunmaz : Man. II. 8, 18; Briefe. III. 402; TT. VI. 26, 140; ETŞ. 332.

bulung 1. Köşe, yön, taraf, cihet : U. IV. 20, 251; TT. I. 12, 142; USp. 269 **bulung**.
2. İlaç türü : H. I. 6, 19.
3. Ölçü, miktar ölçüsü : TT. VII. 33, 18-19; **bulung baḳır**.

bulunmaḳ Bulunmak, elde edilmek : USp. 270.

bulut Bulut =**bulıt**.

bun <Sog. **būn** 'esas, temel' : TT. VII. 20, 14; ETŞ. 403.

buranç Havasızlık, sıkıntılı : Hüen. Briefe 2128.

burçaḳ Bezelye, burçak : H. I. 14, 197; II. 24, 48; TT. VII. 26, 40.

burçınturmaḳ Eziyet vermek, incitmek : USt. 196, 36; Suv. 136, 11.

Burguçan Antroponim : Man. I. 27, 9.

burġu =**burḳu** : Mait. 106 'trampet'.

burḫan =**burḳan.**

burḫan ḳutınlıġ Budda saadetine erişmiş : Pfahl. 8, 8.

burḫan ḳutlıġ Budda kutunda olan : U. IV. 96; Man. Erz. 25, 3.

burḳan 1. <Skr. **Buddha** 'burhan' : TT. VI. 18, 27; 32, 220.
2. Yaradan, halik, şaman, Hâh, tanrı : P.P. 11, 3;

TT. III. 4, 2; Briefe. II. 249; TT. III. 25 not 1;<Çin. **bur+ḳan =purḳan**.

Burḳay Antroponim : USp. 270.

burḳı Buruşuk : TT. VIII. 88.

burḳıraḳ Buruk, ekşi, ekşimtrak.

burḳu Trompet : Man. Erz. 9, 34 ve 11.

burmaḳ Kokmak, kokutmak : TT. I. 15, 193.

burnaç Güğüm, ibrik : TT. VIII. 88.

bursang Küme, takım, gürûh, topluluk, cemaat : TT. IV. 4, 7 <Çin. **but-seng**; U. II. 77, 15; Moğ. Kow. 1221 =**bursong**.

bursong =**bursang**, Rahipler derneği : Alt. Gr. 305.

bursung =**purseng**~**bursang**.

Burulday Antroponim : USp. 270.

burun 1. Burun, hortum [hayvan için] : TT. V. 24, 51; H. I. 12, 141.
2. Önce, önceler, evvel, evvelleri : USp. 270.

burungı Önceki, evvelki : USp. 270.

burunsuz Burunsuz.

buruntuḳ Gem.

buryuḳ =**buyruḳ**, buyruk : Suv. 622, 21.

buyruḳ Buyruk [rütbe] : TT. I. 9, 64; Suv. 622, 21.

busanmaḳ Umutsuzluğa düşmek, meyus olmak : TT. VIII. 88; X. 43.

busat =Sog. **bosantī**; Skr. **Uposatha** 'oruç adıdır' : TT. VII. 48, 6; 52, 115=**buzad**.

busı =**buşı**.

busuş Dert, keder, kaygu : TT. X. 43.

busuşluġ Kederli, dertli, kaygulu : TT. X. 42.

busuşsuz Kedersiz, üzüntüsüz.

buşı Sadaka, kurbanlık : USt. 196, 39; Man. III. 11, 1 **buşih**; USp. 269 **boşı**; P.P. 237, 3 **puşı**<*__pu-şi__.

buşıçı Sadaka toplayan : U. III. 15, 18; 22, 9.

buşılıġ Sadakaya muhtaç olan.

buşmak Öfkelenmek, hiddetlenmek, kızmak, heyecanlanmak : TT. VIII. 88.

buşurḳanmaḳ =**boşurḳanmaḳ**.

but But, ayak, bacak : TT. VII. 52; IX. 40.

butamaḳ Budamak, vurmak, dövmek, kesmek : USt. 208, 10; P.P. 2, 4.

butarlamaḳ Parçalamak, yırtmak, parça parça etmek : U. III. 79, 2; Man. 7, 15.

butıḳ Budak, butak, dal : TT. I. 13, 164; Suv. 615, 19 =**butıġ**.

butıġ =**butıḳ**=**putıġ** : İnd. 34.

buti <Skr. **bhūta**, Cin, peri, umacı, [MSOS. XII. 106, 16].

butluġ Butlu, ayaklı, bacaklı : Chuas. 33; Man. III. 38, 12 'sulu'.

butuḳmaḳ Bulunmak, bulunmuş olmak : TT. I. 7, 22.

butulmaḳ Asılmak, takılmak : Suv. 373, 14; TT. III. 8, 52.

buu =**bu** : Man. III. 14, 19.

buusı Dağınık, dalgın : TT. VI. 16, 023.

buyan <Skr. **punya**. Sevap, iyi amel, kut : Suv. 29, 15; TT. I. 7, 2; Moğ. [Schm. 118] Saadet, mut, sevap.

buyançı İyilik sever, din adamı [Huk.]

Buyançuḳ Antroponim : USp. 270.

Buyan ḳar Erkek adı.

Buyan ḳara Antroponim : USp. 270.

buyanlamaḳ İyilik etmek, hizmet etmek : Kuan. 65.

buyanlıġ Mesut, mutlu, sevaplı : Suv. 614, 22; TT. III. 8, 54.

buyansız Sevapsız.

Buyan Tämür Antroponim.

Buyat Antroponim : Pfahl. 10, 17.

Buyla Rütpe : Ram. 2 **Buyla ḳutluġ yarġan** [F. W. K. Müller, Der Hofstaat ein. Uig. Kön., Thomsen Armağanı, 212=**Boyla**.

buyruḳ Amir, kumandan : TT. I. 9, 64; Pfahl. 23, 21.

buz Bozma, yıkma, harap olma, tahribat : Chuas. 52 **boz**.

buzad =**busat**.

Buzaġu Erkek adı : TT. s. 5.

buzaġu Buzağu : TT. VIII. 88; TT. IX. 5 'bir unvandır'.

buzluġ Buzluk : TT. VIII. 88.

buzmaḳ Bozmak, kırmak, parçalamak : TT. IV. 6, 39; USt. 194, 17; TT. X. 42.

buzulmaḳ Bozulmak : Suv. 613, 6.

büdimäk Dans etmek, ritmik ve zarif hareketler : TT. X. 144.

büdmäk =**bütmäk**.

büdün Bütün : TT. I. 10, 73; Suv. 4, 20.

Büdüş Antroponim : USp. 270.

bügri Eğri.

bügü =**bögü** : Ind. 6. 'hikmet'.

bügür Kalça : TT. VII. 53, 1-2.

bügüş Hikmet, marifet, =**bögüş** : Hüen, Briefe 2058; ETŞ. 392 [Man. Hymn., Muséon, 38, s. 27 not 2].

bükän Bir kavun türü.

Büking Kadın antroponimi : USp. 270.

bükmäk Bükmek : USt. 196, 46.

bükülmäk Bükülmek.

bükün Bugün : USt. 194, 1; U. III. 17, 16.

bükünki Bügünkü : Suv. 613, 18; URD. 139, 9.

büküntä Bugün : Hüen. 59.

bükürmak Su serpmek : Alt. Gr. 306.

Bünül Antroponim : USp. 270.

bür Tomurcuk : Wind. 253 not 9 =**pür** : Ind. 34.

Bürçi Antroponim : USp. 270.

büri =**böri**.

bürütmäk =**bürtmäk** : Suv. 367, 13.

Bürkäk Antroponim : USp. 270.

Bürlük Antroponim : USp. 270.

Bürt Antroponim : USp. 270.

bürtmäk 1. Hissetmek, duymak, dokunmak : TT. VI. 28, 178. Suv. 349, 2.
2. Dokunma, his, duygu, duyu : U. II. 10, 28.
3. Hafifçe yakmak : U. III. 38, 34.

bürtüglüg Hissedilen, hissetme, duyma, duyu : TT. X. 43.

bürtüşmäk Birbirine dokunmak : TT. V. 24, 71.

bürü =**böri**.

buşärmäk Olgunlaştırmak : TT. VIII. 88.

büşük =**böşük**.

bütgü Defi hacet etmek, dışarı çıkmak, aptest etmek : TT. I. 15, 191.

bütkürmäk Bitirmek : USp. 270.

bütmäk 1. Bitmek, sona ermek, tamamlanmak : TT. I. 8, 34; Suv. 529-30; U. IV. 14, 136.
2. İnanmak : ETŞ. 428.

bütüd/t Bitme, tamamlama, ikmal : TT. I. 12, 140.

bütün Bütün : Man. I, 28, 26.

bütürmäk Bitirmek : TT. V. 24, 51; Suv. 447, 15=**pütürmäk**.

Bütürmiş Prenses lakabı, unvanı : Pfahl. 10, 13.

bütürü Tamamiyle, hepsi, topu : Suv. 12, 20; Hüen. 296.

Ç

çadar = **çadır**. Kül: Ind. 18.

çadır Kül = **çadar**.

çadik <Skr. **sātaḳa** = Toh. **yātaḳ** = Moğ **tsadık**; Sakyamuni'nin ilk doğumu ve doğum tarihi: U. III. 39, 17; (U. IV. 31 not B 43).

çadiklig = **çadik**: U. III. 39, 17.

çadir Amonyak, nişadır ruhu: H. II. 18, 33.

çaġ Çağ, zaman: Suv. 612, 20.

çaġay Bir bitki adı (olsa gerek?): P. P. 2, 3.

çaġmak Çakmak, vurmak: U. II. 10, 23.

çaġşaput = **çḫşapt**: Suv. 21, 8.

Çaġrı Rütbe, ünvan: R. III. 18, 49.

çaġurmaḳ İftira etmek, leke sürmek, çamur atmak: U. II. 85, 23; İnd. 18.

çaidan Tapınak, mabet, ibâdetgâh: Chuas. 22, 10 = **jaidan**: U. II. 93.

çaidir = **çaitir**.

Çaisu Antroponim: USp. 137 No. 81.

çaitir <Skr. **citrā**. Bir yıldızın adıdır: T. T. VII. 15, 50= **çaidir**.

çaḳ 1. = **çaġ**, zaman: H. I. 12, 151.
2. Tam: ETŞ. 373.

çaḳı Isırgan otu (bitki): U. III. 10, 13.

çaḳır <Skr. **caḳra**. Tekerlek, çarh: T. T. V. 6, 43; 10, 93.

Çaḳırça Antroponim: USp. 30, 32.

çaḳmaḳ Yapmak, parçalamak, kesmek, çakmak, U. Söz. 43

çaḳşaput Bir ayın adıdır. Uluğ bey takviminde 12. aydır:

T. T. VI. 26, 157 'ahlak kaidesi' <Skr. **çıkşāpada** Sog. **çiḫşāpad** (P. Pelliot, JA. 1913, 310; Blochet, Intr. 134).

Çaḳoġlı Antroponim : USp. 127.

Çaḳudu Antroponim : USp. 30, 33.

çaldr <Skr. **Jaladhara**. Deniz.

çalmaḳ Vurmak, eğilmek; Uig.-Wb. 28; Suv. 625, 12.

çalsıḳmaḳ Vurulmuş olmak : T. T. 22, 29.

çalturmaḳ Aratmak : ETŞ. 374.

çam 1. Dava, itiraz (**çarım**'la) : DUD. 393, 11; URD. 139, 10; Ist. 33.
2. Çanak, çömlek : Klaprofh, Spr. und Schr. der Uiguren, 21.

Çambudivip <Skr. **sambudvipa** 'kâinat' : Suv. 401, 6 ; T T. V. 8, 81. = **çimbudvip** : P. P. 44, 1, U. III. 39, 22.

çamḫui <Çin. **tsch'an-huei**. Nâdim ve pişman olmak : USt. 198, 64.

çamlaġuçı Dava eden, dava açan, davalı, iddia eden : DUD. 393, 18.

çamlamaḳ Dava etmek, çekişmek, itiraz etmek (mahkeme) USp. 303; Ist. 33, Malov. 213; THv. 29, 11.

çamsız Davasız, itirazsız : USp. 13, 16, THV. 43, 16.

çan 1. = **çın** : Ind. 18 (As. Major, IX. 133, 32).
2. Çanak : H. I. 10, 122; bardak : Alt Gr. 307 (Çin.)

çanaḳ Çanak, kap, ölçü kabı.

çang Çan : Suv. 490, 17.

Çangır Taişi Antroponim : USp. 303.

çangşı Bir rütbedir (F. W. K. Müller, Der Hofstaat eines Uig. Konigs, 210/213); Pfahl. 22, 5.

çantal <Skz. **candāla**: Cellat : T T. IV. 8, 61; U. III. 22, 3.

Çao Bir sikke türüdür : MSOS. XII. 108, 6.

çarım Dava, iddia, itiraz: DUD. 393, 11; URD. 139. 10; **çam** kelimesinin eşidir; Ist. 33.

Çarır Antroponim: USp. 303.

çariḫuş <Ir. **çarḫuşt**. Üzüm şırası mengenesi.

çarlamaḳ Çağırmaḳ.

çaruḳ Çarık: URD. 132, 10.

Çasangtuz Antroponim: USp. 303.

çası Leke sürme, çamur atma, iftira: T. T. IV. 24, 119 = **çasut**.

çasurmak Leke sürmek, çamur atmak iftira etmek: T T. 8, 71; Suv. 219, 22.

çasut İftira, leke; T T. I.10, 74; U. II. 76, 6.

çatık Birbirine kenetlenmiş, yapışık: Suv. 235, 10; T. T. VII. 88.

çatik <Skr. **Jataka**. Doğum hikâyesi = **çadik**.

çau Havale: URD. 137, 14; USp. 303.

çav Para: T H V. 43, 15.

çavıḳmaḳ 1. Güçlenmek, kuvvetlenmek: U. II. 59 (11) 4.
2. Ün sahibi olmak, meşhur: Alt. G. 307.

çavış = **çäviş**: Man. III. 44, 4.

çavsız Parasız: T H V. 44.

Çayasını Yayasena, antroponim: U. III. 80, 20.

çaytı Manastır.

çäçäk Çiçek: Suv. 173, 4; T T. V. 20, 1; USt. 198, 52.

çäçäklänmäk Çiçeklemek: T T. VIII. 88.

çäçäklig Çiçekli: T T. V. 12, 123; U. III. 56, 4.

çäçäklik Çiçeklik: T H V. 44. 5.

çäkräk Alttan giyilen, kısa giyim: URD. 134; R. III. 1959 (Uig-Wb).

çäkür Çukur: Pfahl. 8, 7; USp. 303.

Çängäz Yer adı: USp. 303.

Çängin Antroponim: USp. 303.

Çängür Antroponim: USp. 303.

Çängür **Arız**'la Toponim: T H V. 45. 3.

çärig Asker, çeri, ordu: T T. I. 8, 39; U. II. 74 (61) 4 **çärik**; Suv. 409, 10.

çäviş Yol, vasıta, tedbir, hile: U, II. 16, 23; P. P. 75, 1; T T. VI. 18, 20.

çävişlig Hileli: T T, I. 8, 26.

çḫşapatlıġ Ahlaklı, ahlak törelerine uyan, saygı gösteren: T T. V. 14, 23; Suv. 484, 15.

çıçamuḳ Küçük parmak: F. W. K. Müller, SBAW. 1928, 381.

çıda Süngü, mızrak, cıda: Uig.- Wb. 20 <Moğ. **cida** (Kow. 2341).

çıġ 1. Bir bitki adıdır: T T. VII. 34, 10.
2. <Çin. **ç'ik** 'Ayak, litre': U. II. 82; 86, 42; USt. 196, 23; Kaşğarlıda bir Türk arşını: E T Ş. 383.

çıġsız Ölçüsüz: E T Ş. 383.

çıġay Fakir, yoksul: T T. III. 18, 142; V. 22, 40; U. III. 10, 4; Alt Gr. 307.

Çıġ Batar Antroponim: USp. 304.

çıḳramaḳ Gıcırdamak: Alt. Gr. 307.

çıḳratmaḳ Gıcırdatmak (diş): U. IV. 22, 298, T T. III. 26 not 5.

çıḳu İlaç olarak kullanılan bir taş: H. I. 14, 172.

çımad Öfke, hiddet, kızgınlık: Uig. ·Wb. 25.

çımḳımaḳ **bıçmaḳ**'la beraber 'biçmek, kesmek': H. II. 30. 163.

çın Gerçek, gerçeklik, doğru: USt. 196, 48; Suv. 192, 20; T T. V, 22 24 = **çïn**.

çınbarmaḳ Doğru, gerçek: U. II. 24, 4. Kesin olarak, tam: H. I, 12, 101.

çından <Skr. **candana.** Sandal ağacı: H. I. 8. 91.

çın bitig Gerçek senet ve sözleşme: T H V. 14.

çıng Doğru, gerçek, tam, kesin olarak: H. I. 12, 101.

çıngaru Tam, şüphesiz, arzulama, özlem, hasret.

çıngartġu Zil, çıngırak: P. P. 79, 5.

çıngarmaḳ Araştırmak: Alt. Gr. 307.

çıngartmaḳ Araştırtmak, inceletmek, tetkik ve tahkik ettirmek, muayene etmek: T T. V. 22, 14; U. III. 36, 17.

çınıḳmaḳ Tahakkuk edilmek: Alt Gr. 307.

çınḳar <**çınbarmaḳ**' tan. Dosdoğru: U, II. 24, 4.

çın-sav Gerçek, gerçek ve doğru söz, hakikat: Suv. 619, 1.

çınsu <Çin. **chên-ju** = Skr. **tathatā** 'olduğu gibi': ETŞ. 383 = **çından** : H. II. 30, 140; 30, 152.

Çıntsu Antroponim: URD. 131, 4.

Çırḳuş Antroponim: USp. 95, 23.

Çıtsu Antroponim: USp. 304.

çıvġa Ökse çubuğu. Alt. Gr. 307.

çıvġaçı **toz** kelimesile beraber. Ağ atıcı, tor kurucu, tuzak kuran, gibi manalarda olmalıdır: TT. IV. 8, 57.

çıvşaġun Ekşi: TT. VIII. 88.

çızdurmaḳ Çizdirmek: TT. VII. 36, 8.

çızıġ Çizgi, hareket tarzı ve usûlü : U. III. 85, 7.

çızmaḳ Çizmek. =**çizmäk**: Hüen. 30; U. III. 85, 7.

çḫşapat Oruç ayı. Gerçek anlamı : Ahlak kaidesi, talimat, kural, nizam, kaide, ve özellikle 'Tanrı buyrukları' dır [Chavannes ve Pelliot, JA. 1913, I. 110, 310]; U. I. 46; Ist. 8; TT. III. 16, 134; <Skr. **sikṣāpada;** USp. 303 **çaḳşapat.**

çi Çin. **Ch'eng** 'Bitmek' TT. VII. 21, 10.

Çidin Antroponim : USp. 303.

çigidäm Bir bitki : TT. V. 28, 123.

Çigil Etnonim ve toponim : Ram. 60; Alt. Gr. 307.

Çigil Arslan Erkek adı, antroponim ; Man. I. 27, 8.

Çigil Balıḳ Şehir adı, toponim : Man. I. 27, 32.

Çigil Känt Toponim : Man. I. 27, 7.

çigma Bir hastalık : H. II. 22, 24.

Çigüi Antroponim : USp. 303.

Çiig Tutuh Memur unvanı ve lakaptır : [F.W. K. Müller, Hofstaat eines Uig. -Kön. 211].

Çiik Etnonim : Ram. 60, not 2.

Çik Bir halkın adıdır : Alt. Gr. 30.

Çikçi Bir rütbedir [Müller, Hofstaat, 211]; Man. III, 41, 4 **çigşii**; USp. 303 [Brockelmann, Hofsprache in Alttürkestan, 225].

çiltäg İtibar, saygı, hürmet : Suv. 444, 5, ETŞ. 430.

çiltämäk Hürmet etmek, saygı göstermek, saymak : Suv. 195, 21.

çim Buruşuk : TT. VII. 34, 1.

çimäli Karınca =**çömäli**.

çimbudip =**çambudip**.

çimgän Çayır, çimen.

çimsiz Buruşuksuz : TT. VII. 34, 1.

çin =**çın**. Gerçek, hakikat : U. IV. 12, 82; TT. VIII. 88.

Çinang-kat Dokuz Oğuz yahut Uygurların doğudaki şehirlerinden birinin adıdır [Müeller, Doppelblatt, 30].

Çinaḳ Antroponim : Man. Erz. 7, 8 =**çinäk**.

Çinatun Antroponim : URD. 141, 11.

Çinäk Antroponim : USp. 303 =**çinaḳ**.

Çing 1644-1911 yıllarına kadar devlet idaresini elinde bulunduran **Mançu** sülâlesinin unvanıdır : Suv. 199, 15; USt. 206 not 52.

çintal =**çantal**.

Çintamani Antroponim : P.P. 14, 7; 21, 3 <Skr. **çintāmani** : TT. IX. 40.

çintan <Skr. **candana**. Sandal ağacı.

Çisim Antroponim : Huk. Vesik. 28.

Çisün Antroponim : USp. 303.

çişt <Skr. **Iyestha**. 'bir yıldızın adıdır' : TT. VII. 13, 16.

Çitavan Bir Manastır adıdır : U. III. 86, 17<Skr. **Jetavana** : Hüen. Briefe 43; Alt. Gr. 307.

Çitraviri İndras'ın oğlunun adıdır. Antroponim : U. IV. 20, 241.

çiu Yakalama, tutma : TT. 1, 15, 190; =**çiü** : ETŞ. 436.

çiü =**çiu**.

Çizim Antroponim : USp. 303.

çizmäk =**çızmaḳ**. Çizmek : Hüen. 30; Alt. Gr. 307.

çmbudvip =**çambudvip**.

Çoba yıḳmış Antroponim : USp. 303.

çobra Yün : USp. 146, 41.

çoġ 1. Kor, köz, ateş, ziya, alev, parlaklık : U. III. 39, 3; IV. 10, 51.

2. Parlaklık : Alt. Gr. 307.

Çogı Tiräk Rütbe : Pfahl. 12, 19.

çoġlanmaḳ Parlamak : TT. X. 42.

çoġmaḳ =**çoḳmaḳ**.

çoġluġ Ateşli, ziyalı, korlu, nurlu, haşmetli, görkemli : U. III. 67, 4; Suv. 607.

çoġ yalın Parlaklık : Suv. 616, 12; TT. IX. 40.

Çoḳ aḍġır Antroponim : USp. 304.

çoḳan kişi Nişanlı kimse, yavuklu kişi : Man. III. 11, 14; 36, 11.

Çöḳı Antroponim : USp. 304.

çoḳmaḳ Öldürmek, kesmek [hayvan için] : P.P. 3, 1.

çoḳramaḳ Kaynamak, galeyana gelmek : Man. III. 9, 15.

çoḳratmaḳ Kaynatmak : TT. X. 43.

çoḳurdamaḳ Pişirmek, kaynatmak : H. I. 6, 40.

çolmak Sakatlanmak : Alt. Gr. 307.

çuluġ Çolak, sakat : Man. III. 49, 4; Bruch. 74 not 5.

Çoluḳ Antroponim : USp. 304.

çomaḳ Çomak, kamçı.

çomınmaḳ Dalmak [suya] : TT. 30 not 295.

çommaḳ Batmak, dalmak : TT. IV. 15 not 1; Suv. 388, 15.

çomurmaḳ Batırmak : Suv. 388, 15; P.P. 17, 9.

çomurmış Sulu şeyleri almağa mahsus kepçe : TT. VII. 35, 11.

Çonai Antroponim : DUD. 393, 21.

çong Sol : P.P. **Jong** : TP. XXVII.

Çor Bir rütbedir : Man. II. 9, 21, **Aprin-çor.**

Çosın Antroponim.

çöbik Çöp, pislik, bulanıklık, boş şekil : U. I. 14, 3; Alt. Gr. 308; Hüen, Briefe 43.

çökä Diz çökme : Alt. Gr. 308.

Çökäi Antroponim : USp. 304.

çökdä =**çöktä.**

çökitmäk =**çökütmäk** : Suv. 391, 8; U. II. 48, 78 dize getirmek, diz çökmek.

çöklämäk Çökmek : U. II. 61, 8.

çökmäk Çökmek : U. III. 28, 12; TT. II. 18, 48.

çöktä Kulak arkasındaki çıkık kemik : TT. VII. 44, 7.

çöküg Dizleri çökük : TT. VIII. 88.

çökütmäk Dize getirmek, diz üzerine çöktürmek : U. III. 28, 12; IV. 36, 106 =**çökitmäk.**

çömäli Karınca :U. II. 35, 23=**çimäli, çümäli.**

çöp Şekil; Hüen, Briefe 43.

çrman Deri hastalığının bir türü : H. II. 22, 22 <Skr. **carman**. [H. II. 39 not 3, 17].

Çştani Kral Kastana'nın adı : U. IV. 8, 18.

çu Ekin yeri, ekin tarlası, arazisi : USp. 304.

çubaḳan Innap 'zizyphus' : H. II. 22, 39; Uig. -Wb.

çubik =**çubuk**.

çubuyan Hoş ve leziz nesne, tatlı şey : Uig.-Wb. 23.

Çüän-tsiu Konfuçyus'un ünlü "ilk ve son bahar" adlı eserinin adıdır : TT. V. 20, 120; [TT. 35, not B 120].

çu <Çin. **ch'u** 'giderme, bertaraf etme' : TT. VII. 16, 9.

çuġ 1. =**çuuġ** : Ind. 19.
2. Bahçe, bağ : TT. I. 7, 9.
3. Demet : Alt. Gr. 308.

Çuġay Hangay dağlarının güney kolları yöresi : Alt. Gr. 308.

çuġı Gürültü.

çulvu **sav**'la 'rezalet, kötü şöhret, küfür, fena ad' : Chuas. 11, 10. Küfür, iftira, düşüklük; ETŞ. 310.

çumburmaḳ Atılmak, saldırılmak : P.P. 65, 4.

çur Bir rütbe : Pfahl. 24.

çurnı Barut : H. I. 4, 3 <Skr. **cūrna**.

çuuġ Bulanık : Suv. 74, 22; TT. V. 26, 100.

çuv Hisse, pay, tüm : USp. 304.

çügtä =**çöktä** : TT. VIII. 89.

çümäli =**çömäli, çimäli** 'karınca' : Alt. Gr. 308.

Çürşät =**Çürçät**. [kavim].

çürni =**çurnı** : H. II. 8, 48.

çüsüm Dut : H. I. 8, 83.

çüsüm **sögüt**'le. Bir ağaç türü : H. I. 1, 191.

çüvit Çivit : H. I. 12, 157; U. III. 85, 17.

D

dana Nar : H. II. 24, 49.

Danavadi Şehir adı, toponim : U. I. 28, 14.

daniş <Skr. **dhanistha** 'bir yıldız adı': TT. VII. 16, 78 = **taniş.**

Dantipali Antroponim <Skr. **Dantıpāla**: U. IV. **34**, 41.

darım <Skr. **dharma.** Akide: Alt. Gr. 308.

darni <Skr. **dhāraṇī** 'büyü, sihir': Suv. 484, 17; 338, 3 = **tarni** = Moğ. [Kow. 157; 164] **arbiş tarni;** TT. VI. 46, 371.

dartiraştri <Skr. **dhrtarāstra** 'batı dünyasının muhafızı': TT. VII. 26. 3.

daruġa Memuriyet adı: USp. 271; İst. 29 not 1.

däptär Defter: USp. 271.

ddintar = **dindar**: Man I. 31, 4; III. **36, 4.**

dıdım <Sog. **dīdīm** 'taş': TT. II. 8, 67.

dıdımlıġ Taçlı.

dın <Sog. **dön** 'din, mezhep': TT. II. 8, 46; IX. 40.

dındar Dindar, din ayinlerini idare eden, yürüten: TT. II. 6, 2; Man. III. 30. 10 = **dıntar.**

dıntar = **dindar**: USp. 271; Man. **II. 5,** 17. Seçkin, üstün.

dian = **diyan.** Altı veya 10 erdemden biri: Alt. Gr. 308.

didm **dıdım.**

dın = **dın.**

dindar = **dındar**: Man. II. 5, 1. Seçkin, seçilmiş, üstün.

Dipankari Budda'nın adı: U. I. 32, 9.

divini İlâhe, tanrı: U. I. 33, 16.

divdar Çama benzer bir ağaç: U. IV. 28, 22 <Skr. **devadāru**: H. II. 32, 20 = **tivadar.**

diyan < Skr. **dhyāna** 'istiğrak': TT. V. 6, 39 = **diyan** [Kow. 1780] = **dayān** [Ram. Wb. 73].

dosa Vücudun temel unsuru, iksiri: TT. VIII. 89.

drm < Sk. **dharma** 'din, akîde': TT. IV. 14, 69; VII. 40, 3.

drma-utarı Bodisatva'lardan birinin adıdır: U. I. 33, 8.

drzul Yabaya benzer üç dişli bir alet: U. IV. 8, 9 <Skr. **trisūla**.

duşḳrçar <Skr. **duşkaracaryā** 'ızdırap'.

Duşta Antroponim: U. IV. 14, 137 <Skr. **dustā** 'kötü ruh'.

dutagun Günahlardan arınmış ve kurtulmuş kimse.

dyan =**diyan**. Teemmül: Alt. Gr. 308.

dyanlaġ istiğraklı, istiğraka ait olan.

Ä

äb Ev=**äv.**

äbçi Eş, karı, kadın: USp. 125, 8; Kuan. 47=**ävçi**.

äbin Tâne, tohum: USp. 263.

äçä Ağabey, büyük kardeş: Man. I. 22, 3.

äçi =**äçä** 'ağabey': Alt. Gr. 297.

äçkü Keçi: USp. 53, 2.

äçü Eslaf: Alt. Gr. 297.

äd Madde, mülk, servet: TT. I. 7, 10; Suv. 529-30; USt. 196, 29 **äd tavar**; Tışas. 51; İst. 31.

ädädmäk **ulġadmaḳ**'la beraber kullanılışına göre 'maddeleşmek, büyümek' manasındadır: Wind. 249, 9 [ibid. 252 not 2].

ädärmäk =**idärmäk.**

ädgü İyi, üstünlük: Suv. 584, 12; USt. 196, 24; TT. I. 9, 66; 11, 98.

ädgüli İyi, üstün, iyilik: TT. V. 24, 76.

ädgülüg Münasip, uygun, iyi, üstün, iyilik: TT. I. 130, 160; Suv. 152, 1; USt. 209, 27.

ɐdgülük İyilik = **ädgülüg.**

ädgüti İyice: Suv. 596, 23; Chuas. 18, 32, H. II. 16, 15.

Ädgü **Toġrıl** Antroponim: USp. 264.

ädikmäk Başarmak, meydana getirilmek, elde etmek: TT. I. 13, 147; Suv. V. 26, 118 = **ätikmäk.**

ädiräm = **ärdäm**: TT. VII. 27, 21.

ädiş = **ägdiş, idiş.**

Ädiz = **idiz**: İnd. 10; USp. 267 = **ädüz**; Oğuz boyundan bir uruğun adı: Alt. Gr. 297.

ädlig Zengin, varlıklı, servet sahibi: TT. I. 10, 84, müreffeh.

ädligsiz Değersiz, kıymetsiz: Man. III. 22, 9.

ädräm = **ärdäm.** Erdem: H. II. 6, 1; TT. IX. 40.

adrämlig Erdemli, faziletli: TT. I. 9, 65 = **ärdämlig.**

ädsiz Lüzumsuz, istifadesiz: Man. I. 16, 14.

ädüz =**ädiz, idiz.**

ägärmäk **ängirmäk**: İnd. 10.

Ägdäçin Antroponim: USp. 264.

ägdilätmäk Terbiye etmek, büyütmek: USp. 144. 24.

ädiräm =**ärdam**: Alt. Gr. 298.

ägdiş =**idiş**: İnd. 10; USp. 264; 199, 4.

ägdü Eğri bıçak: TT. V. 12, 120.

ägidmäk Terbiye etmek, büyütmek, yükseltmek: USp. 264.

ägim =**ängim**: İnd. 10: Alt. Gr. 297.

ägin =**ängin** 'omuz': TT. V. 4, 7.

ägirgü Eğiren, çeviren.

ägirmäk Eğirmek, çevirmek, kuşatmak: TT. I. 7, 17; 8, 38 =**ängirmäk, ägärmäk.**

ägirtmäk İğritmek: Suv. 619, 3.

ägmäk İğmek: U. II. 47, 72.

ägri İğri: TT. I. 11, 110.

ägrik Su anaforu, burgaç, çevrengeç, çölek, girdap: TT. V. 24, 78; Alt. Gr. 298.

ägrilmäk İğrilmek.

ägsük Eksik, eksiklik: TT. X. 41.

ägsüksüz Eksiksiz.

ägsümäk Eğsilmek, azalmak: TT. VIII. 89 =**äksümäk.**

äkä Abla: TT. I. 13, 155; Pfahl. 34-35.

äki =**iki**: Man. I. 12, 15; III. 16, 3.

äkin Ekin: TT. VI. 16, 14.

äkinti İkinci, diğer: Man. I. 9, 9: III. 16,5 =**ikinti~ikindi.**

äkir Bitki kökü, Acorus calamus: H. II. 16, 31; 33, 221.

äkirtmäk Bağırtmak: Suv. 609, 19.

äkmäk Ekmek: USp. 23, 5.

äksidmäk Eksiltmek, azaltmak: USp. 23, 5.

äksük Eksik: URD. 132, 19; Suv. 614, 21.

äksüklüg Eksiklik: Chuas. 44.

äksüksüz Eksiksiz, noksansız: Suv. 429, 6; DUD. 391, 7.

äksümäk Eksilmek, azalmak: TT. I. 9, 59 =**ägsümäk.**

äksütmäk Eksiltmek, azaltmak: TT. II. 16, 213; Huas. 92-93.

äkşobi =**akşobi**: U. I. 32, 13.

äkü Boğum, Mafsal [tıp]: U. III. 64, 22.

äkün Çift, iki: USp. 167, 27; Man. Erz. 8, 27.

äl =**il**: USp. 264.

älçi 1. =**ilçi**
2. Antroponim, özel ad.

älgämäk Bir şeyin arasına bir şey sokmak, sıkıştırmak: H. I. 8, 60; II. 16, 18; elemek: Alt Gr. 298.

Älgür Antroponim: URD. 139, 19.

älig 1. Elli: TT. I. 13, 164; USt. 194, 4.
2. El: TT. I. 12, 129 =**ilig.**

äligçi är Memur: P.P. 75, 5 [KSz. XVII. 199].

älitmäk Getirmek, iletmek: Man. III. 6, 3.

älmäk Yaklaşmak, iletmek: Suv. 5, 14.

älp =**alp**: Suv. 611; 624, 3.

äm İlaç, tedavi vasıtası: TT. I. 11, 109; Suv. 478, 16> Moğ. **äm** 'ilaç, sihir vasıtası' [Kal. Wb. 121]; H. I. 12, 136.

ämçi Doktor, hekim: U. I. 7, 13 **ämçin.**

ämçin =**ämçi**: TT. VI. 36 not 265.

ämdi =**amtı, ämti.**

ämäk Emmek.

ämäri =**amarı.**

ämgädmäk =**ämgätmäk**: İnd. 10.

ämgäk Izdırap, acı, zahmet: TT. II. 6, 6; Suv. 118, 4; U. II. 4, 10; 79, 66.

ämgäklig Muzdarip, sefil, acılı, ızdıraplı: Suv. 616, 6; TT. III. 14, 109; P.P. 4, 8.

ämgäksiz Rahat, ızdırapsız, zahmetsiz, acısız: Suv. 447, 20.

ämgänmäk Izdırap çekmek, ah çekmek: TT. IV. 10, 26, P.P. 47, 3; Suv. 623, 15.

ämgätmäk Eziyet etmek, tazip etmek: TT, I. 7, 18; Suv. 135, 17; U. III. 46, 19.

ämgätmäksiz Eziyet vermeksizin, eziyetsiz.

ämırtġurmaḳ =**amırtġurmaḳ** 'teskin etmek'.

ämig Meme: U. IV. 30, 55; Suv. 620, 18; H. I. 14, 196 =**imig.**

ämitmäk Eğilmek, eğmek.

ämizmäk Emzirmek.

ämkäk =**ämgäk.** İnd. 10.

ämläмäk Tedavi etmek: H. II. 26, 82> Moğ. **ämnäḫä, ämnä** [Kol.—Wb. 121].

ämraḳ =**amraḳ.**

ämraḳlıġ =**amraḳlıġ.**

ämrü =**amru**: İnd. 10.

ämsimäk Emmek: Alt. Gr. 298.

ämsiz Emsiz, ilaçsız.

ämtärmäk Teksif etmek, bir nokta etrafında toplamak: TT. III. 12, 76.

ämti =**amtı**: U. I. 45, 4 =**ämdi**. Şimdi, imdi.

änçgü Barış: TT. VIII. 89.

änätkäk Hint, Hindistan, hintli: Suv. 3, 16; H. II. 20, 77; TT. VII. 23, 1; =Moğ. [Kal.—Wb. 12] **änätkäğ.** =**äntkäk**.

änätkäkçä Hintçe.

äng 1. Av: Suv. 610, 4.
2. En.

ängäk Çene kemiği, çene: TT. II. 16, 15; Alt. Gr. 298.

änggilmäk Eğilmek: TT. V. 12, 120.

angim Kısım, parça, ayrım: USt. 194, 4; U. II. 8, 24 <**äng**+**im** 'başlangıç, prensip'.

ängin 1. =**ägin**: İnd. 11.
2. Omuz: U. I. 39, 12.

ängirmäk 1. Eğirmek: P.P. 2, 3.
2. Takip etmek, çevirmek: TT. I. 7, 9; 10, 79.

ängitmäk Eğdirtmek: TT. VIII. 89.

ängmäk İğmek: TT. V. 8, 57; 12, 121; Alt. Gr. 298.

ängräk =**ärngäk.**

Ängürün İlçi Antroponim: USp. 56, 4.

änkäbüş Çivit: H. I. 4, 6; II 8, 47=**anḳabuş.**

äntkäk =**änätkäk.**

änük ʻg 1. Hayvan yavrusu: Suv. 609; İnd. 11.
2. Antroponim: TT. IX. 40.

änüklämäk Yavrulamak [hayvan için]: Suv. 609, 16.

är 1. Erkek, kimse: P.P. 14, 3; U. II. 21, 15; TT. II. 10; Moğ. [Kal. Wb. 123].
2. Efendi, bey, şehzade: TT. I. 7, 24; 14, 184.
3. Zevc, koca: THV. 41, 5.

är at Topluluk, sürü (insan), kalabalık: Tışas. 50.

ärdä =**ärtä**: TT. VII. 10, 24.

Äräm Antroponim: URD. 143, 17.

Äräm Ḳara Antroponim: USp. 265.

äränn Yiğit, asil kimse, kahraman, asaletli er, eren, erkek: TT. VII. 50, 76; U. III. 45, 8; P.P. 23, 1.

Äränn Antroponim: USp. 38.

ärbiş bitig Sözleşmeyi andıran belge: USp. 33, 12.

ärdäçi Erecek olan: U. III. 27, 2.

ärdäm Erdem, fazilet, kabiliyyet, güç: Wind. 249, 4> Moğ. **érdem** [Kal. Wb. 123] =Mançu **erdemu.**

ärdämlig Erdemli, faziletli, kabiliyyetli: Man. I. 12, 18; Suv. 621, 13.

ärdäni =**ärdini.**

Ärdäni Ḳatun Kadın adı: Pfahl. 10, 14; USp. 38, 12.

ärdini <Skr. **ratna**. Cevher, kıymeti olan her madde ve şey: U. I. 8, 18; Suv. 447, 15 **ärdäni**; Moğ. **ärdani** [Kal. Wb. 123; Schm. 33].

ärdinliğ Değerli, kıymetli, cevahirle süslü, cevherli, murassa: TT. V. 24, 57.

ärdni =**ärdini**: U. III. 29, 32.

ärdnilig = **ärdinilig.**

ärgü 1. Hâne, ev, konak, ikametgâh: TT. VI. 54, 464.
2. Çok kuvvetli, güçlü: Man. I. 14, 12.

ärgülük İkametgâha ait olan, evli, hâneli, evle ilgili.

ärgürmäk Eritmek: H. II. 22, 41; Wind. 250, 40.

ärgüsmäk Eritmek: H. I. 8, 58 =**ärgürmäk.**

ärgüzmäk Eritmek: Alt. Gr. 298.

ärig Öğüt, nasihat: TT. VII. 44 no 34; X. 42.

äriglämäk Öğüt ve nasihat vermek, öğütlemek: TT. VII. 51, 86; U. III. 15, 11.

ärik Erkli, güçlü, kuvvetli, irâde: TT. VII. 44, 6 =**ärk.**

ärikli Bulunan, mevcut olan: Ram. 01.

ärilmäk =**ävrilmäk**: USt. 196, 33.

ärin Dudak: USp. 265.

ärinç **ärmäk**'ten 'şüphesiz, kesin olarak, tamamiyle': U. II. 87, 59; Briefe. V. 24; Moğ. **ari-ç** 'umut' [Kal. Wb. 125].

ärinmäk Erinmek, üşenmek, tenbelleşmek: TT. II. 14 not 94; Chuas. 119.

äriş 1. =**ävriş**: İnd. 12.
2. =**ärviş**: İnd. 11.

ärivadi <Skr. **revatî** 'Bir yıldızın adıdır': TT. VII. 14, 12 =**iravadi** ∽ **irivadi.**

ärk Erk, kuvvet, kudret, güç; TT. I. 12, 121; U. II. 10, 15 = **ärik**; Moğ. **ärkä** [Schm. 31].

Ärk Arslan Antroponim: USp. 38, 15.

ärkäç Genç teke: H. I. 6, 16.

ärkäk Erkek: Alt. Gr. 299.

ärki 1. **ärmäk**'ten '-dır, -tır': U. II. 22, 4; Suv. 599, 21.
2. İyi, artık: TT. 15, 8; Suv. 132, 15; TT. VIII. 89.
3. Belki: Alt. Gr. 299.

ärkimçä İsteğimce, arzumca: USt. 196, 32; Briefe. II. 237, <***ärik** 'şahsi arzu'.

ärklig 1. Güçlü, kudretli, bahadır: TT. V. 22, 26; U. IV.

28, 7; Moğ. **ärkälig** [Kal. Wb. 125].
2. Hükümdar, hâkim: U. II. 33, 7; Suv. 9, 13-14; DUD. 393, 13; 393, 16 **äklig bäy** 'nüfuzlu bey'.
3. Zühre yıldızı: Alt. Gr. 299.

Ärklig Ḳan Antroponim: TT. I. 8, 25> Moğ. **ärlik ḫān** 'cehennem hanı' [Asia Major. I, s. 674; Kal Wb. 125]; TT. VI. 22, 91.

ärkligin ärksizin İster istemez, (Huk. nolens volens): Briefe. II. 237 not 2.

ärksinmäk Kudretlenmek, güçlenmek: TT. IV. 6, 45; Briefe. II. 237 <***ärik** 'şahsi istek'.

ärksintürmäk Hakimiyet sürdürmek, egemenliğini yürütmek TT. VIII.89.

ärksiz Güçsüz, kuvvetsiz: USt. 210, 47; U. IV. 16, 160; P.P. 27·

ärli Erli, erkekli: Man. 16, 15.

ärmägü Tenbel, boş, ihmalci: TT. VI. 16, 021.

ärmägürmäk Erinmek, tenbelleşmek, ihmâl etmek: TT. II. 10, 94; Chuas. 21, 5.

ärmäk 1. İmek, olmak: U. III. 42, 12; Suv. 607, 10.
2. Mevcut olmak, var olmak: Suv. 118, 4; TT. II. 6, 7.
3. Vuku olmak, bulmak: TT. II. 8, 62; USt. 198, 64.
4. Bulunmak: TT. I. 9, 67; USt. 198, 76.
5. Ait, ilgili olmak: TT. I. 15, 189.
6. Deskriptif fiil olarak: TT. III. 6, 21.

ärmäkürmäk =**ärmägürmäk.**

ärngäk Parmak: TT. V. 12, 120; **atsız ärngäk; kiçig ärngäk; iki ortun ärngäk; uluġ ärngäk; yanar ärngäk** = **suḳ ärngäk:** U. II. 46, 71 **ängräk.**

ärpälmäk Törpülenmiş, biçilmiş, kesilmiş TT. VIII. 89.

ärslan =**arslan**: U. I. 43, 19.

ärsimäk İğrenmek, kösnümek, kolasamak: TT. VIII. 89.

ärtä Erte: TT. VII. 10, 24; Suv. 4.

ärtigli Ölümlü, geçici, fâni: Man. III. 17, 2.

ärtimlig Ölümlü, geçimli, fâni, fânilik: TT. III. 8, 50.

ärtingü Fazlasile, fevkalâde, son derece: U. II. 15, 6; III. 35, 29; Suv. 530, 6; USt. 200, 92.

ärtini =**ärdini.**

ärtmäk Geçmek, işlemek, devam ettirmek, peşini bırakmamak: U. II. 22, 22; Suv. 4, 5; TT. IV. 4, 12.

ärtuḳraḳ =**artuḳraḳ.**

ärtürmäk Yapmak, işlemek, tamamlamak, ifa etmek, kabullenmek: Suv. 608, 9; TT. VIII. 89; V. 22, 32.

ärttürmäk Yaptırtmak, tamamlatmak, geçirtmek: Suv. 612, 10; 627, 20.

ärük Erik: H. I. 6, 37; II. 8. 22; Uig. —Wb. 774 'kaysı'.

ärüş Pek çok, sayısız, hesapsız: TT. II. 8, 61; U. II. 16, 14; Man. I. 25, 11.

Ä**rzi** Bir şehzadenin adıdır: U. III. 34, 1 = **Rzi∽Rji.**

äsän 1. Esen, sağ, salim, sıhhatlı: Man. I. 10, 11; III. 13, 16 =Moğ. [Kow. 191] 'sıhhatlı'.
2. Sulh, barış: Hüen, Briefe, 42; Alt. Gr. 299.

Äsän **Buġa** Antroponim: USp. 265.

äsängü Sağlık, sıhhat, kâmilen: Man. I. 12, 2; 27, 11; Hüen, Briefe 42.

äsängü bitig Sıhhat mektubu, sağlık belgesi senedi: Hüen. 4.

äsängülämäk Sıhhat dilemek, durumdan haberdar olmak, hatır sormak: Hüen. Briefe 1825.

äsängülük Esenlik, Sağlık, selâmetlik, rahatlık: Tışas. 56.

äsiç Tencere, kazan: U. III. 24, 8 **äşiç.**

äsin Yel, rüzgâr: Briefe. VIII. 195.

äsizgämäk Esirgemek: U. III. 11, 15 =**isirkämäk.**

äsiägänçsiz Esirgemeden, cömert, eli açık: TT. III. 14, 109; U. III. 45, 19.

äsirmäk =**äsürmäk.**

äski Eski: TT. I. 11, 117; H. II. 10, 54 'kronik'.

äskimäk Eskimek: TT. I. 11.

äskirmäk Eskimek.

äsri Bir hastalıktır: H. II. 22, 19.

äsringü Renkli, alaca bulaca, alaca: U. IV. 40, 158; U. I. 40, 7; Kaş. I. 113, 17 **äsri** 'iki renkli'.

äsrük Serhoş: TT. I. 9, 57.

ästämäk =**istämäk**: Alt. Gr. 299.

ästup =**stup**: İnd. 12; URD. 144. Aziz ölünün yadigâr olarak bıraktığı eşyayı saklayan sandık: Alt. Gr. 299.

äsürmäk Serhoş olmak: H. I. 8, 53 **äsirmäk, isürmäk**.

är Eş, arkadaş, dost: USp. 17, 5.

äşäk **äşkäk**: USp. 266; İnd. 12.

äşi =**işi**: USp. 266.

äşiç =**işiç**: İnd. 12; USp. 'kazan' =**äsiç**.

äşidmäk İşitmek: Suv. 490, 20; TT. VII. 49, 41 =**işidmäk, äşitmäk.**

äşidilmäk İşitilmek: TT. I. 11, 95; U. IV. 24, 316.

äşidüt İşitme: TT. I. 12, 139.

äşitmäk =**äşidmäk**: TT. VII; İnd. 12.

äşitmäklig Eşitmeklik, eşitmeli: Tışas. 60.

äşittürmäk Eşittirmek: USp. 266.

äşkäk Eşek: URD. 141, 4; Suv. 341, 22.

Aş ķara Antroponim: USp. 266.

äşringü İyi kokulu (?): U. I. 30, 7.

äştilmäk Eşitilmek: TT. VIII. 89; Man. III. 45, 4.

äşük Örtü.

ät Et: TT. I. 15, 192; USp. 265.

ätçi Kasap.

ätgü =**ädgü.**

ätig Süs, bezek, tazyinat: TT. VIII. 89 =**itig.**

ätikmäk Meydana getirilmek, gerçekleştirmek: TT. 13, 147; V. 26, 118.

ätilmäk Edilmek: USp. 266.

ätin Kükreme, ses: Suv. 363, 22 **ätinin ätinäyü.**

ätinämäk Kükremek: Suv. 363, 22.

ätinlig 1. Kükreyen, çınlayan.
2. Süslü: Suv. 346, 21.

ätinmäk Süslemek: TT. VII. 89 =**itinmäk.**

ätizmäk Çınlamak: Mait. 105 [Muséon, XLIV, 11]; P.P. XXX ve LXXI.

ätlig Etli, semiz.

ätlik Mezbaha, et kesilen yer, salhane, kandra: TT. IV. 6, 45.

ätlämäk Yapmak, etmek, eylemek: USp. 6, 5.

ätmäk Etmek, eylemek: USp. 265.

ät'öz =**ät'üz:** P.P. 51, 8; Man. 31, 6: Vücut, gövde, kişi, şahıs, kendi: Alt. Gr. 300.

ätük Edik, terlik, ayakkabı, çizme: USp. 86, 7; TT. VII. 53, 1.

ät'üz Gövde, cisim, vücut, fert, şahıs: Suv. 446, 14; TT. I. 8, 41 =**ät'öz**

ät'üzlüg Gövdeli, cisimli, vücutlu: TT. VI. 46, 376.

äv Ev, çadır: U. III. 35, 18; Wind. 250, 32.

ävçi Kadın: H. II. 18, 65 =**äbçi.**

ävin 1. Tâne, adet: Pfahl. 32 =**abın**; TT. X. 42.
2. Yemiş, hububat tanesi, tohum: Wind. 249, 11 =**ivin**: Alt. Gr. 300.

ävinlig Gebe, hamile: Chuas. 27, 9.

ävinng Yabancı: TT. IV. 17 not A 69; faal, çalışkan, gayretli: Chuas. 13, 5 =**avınng.**

ävingliun İncil: TT. III. 10, 62; Man. III. 12, 14.

ävir Daire, çevre, muhit: Pfahl. 6, 6. 'ölçü'.

ävirmäk 1. Evirmek, çevirmek: Pfahl. 23, 25.

2. Tercüme etmek, bir dilden başka dile geçirmek : Kuan. 82; Alt. Gr. 300.

ävrik/g Kaba, sarsak, aptal, ters: TT. IV. 8, 71; Suv. 219, 22.

ävrilmäk Evrilmek, dinini değiştirmek, çevrilmek, dönmek, davranmak : Suv. 192, 4; USt. 194, 3.

ävrilinçsiz Sarsılmaz, sabit, sağlam : TT. V. 22, 35; Pfahl. 6, 4.

ävriş Dönme, dolaşma, çevrilme, iş güç, hal, hareket, meşgale : TT. VIII. 88; Suv. 152, 4 =**äriş**: Alt. Gr. 300.

ävrişmäk Bir işle meşgul olmak : USt. 201 not 3.

ävrilmämäk Çevrilmemek, evrilmemek, dönmemek.

avürmäk Evirmek, işlemek, çevirmek : İnd. 12.

äy Nida 'ey' : U. I. 7, 10.

äyägü Yan, taraf : H. II. 29.

äyin Böylece, buna göre : TT. VIII. 89.

äymänç Utanç, korku : TT, VIII. 90 =**aymanç**.

äymänmäk Utanmak, hicap duymak : TT. VIII. 90 =**aymanmaḳ**.

Äzrua =Skr. **Brahma** : U. II. 17, 31; IV. 18, 210. 'Zervan'ın adıdır.

äzük Yalan, sahte : U. II. 85, 22; Man. III. 22, 12; hata, yanlış : Alt. Gr. 300.

äzüklämäk Yalan söylemek, aldatmak, hata etmek ; USt. 196, 24.

äzüksäz Yalansız, hatasız, kusursuz, yanlışsız : U. I. 35, 1.

F

färişti Melek : Man. II. 10, 4 =**friştі**.

fişailıġ <Skr. **Visaya** 'anlayışlı duygulu, akkıllı, uslu' : TT. III. 16, 121 =Moğ. **bişai~višai** 'duyu uzuvları, mekân, sığınak [TT. III. 28 not 57]. =**višailıġ**.

farinibran =**frnibran**.

frnibran <Skr. **Parinirvāna** 'Antroponim' : TT. III. 8, 32. =**prnivran**. 'Nirvana'nın en yüksek ve yukarı derecesi' : Alt. Gr. 308.

futsi Bilge, bilgin, ustat, âlim <Çin. **fu-tse** : TT. I. 11, 106.

Futsi 1. Antroponim : TT. V. 26, 104.
2. Üstâd <Çin. **fu-tze** : ETŞ. 430.

G

Gang =Skr. **gangā** 'Ganj nehrinin adıdır' : TT. IV. 10, 28 =**Käng**.

Gantaḫast <Skr. **gandhahastī** 'Antroponim'.

got Skr. **godhā** 'kertenkele' : U. IV. 50, 121.

Griçantri =**Ḫariçantri** : U. III. 24, 5.

Ġ

ġatıġ Katı, sert, sağlam : U. III. 55, 4.

ġılınç =**ḳılınç** : U. III. 89, 1'.

ġılmaḳ =**ḳılmaḳ** ; U. III. 54. 5; 77, 19.

ġın Bun, sıkıntı, dert, ızdırap : U. III. 56, 7.

ġırġılamaḳ Kırlaşmak, alacalanmak : U. III. 55, 16.

ġız Kız, genç : U. III. 53, 5.

ġızġut Çeki, mihnet, eziyyet : U. III. 56, 7.

ġirza =**Ḳirza**.

ġoḳ =**ḳoḳ** 'kül' [SBAW. 1909, s. 1202].

ġanaġ Konak : Man. III. 12, 6.

ġorġınçsız Korkunç olmayan : U. III. 55, 2.

ġormaḳ Kurmak [yay] : U. III. 54, 4.

ġozmuzta =**ḫozmuzta** : U. III. 38, 24.

ġoşti Öğretmen, muallim : Man. III. 12, 11.

griçantri Haricandra [kral adı] : U. III. 19, 8.

ġrostaġ =**ḳrostaḳ**.
ġuan Suç, yazık, günah, kabahat : TT. II. 8, 51. <Soğ. **ġuvān**.
ġulsabadi Antroponim 'Kulisavatī' : U. III. 27, 15.
ġunçui =**ḳunçui** : III. 54, 5.
ġuru <Skr. **guru**. muallim, öğretmen : Alt. Gr. 30.
ġuvraġ **ḳuv aġ** : U. III. 53, 4.

Ḫ

ḫaç Kaç, nekadar, birçok : P.P. 33, 7 =**ḳaç**.
ḫaçan =**ḳaçan** : U. II. 29, 12 'nezaman, ne vakit'.
ḫaçıġ =**ḳaçıġ** : U. II. 10, 26 'his uzvu'.
ḫadaş **ḳadaş** 'arkadaş, akraba' : P.P. 53, 4.
ḫaimavadi Şeytan adıdır : IV. 22, 300.
ḫalıġ Hava, atmosfer : U. II. 37 54.
ḫalın Kalın : U. II. 23, 18; P.P. 70, 5.
ḫalıtmaḳ Kaldırmak : P.P. 52, 3.
ḫaltı Kaldı ki, ne zaman ki, vaktaki, ... ça : U. II. 8, 13 'nasıl, tıpkı'; P.P. 20, 1=**ḳaltı**.
ḫan 1. Han, kral, hükümdâr : U. III. 68, 16; II. 33, 7 =**ḳan** : P.P. 61, 3; Man. I. 27, 6 [Müller, Uigurische Glossen, 313; Ram. 25]; Alt. Cr. 309.
2. Kan : U. II. 60, 1; P.P. 3, 3.
ḫangsız Babasız : P.P. 77, 6.
ḫansasvari <Skr. **hamsasvara**. Özel ad : Alt. Gr. 309.
ḫanturmaḳ Tatmin etmek, kandırmak, inandırmak : P.P. 14, 6
ḫanyu =**ḳayu** : U. II. 6, 13.
ḫara ḫuş Kartal : U. II. 31, 54.
ḫarġa Karga : U. II. 32, 55.
Ḫariçantri Haricandra, antroponim : U. III. 24, 5 =**Griçantri**.
ḫarı Koca, İhtiyar : P.P. 24, 5; Man. I, 28, 19.
ḫarımaḳ Kocamak, ihtiyarlamak : U. II. 5, 14=**ḳarımaḳ**.
ḫarın Karın : U. II. 44, 28 =**ḳarın**.
ḫasġanmaḳ =**ḳazġanmaḳ** : U. II. 34, 13.
ḫast =Skr. **Hasta** 'yıldız adı' : TT. VII. 15, 58; Alt. Gr. 309.

ḫat Kat, tabaka, kalınlık : P.P. 39, 5.

ḫata Defa : U. II. 34, 12; Man. I. 29, 14.

ḫatağlanmaḳ Gayret ve cehd etmek, dürüşmek, çalışmak : P.P. 27, 5 =**ḳatağlanmaḳ**~**ḳatıġlanmaḳ**.

Ḫatai Çin : Man. I. 29, 12.

ḫatalamaḳ Birleşmek, karışmak : Man. I. 17, 8; 16, 6.

ḫatıġ =**ḳatıġ** : Ind. 19.

ḫatıġraḳ =**ḳatıġraḳ** 'sağlam, sapasağlam' : U. III. 26, 14.

ḫatlamaḳ =**ḫatalmaḳ**.

ḫatun =**ḳatun** 'hatun, kraliçe' : U. III. 27, 15; Brife. II. s. 248 [ZVO. I. 90].

ḫavsadılmaḳ =**ḳavşadılmaḳ** 'birleştirilmek' : U. II. 28, 1; 30, 33.

ḫavsurmaḳ =**ḳavşurmaḳ** 'Kavuşturmak, birine bağlamak' : U. II, 46, 71.

ḫayu Herkimse : P.P. 11, 4.

ḫayusınga 'Herbirine' : P.P. 6, 2.

ḫayuta Herhangi bir yerde : U. II. 10, 18.

ḫazġanç =**ḳazġanç** 'Kazanç, servet, hazine' : P. P. 12, 2.

ḫıl Kıl : P.P. 12, 3 =**ḳıl**.

ḫılınç İş, fiil, hareket, amel : P.P. 1, 7 =**ḳlınç**.

ḫılmaḳ =**ḳılmaḳ**. 'kılmak, yapmak' : P.P. 12, 3.

ḫınmaḳ Sabit, sâğlam, muhkem : U. II. 46, 58.

ḫısḳa **ḳısḳa**. 'kıssa' : U. II. 42, 27.

ḫıvlıġ Kutlu : U. II. 96, 47.

ḫıv = **ḳıv** : Man. III. 42, 15.

ḫız =**ḳız**.

ḫobuz —**ḳobuz**

Ḫoço Hoço şehrinin adı: U. II. 29, 3 = **ḫoçu, ḳoçu**: Alt. Gr, 309.

ḫol Kol, el: P.P. 25, 1.

ḫolmaḳ **ḳolmaḳ** 'istemek, arzulamak': P.P. 48, 51.

ḫonguz Böcek: U. II. 35, 23.

Ḫonuġ Özel ad: Alt. Gr. 309.

ḫok =**ḳok**: Man. Erz. 8, 17.

ḫorġınç =**ḳorḳınç** 'korkunç': U. II. 39, 93.

Ḫormuzda 1. Indra ilahisinin adıdır: U. III. 27, 13 = Ḫurmuzta: U. II. 17, 33; 29, 20.
2. Ilk insan: Alt. Gr. 309.

Ḫoruġ İlah adı: Man. III. 23, 10.

ḫoyın 1. Koyun (göğüs): U. II. 25, 17 =**ḳoyın**
2. On ikili' hayvan takviminde bir yılın adıdır.
3. Koyun.

Ḫroştag İlah, tanrı adıdır: Man. I. 13, 10; Chuas. 19, 38.

ḫua Bir çiçek türü: Suv. 529, 8; TT. V. 10, 104=**ḳua**; <Çin. **hua**.

ḫualıġ Hua çiçeği ile süslenmiş, çiçekli: U. III. 56, 4; TT. V. 12, 123.

ḫuastuanift Huastuanift: Chuas. 25, 11.

ḫuaşin Beliren cisim, değişen vücut: Suv. 40, 14; TT. V. 6, 33=Çin. **hua-schen**=Skr. **nirmānaḳāya**.

ḫudatmış 1. Unvan, rütbe, kutadmış.
2. Antroponim.

ḫul Kul, köle: U. II. 87, 51.

ḫulġaḳ Kulak: U. II. 43, 14.

ḫundaçı Hırsız: U. II. 60 (231) 1.

ḫunçui 1. **ḳunçui** 'prenses': Man. III. 41, 3.
2. Lakaptır.

ḫunjui =**ḫunçui.**

ḫunmaḳ =**ḳunmaḳ** 'çalmak': U. II. 60 (231) 1.

ḫurmuzta =**ḫormuzta**: U. II. 29, 22; Man. 13, 14.

ḫurḳaḳ =**ḳurḳaḳ**: U. II. 86, 46.

ḫursadılmaḳ Kuşatılmak, çevrilmek: U. II. 28, 1; 30, 30.

ḫurtulmaḳ Kurtulmak: U. II. 17, 34.

ḫuş Kuş: U. II. 35, 22.

ḫut Kut, saadet: Man. III. 42, 12.

ḫutadmaḳ Kutlaştırmak: U. II. 14, 1.

ḫutġarmaḳ Kurtarmak: P.P. 51, 7.

ḫutrulmaḳ Kurtulmak: II. 45, 50.

ḫviştim 1. Unvan (maniheylerde): T.T. IX. 41.
2. Muallim, öğretici: Man. III. 14, 8.

I

ı Ağaç, ekin, bitki, nebat, orman: TT. VII. 21, 9; IV. 10, 6; Suv. 607, 12. Aslında **ıġaç** ve **tarıġ** kelimelerinin eşidir; Alt. Gr. 309.

ı ıġaç Ağaç; Suv. 621, 5; Wind. 21.

ı tarıġ Nebat, ekin, bitki: Suv. 607, 12.

ıçanġu Çekinme, dikkate alma: TT. I. 15. 197.

ıçanmaḳ Çekinmek, kaçınmak, sakınmak, dikkat etmek: TT. I. 9, 65; 15, 97.

ıçın Meş'ale: Küen, Briefe 1909, s. 43.

ıçġınmaḳ Dağılmak, kaybolmak, ufalmak: U. III. 88, 79; Man. III. 17, 11; Suv. 622, 10 =**ıçġunmaḳ**.

ıçġunmaḳ =**ıçġınmaḳ**: TT. VII. 46, 10.

ıçġunġuçı Kaybeden: TT. VII. 46, 10.

ıçḳınmaḳ =**ıçġınmaḳ**.

ıçlaġu Elbise astarı: TT. VIII. 90.

ıdalamaḳ Son vermek, vaz geçmek, el çekmek, bırakmak, terketmek: TT. V. 26, 108; U. III. 21, 1; Suv. 614, 5.

ıdduḳ = **ıduḳ**: TT. III. 6, 18; Ind. 20.

ıdı Fevkalade, kesin olarak, tümü ile, toptan: TT. II. 8, 42 ve 44.

ıdılmaḳ Gönderilmek: TT. VIII. 90.

ıdım Zaruret, ihtiyaç, tehlike: TT. VI. 33 not 223.

ıdımaḳ Zenginlenmek, varlıklanmak: TT. X. 43.

ıdıtmaḳ Kokutmak: TT. X, 43.

ıdmaḳ Göndermek, neşretmek, yaymak, kaçırmak: Suv. 615, 15; TT. II. 6, 17; Man. I. 14, 1; U. III. 29, 3.

ıduḳ Gönderilmiş, kutlu, mukaddes, aziz, mübarek: Suv. 447, 15; TT. III. 10, 57; USt. 196, 32.

ıdıḳ ḳut 1. Rütbe: Ram. 44; USp. 304.
2. Şahzâde antroponimi, adı: Man III. 35, 9 ve 14: THV. 42, 1.

ıġaç Ağaç: Suv. 621, 5; TT. I. 12, 134; Wind. 249, 6.

ıġaççı Döşemeci, möbleci: USp. 304; Pfahl. 24, 3.

ıġaççı bäg Bir memuriyet adı: Pfahl. 24, 3.

ıġlamaḳ Ağlamak: Man. II. 12, 4; USp. 304.

ıġlaşmaḳ Ağlaşmak; P. P. 53, 1.

ıġmaḳ Durgunlaşmak, tıkanmak, ağır ağır akmak (mayi): H. II. 16, 18; II.

ımaḳ Göndermek: Suv. 615, 15 **ıdmaḳ**.

ımġa Dağ keçisi.

ımraḳ = **amraḳ**

ınaġ Sığınak, güven, ümit: U. II. 32, 65; III. 9, 6; Suv. 24, 14; TT. X. 44.

ınaġsız Melcesiz, sığınaksız: Suv. 587, 2: U. III. 16, 21.

Inal 1. Memuriyet ve rütbe ünvanı ve adı: Pfahl. 8, 9; USp. 304.

2. Antroponim: TT. VII. 48, 8-9: **Tärbi inal** (Brockelmann, Hofsprache in Altturkestan, 224).

Inal Bars Antroponim: USp. 304.

Inal Buyat Antroponim: Pfahl. 23.

Inal Çuḳ Antroponim: USp. 304.

Inal Çur Antroponim: Pfahl. 24, 8.

Inal Ḳuç Antroponim: USp. 304.

Inanç 1. Antroponim: USp. 304.
2. Vezir, vekil, inak, mutemet, nazır: TT. VII. 49, 52
3. Bir rütbedir: Pfahl. 23, 20 (Brockelmann, Hofsprache, 225).

inanç buyruḳ Mutemet, İnak, Suv. 622, 21.

İnanççı Antroponim. USp. 304.

İnançu Şahıs adı, memuriyet ünvanı: Alt. Gr. 309.

ınanmaḳ İnanmak: TT. I. 8, 41; USt. 209; 29; Chuas. 16, 14.

ınaḳ Dost, arkadaş: Suv. 612, 8.

Inaḳ ḳulı Antroponim: USp. 304.

ınaru İleri, - den başka, - den itibaren, buraya: Suv. 625, 10 = **inärü, inġaru**.

ınaru barı İleri geri: Suv. 625, 10 = **inärü**: U. III. 65, 3.

ınça Böyle, böylece = **inçä**: Malov. 73 (607, 7).

ınçaḳ Kaygulu, gamlı: Man. I. 7, 17; Man. Erz. 16.

ınçıḳlamaḳ Hıçkırarak ağlamak, inlemek, hıçkırmak, feryat etmek; U. III. 35, 23; Man. Erz. 16.

ınçıp Böylece: Suv. 4, 17; 609, 9.

Indu Antroponim: USp. 305.

ınġaru — **ınaru**.

ıḳurmaḳ Tıkanmak, tıkanıklık hissetmek: H, II. 22, 30.

ır 1. Şarkı, türkü: TT. X. 44.
2. = **ïr**. 'kuzey': Man. Erz. 17.

ırab Tanrı, rab: Asia Major, 1933, s. 134, 51.

ırak Irak, uzak: TT. I. 12, 139; VII, 38, 6; Suv. 5, 10.

ırġak Kanca, çengel, kopça: TT. V. 12, 118.

ırġalmak Sallanılmak, silkilmek: TT. I. 14, 166; Suv. 621.

ırk İşaret, rümuz, falcı: TT. I. 7, 14; 9, 66; Küen. 30.

ırkalmak Irgalanmak: Alt. Gr. 309.

ırklamak 1: Falcıdan sormak: TT. VII. 38, 6.
2. Çeke çeke dışarı çıkarmak.

ırlamak Şarkı, türkü söylemek: TT. X. 44.

ısıġ 1. Halat, urgan, ip: P.P. 80, 1; 80, 4; 'bir geminin donatımı için gereken yelken, ip ve benzerleri, (Gab. 296).
2. Maddeten.
3. Hararet, sıcaklık.

ısırmak Isırmak: TT. VII. 46. 4.

ısıtmak Isıtmak: H. I. 10. 99.

ış = **iş**: Ind. 20; USp. 305.

Işbara Yüksek bir rütbe: Ram. 26 ve 57.

ıt = **it**: USp. 305.

ıtalamak Dağıtmak: Suv. 611, 19.

ıtarmak Uzaklaştırmak: Suv. 16, 7.

ı tarıg Ekin: U. II. 61, 7; TT. IV. 10, 6.

ıtım = **ıdım**.

ıtmak = **ıdmak**: U. IV. 8, 38.

ıya = **iyä**: Ind. 20.

ıyın 1. Yavaş yavaş, gittikçe: Suv. 624, 22.
2. = **iyin**: Ind. 20 'arzu'; U. II. 49, 23.

ıyınç =**iyinç** 'tazyik, baskı': TT. II. 6, 6; Man. III. 37.

ıymak Basmak, ezmek: TT. II. 17, 74.

iä **idi** 'Bey, sahip' : Alt. Gr. 309.

iç İç, derun, bir şeyin içi, USt. 196, 27; Suv. 21, 11; H. I. 14, 186.

içägü İç, bağır, derun: U. III. 78, 2.

içgäk =**içkäk**: TT. VIII. 90. 'Şeytan, iblis, çok içen.

içgärmäk Bir şeyin içinde olmak: TT. IV. 12, 53; VIII. 90= **içkärmäk** 'tabi olmak, itaat altına ālmak, eve dönmek: Alt. Gr. 310.

içgärü 1. Enderun, saray içi: P. P. 39, 8; TT. III. 12, 84. 2. İçeri =**içkärü**: Suv. 609, 15.

içgärülüg Saraya, hükümdara mahsus: P. P. 72, 7.

içgü Içki: TT. VII. 35, 22; Man. III. 38, 12=**içkü**.

içi Ağabey: TT. X. 44; U. II. 19, 18, 'kadın'; URD. 136, 10; Suv. 608, 23; Pfahl. 34, 27= **äçi**.

içiç = **işiç, isiç**: Uig-Wb.; H. I. 18 not 47.

içiglik İçki, içecek, meşrubat: Wind. 250, 42.

içikmäk Girmek, dahil olmak (içeriye): USp. 272; Ram. 45 'tabi olmak, itaat etmek.

içim Sıvı halindeki yemek: TT. IV, 6, 38; **içki**.

içkäk Şeytan, kötü ruh, vampir: TT. I. 8, 38=**içgäk**. =Skr. **bhūta**: TT. VII. 107.

içkärmäk Tâbi olmak, içeri alınmak, götürülmek: TT. VI. 40, 311.=**içgärmäk**.

İçkärmiş ınal Antroponim, erkek adı.

içkärü İçeri: Suv. 609, 15, = **içgärü.**

içkü İçki: USt. 196, 26; Suv. 16, 17 = **içgü**.

içlig Gebe, yüklü: TT. VII. 37, 16.

iç näk İçmek: TT. I. 15, 211; U, VI. 12, 108; H. I, 10, 95.

içrä İçte, içerisinde, içeride: Man. I, 6, 3.

içräki Saray mensupları ve harem halkı, ünvan, rütbe: (Müller, Der Hofstaat, 211-212), Man. III. 19, 11;

Pfahl. 23, 24.

içtin İçten, iç: TT. VIII. 90. 'dahilî'.

içtirti İçeriye doğru, içe yönelmiş: TT. V. 10, 95; 8, 55.

içürmäk İçirmek: H. I. 12, 84.

id Sayı, hesap, adet. TT. IV. 6, 25.

İdägä Antroponim: Suv. 173, 4; USt. 198, 52.

idär At eğeri: Klaproth, 22.

idärmäk Aramak, takip etmek, arkasını bırakmamak: Man. Erz. 19, 52 = **ädärmäk, itärmäk**.

idi 1. sahip: USp. 271; bey.
2. Büsbütün, bundan dolayı, tam, herhangi: Suv. 10; TT. VI. 34, 247; II. 8, 42 ve 44; kesin olarak, hiç; ETŞ. 329.
3. = **ıdı**.

idig Süs, bezek, ziynet: U. II. 40, 108.

İdi Ḳurt Antroponim: USp. 4, 3.

İdiḳut 1. Basmıl Türk halkından alınmış hükümdar ünvanıdır: U. I. 56 = Çin. **I-du-hu** > **Idıhut** (bk. O. Franke, Geschichte, 1952, s. 144) = **Idıḳḳut**.
2. Toponimdir: U. I. 56 (Ramstedt, Mongolische Briefe aus Idikut-Schähri, SBAW = XXXII. 1909)

idilmäk Süslenmek, süslenilmek, donanmak: TT. V. 30 not B31

idimäk Toplamak, derlemek, yığmak, biraraya getirmek, elde etmek: TT. V. 26, 91; Suv. 627, 17.

idiş Kapkacak, çanak çömlek: TT. VI. 30, 201; USp. 199, 4 **äğdiş**; Briefe. II. 236.

idiş ayaḳ Mutbak kapkacağı: TS. 62.

idiş bitig Sözleşme türü, nevi: THV. 14.

idiz Yüce, yüksek: TT. 8, 46; U. II. 8, 27; Suv. 616, 14 **idiz daġ** 'yüksek dağ' (W. Bang, KSz. XVIII. 26) = **yitiz**.

idmäk Kaybolmak, yitmek: URD. 143, 10.

iä Sahip: U. I. 23, 10; TT. VII. 8 = **igä**.

ig Hastalık: Suv. 614, 4. H. I. 12, 164 = **yig**.

igä 1. **idi**. Sahip, bey: Alt. Gr. 310.
2. Sahip: USp. 271 = **iä**, bey.
3. Peri ruh (mecaz): TT. VII. 41, 21: **yir sub igäsi** 'yer ve su perisi, tanrısı', gibi

ig aġrıġ Hastalık: TT. V. 8, 83.

ig kigän Bir hastalık. TT. V. 8, 83.

igdämäk Hilekârlık etmek, dolandırmak: Chuas. 11, 9.

igdäyü Al, Hile: Huas. 11, 9.

igdilä İlaç karşılığı olarak kullanılan bir şey: H. II. 34, 28.

igdilänmäk İyice beslenilmek, özen görmek, U. II. 78, 30.

igdülämäk Beslemek, özen vermek, özenmek, itina ve dikkat etmek, ilgilenmek, uzatmak. TT. IV. 10, 11; U. II. 86, 47 = **iktülämäk**.

igid 1. Yigit, delikanlı.
2. Yalancı, hilekâr, yanlış: Man. II. 5, 6; USp. 271 = **ikid, iġit.**

igid non Uydurma kanun: Chuas. 56.

igidmäk Yetiştirmek, beslemek, özen vermek, bakmak, itina göstermek: TT. VI. 18, 36; U. II. 76, 5; P. P. 70, 2.

igil 1. Yavuklu, nişanlı, adaklı: Man. III. 11, 14; 36, 11 = **ikil**.
2. Bayağı, dünya ile ilgili (**Uiourische Glossen**,317)

igit Yalan, hile, dalavera: Suv. 371, 8; Man. II. 5, 6; USp. 271 **igid**.

İgitilmäk Beslenilmek, bakılmak: TT. VIII. 90.

iglämäk Hastalanmak, hasta olmak sayrulanmak: U. II. 5. 1; Suv. 478, 17, URD. **iklämäk**, TT. VII. 35, 17.

iglig Sayru, hasta, hastalıklı: TT. III. 12, 85; Suv. 585, 13.

igsiz Sağlam, hastalıksız: Suv. 529, 19; 191, 23.

igtülämäk = **igdülämäk**: U. II. 86, 47.

iişi = **işi** 'prenses, şahzade kadın': TT. VII. 49, 51.

ik Kenar. kıyı (?): H. I. 12, 152.

ikapuntrak <Skr. **ekapundarika** 'tanrı diyarı', toponim.

ikägü İkisi bir arada: Suv. 403, 22; 343, 19 = **ikigü**; URD. 139, 19.

iki İki: Suv. 127, 19; USt. 194, 10.

İkiçi Antroponim: THV. 40, 19.

İkiç toyın Antroponim: USp. 271.

ikid = **igid**.

ikigü = **ikägü**. Heri kisi: TT. V. 26, 110; P. P. 35, 1.

ikikü = **ikigü**; P. P. 35, 1.

ikil = **igil**.

ikilä İki kez, iki defa, tekrar, yeniden.

ikiläyü İkileştirerek, yeniden, tekrar, yine, ikinci: Suv. 138, 3; U. III. 59, 5; Küen. Briefe, 43.

ikin Tekrar, yeniden.

ikin ara İkisi arası: Suv. 9, 7.

ikinç İkinci.

ikindi = **ikinti**: TT. VIII. 90 'ikinci'; URD. 143, 1.

ikinti İkinci, öteki: TT. V. 22, 23; Wind. 249, 4 **äkinti**, Suv. 608.

ikintisiz Emsâlsiz, eşsiz, ikincisiz, yekta, benzersiz.

ikirçgü İşkil, şüphe, kuşku: TT. VIII. 91; III. 14, 117; U. I. 57.

ikirär İkişer: Suv. 589, 16; H. I. 6, 6.

ikit = **igit**.

İktü Antroponim: USp. 37, 14.

İl 1. Antroponim: TT. IV. 4, 15.
2. Prens ve şahzadelere verilen ünvan.

İl Almış Antroponim: USp. 271.

il Buġa Antroponim: USp. 271.

İl Aşmış Tigin Antroponim.

İl İnanç Tiräk Antroponim.

İl Kirmiş Antroponim: USp. 284.

İl İtmiş Tigin Antroponim: Pfahl. 23, 13.

İl Ḳudatmış Antroponim.

İl Ügäsi Ata Antroponim.

İl Tämir Antroponim: USp. 7, 8.

Il Yıġmış Tängrim Antroponim.

il 1. İl, memleket: U. II. 78. 34; TT. II. 6. 9.
2. Devlet: U. II. 78, 35; TT. I. 14, 167; USp. 264 **äl.**
3. Hükümdar: Suv. 194, 7; TT. I. 9, 53.
4. = **äl**.

ilçi Elçi, sefir: DUD. 393, 16; URD. 141, 6.

ilçi bilgälär Diplomatlar: Man. III. 34, 7.

ildişmäk 1. Kavga etmek, itişmek.
2. = **iltişmäk**.

il äbi Hükûmet konağı: Ram. 60.

iläṅmäk 1. Saltanat sürmek, devleti idare etmek: TT. VI. 28, 189; Man. III. 16, 6; Suv. 567, 6.
2. Bağlı, sadık olmak: İnd. 21.
3. İhtişam, saltanat, görkem: Man. III. 20, 14.

ilgämäk Hücum etmek, saldırmak: URD. 136, 8.

ilgärü İleri, ileriye doğru, ileride.

ilgünmek Tesir etmek, etkilemek: Wind. 249, 8.

ilig 1. Hükümdar, kral: TT. I. 10, 93; V. 28, 125.
2. El: U. II. 25, 1; 375, 8; TT. V. 22, 45 = **ilik**
3. Asılmış, ilişik.

ilig bäg Şehzade, kral TT. V. 26, 105; Wind. 250, 31.

ilig ḳan Kral, padişah: Suv. 314, 4.

ilik = **ilig**: Suv. 11, 607. El: Alt. Gr. 310.

iliksiz Elsiz.

ilinçü Gezinti, eğlence: U. II. 26; Suv. 608, 8, P.P. 5, 4.

ilinçülegü Eğlenme, eğlenerek.

ilinçülegülüg Eğlenceli, eğlence.

ilinçülämäk Eğlenmek, oynamak: Suv. 354, 5; U. II. 26, 6.

ilinmäk Yapışmak, asılmak, ilişmek, takılmak: TT. III. 80, 52; Suv. 373, 14; 292, 24; Man. III. 37, 5 **(ä) linmäk**

ilintürmäk Astırmak, iliştirmek, taktırmak: TT. VIII. 91.

ilitmäk = **iltmäk**, 'götürmek, sevketmek': Man. III. 33, 1.

iliş İlişme, takma, yapışma: Suv. 614, 19; ruhi bağ.

ilk İlk.

ilki İlk olan, başlangıç, baş: U. II. 7, 1; Wind. 256; Man. III. 35, 17 **ilkii**

ilkii = **ilki**.

İl Kirmiş Antroponim: USp. 38, 15.

ilkisiz Başı olmayan, ilki olmayan, başlangıçsız, mebdesiz, esassız, öncesiz: Suv. 612, 33; USt. 194, 1; ETŞ. 332.

ilkün Halk, millet ,bodun.

ilmäk Basmak, saldırmak, birisinin üzerine atılmak: U. IV. 18, 192.

ıl örgin Saray: Ram. 60 = Moğ. **örgügä** > **örgä** 'saray, şahzâde evi'.

Il Ötükän Kral adı, antroponim: Man. III. 34, 14.

Il Ķatmış Antroponim: USp. 38, 15.

Il Ķaya Antroponim: Pfahl. 23, 17.

Il Ķoça Antroponim: USp. 264.

İltäbär Hükümdara bağlı yüksek devlet memuru rütbesi, (Thomsen Armağanı, 147, 3); U. II. 94.

İl Tämür Antroponim: USp. 8, 11.

iltinmäk Sevkedilmek, götürülmek, iletilmek: TT. VIII. 89; U. II. 73 (85) 3.

İl tirgäk Antroponim (Gabain, Steppe, 54).

iltişmäk Münakaşa etmek, itişmek, kavga etmek, sevkedilmek: TT. VII. 42, 10 'yaklaşmak'; VII. 27, 7 = **ildişmäk**

iltmäk İletmek, sevketmek, kılavuzluk, rehberlik etmek: TT. III. 8, 52; USt. 198,60; Suv. 627, 9.

ilttäçi Sevkedici, bekçi, eşlik eden yanında koşulu olan: Suv. 13.

İl Tatġu Rütbedir. (Müller, Ein Doppelblatt, 39).

Il Tutmış Lakaptır (hakanlar için): Man. III. 43, 4.

iltü Oraya: Alt. Gr. 311.

Il Türgüg Rütbedir: Man. 27, 8.

iltürmäk İletmek, göndermek, götürmek.

il ügäsi Rütbedir. USp. 37, 13; Man. 34, 7.

im Em, ilaç: TT. VI. 36, 265 = **äm**.

imäk Arkasınca gitmek, ardına düşmek: TT. VI. 20, 48.

imärigmä Çevrilmiş, kuşatılmış, sarılmış olmak: Suv. 607, 17.

imärmäk Çevirmek, kuşatmak, rahatsız olmak, çekmek: Suv. 585, 4; 607, 14 = **imrämäk**.

imirt sögüt Bir ağaç türü: ETŞ. 337.

imiti İlaç yerine kullanılan «Crataegus pinnatifida» yemişi: H. II. 8, 22; 32, 14 = Moğ. **imidi** (Kow. 663).

imränmäk İmrenmek, arzu etmek: USp. 32, 4.

inç Rahat, huzur, sâkin, sükûnet, sulh, sakit: U. II. 64, 9; Suv. 621, 10. TT. I. 12, 132 **inç käl** 'yavaş yayaş gel.

İnç Buḳa Antroponim: THV. 44, 10.

inç kälmäk Yavaşcacık gelmek: TT. I. 12, 132.

inç ḳılmaḳ Sakinleştirmek: TT. I. 169, 212.

inç turmaḳ Müsterih olmak, rahat olmak: TT. 222.

inçä Böylece, bu suretle, buna göre, öyle, böyle: TT. I. 12, 133; Wind. 249, 22; Suv. 375, 7 = **ınça**.

inçäk Böylece: TT. II. 6, 29 (Briefe. III. 7, 46).

inçgä Ince: H. I. 8, 77 = **inçkä**.

inçgü = **inçkü**.

inçgülüg = **inçkülüg**: Ind. 21 'sükûnet'.

inçip Lâkin, fakat,... rağmen, sonra: TT. I. 10, 79; USt. 196, 34; Man. III. 13, 7 (A. Temir, Die Konjunktion, 250).

Inçiu Toponim: Suv. 4, 6.

inçkä = **inçgä**, **yinçkä**: TT. I. 12, 124; ince, zarif.

Inçki Antroponim: USp. 272.

inçkü Huzur, sükûnet, barış: TT. I. 7, 21.

inçkülüg Sükûnetli, huzurlu, sâkin: TT. I. 9, 61 = **inçgülüg**.

inçsirätmäk Tedirgin etmek, üşendirmek, taciz etmek: U, II. 87, 56.

inçsiz Huzursuzluk, huzursuz, rahatsız; TT. I. 10, 80; H. I. 6, 13.

inçü 1. Devlete ait topraklar: USp. 30-31.
2. Köle. USp. N 21 ve s. 35; İst. 22.

indin Sınır, hudut: TT. VIII. 91.

İnäçi Antroponim: USp. 271.

İnäçü Antroponim: USp. 271.

İnäçük Antroponim: USp. 271.

inäk Husye, taşak (?)

inärü = **ınaru**: Man. 25, 9 **ınıntada inärü** 'bundan sonra, daha ileride': Hüen. 30.

İngä Antroponim: URp. 272.

ingäk İnek: Suv. 596, 1; JRAS. 1912, 204 no. XLI; Bruch. 55; USp. 272 **inkäk**.

İngäl Antroponim: USp. 272.

ingir Tan, şafak, fecir, alaca karanlık: TT. V. 8, 76.

inglämäk Eğilmek: P. P. 65, 5.

ini Küçük erkek kardeş: TT. I. 12, 136; DUD. 390, 8; URD. 136, 10.

İnik Antroponim: USp. 272.

inkäk = **ingäk**.

inmäk İnmek: TT. III. 6, 20; IV. 12, 47; Suv. 615, 7.

intradanu = Skr. **indradhanu** 'İndrasın yayı': U. IV. 20, 243.

intürmäk İndirmek, ezmek, bastırmak: TT. I. 16, 225; Man. III. 30 No. 13, 4.

inyana <Skr. **Iñāna** 'bilgi': Suv. (R.-Malov) 31, 9-10 (Alt. Gr. 311).

ir 1. Taş **yir**.
2. Güney: Man. **III**. 10, 9.
3. <Çin. **ir**. on kabileden ikincisi: Hüen, Briefe 1764.

iravadi **ärivadi** ~ **irivadi**.

irbiç =**irbiz** 'porsuk': U. IV. 44, 6; Suv. 599, 16 = Moğ. **irbis** ~ **irbiz** (Kow. 324).

irbiz =**irbiç**: Suv. 610, 13 'pars, arslan, pelenk'; Alt. Gr. 311.

İrçük Antroponim: USp. 272.

irgürmäk Tamamlamak, becermek, başarmak: TT. I. 14, 172.

irig İri, kaba sapa, iriyarı.

irin 1. Kenar, kıyı: Ram. 53 ve 55.
2. Dudak: TT. VII. 32, 15; U. IV. 30, 53.

irinç Felâket, sefillik, bahtsızlık: P. P. 18, 6; U. II. 29, 14; Suv. 448, 2.

irinçkämäk Acımak, merhamet etmek: Suv. 612, 12; U. II. 88, 71.

irinçkänçlüçi Acıyan, merhametli, şefkatli.

irinçlämäk Bedbaht olmak: Man. III. 31, 9.

irinçü Günah, kusur, yanlış, hata, kabahat, kötü, çirkin: TT. IV. 4, 9; 6, 22; Suv. 132, 11; USt. 198, 65.

irinçülüg Günahkâr, suçlu mücrim: Chuas. 138.

irinç yarlıġ Sefil hayatlı: P. P. 48, 1.

iring 1. = **yiring**.
2. İrin, cerahat: Man. I. 6, 4.

irınmäk 1. Bedbaht olmak: Man. II. 12, 3.
2. Kızmak, öfkelenmek: Suv. 228, 14.
3. = **yirınmäk**.

irintürmäk Bedbaht edilmek, felâkete sürüklenmek: USt. 196, 37; U. II. 78, 34; TT. II. 16, 42; sefalete düşürmek.

irinz = **irinç**: Ind. 22; TT. III. 6, 25.

iritmäk Kötüleşmek, kötü olmak, iğnelendirmek.

irivadi = **ärivadi**.

iriz Cilasun, cesur, yiğit: Uig.-Wb. 17 = Moğ. **äräs**

İriz Antroponim: USp. 102. = **irzi~ärzi**.

irk Koyun.

irkäk Erkek: Suv. 425, 1; TT. VII. 26, 4.

irkäklänmäk Erkekleşmek, kişileşmek: TT. VIII. 91.

İrkän Bir ünvandır: Alt. Gr. 311.

İrkäy Antroponim: USp. 272.

irklämäk Bir şeyin üzerine çıkmak.

irklätmäk Zorlamak, elde etmek: TT. III. 8, 47.

irlämäk = **ırlamaḳ** 'türkü, şarkı söylemek' U. III. 46, 13.

irmäk 1. Erimek, çözülmek: H. I. 6, 9.
2. = **ärmäk**: Suv. 228, 14.
3. Karşı gelmek, direnmek, mukavemet etmek: Suv. 235, 10.
4. Nefsine mağlup olmak.

irpäk Bıçkı, kesme âleti.

irpäklämäk Biçmek, doğramak.

irpäkläşmäk Biçişmek, kesişmek.

irpiç Vaşak = **irpis**.

irpis Kedi cinsinden «şak» denilen hayvan: TT. VI. 24, 116.

irpis ḳudruġu Bir yıldızın adıdır: TT. VI. s. 60 not 92.

irsi <Skr. **rsi**. 'peri, ilah'; P. P. 59, 1.

irt = **birt** 'vergi': TT. VI. 16, 11.

ir-tai Harf (hece) adıdır: TT. VII. 53, 8-9.

irtä Erte, yarın, sabah erken: USp. 272; Küen, Briefe, 1966.

irtäkän Erken.

irtäki Yarınki.

irtäkün Sabah, yarın, erte: TT. I. 14, 171.

irtmäk Devam etmek, sürmek: Küen, Briefe, 1981.

ir-tsi Harf (hece) adı: TT. VII. 53, 6,

irtsiz Vergisiz.

ir-ur-ui Harf (hece) adıdır: TT. VII. 53, 11.

irü İşaret, alâmet: Man. Erz. 19, 48; Suv. 315, 16; fal.

irülüg Muvafık, iyiye işaret, uygun, münasip: Man. I. 26, 21.

irünçü = **irinçü**: Chuas. 24, 1.

irünçülüg Kusurlu, hatalı: Chaus. 24, 10.

ir-vang Harf (Hece) adıdır: TT. VII, 53, 14.

irzi Öğretici, muallim, arkadaş: Suv. 9, 7.

is = **iş** 'eş, dost, arkadaş': U. II. 34 (17) 4; TT. I. 12, 140.

isaḳ Harf (hece) adıdır: TT. VII. 53, 3.

isi = **işi:** DUD. 393, 16.

isiç Kazan: U. III. 44, 3; USp. 272 = **äsiç**; H. I. 6, 47 **işiç**.

isidmäk Isıtmak = **isitmäk**: H. II. 12, 97.

isig 1. Isı, sıcaklık, hararet: Suv. 135, 17; U. III. 14, 11; Wind. 250, 46.
2. Sıtma, mülayim, hoş: Küen, Briefe, 1883.

isig isiglig Sıtma: H. II. 8, 46.

isiglig Isılı, sıtmalı, hararetli: H. II. 14, 116.

isig-öz Beden, gövde, vücut: U. III. 4, 2; H. II. 6, 3.

İsig Tarḫan Antroponim (Ein Dopp. 12, 111.)

İsikä Antroponim: USp. 3, 18.

isilmäk Eksilmek, azalmak: Küen, Briefe, 2076.

isimäk Isıtmak, ısınmak: U. II. 68, 1.

isinmäk 1. Isınmak, sıcaklık duymak: USp. 60, 17.
2. Değerlendirmek, kıymet biçmek, hürmet, önem vermek: Küen, Briefe, 43.

isirgämäk Acımak, merhamete gelmek: P. P. 71, 3; Alt. Gr. 311.

isirgänmäk = **isirkänmäk**.

isirkägü Merhamet, hasislik: TT. VIII. 91.

isirkänmäk Merhamet etmek, esirgemek: T.T. VIII. 91.

isirgämäk Acımak, merhamet duymak: Küen. 30 = **isirgämäk**.

isitmäk = **ısıtmaḳ**

isiz Kötü, fena, kaba: Alt. Gr. 312.

iskänmäk Ditmek.

islämäk 1. Aramak: USp. 271.
2. Koklamak: H. I. 12, 145.

isman <Tib. **sman**. ilaç nevi: Alt. Gr. 312.

issiz İlaç olarak kullanılan bir bitki türü: H. II. 28, 121.

istäm İstek, arzu, dilek: Alt. Gr. 312.

istämäk İstemek, aramak, arzu etmek: USp. 272; Suv. 622, 23 = **izdämäk**: Alt. Gr. 312.

istätmäk İstetmek: Suv. 13.

isürmäk Serhoş olmak: TT. IV. 14 not A 5.

iş 1. Eş, dost, ahbap: TT. I. 9, 48; U. II. 9,5.
2. İş: Suv. 613, 20 = **ış**.

işgiti = **işgirti**.

işgirti = **işkirti**. Diba denilen ipek kumaş.

İş buġa Antroponim: USp. 16, 22.

işi 1. Kadın, hanım, zevce, eş, hatun: TT. I. 16, 217; Suv. 192, 9; DUD. 393, 16; URD. 136, 11 = **isi**.
2. Prenses, tanınmış, yüksek tabakaya mensup kadın, hanım: TT. VII. 50, 75.

işidigsämäk İşitmek istemek.

işidmäk = **işitmäk**~**äşidmäk**: P. P. 15, 7; U. IV. 28, 32.

işidilmäk = **işitilmäk.**

işiç = **isiç**: H. I. 10, 99; 14. 173, kazan, çömlek.

işik Eşik: TT. VII. 22, 19; 36, 14.

işin Saç örgüsü: U. IV. 8, 11.

işitmäk İşitmek.

İşig Kadın lâkabı (Müller, Ein Dopp. 15, 133).

İşirä Antroponim: USp. 89, 2.

işitilmäk İşitilmek: TT. VII. 39, 31.

İşkara Antroponim: USp. 272.

işkirti = **işgirti** 'ipek kumaş': TT. VI. 48, 391 = **äşkürti** (Kaş.).

iş küç İşgüç, emek: Ram. 51.

işlädmäk = **işlätmäk**: URD. 143. 15.

işlämäk İşlemek, çalışmak: TT. II. 6, 3; 10, 69: Man. III. 26, 4; kullanmak.

işlämäsik İşlenmesi yasak olan iş: Chuas. 138.

işlätmäk İşletmek: TT. I. 12, 125; USt. 196, 32; Suv. 612, 4.

iştilmäk = **işitilmäk.**

iştrüşmäk Hikâye söylemek, karşılıklı hikâye anlatmak: TT: II. 8, 56.

iş tuş Arkadaş: Chuas. 90.

iştürmäk Anlatmak, bildirmek, hikâye etmek.

işuyazd Hazreti İsa: Alt. Gr. 312.

it İt, köpek: TT. IV. 8, 58; Man. III. 45, 1.

it burnu Yabani gül meyvası, çiçeği: H. I. 14, 190; TT. VII. 33, 13.

itärçi Şahinci, doğancı, kuşçu: TT. IV. 8, 57.

itärmäk Takip etmek, arkasınca gitmek: Suv. 600, 3 = **idärmäk.**

itdürmäk Ettirmek, tertip ve tanzim etmek, düzenlemek: TT. IV. s. 17 not A. 46.

iti Keskin: Suv. 9, 6 = **idi**.

itig 1. Yitik, kayıp: URD. 132, 16.
2. Süs, bezek, tezyinat: TT. VII. 42, 9; Suv. 614, 22.
3. Tesis, kurum, yapı: TT. VI. 22, 79.
4. Müzik aleti: Alt. Gr. 312; Küen, 132.

itiglig Donatılmış, mücehhez, hareketli: Suv. 62, 6; işle uğraşan, iş edinmiş olan kişi: Alt. Gr. 312.

itigsiz Hareketsiz, işsiz: Suv. 647, 4: TT. VI. 48, 386.

İti-kän Antroponim: Ram. 51 ve 61.

itilmäk Yapılmak, donatılmak, tekemmül etmek, gelişmek, süslenmek.

itimäk Yığmak, toplamak: Suv. 627, 17.

itinmäk Süslenmek, hazırlanmak: Alt. Gr. 312.

itizmäk Müzik aleti çalmak.

itlinmäk Kaybolmak, geçmek.

itmäk Düzenlemek, tertip ve tanzim eylemek, süslemek, hazırlamak, etmek: Wind. 250, 35; TT. IV. 6, 46.

İt Saman Antroponim: Pfahl. 10, 17; USp. 305.

İt Tarḫan Antroponim: Pfahl. 10, 15.

itüg Dilek: TT. I. 16, 221 = **ötüg**.

it üzümü Yabani üzüm: H. I 18.1, 67.

it yılı Oniki hayvanlı Türk takviminin onbirinci yılının adıdır: Ist. 8.

ivin = **ävin**: İnd. 226 'yavaş yavaş, sırasıyla:Suv. 624,22.

ivinki Sıradaki: Suv. 298, 22; 566, 4; TT. II. 16, 26.

ivmäk = **iymäk** 'basmak, tenkil etmek'.

iyä 1. = **igä** 'sahip': TT. VI. 65; IV. 20, 65; Suv. 90, 15; 368, 23.
2. Sonraki, devamı; Man. II. 29, 18; Ind. 20.

iyi Mal- mülk, servet, emlâk: USp. 271.

iyin 1. Dolayısıyla, olduğundan dolayı, göre: TT. I. 12, 133; IX. 41.
2. Kendi isteği ile, gönüllü olarak: Suv. 349, 10; U. III. 43, 10.

iyinç Kovalamak, takip: TT. VI. 70 not 255; zulüm, işkence.

iyinmäk Basılmak, ezilmek: TT. VI. 20, 48; Suv. 566, 4; tazyik etmek, baskı yapmak, sıkıştırmak.

iymäk Basmak, ezmek: TT. II. 17, 74.

iz İz: Alt. Gr. 312.

izdämäk İstemek: Alt. Gr. 312 = **istämäk.**

izdätmäk Arattırmak, istetmek: Suv. 13, 18 = **istätmäk.**

K

kagda = **kägdä**. Kâğıt yaprağı: Alt. Gr. 313.

kalp < Skr. **kalpa.** Devir, çağ: Alt. Gr. 313.

kang-si Bir çin imparatorunun mührü (1662-1722): Alt. Gr. 313.

kanyakubçi <Skr. **kanyakubya**. Bir şehir adıdır: Hüen. Briefe. 1799.

karmaput < Skr. **karmapatha**. İş yolı: Alt. Gr. 313.

kartisuvarna Bengalyada bir toponim: Hüen. s. 30.

kawi <Skr. **kāvya**. Şiir: Hüen. 30; Alt. Gr. 313.

kawişki Indra'nın lakabıdır: Alt. Gr. 313.

kşan < Skr. **ksana.** An, kısa bir an, lahza (Kow. 2655; Uyg. Stud. not 87; ETŞ. 348 not 9.

käbäk Baş kepeği, kir: Alt. Gr. 313.

käbäs = **käbäz.**

äkbäz Pamuk: USp. 2, 2; 16, 14.

käç Geç; P.P. 62, 1.

käçä = **kiç**. öte tarafta, geçerek: Alt. Gr. 313.

käçik Geçit: Briefe. III. 400 not 1 = **käçüg**.

käçmäk Geçmek: Suv. 623, 1; Wind. 250, 29.

käçük = **käçik** geçit: Alt. Gr. 313; Hüen, Briefe 1810.

käçürmäk Geçirmek: TT. III. 8, 51; USt. 208, 10 = **kiçürmäk**

käd 1. = **kid**: İnd. 23.
2. Çok, fazla: U. I. 9, 16; Suv. 4, 9; Bruch. 51.
3. Sağlam, kuvvetli, zorlu: H. I. 8, 75 **kät**. USp. 282.
4. Şöhret, ün: Pfahl, 23, 24: Man. I. 21, 2.

kädgirmäk Şahlanmak, şaha kalkmak: U. IV. 32, 13; sendelemek = **kädgürmäk**.

kädgü Giyim, giyecek, elbise: TT. VI 48, 392.

kädgürmäk Giymek: Alt. Gr. 313.

kädilmäk Giyilmek, giydirilmek; TT. I. 13, 143; Man. I. 42, 24.

kädimäk Olgunlaşmak, yetişmek: U. I. 27, 4.

kädimlig Giyimli, elbiseli, zırhlı: Ram. 60.

kädin = **kidin**: Suv. 466, 8; USp. 282.

Kädirä Antroponim: USp. 282.

kädki Sonraki; Suv. 164, 16.

kädkizmäk Bir şeyin üzerine düşmek, sendelemek; TT. III. 28 not 71.

kädmäk Giymek: TT. III. 8, 68; U. II. 42, 33 = **kätilmäk**; U. I. 29, 12.

Käd tas Antroponim: USp. 282.

kädürmäk Giydirmek, giymek: Alt. Gr. 313.

kägd Kâğıt: USp. 282.

kägdä Kâğıt: U. II. 70 (31) 4; H. I. 12, 150; Suv. 6 = **kaġda**

kägäd Kâğıt: TT. VII. 34, 11.

käginç — **kiginç**: P. P. 15, 8.

käimäk Giymek: Asia Major, 1933, s. 135, 59.

käk (g) Nefret, kin, düşmanlık: U. II. 23, 14; Man. 1. 9, 17.

käkälik Keklik; H. I. 8, 52.

käkän Bir tür hastalık: Suv. 399, 18 = **kigän** (TT. V. 18. not A 83]; U. II. 73 (61) 1 'veba, salgın hastalık.

käkätrün Diş ağrısına, ses ve göğüs tutukluğuna karşı kullanılan ilaç: H. II. 16, 26 ve 29.

käklig Menfur: TT. VIII. 91.

käknämäk Tekdir etmek, tahdit etmek, azarlamak, korkutmak

käkük Guguk kuşu: Alt. Gr. 313.

käkrä İlâç olarak kullanılan bir bitki: H. II. 7, 41.

käkrämäk Nefret etmek, tiksinmek, düşmanlık etmek: Man. I. 9, 17; kızmak, hiddetlenmek, öfkelenmek.

käkräşmäk Nefret etmek, tiksinmek: Man. I. 9, 17; kızmak, hiddetlenmek, öfkelenmek.

käkşürmäk Hiddetlendirmek, nefretlemek: Chuas. 46.

käläm Gergedan: TT, I. 8, 42 (Çin. **kilin**).

käläm <Skr. **kalama** 'kalem'.

kälig Hayāl, görünme, ortaya çıkma, geliş: U. II. 44, 33; gelme: Hüen. 156; ETŞ. 343.

käligmä Gelecek olan, gelen: USt. 198, 62; Suv. 204, 7.

kälim — **käläm** 'kalem': U. III. 92.

kälin Gelin: TT. VI. 40, 311; VII. 40, 51.

kälinlämäk Evlenmek: USp. 169, 26.

kälirmäk Getirmek, getirtmek: Ram. 3.

käliş Geliş: Hüen. Briefe 2089.

kälkim Su hendeği (?): TT. VIII. 91.

kälmäk Gelmek: Suv. 624, 2; U. III. 64, 5; TT. I. 10, 89.

kältürmäk Getirmek.

kälürmäk Getirmek, dünyaya getirmek, doğurmak: TT. VII. 37; 8; USp. 283.

käm 1. Ağrı, zahmet, hastalık, ıztırap: U. II. 42, 7; TT. VII. 38, 5.
2. Kem, eksik, noksan: USp. 283.

kämi Gemi, kayık: Suv. 613, 21 = **kimi**.

kämici Gemici: P. P. 22, 5.

kämismäk = **kämişmäk**.

kämişilmäk Bir yana atılmış olmak: TT. VIII. 91.

kämişmäk Atmak, fırlatmak, bırakmak, düşürmek: Suv. 612, 6; TT. IV. 10, 10.

kämlig Hastalıklı.

kämsiz Sağlam, hastalıksız, sıhhatli

kän Ve kendi, sonra, açıkça: Suv. 623, 2; TT. VIII. 91.

känç 1. Genç, civan: TT. VII. 34, 2; U. II. 20, 20.
2. Yavru (insan için).
3. Çocuk: H. I. 10, 115.

Känç Ästämi Antroponim: USp. 283.

känckiyä Yavrucuk.

Känç oġlan Genç: H. I. 10, 103.

Känç Tängrim Prenses, şehzade hanım lakabı: Pfahl. 10, 13; USp. 283.

Känç Toġmış Tarḫan Tarhan lakabı: USp. 283.
Känç Tuġmış Şehzade oğlu: Pfahl. 19, 5.

Känç Turmış Tarḫan Vekil lakabı, ünvanı: Pfahl. 10, 15.

kändir = **käntir**: H. I. 16, 122.

kändü = **käntü**: TT. VIII. 91; Man. III. 16, 3.

känänmäk Tatmin edilmek, içi rahatlamak, memnun olmak, kendini iyi hissetmek.

käng 1. Gen, geniş: USp. 66, 13.
2. Uzak: TT. VIII. 91.

kängäş Müzakere, müşavere, kenkeş, danışık — **kängiş**: Alt. Gr. 313.

kängäşmäk Müzakere etmek, müşavere etmek.

kängçi Son beşik, sonuncu evlat: Suv. 626, 17.

kängiş Danışık, müşavere: TT. VII. 44, 5.

känglig Genişlik: P. P. 79, 4.

Känig Antroponim: Man. III. 15, 18.

känkäşmäk Müzakere etmek, müşavere etmek: kenkeşmek, danışık etmek: Alt. Gr. 313.

känt <Sgd. **kndh (kanth)** 'şehir'.: U. III. 34, 6.

känti = **käntü**.

käntir Kendir, kenevir: Hüen. VII. 1947; TT. VII. 24. 49.

käntü Kendi: TT. I. 8, 34; IV. 10, 11; Suv. 611; 21.

käntün Kendi kendine: Suv. 183, 19.

käräk = **kärgäk**: TT. VII. 40, 54.

käräkü Çadır TT. T· 13, 145; 55.

Käräy Antroponim: USp. 20, 15.

kärgäk Gerek, lâzım, görüm, ihtiyaç, gereken şey Chuas 89 = **kärkäk**.

kärgäklämäk Lâzım olmak, ihtiyaç hissetmek, gereksemek U. I. 26, 9.

kärgäklıġ Gerekli, lüzumlu: U. I. 28, 3; Suv. 612, 4.

kärgäksiz Lüzümsuz, gereksiz: Nan. I. 9, 12; Suv. 620, 4.

kärgämäk Eksik olmak: Alt. Gr. 313.

kärgätmäk Sınırlandırmak, hudutlandırmak, yoksun kılmak: Chuas. 92-93; Alt. Gr. 314.

Kärgü Seleng ırmağı yakınlarında bir yer adı, toponim: Ram. 50.

kärgü Kabarcık: Alt. Gr. 314.

Käri Açarı Antroponim: USp. 127, 2.

Kärlik Antroponim: USp. 127, 8.

kärilmäk Gerilmek, şişmek: H. II. 10, 61; uzatılmak.

kärinçsiz Eşsiz, kıyaslanmıyacak kadar iyi, aşırı, üstün: TT. III, 10 66; VI. 24, 118.

käriş Çekişme, kavga, niza; TT. I. 9, 48; 14, 180.

kärkäk = **kärgäk** URD. 131. 2.

kärmäk Germek, genişlemek: Suv. 615, 11; USp. 283.

kärpiç = kerpiç

Kärşin Antroponim: USp. 16. 25.

Kärskiç Antroponim: USp. 48, 20.

kärtkünç **kärtkünç**~**kirtgünç** TT. VIII. 91.

kärti <Skr. **krta** 'yapılmış, sunî, dünyevi'.

kärtkünç Inançlı, mutekit, imanlı = **kirtgünç**.

krtkünmäk =**kirtkünmäk**: USp. 283.

krtü =**kirtü**: TT. VIII. 91; Usp. 283.

krü =**kirü** 'geri': USp. 283.

käsk İlaç adı: H. II. 14, 122.

käsilmäk Kesilmek: Suv. 61, 10 ve 18.

käsişmäk Kesişmek, uyuşmak, bir sonuca varmak: USp. 114, 6.

käskilämäk Ufaklamak, küçük parçalara bölmek: Alt. Gr. 314.

käsmä Kıyma, yemek.

käsmäk 1. Kesmek, kırmak: Hüen. 17, 315; U. II. 61, 17.
2. Tayin etmek, koymak: USp. 28, 2.

käsmälig Kesilmiş, kesmeli: U. III. 65, 10.

kät Çok, artık, güçlü, kuvvetli, pek: H. I. 8, 75; TT. VII. 27, 8.

kätilmäk =**kädilmäk**: TT. I. 13, 149.

kätkirä Sürüklenerek, kovalanarak.

kätkirmäk Kovmak, kovalamak, atmak: Suv. 10, 8.

kätmäk Gitmek, devam etmek: TT. IX. 41.

Kät Ḳara Antroponim: USp. 283.

kätürmäk Getirmek: Man. III. 16, 6.

kävilmäk Zayıflatılmak: Alt. Gr. 314.

käyik 1. Geyik: U. IV. 18, 215=**kiyig**.
2. Vahşi hayvan: U. II. 43, 14; Suv. 608, 20; H. II. 14, 122.

käyikçi 1. Avcı: TT. IV. 8, 56; U. III. 54, 5.
2. Geyik avcısı: U. II. 84, 9.

käyirgänçik Karışıklık, isyan, kargaşalık: Suv. 620, 10 (Çin. **kʿai**. ʿferyad); Alt. Gr. 314.

käymäk Giymek: As. Major: IX. 135, 59.

Käyrä Yer adı: Ram. 45.

Käyrä Başı Toponim: Ram. 45.

käz 1. Sonra, başka: Suv. 610, 8: **muntada käz** 'bundan başka, bundan sonra'.
2. Sefil, bedbaht: Alt. Gr. 314.

käzä Yavaş yavaş, sıra ile: H. I. 12, 154; TT. VI. 34, 245.

käzäk = **käsäk**.

käzig 1. Tertipli, düzenli, sıra, dizi, muntazam, sıralı, düzgün: TT. V. 20, 6; U. II. 68 (44) 4; Suv. 624, 23.
2. Sıtma: TT. V. 8, 83; U. II. 68 (44) 5.

käzikçä Tertiplice, düzenlice: U. II. 22, 8; III. 35, 16.

käziklig Sırası gelmiş olan, nöbette olan: Usp. 282.

käzmäk Gezmek, dolaşmak: U. III. 20, 5; TT. III. 10, 61; geçmek.

ki 1. Arka (-sı,-sında): P. P. 266-7 (kid)
2. Çin. **king-sūtra**: Ind. 23; TT. V. 28 not B 1.

kibärmäk Yırtılmak, patlamak: TT. X. 44; U. III. 44, 24.

kiç Geç, zaman, uzun süre: Hüen. 9, 25; TT. VII. 38, 16.

kiçä Gece, geceleyin: H. I. 14, 178; Man. I. 31, 4=

käçä; TT. VII. 44, 6.

kiçig 1. Küçük, ufak, genç: TT. II. 8, 62; Suv. 608.
2. Ufak bir sikke: USp. 284.

kiçig baçaġ Küçük oruç: TT. II. 8, 61; Man. III. 38, 5.

kiçig ärngäk Küçük parmak: TT. V. 9, 54.

kiçig iş Küçük iş: TT. I. 10, 73.

kiçigkiyä Ufacık.

kiçmädin ara Vakit geçmeden: U. III. 26, 16.

kiçmäk Geçmek: U. III. 46, 19.

kiçmätin ara Gecikmeden, derhal, hemen: Alt. Gr. 314.

kiçürmäk Geçirmek.

kid Son, nihayet, arkada: Alt. Gr, 314.

kidärmäk = **kitärmäk**: Ind. 23.

kidin 1. Arkadan, karşı yaka, sonra, batı: TT. V. 10, 99.
2. Keten: USp. 282 **kädin**.

kidirti Batıda: TT. I. 12, 121 'arkada'.

kidişmäk = **kitişmäk**.

kidiz Keçe: TT. VI. 87.

kidmäk = **kitmäk**.

ki-ä =**ki (y) ä**. 'biraz': TT. VII. 27. 22.

kigän Hastalık, salgın: TT. V. 8. 83; Suv. 399, 18=**käkän:** Alt. Gr. 314.

kiginç Karşılık, cevap: TT. II. 6, 2 = **kikinç**.

kigürmäk Sokmak, gidermek, ifa etmek, getirmek: P. P. 18, 1; T. T. X. 44; VI. 34, 256 = **kirgürmäk**.

kigürsük törü Sunma yasası, kanunu: Chuas. 106.

kikät Cemi, yekûn, toplam: USp. 283.

kikinç Açıklama, izahat, cevap, sonuç: USp. 283=**kiginç.**

k(i)kir Leke: U II. 37, 53=Moğ. **kkir** [Kow. III. 2545].

k(i)kirsiz Lekesiz: U. II. 37, 61.

kikşürmäk Birine kızmak, hiddetlenmek, öfkelenmek: Alt. Gr.

kilän = **käläń** <Çin, **k'i-lin**. Efsanevi, tek boynuzlu bir hayvan.

kilimbi Şeytan adı: U. II. 26, 11.

kim 1. Ki: Wind. 249, 18; H. I. 12, 146.
2. Kim, kimler: Wind. 950, 34; Suv. 610, 16.
3. Kimse (olumsuz): P. P. 32, 7.
4. Ola ki, eğer, şayet: Wind. 251, 41 ve 48; TT. II. 10 93.

Kimbaġ <Çin. 'varak halinde altun'.

kimi Gemi=**kämi**: Hüen. Briefe 1891.

kim-mä Kim olursa olsun: USp. 15, 12.

Kimänsü Antroponim: USp. 283.

Kimätdü Antroponim: USp. 283.

Kimünsü Antroponim: USp. 283.

Kimzün Antroponim: USp. 283.

kin 1. Sonra, son: Suv. 610, 8.
2. Misk kokusu, iyi bir koku: USt. 207 not 87.
3. Çin. 'ipekli kumaş': TT. VI. 80 not 391.
4. İstikbal, gelecek: Alt. Gr. 314.

kininät İstikbalde, gelecekte: TT. IX. 41.

kin ağırlıġ Tenasül uzvu: H. I. 10, 121.

kinçuman <Çin. 12 bölümlü nücum ilmi silsilesi: Alt. Gr. 314.

kindik Göbek: USp. 283.

king 1. Tıpkı, aynı, tam: TT. V. 22, 21; U. III. 72, 27.
2. En, genişlik: Türk. Mec. IV. 255, 129; Hüen. Brife 2129.

kingäşmäk İstişare, müşavere etmek: USp. 243. Danışmak, danışık etmek, kenkeşmek.

kingäşinmäk Müşavere, istişare etmek: danışmak, danışık

etmek, kenkeşmek. USp. 283.

kingränmäk Mırıldanmak: P. P. 68, 3.

Kingsün Antroponim: USp. 284.

kingürtmäk Genişletmek, tefsir etmek: Alt. Gr. 315.

kingürü Tıpkı, ayni, tam, geniş bir surette: TT. V. 22, 22; U. II. 41, 22; Hüen, 15, 205.

kinki Sonraki, sondaki: TT. V. 28, 127; IV. 12, 54.

kinlämäk Eritmek, aşındırmak, ufaltmak: H. I. 10, 125.

kinlänmäk Dönmek, çevrilmek: TT. II. 17, 78.

kintrik Sis, bulut: TT. TT. VII. 46, 6.

kintimäk Kaşağılamak: Alt. Gr. 314.

Kin-Toġmış Antroponim: USp. 283.

kir Kir, pislik: H. I. 8, 66; Hüen. 12, 104; TT. IX. 92.

kirik Girme, giriş: TT. III. 14, 119; Ind. 24.

kiriksämäk Girmek istemek, yeltenmek: P. P. 267.

kiriş Ok kirişi: USp. 284.

kirit <Skr. **krīta** 'taç'.

kirlänmäk Kirlenmek.

kirläşmak Kirlenmek, pislenmek: USp. 284.

kirlig Kirli: TT. III. 16, 136; USt. 196, 26.

kirmäk Girmek, sokulmak, batmak (güneş) TT. I. 7, 20; II. 8, 67; Suv. 601, 10.

kirpi Kirpi: H.I.10,129.

kirpik Kirpik: H. II. 21, 32; U. IV. 30, 49.

kirsiz Arı, temiz pâk, kirsiz; TT. V. 8, 52; Ind. 24.

kirtgünç İnançlı, imanlı, mutekid: TT. III. 4, 5, USt. 198, 51.

kirtgünçlüg İnanılır kimse, itikadı ve inancı yerinde olan: TT. V. 24, 53: Man. I. 29, 101.

kirtgünçsüz İnançsız, itikatsız: TT. V. 26. 101.

kirtgünmäk İnanmak, itikad etmek; TT. V. 22, 38; Kuan. 41 ve 102. = **kirtkünmäk.**

kirtgürmäk İnanmak: Alt. Gr. 315.

kirtkünmäk = **kirtgünmäk:** Kuan. 102.

kirtü 1. Doğru, gerçek, sahih: TT. III. 16, 136; Suv. 134, 11.

2. Mûmin, imanlı, mutekid: TT. V. 22, 23.

kirtülüg Mümin, inanmış kimse, dindar kimse.

kirü Geri: TT. I. 14, 174; Man. I. 26, 27.

kisari <Skr. **kesarin** 'arslan': U. IV. 18, 215.

kisi = **kişi**: DUD. 393, 14. kişi, canlı, yaratık.

kisik Gezinti: Suv. 612, 20 **kisik tisik** (sin.) =**tizik.**

kislägüg = **kizlägülük.**

kisrä Sonra: Chuas. 16, 13; garpta: Alt. Gr. 315

kisräki Sonraki.

Kişämäk Bağlamak, bendetmek: Alt. Gr. 315.

kişän Uçkur: TT. VII. 46, 15.

kişi 1. Kişi, insan, adam, mahluk, yaratık: TT. 8, 26; P. P. 11, 5; Suv. 587, 1. **kişilär**.
2. Zevce, eş, kadın: TT. I. 13, 154; V. 245; USp. 25 89, 133; H. I. 6, 21 **tişi kişi** 'kadın'; U. III. 81, 3.
3. Kul, köle: TT. VII. VII. 38, 20.
4. Prenses: TT. TT. VII. 21, 7.

kişilänmäk Evlenmek.

kişisiz İnsansız, boş, kimsesiz: İnd. 24.

kit Son, nihayet: TT. VIII. 92.

kitab Kitap: USp. 284.

kitärmäk 1. Gidermek, uzaklaştırmak: USp. 285: H. I. 6, 20= **kidärmäk**; Suv. 612, 18.
2. Alıp götürmek, tahkir etmek: Suv. 627, 14.

Kitir Yer adı: USp. 284.

kitişmäk Ayrılmak: TT. VII. 27, 23.

kitgüsi Giderilmesi gerekli: U. I. 45, 4.

kitmäk Gitmek, zail olmak: USt. 209, 38; TT. I. 7, 11; U. II. 49, 28.

kitmän Kazma, bel: USp. 284.

kivan <Sog. **kēwān** 'saturn yıldızı'; TT. VII. 20, 24.

kivan j-mnu Cumartesi.

kiyä Küçültme eki halindedir, fakat tekit gücünü de taşımaktadır; **ḳıña, gına, ġına** telâffuzları da vardır: P. P. 267; USp. 283; U. II. 31, 50 ve 9, 4 **kiä**; P. P. 267 **ḳıya, gıya.**

kiyik =**käyik.** Geyik.

kiz Kap.

kizik Gezi, seyahat: Suv. 612, 10.

kizlämäk Gizlemek, saklamak: USt. 200, 87; Man. III. 29, 1; Suv. 446, 14. **kislägülük.**

kizlägülük Saklanan, gizlenen: Suv. 446, 14= **kislägülük.**

knä Yine, ve, bizzat: Suv. 623, 3.

kö Ün, şöhret: TT. X. 45.

köb = **köp:** USp. 284.

köbik Köpük: H. I. 6, 35; II. 12, 103 **köbük, köpük.**

köbrük/g Köprü: Suv. 16 = **kövrüg:** Alt. Gr. 315.

köbük Köpük: H. II. 12, 103.

köç Göç: TT. VII. VIII. 92.

köçämäk = **küçämäk:** İnd. 24.

köçmäk Göçmek: U. II. 24, 9; USp. 36, 10.

köçürmäk Göçürmek: Alt. Gr. 315.

ködämäk Bağırmak: TT. X. 45.

ködän Misafir = **küdän.**

ködüg İş güç, alışveriş, ticaret: TT. I. 9, 52; Suv. 447, 15; 613, 18 = **kötüg;** Chuas. 125.

ködün yıñaḳ Cenup, güney: Huk. Ves. 13, 7.

ködürmäk = **kötürmäk.**

köfänç = **kövän ç.** Gurur, kibir: Alt. Gr. 315.

köfänçlig Kibirli, mağrur: TT. III. 8, 55-TM. IV. 202; Man. III. 48.

kög 1. = **kök:** TT. 16, 129.
2. Şarkı, türkü: Alt. Gr. 317 = **küg.**
3. Şöhret, ün: TT. X. 45 = **küg.**

kögädmäk Methetmek : TT. X. 45.

Kögmän Toponim: Ram. 55; Sayan dağı veya bir kısmı: Alt. Gr. 315.

kögür Gobi çölünde bir yer adıdır: Ram. 46 = **Kügür, Kügär.**

kögürçgün Güvercin.

kögürçkän Güvercin: Alt. Gr. 315.

kögürçün Güvercin: H. I. 6, 40; Suv. 620, 20; 627, 7.

kögürmäk Yaymak, genişletmek: U. II. 73 (12) **4**

kögüs/z 1. Göğüs: TT. I. 10, 82.
2. Kalp: USt. 196, 41.

kögüzlüg Düşünceli, dalgın.

Kök Antroponim.

kök 1. Mavi, gök rengi: TT. V. 26, 85.
2. Sema, gök: Hüen. 30.
3. Gece: TT. VII. 46, 11.

Kök-Buḳa Antroponim.

kökädmäk Yükseltmek, övmek: Alt. Gr. 315.

kökädtürmäk Methettirmek, övdürmek: USt. 196, 24.

Kök-öng Bir nehir adı: Alt. Gr. 315.

kökrämäk Kükremek, bağırmak, böğürmek: Suv. 646, 2; gürlemek.

köküz = **kögüz:** U. II. 16, 21; Suv. 624, 19; 615, 8.

köküzlüg Kalbe yakın yakın ve kıymetli olan = **kögüzlüg**

köl Göl: Suv. 600, 4.

kölgä Gölge: H. I. 8, 76.

kölgälik Gölgelik.

kölitmäk Gölgelemek, gölge etmek: P. P. 65, 6.

kölüg Ahenkli, makamlı: TT. X. 45.

kölük Yük hayvanı: Suv. 613, 4; TT. VIII. 92 = **külük**

kölümäk Gölgelemek: TT. VIII. 92.

kölüngü Taşıt, taşıma aracı: Alt. Gr. 315.

kömäk Gömmek: Alt. Gr. 315.

kömän Hayal, aldanma, büyü, sihir: U. II. 71 (33) 3; iğfal: Alt. Gr. 315.

kömmäk = **könmäk** 'gömmek'.

Kömür-taġ Gobi çölünde bir toponim: Ram. 46; bir dağ adı: Alt. Gr. 315.

kömülmäk Gömülmek.

kön Gön, deri: TT. VII. 38, 4.

könä **suvı** kelimesiyle birlikte 'cıva': H. I. 10, 108; Uig. -Wb. 60. **könüksü** 'gümüş suyu'.

könäk Kova: TT. I. 7, 11 = **könyäk**.

könglämäk Hatırlamak, düşünmek, dalmak: TT. I. 13, 151.

köngül Gönül, kalp, fikir, istek, tefekkür, arzu, ülkü: USt. 196, 41; Suv. 485, 1; U. III. 45, 19.

köngülkärmäk Düşünmek, mülâhaza etmek, tefekkür etmek: TT. V. 24, 65.

köngüllüg Akıllı, ferasetli, müdrik, gönüle yakın, sevilen: Suv. 611, 17; USt. 198, 51.

köngülsüz Akılsız, manasız, idrâksiz: TT. III. 6, 30.

köni 1. Dürüst, doğru, sadık, içten, samimi, sahih: USt. 194, 13; gerçek.

2. Tam, bütünü ile: USp. 25.
3. Kova: USp. 284.

könilig Adil, dürüst, adilce: . HV.

köntülmak Dürüst idare edilmek, gerçeğe sevketmek, doğrultmak: Hüen. VII. 1947.

könükmäk Tamamen yanmak.

könüksü Gümüş suyu: Uig.-Wb. 68.

könürmäk Dağlamak, yakmak: Man. III. 45, 6= **köyürmäk:** kızartmak.

könyäk = **könäk.**

köp Çok, bol: Wind. 249, 20 = **köb.**

köpig = **Köpüg.** Köpük.

köplüg Şiş, şişlik: TT. IX. 41; kabarma.

köprüg 1. = **kovrüg:** TT. III. 10, 56 ve Malov.
2. Köprü: USp. 19, 2.

köpüg Köpük : Alt. Gr. 316.

körg = **körk** 'güzellik', görünüş, güzel: Alt. Gr. 316.

körglä Güzel : T. T.III. 12, 18 = **körklä, körtlä.**

körglüg Görünen, güzel, manzaralı: Alt. Gr. 316.

körgürmäk Göstermek.

körk Güzellik, endam, alâmet, nişan, biçim. kıyafet, heyet, resim: TT. III. 12, 95; Suv. 164, 20.

körkätmäk Göstermek: Pfahl. 23, 25,

körkdaş Kıyafette, güzellikte, endamda eş: Suv. 64, 6.

körkitdäçi Gösteren, kılavuz: USt. 196, 34; U. II 38, 69.

körkitmäk Göstermek : USt. 196, 34; TT. III. 16, 127.

körklä = **körtlä** 'güzel, dilber' : USp. 284.

körklämäk Güzelleşmek : TT. I. 7, 4; süslenmek.

körklüg Güzel : Suv. 608; 1; gösterişli, manzaralı.

körmäk Görmek : Suv. 190, 20; H. II. 8, 25.

körkmäklig Görme.

körksüz Çirkin, yakışıksız: TT. VI. 52, 443.

körkürmäk Göstermek: U. II. 19, 11.

körkütmäk Göstermek.

körmäz Kör: P. P. 24, 7.

köröksämak = körügsämäk: Man. I. 10, 10. Görmek istemek.

körtgürmäk Göstermek: U.II. 17, 27; TT. VI. 32, 237.

körtkürtmäk = körtgürmäk: U. II. 17, 27.

körtlä 1. Güzel, dilber: Man. I. 10, 6.
2. Prenses lakabı: Pfahl. 10, 12.

körträk Daha güzel.

körtük 1. Kar yığını, kar sahası: U. III. 29, 35; TT. VI. 62. not 1.
2. Çöl.
3. Aşık, seven: Mait. N. 121.

Körü Antroponim: USp. 284.

körügsämäk Görmek istemek, görmek isteğinde bulunmak: Suv. 625, 4.

körük/g 1. Güzel, güzellik, görüş.
2. Casus: Alt. Gr. 316.

körülmäk Görülmek, sanılmak: TT. VII. 92.

körüm 1. Rüya, düş, görünüş: TT. X. 45; TT. VII. 47, 1; Hüen. 20 not 7.
2. Nazar noktası noktai nazar: Alt. Gr. 316.
3. Bakış, fal 200: Alt. Gr. 316.

körümçi Kâhin, falcı, müneccim, yıldıza bakan: Pfahl. 33 not 1; Hüen. 9, 19; TT. VI. 133.

körünç 1. Piyes, görülecek olan şey:
2. Görünüş, manzara: Hüen. 43.

körünçlämäk Teşhir etmek, sergilemek: U. II. 22, 9.

körünçlägülük/g Teşhire layık, sergilemeye değer, göstermeğe değer: U. II. 22, 25.

körünçlük/g Üzerinde eşya sergilenen raf, pano, iskele: TT. I. 124; sergi iskelesi.

körünmäk Görünmek, gözükmek: USp. 284.

körüşmäk Görüşmek: Hüen. 11, 79.

kös — **köz.**

kösämak Arzu etmek, dilemek: Suv. 446, 14; U. III. 12, 96.

kösänçig Arzu edilen, temenni edilen; istenen: Man : III. 35, 22.

kösünmäk — **közünmäk.** İnd. 25.

kösüş Dilek, istek, arzu: Suv. 534, 12 — **közüş.**

kösüşlüg Arzulanan, istenen, dilenen: TT. V. 33; Man. III. 34, 1.

koşitmäk Kapatmak, örtmek: TT. X. 45.

kötimäk Yükselmek, çıkmak, kalkmak, binmek : Hüen. 13, 146.

kötki Dağlık arazi, yayla: TT. VI. 34.

kötlürmäk — **kötrülmek:** TT. I. 8, 43.

kötrülmäk Götürülmek, kaldırılmak, yükseltilmek: USt. 193; Suv. 14, 17.

kötük/g — **ködük** 'iş': Suv. 612, 30; Chuas. 125.

kötürmäk Götürmek, yüklemek, kaldırmak: Suv., 619, 20.

kötürülmäk Götürülmek: Kuan. 74.

Kötüt. Antroponim: TT. IX. 41.

kövänç Ululanma, büyüklenme, gurur, güvenç, kibir, azamet: U. II. 76, 14; TT. VI. 20, 27.

kövänçäng Kibirlenen: TT. VI. 20, 72.

köväz Burnu havada, mağrur: U. II. 60, 2; Briefe II. 243.

kövrüg 1. Davul: TT. III. 10, 56.

2. Köprü: TT. 10, 56.

kövşäk Zarif, güzel, şık, yumuşak: Suv. 619, 22; Hüen. 43.

kövtüng Vücut, beden, gövde. TT. VIII. 92;

köymäk Yanmak, kavrulmak; USt. 200, 94; Suv. 603, 0; TM. IV. 254, 102.

köydürmäk Yakmak: Alt. Gr. 316.

köyirmäk Yakmak.

köytrilmäk Yakılmak. Wind. 250, 37.

köyük Yanmış, kavrulmuş.

köyürmäk Yakmak, yakmış olmak: TT. I. 9, 70; V. 8, 72 = **körgürmäk**

köz Göz: Suv. 204, 7.

közämäk İstemek, arzulamak: Suv. 615, 12.

Közämiş Antroponim.

közätmäk Gözetmek, saklamak, muhafaza etmek: Suv. 562. 7.

közätçi Muhafız, gözetiçi: P. P. 43, 5.

közkişmäk Karşılıklı görmek: Hüen. Brife, 17 256; birbirini görmek: Alt. Gr. 316.

köznäk Akis: Alt. Gr. 316.

közsüz Gözsüz, kör: Man. I. 18, 6.

közün Güç, kuvvet: Suv. 7; 609 **küç közün.**

közünç Ünlü, şanlı, meşhur, şöhretli: Man. II. 8, 17.

Közünçi Antroponim: USP. 284.

közüngü Ayna, gözgü: TT. VI. 50, 411.

közünlüg Güçlü, kuvetli: Suv. 607, 21.

közünmäk 1. Gözükmek, görünmek: P, P. 37, 6.
2. Kabul edilmek: P. P. 44, 5.
3. Hazır, mevcut olan, şimdiki: TT. III. 18, 148.

közünür Çağdaş, muasır, halihazırdaki: TT. IX. 41.

közünürdäki Görünürdeki, şimdiki: TT. IX. 41.

közüş İstek, arzu, dilek: Suv. 615. 7 = **kösüş.**

kü Şöhret, ses, gürültü, şayia, ün: TT. I, 18, 43; Man. I. 26, 28; T. T. X. 45 = **küü:**

küb Çömlek (mayi ölçeği): USp. 284.

kübäz **Grur**: UJ, VI. 112.

küç Güç, kuvvet, zor: UT. I. 9, 56; Suv. 447, 15.

küçädmäk = **küçätmäk.**

küçäk Güçlü, kuvvetli: TT. VIII. 92.

küçämäk Zorlamak, Suv. 219, 22 = **köçämäk**; çabalamak, eşkıyalık etmek.

küçänmäk Zorlanmak; kuvvetlenmek: TT. IX. 14.

küçätmäk Güçlendirmek, kuvvetlendirmek: TT. II. 16, 41.

küçländürmäk = **küçläntürmäk**. Kuvvetlendirmek: Alt. Gr. 317.

küçläntürmäk Güçlendirmek, galebe çalmak: Suv. 614, 20.

küçlüg Güçlü, kudretli: Wind. 249, 20; USt. 209, 26.

küçsirämäk Kuvvetten düşürmek, zayıf düşürmak, zayıflatmak, güçsüz olmak: Suv. 610, 22.

küçsüz Güçsüz, kuvvetsiz: Suv. 616. 17.

Küç Tämür Erkek adı: USp. 285.

Küçük Idıḳḳut Erkek adı ve rütbe: USp. 285.

Küçük Tämür Erkek adı: USp. 285.

küdägü Güveyi: Pfahl. 27; TT. IV. 44, 344.

küdämäk Bağırmak, çağırmak, gürültü etmek: U. IV. 8, 36.

küdän 1. Misafir, konuk: P. P. 69, 3; Uig.-Wb. 41; Hüen. 44
2. **ig**'le birlikte 'kalın bağırsak hastalığı,: H. II. 8, 33.

küdänlik Konak, misafire mahsus ev: TT. VI. 22, 86.

küdmäk = **kütmäk** 'güdmek': Man. II. 6, 16.

küg 1. = **kög.**
2. Gürültü, ses: USp. 55, 8.
3. Türkü, şarkı: Man. II, 7, 2.
4. Şöhret, ün: TT. X. 45.
5. Sefalet: Alt. Gr. 317.

Kügör = **Kögür**: Ram. 46 'yer adı'.

kügättürmäk = **kökättürmäk.**

kügülmäk Takdis edilmiş olmak, tanınan: Hüen 44.

Kügür = **Kögür**: Ram. 46. 'yer adı'.

küidung Vücut: USt. 210 not 51.

küimäk = **küymäk**.

küin < Çin. **küän**. 'Kitap tomarı.

küji Yakılınca koku veren nesne, günlük, öd ağacı, misk: TT.V.12,129=Moğ.**küdji** (Kow.2619); Uig.-Wb. **küsi**.

kük = **kök**.

Kükä Antroponim: USp. 285.

kül Kül: H. I. 12, 151: TT. VII. 36, 12; Ayni zamanda kişi adı olarak kullanılmıştır.

külämäk Methetmek, övmek, takdir etmek: Kuan. 81; Alt, Gr. 317.

Kül-Bilgä ḳaġan Hakan ünvanı.

külçirmäk Gülümsemek.

Kül-çur Antroponim: Müller, Dopp. 14, 124.

küldi Yüzbin: Uig.-Wb. 84.

Küldirtäy Antroponim: USp. 285.

külmäk Gülmek.

Kül-ḳaġan Hakan ünvanıdır: Ram; Zwei uig. Runen. 48.

kültürmäk Güldürmek.

külüg = **külüngü**.

Külüg İnanç Antroponim: USp. 38.

Külüg Sängün Antroponim: USp. 38.

külüngü Taşıt, nakliye vasıtası: Suv. 276, 11.

külünmäk Gülümsemek, sırıtmak; TT. I. 8, 39.

külüşmäk Gülüşmek, gülüşme.

külüşüg/k Gülüş.

kümäk Muhafaza etmek, saklamak, korumak: TT. IX. 41; Suv. 448, 4.

kümüş Gümüş: URD. 130. 6.

kümüşlüg Gümüşlü: P. P. 36, 5.

Kün Antroponim,

kün 1. Güneş: TT. I. 14, 173.
2. Gün: U. III. 34, 5; USt. 196. 47.
3. Güney: TT. I. 14, 183.
4. Zaman, vakit: TT. V. 10, 88.
5. Lakaplarda kullanılır: Tışas. 58; Man. I. 21, 4.
6. **il kün** 'millet, kavim'. Burada çoğul ekidir.

kün küningä Hergün: Suv. 608; Man. III. 20, 5.

kün ortu Cenuba doğru, öğle: TT. V. 88; USp. 285.

kün = Çin. **k'uän** 'Harem dairesi': U. IV. 38, 149.

kün ay Tanrı adıdır: Chuas. 49.

kün batsıkıñaru Güneşin battığı yer, batı: Man, III. 9, 3.

Künä Nehir adı: Ram. 52.

künäyingi Kıskanç, hasetçi, günücü: TT. I. 13, 153.

Kün Bärmiş Antroponim: USp. 285.

künçi İlaç yerine kullanılan 'abrus precatorius' adlı bitki: H. II. 6, 19 [not s. 37; 1, 19].

künçit Susam yağı: USp. 285 < Toh. **kuñcit:** Alt. Gr. 317.

kündäm 1. Güneşe benzer, parlak, güneş gibi.
2. Güneşli: Man. III. 17, 21.

kündin 1. Cenup, güney: TT. VII. 25, 23.
2. Güzel: USp. 285.

kündini Güney: USp. 285.

kündüri Güneyde: Alt. Gr. 317.

kündüz Gündüz, gündüzün: USp. 285.

küng Karavaş, cariye: TT. IV. 10, 8.

küngzädmäk Cariye olmak, karavaş olmak: Alt. Gr. 317.

küni Kıskançlık, haset günü: Suv. 162, 3; U. III. 86, 32.

küniçi Hasut, kıskanç, günüci.

künikäki Hergün, daima: TT. I. 13, 160

künilämäk Kıskanmak: USt. 196, 38; Suv. 219, 22.

künintä Hergün, devamlı, sürekli.

küntäki Harem dairesindeki: U. III. 14, 15.

küntäkü Gerdanlık, boyuna takılan süs: Kuan. 49.

küntämäk Hergün: TT. VI. 237; III. 12, 96.

kün tängri Bir ilâh, güneş tanrısı: Suv. 617, 5.

küntki = **küntäki**. U. IV. 38, 149.

küntüz = **kündüz**: U. III. 14, 2.

künük Gümüş.

künük suv Gümüş suyu.

küp Küp, kap: HV.

kür Hile, fesat, alda, al, kandırma: Alt. Gr. 317.

kürätmäk Aldatmak, aldanmak.

kürdüş (Manası Anlaşılmıyor).

küri 1. Litre, ölçek, kile: USt. 196, 23=Çin. **tou**.
2. Kürek: TM. IV. 253, 46; H. II. 22, 18.

kürilik Desilitre, ölçek, hacim ölçüsü: USt. 196, 23.

kürküm Safran, kirkum, zerdeçöp, Hind safranı: H. I. 8, 67.

kürlämäk Aldatmak, tavlamak: Chuas. 8.

kürlüg Hileli, yalan, aldatıcı, aldatan. U. II. 77, 26.

kürsüz Hilesiz, yalansız.

kürüç Kimyon, H. II. 8; 38 = **krüç**.

küs = **küz**

küsädmäk = **küzätmäk**.

küsämäk İstemek, arzu etmek: TT. VIII. 92.

küsädük İstek: Alt. Gr. 317

küsämiş Lakaptır: Pfahl. 10, 13:

küsänçig İstenilen, arzu edilen; USp. 285.

küsänç İstek, arzu, dileme, dilek: Alt. Gr. 317.

küsi = **küji**: 'Misk': Wig. 10; Suv. 475.

küsin = **küsün**: U. II. 36, 40.

küskü Sıçan, fare: TT. USp. 285.

küsün Güç, kuvvet: TT. VII. 48, 15.

küsünlüg Güçlü, kuvuetli.

küsüngü Ayna, gözgü: H. I. 10, 125.

küsünsüz Güçsüz, kuvvetsiz.

küsüş Arzu, dilek, istek, temenni: TT. IX. 41 = **küçüş**.

küşalun = Skr. **kusäväti**: TT. V. 33, B. 84.

Küşän Ülke adı: U. IV. 7; Kuça şehri: Alt. Gr. 318.

küşi Yakılan kokulu nesne, misk, ödağacı, günlük: H. I. 10, 111.

küşti İlaç olarak kullanılan bir bitki çeşidi: H. II. 8, 42.

küşüş = **küsüş**: TT. IX. 41.

kütäçi Güden, saklayan, koruyan: USp. 285.

Kütän Antroponim: USp. 185.

kütä turmak Beklemek: Suv. 9.

kütmäk 1. Güdmek, bakmak, itina göstermek, özen vermek.
2. Beklemek, Suv. 9.

küü = **kü**: Hüen. 13, 156; Suv. 189, 1.

küülüg = **kü**: ünlü, şanlı, adlı, şöhretli: Hüen. 16, 241.

küvänç Gurur, güvenç, kendisi beğenme: TT. X. 46.

küvänçäng Mağrur, kendini beğenmiş.

Küvçü Antroponim, USp. 284.

küvrä Çürümüş ceset, leş.

küydürmäk Yaktırmak: TT. VIII. 24, 3.

küymäk Yanmak, köymek: Suv. 624, 12.

küyürmäk Yakmak: H. I. 10, 109; TT. VII. 50, 61.

küz Güz, sonbahar: TT. I. 12, 134.

küzäç Testi, kazan, çömlek, çanak: TT. VIII. 92.

küzädmäk = **küzätmäk** 'güdmek': Suv. 613, 8.

küzänçük Antroponim: USp. 285.

Küzät Karakol: TT. V. 10, 99.

küzätdürmäk Yerine getirmek.

küzätmäk Gözetmek, saklamak, muhafaza etmek: TT. III. 14. 116; Suv. 401, 6.

küzätçi Gözetiçi, muhafız: Suv. 401, 6.

küzgü Fare = **küskü.**

küzlüg Güz, sonbahar: USp. 285.

küzi = **küji**: USp. 285.

küznäk Gölge: TT. III. 8, 55.

kyä Ve, (bizzat): Suv. 626, 3 = **ki-ä, kiyä.**

L

la Yük hayvanı: TT. 12, < Çin **lo:** Katır.

lab Emin, sağlam, muhakkak < Moğ. **lab** (Ram; Kal. Wb. 250).

labai Çin. **la-pa** = Moğ. **labai.**

laçın Şahin kuşu, laçın, doğan: Suv. 620, 20 = Moğ. **naçin.**

laġzın Domuz: P. P. 3, 2.

laḳsma Bir tanrı: TT. VII. 23, 57.

laḳş = **laḳşa**

laḳşa Şehriye: TT. VII, 13; Uig.-Wb. 23.

laḳşan < Skr. **laksana** 'güzellik alâmeti, nişânesi': Suv. 485, 1.

lalamaḳ Ufalamak, ezmek, toz haline getirmek: H. I, 12, 3.

lan Bir çeşit göz hastalığı: H. I. 12, 13.

Iınḫa Lotus çiçeği: H. II. 22, 23.

likçir < Çin. **li-Ji** 'takvim': TT. VI. 34, 257 = Moğ. **litu, lite.**

lim < Çın. **lin** < **lim** 'dam kirişi, : TT. I. 16, 225; ETŞ. 438, Hüen, Briefe 1921.

limçin Çin. **tien-tsen** 'bir yıldız adıdır': TT. VII. 24, 45.

lin = Toh. **lem** = Pali **lena** 'Halvethâne, çilehâne, zaviye, hücre: TT. IV. 18 not. B, 1.

linġua = **linḫua.**

lisip Balgam, salya: H, II. 24, 66.

lisp = **lisip.**

liusun = Çin. **lu-ts'un** 'yıldız adıdır': TT. VII. 24, 45.

liv Kurban yemeği: TT. VII. 23, 8.

livang 'Caryophyllus oromaticus': H.II. 12, 92=Skr.**lavanga.**

lodur < Skr. **ladhra** 'Symplocos racemosa' : H. II. 8, 41.

long < Çin. **lung** 'ejder': Alt. Gr. 318.

lotr = **lodur.**

lu = **luu.**

luän = Çin. **lun** = Skr. **sāstra.**

Luçan = **Luçanta** < Skr. **locanā**: TT. VI. 50, 410.

Luçanta = **Luçanta.**

Lukitakitu Bir kralın adıdır: U. III. 33, 5.

luḳlan = **uḳlan.**

luḳususi Çince bir yıldız adıdır: TT. VII. 26, 5.

luo < Çin **luo** 'buhurdan' (?): TT. V. 130,

lurzi Topuz, sopa: U. II. 26, 16.

Luşanta Antroponim: TT. V. 6, 23.

luu = Çin. **lung**; Moğ. **lū** 'ejderha, timsah': TT. IV. 8 60 = Tib. **klu.**

lüvang = **livang**: H. II. 16, 4.

Lükçüng Toponim: USp. 285.

M

ma 1. Ve, ise, bilhassa, bizzat: USp. 285.
2. Keza, dahi: TT. VII. 40 47: **biz-ma** 'biz dahi'.

madar Şeytan: U. III. 42, 3 = Moğ. **matar**; Toh. **mātār.**

Madraspant Manihay tanrılarından birinin adı: Man. I. 27, 32.

Maġabali Şehzade adı: Suv. 608, 3 = **Maḫabali.**

Maġadivi Şehzade adı: Suv. 608.

Maġaradi Kral adı: Suv. 607, 10.

magaras < Skr. **Mahārāja**: TT. VII. 21, 10.

Maġastvi Şehzade adı: Suv. 610, 9.

maidun < Skr. **Mithuma** 'bir yıldız adıdır': TT. VII. 12. 6.

Maitri = Skr. **Maiterya** 'özel bir addır': U. II. 79, 53; IV. 10, 31.

muḫaraurab Cehennemin adı: TM. IV. 252, 31.

Maḫay Bir kralın adıdır: P. P. 4, 2.

maḫistaḳ Manihey ruhanilerinin bir sınıfı, bir bölümü: Man. I. 12, 20 = **maḫıstaḳ.**

maḫaragi Büyük yılan: TT. VI. 52, 342. < Skr. **maḫoraga**

maḳara < Skr. **maḳara** 'bir yıldız adı': TT. VII. 12, 22

maḳaraç = Skr. **maharaja**: USp. 286.

Makintrasini Bir kralın adı: U. III. 39, 23.

mama Kadın: Alt. Gr. 318.

Mamat-Çin Özel ad: USp. 96.

man = Çin. **man** 'dolu, dolmuş': TT. VII. 21, 3.

mana = 'Colocasia İndica': H. II. 8, 41.

mang Adım adım yürümek, adım, gidiş: TT. VII. 34, 13.

manga Bana: USt. 209, 20; Man. I. 23, 19.

mangalamaḳ Adım atmak, adımlamak: TT. X. 46.

mangçı Avcı, izci.

manggal 1. Ad, şöhret, san, ün: TT. VII. 37, 14.
1. Takdis, saadet, kutlama: U. II. 36, 47.

mangi Büyü, sihir, tılsım: TT. VI. 46, 372.

mangramaḳ Bağırmak, inlemek =**möngrämäk.**

Mani Mâni: TT. III. 4, 2; U. 37, 55 (=**Manas,** mâni dinini kuran 215/6 — 276).

manistan Durak, durma yeri, ikamet yeri: Man. I. 27, 36.

mansız Alçak gönüllü, mütevazi, çekingen, muti: TT. II. 17 68.

mantal <Skr. **mandala** 'tılsım, sihir:' TT. VII. 47, 74; Suv. 487, 7.

mantalı <**mantal**: TT. VI. 46, 372.

mantra <Skr. 'söz, sihir': TT. VIII. 92.

manu Yabanî bir hayvan, istep kedisi: <Suv. 610, 14.

Mar Öğretmen: Man. 1.28,20; Bey <Sur. **mār.**

Mar Amu Maninin öğrencilerinden biri: Man. Erz. 21.

Mardaspont <Man. Sog. **Mardāspand**. Unsur, eleman: Alt. Gr. 318.

marım Aza, uzuv; TT. III. 26 not 5.

Masar Antroponim.

Masmadar Antroponim: USp. 286.

Matanga <Skr. 'fil': TT. VIII. 93

matu lung Limon: H. II. 22, 41 = Skr. **matūlunga**.

Matyadiş Hindistanda bir devlet adı: III. 39, 22.

mayaḳ Skr. **Māyika**. 'Pislik, necaset': H. I. 10, 97; II. 6, 8; gübre.

Mayaḳ Özel ad; TT. V. 14.

mayaḳ. amaḳ Hudut işaretlerini yerine çakmak: TT. VII 54, 5.

Maytri Gelecek Budda'nın adı.

män Ben (Zamir): Suv. 613, 18 = **min**

Mänçük Antroponim: USp. 286.

mäng 1. Ben, hal: USp. 286.
2. Tarz.
3. Yem: Alt. Gr. 319; Suv. 610, 4; Man. I. 36, 6.

Mängä-aş Av, hububat yemeği: Suv. 610, 4; Man I. 36, 6.

mângi 1. Neşe, sevinç, sevinme, sürur, keyflenme: TT. III. 16, 121.
2. Ebedi, bengü, ölmez: Man. I. 11, 16.

mängigü 1. = **mängi** 'ebedi, bengü, ölümsüz: Man. I. 11, 16.
2. Saadet, sevinç, mübarek: Alt. Gr. 319.

mängilämäk Sevinmek, neşelenmek, eğlenmek: TT. VI. 30. 198.

mängilätmäk Eğlendirmek: Suv. 615, 4.

mängilig Kutlu, mesut, mutlu, memnun, neşeli: Suv. 616, 8.

mängiz Beniz, görünüş: Suv. 60, 4; H. II. 22, 18.

mängizlig Renkli yüzlü, benizli, çehreli, yakışıklı: Suv. 608; Alt. Gr. 319.

mängsiz Renksiz, benizsiz, soluk.

mänglämäk Ebedileşmek, ölmezleşmek, bengüleşmek: U. V. 9, 16.

mängsätmäk Benzetmek: Hüen, Briefe. s. 44.

mängü Sonsuz, ebedî, ezelî: Suv. 614, 15,

mängülük Sonsuz, ebedî olan: TT. IV. 12, 60.

Mängü Temür Antroponim: USp. 286.

mängüsüz Fani, ölümlü, ebedî olmayan: Suv. 613, 14: TT. X. 46.

Mänglig Sängün Erkek adı: USp. 286.

mäning Benim: Suv. 608, 18.

mängzätmäk Benzetmek, karşılaştırmak: Alt. Gr. 319.

märiçi Yabanî < Skr. **mleccha**: Alt. Gr. 319.

Märkit Antroponim: USp. 286.

mına = **muna**.

mıng Bin: Suv. 611, 23.

Mıng Ķara Erkek adı: USp. 286.

Mıng Tämür Erkek adı: USp. 286.

Mısır Antroponim: DUD. 390; USp. 286.

Mısır Sıla Antroponim: USp. 286.

mır Bal: H. I. 16, 1 = **mir**.

mırç Biber: H. I. 12, 134.

midik Cahil, inancı bozuk, sapık, yabani, bir şeyin acemisi: TT. V. 4. 10, Buda dininden olup, tarikata girmeyen.

min 1. Ben (zamir): TT. II. 8, 39. = **män**.
2. Un: H. I. 10, 120.
3. Çorba: Alt. Gr. 319.

Mina = Skr. **Mīna** 'bir yıldız adı': TT. VII. 12, 26.

mindidä Benden: U. IV. 48, 86.

ming Bin (sayı): Suv. 601, 10; TM. IV. 261.

mingiz Boynuz = **müngüz**: H. I. 6, 42.

minglig Binlik, binlerce: TT. II. 8, 57.

mingiz = **müyüz** 'boynuz'.

mingü Binek hayvanı, at: Man. II. 5, 7.

mini Beni (zamir): TT. II. 8, 39; USt. 193.

minmäk Binmek: Alt Gr. 21.

Minsin Antroponim: USp. 286.

mintä Bende (zamir): Hüen. 19, 313.

mintin Benden (zamir).

mir = **mır**: H. II. 34, 26 < Çin. **mi** ‚bal'.

miskiç Kedi: H. I. 8, 57.

miş = Skr. **Mesa** 'zodiaktaki koç', koç burcu: TT. VII.12,2.

mişi Soğd ayının 16. günü: TT. VII. 111.

mitik İtikatsız, inaçsız, dinsiz: Hüen. 18, 289 = **midik.**

Mitri = **Maitri**: Man. II. 5, 6.

miyi Beyin: H. I 7, 89.

mġaraç Maharaca: Suv. 30, 3; TT. VII. 26, 3.

Mḫa cinadiş Büyük Çin memleketi: Hüen. 16, 240.

Mḫaklp = Skr. **Mahākalpa**: TT. IV. 12, 52.

Mḫa-prti-a Bir «sâstra» adı: TT. V. 26, 89 = Türk. **taiçı-tulun** = Çin. **T'ai-tschi tu-lun.**

Mḫaşaravaḳ =Skr. **Mahās'ravaḳa**: TT. IV. 10, 30.

Mḫayan <Skr. **mahāyāna**: TT. V. 22, 18.

Mḫayana Antroponim: Hüen. 17, 242.

mnga = **manga.**

mngal = **mangal**: TT. VII. 37, 14.

mngi = **mängi**: TT. VII. 37, 11.

mnsız = **mansız.**

moġoç = **moġuç,**

moġuç Sihirbaz, majisiyen, kâhin: USp. 286; U. I. 7, 16 = **moġaç.**

mojag Başpapas, başpiskopos: TT. II. 6, 26.

Moḳşadivi Özel ad: Hüen. 17, 242.

monçuḳ İnci: TT. V. 26, 100.

Mongul Buġa Özel ad: USp. 286.

mongul 1. Kavim adı.
2. Hezeyan. saçma, manasız lakırdı, safsata, gevezelik: TT. III. 6, 26; Suv. 624, 18; Kow. 2031.

moz Boz, kır rengi.

möngrämäk Böğürmek, çağırmak: Alt. Gr. 319.

Mşiḫa İsa: Man. III. 11, 3.

mu 1. Soru edatı., öylemi?: Hüen. 11, 96; Suv. 610.

2. Bu: TT. VIII. 93.
3. = **mo.**

Mubarāk Ḳoç Özel ad: USp. 286.

mudur = Skr. **mudrā** tamga, mühür,.

muhurta < Skr. Zaman, vakit tayini ölçüsü, günün bir kısmı: TT. VIII. 93.

muiġa İnat, laf anlamaz: TT. VI. 34, 254.

muiġaḳ Dişi geyik: Man. I. 35, 5.

muimalmaḳ Şaşırmak, donakalmak: Hüen, Briefe. 1929.

mūla < Skr. Temel, kök: TT. VI. 93.

muna İşte, bak, böylece: TT, II. 16, 23; USt. 209, 23.

munça Böylece. bunca, bu suretle, bu kadar: TT. V. 24. 80; Suv. 611, 20. = **bunça**.

munça ḳoduru Tamamiyle, tamı, bütünüyle : U. III. 22, 17.

munçuġ Boncuk, mücevherat, kıymetsiz taş: P. P. 6, 8; H. I. 10, 130.

munçulayu Bu suretle, böylece: USt. 200, 82; USp. 286; bunca.

munçuḳ = **munçuġ**: H. I. 10, 130.

munda Burada; Suv. 625, 10 = **munta**.

mundada Bundan: TM. IV. 255, 107.

mundaġ = **muntaġ**: TM. IV. 261.

mung Keder, endişe, kaygu: USt. 209, 24.

munga 1. Buna.
2. 'Mungo': H. I. 8, 87.

mungadınçıġ Fevkalâde, olağanüstü, hayrete şayan, iztırap verici: Suv. 613, 19.

mungadmaḳ Acı duymak, iztırap duymak, kederlenmek, şaşırmak: U. II. 31, 47; Alt. Gr. 319.

mungadturmaḳ Şaşırtmak, hayrete düşürmek, kederlendirmek.

mungar Buna: Hüen. 14, 176; Man. I. 53, 8.

Mungsus Özel ad: USp. 286.

mungḳul bolmaḳ Mantıksız olmak: Suv: 624, 18.

mungsuz Dertsiz, kedersiz, kaygusuz.

munġaḳ Dişi geyik.

munı Bunu: TM. IV. 261.

munılayu Böylece, bunun gibi: Hüen, Briefe 1854.

munı-täg Bunun gibi: TT. III. 16, 64.

munlar Bunlar.

munlayu Böylece, bu suretle: Suv. 10, 4.

munmaḳ Başıboş dolaşmak, işsiz güçsüz dolaşmak: TT. VIII. 93; VI. 32, 215.

munta Burada: Suv. 625, 10.

muntada 1. Bundan: Suv. 627, 7.
2. Burada: Man. III. 23, 7.

muntaġ Bunun gibi, böyle, bu kabilden, bu türden, bu neviden: USt. 209, 22; Wind. 250, 39.

muntırtın Bundan başka, bundan: Hüen. VII. 2093.

muntu Bu, bura: P. P. 49, 4.

muntuda Bundan: P. P. 34, 8.

munturmaḳ Dolaştırmak: Man. III. 29, 9.

murç = **mırç** H. I. 12, 149.

muyum Şaşkın: Alt. Gr. 319; Hüen, Briefe. 1929.

muz Buz.

mün 1. Suç, kabahat, günah, felâket: USt. 1956, 22; Suv. 614, 2.

2. Çorba : H. I. 10, 111.

münçig Kadın mayası, 'uterus' : U. II. 60 (231) 1.

münämäk Kötülemek, tekdir etmek : Alt. Gr. 319; Hüen, Briefe 44.

müngü at Binek atı : USp. 286.

müngrämäk = **möngrämäk** 'böğürme, bağırma' (hayvan için).

münmäk 1. Kötülemek = **münämäk**.
2. Binmek = **minmäk**.

münsüz Günahsız, kabahatsız, suçsuz : Man. I. 10, 7.

münükmäk Üzerinden geçmek, aşmak, mürur etmek : TT. I. 16, 224.

müräп Irmak, nehir: Uig-Wb. 7.

müyüz Boynuz : Man. I. 16. 12 = **mingiz, müngüz.**

N

naga <Skr. **nāga** 'ejderha, yılan hükümdarı'.

naġıd Zühre yıldızı, akşam yıldızı, çoban yıldızı, sabah yıldızı.

naġıd j-mnu Cuma günü : TT. VII. 20, 30.

naġram Soğd ayının 30. günü : TT. VII. 20, 16.

nairiti < Skr. **Nairrtī** 'güney-batıdaki saha aralığının adıdır : TT. VII. 25, 8.

naivasiki = **nivaziki** : Uig.-Wb. 17.

naivaziki Yüksek ruhlu kimse : U. II. 89, 64 = **nivasiki**.

naḳapuşp Bir çiçek türü : U. III. 56, 5.

namo < Skr. **namas** 'tazim, hürmet, saygı' : TT. IV. 14, 69.

namo but Buda'ya hörmetler olsun : Alt. Gr. 319.

namo darm Akideye hörmetler olsun.

namo sang Rahipler topluluğuna hörmetler olsun.

nara 1. Nar (yemiş).
2. = Skr. **naraka** 'cehennem'.

Naranta Ejderha şahının adı: P. P. 50, 6.

narayan Bodisatvanın adı: TT. IV. 44, 569 < Skr. **nārāyana.**

naru Öteye, oraya: Alt. Gr. 320.

narun 'Naruan' adlı bir ağaç çeşidi: USp. 158, 5.

navsrdiç Soğdların ilk aylarının adı: TT. VII. 20, 27.

nəyut 1. Çağ, devir = **asanki**.
2. <Skr. **nayuta**. 'Namütenahi, sayısız, hesapsız': Alt. Gr. 320.

nä Ne, hangi, nasıl: U. II. 23, 26.

näçä 1. Nekadar, kaç: Man. I. 15, 6.
2. Nasıl, herhangi: Suv. 529, 30.

näçä näçä Her, nekadar: Suv. 612, 1.

näçäkätägi Her nekadar Man. I. 16, 16.

näçäkläti = **näçükläti**: U. III. 4, 8.

näçätä Hemen, derhal, derakap: U. III. 43, 19.

näçük Nasıl: Suv. 609, 2.

näçükin Nasıl, ne suretle: Hüen. 11, 71; Suv. 10.

näçüklädi Neden, nasıl, neden dolayı, ne suretle, hangi sebeple: U. IV. 10, 62.

näçükläti = **näçüklädi** 'niçin, nasıl'; U. I. 48, 8; Man. I. 19 10.

nägü Nasıl, niçin: Man. I. 19, 10.

nägüdä Ondan dolayı: Alt. Gr. 320.

nä nägü Herhangi: U. II. 23. 26.

nägükä Ne maksatla, niçin: U. III. 43, 27.

nägümä Herhangi, bir şey, ne olursa: USp. 58, 6.

nägül Nasıl [nägü ol]: Hüen. 12, 108.

nägülüg Niçin, nasıl: Hüen. 11, 96 = **nägülük**.

nägülük = **nägülüg**: Hüen. 11, 96; Suv. 620, 3.

näkä Niye, niçin: P. P. 5, 3.

näkdi Bir çeşit yılan: H. II. 14, 132.

näkim Bunun gibi, keza, hangi: TT. VII. 39, 37.

nälük Niçin, nasıl, ne gibi: Man. I. 33, 20.

nämä Ne, hangi: TT. VII. 39, 40.

nämän nasıl, ne suretle: Hüen. 9, 27.

näng 1. Eşya, nesne: Kuan. 33.
2. Asla, hiç bir suretle,.... gelince: TT. II. 8, 41; P. P. 13, 3.

näng inçip Ne olursa olsun, mümkün olmıyan: TT. I. 47.

närsä Her ne olsa: USp. 287.

näpsiki Peri: Uig.-Wb. 17. **nirvasiki**.

nätäg Nasıl, hangi, herhangi: USt. 198, 65; Suv. 132, 11; bir dereceye kadar.

nä üçün Niçin: TT. V. 24, 63.

nġoşaḳ Sâmiin (mani mezhebince): TT. II. 6. 16; Man. III. 13,1.

nġran = **naġran**.

ni Ne: Suv. 626, 6.

niġoşaḳ Sâmiin, mani dinine mensup olanlar: Man. III. 12, 9.

niġusäk = **niġoşaḳ**: Şakirt.

nikai < Skr. **niḳaya** 'tarikat, mektep': Hüen. 15, 213.

Nikü Özel ad: USp. 287.

niluptal 'Nymphea stellata': H. II. 28, 136.

nirban — **nirvana**.

nirgrantha Bir yere yerleştiren ve yerleştirilen, iskân eden ve olunan TT. VIII. 93.

nirvana Skr. **nervān** 'nirvana, değersiz bir sükûnet': TT. VIII. 93.

nirvanlıġ Nirvanaya ait olan: Pfahl. 24, 27.

nısan — **nışan**.

nışan Nişan, damga, mühür, alâmet: USp. 287.

nızbanı — **nızvanı**.

nızvanı İhtiras, aşırı düşüklük, iptila, meftunluk: USt. 194, 5; Suv. 48, 23; iştiyak.

nizvanlıġ İhtiraslı: Suv. 614, 19.

nızvansız İhtirassız: TT. VI. 44, 357; isteksiz.

nmau <Skr. **namo**: TT. V. 8, 61.

Noġdar Antroponim: Man. III. 36, 9.

nom Kanun, din, akide, inanç, dua, dini eser: TT. II. 17, 67. < Soğ. **nom**. <Yun. **nomos**.

nomça Nizamca, törece: Suv. 607. 16.

nomçı Vaiz: Kuan. 46; Chuas. 60.

nomlalmaḳ Kutlanmak, va'zedilmiş olmak, öğüt verilmiş olmak, takdis edilmek: TT. VIII. 93.

nomlamaḳ Va'zetmek, öğüt vermek, ders vermek, öğretmek: Suv. 475, 16; U. III. 33. 3.

nomlatılmaḳ Nom'lanmış olmak: TT. VIII. 93.

nomluġ Kanuni, kanuna uygun: Suv. 615, 2.

Nom-Ḳulı Özel ad: URD. 143.

nomsuz Kanunsuz, töresiz.

noş 1. Tat, iksir.

2. Ebedi, ölümsüz: Suv. 647, 4 < Peh. **anōş**.

nökär Maiyet = **nökür**

nökür Mensubiyet, mensub olma: THV. 46, 2.

Nuç Toponim: Pfahl. 22, 3.

nuḳut Nohut: H. I. 15, 186.

nuşadır Nişadır: H. I. 8, 81.

O

O O (zamir): Suv. 612, 13; TT. VIII. 93.

obratı Anlamı bilinmiyor (?): I. 15, 201.

oçaḳ Ocak = **oçuk**.

oçuḳ Ocak, ateş ocağı: TT. VI. 22, 86 ~ **oçık, oçaḳ**

od = **ot**.

Odçı Buyruḳ Antroponim: USp. 287.

odġuraḳ Kesin, açık, sarih: Alt. Gr. 320.

odġurmaḳ = **udġurmaḳ**. Uyandırmak: Alt. Gr. 320.

odġuratı Kesin, kati, tam anlayarak: Alt. Gr. 320.

odunmaḳ Uyanmak (uykudan), kendisine gelmek, hatırlamak: Suv. 621, 1; TT. VIII. 94; X. 46.

oduġ Uyanık.

odun Günahlı, kabahatlı, suçlu: USt. 194, 5; U. III. 42, 31: = **otun**.

odunmaḳ Uyanmak: Alt. Gr. 320.

oduruġ = **oturuġ**

oduz = **otuz**: DUD. 390, 9.

Oġan Allah, tanrı: As. Maj. IX. 133, 36 = **uġan.**

oġatmaḳ Uyandırmak: TT. III. 20, 62; ETŞ. 321.

Oġıl Özel ad: USp. 285.

oġlaġu Şefkatli, nazik, nahif, zarif: U. II. 24, 2.

oġlaḳ Oğlak, keçi yavrusu: USp. 287.

oġlan 1. Genç adam: TT. IX. 41.
2. Oğlan, çocuk: TT. I. 13, 161.

oġlanġu Çocuk gibi davranılan, nazik: Alt. Gr. 320. Hüen. Briefe. 1819, davranılan.

oġr = **oġur.**

oġramaḳ 1. Raslamak, karşılaşmak, birleşmek: Suv. 612, 20.
2. Niyet etmek, tertiplemek, arzu etmek: TT. I. 8, 36; Suv. 475, 16; uymak, kastetmek.

oġrayu Hele, bilhassa, özellikle, hasseten: TT. V. 26. 85; Suv. 206, 11.

oġrı Hırsız, haydut; TT. II. 6, 18.

oġrın Anlamı bilinmiyor: TT. III. 6, 17 (haydutça?)

oġrınta Uğrunda: Suv. 616, 12.

oġsamaḳ = **oġşamaḳ.**

oġşamaḳ = **oḳşamaḳ**

oġul Oğul: TT. I. 13, 154; Suv. 554, 13.

Oġul Erkek adı: USp. 287.

Oġul-Tigin Erkek adı: USp. 287.

oġulluġ Çocuğa ait.

oġulluḳ Oğulluk, evlatlık: USp. 287.

oġulḳıya Çocukcağız.

oġur 1. Zaman, vakit: Suv. 6, 4.
2. Sebep, fırsat: USt. 200, 86.

oġuramaḳ Niyetlenmek, yapmak, istemek, yapmayı düşünmek: TT. VII. 39, 29.

oġurlamaḳ Hırsızlık etmek, çalmak: U. II. 85, 22.

oġurḳa İğe kemiği, omurga, fıkra: TT. VII. 53, 26.

oġurta Bir zaman, vaktile: Suv. 608.

oġus = **oġuş** ∽ **uġuş**.

oġuş Kabile, soy sop, aile, klan, nesil: Suv. 616, 6; Hüen. 18, 291; USt. 198, 53.

oġuşluġ Kabileye, soya mensub: Kuan. 113. ∽ **uġuşluḳ**

Oġuz Özel ad (JRAS. 1939. January, s. 87).

oġuz İlk süt, ağız.

oḫımaḳ = **oḳımaḳ**: Man. I. 29, 15.

oḫşamaḳ = **Oḳşamaḳ:** Man. I. 14, 15.

oḳ 1. Ok: Suv. 623, 17; U. II. 26, 14.
2. Edat.

oḳımaḳ 1. Okumak: Suv. 447, 15; TT. VII. 39, 29.
2 Çağırmak, davet etmek: Wind. 249, 18.

oḳıtmaḳ Okutmak, ezbere söyletmek: Suv. 478, 16.

oḳışmaḳ Birbirini davet etmek, birbirini çağırmak: Hüen. 15,193.

oḳlatmaḳ Paylaşmak.

oḳsamaḳ = **oḳşamaḳ.**

oḳşaġu Misal, emsali, örneği, benzeri.

oḳşamaḳ Benzemek: Wind. 250, 50.

oḳşatı Benzer.

oḳşatmaḳ Benzetmek: USt. 209, 27.

oḳşatıġsız Benzeri olmayan: TT. VI. 88.

oḳunç Çağrı, davet, çağırma: Suv. 610, 20.

oḳunçsuzın Davetsiz, çağrılmadan: Suv. 610, 20.

oḳus = **oġus**: U. II. 35, 29.

oḳusluġ = **oġuşluġ**: Kuan. 113.

ol Bu, o: Pfahl. 8, 11.

olar Onlar: Suv. 612, 13.

olġurmaḳ Oturmak, durmak, oturtmak, Man. II. 12, 9.

olġurtmaḳ Oturtmak: Hüen. 9, 20.

oltırıḳ Sütun: USp. 288.

olturmaḳ Oturmak.

olur Sap, gövde: Suv. 529, 2.

olurmaḳ Oturmak: Suv. 625, 6; Pfahl. 6, 3.

olurtaçı Oturan: Hüen. 767.

olursuḳ Oturuş, oturma: Chuas. 114.

om = Skr. **oṁ**: TT. V. 8, 61.

Omar Özel ad: URD. 143, 11.

on On: P. P. 24, 4.

ona İşte, bak: USt. 209, 9 = **una**; Suv. 601, 10.

onar Onar: TT. II. 10, 91.

ong 1. Sağ, batı yönü: Man. I. 13, 6.

2. < Çin. **vang**. Hükümdar, kişi adı.

onga Dayanıklı, metin.

ongalı Vâzıh, açık, belirli, belli.

ongaltmaḳ Düzeltmek: Alt. Gr. 321.

ongarmaḳ Onarmak, iyileştirmek, iyi ve ve sağlam yapmak: Suv. 615, 10.

ongaru Sağa doğru: Suv. 348, 1.

ongay Kolay H. I. 10, 118.

ongdın = **ongdun.**

ongdun Sağdan: TT. VII. 44, 11.

ongjın Şeytan: TT. VIII. 12, 91.

onglium Evangelium, incil: ETŞ. 322.

ongulmaḳ İyileşmek, sağalmak: U. II. 8, 22.

onınç = **onunç.**

onluḳ Onluk: USp. 288.

onmaḳ Sağlamak, onarmak, tedavi etmek, şifa bulmak: Man. I. 36, 10.

onunç Onuncu: Chuas. 18, 29.

ot Ateş, ot: TT. I. 7, 19.

oot Ot, ateş: Alt. Gr. 322.

ootun Küstah: TT. VI. 24, 119.

opu Burgaç, dölembeç, girdap, çarh: TT. II. 17, 78.

or Taht (?): TT. II. 10, 75. Doğrusu 'kale' olsa gerektir.

ordu Saray, orda, ordugâh: P. P. 39, 3 ∽ **ortu.**

Ordu beg Özel ad.

Orduḳ Antroponim: USp. 288.

orġaḳ Orak.

orın — **orun**: USp. 288.

ormaḳ Vazetmek, koymak: U. II. 38, 85.

ornaġ Taht, ikametgâh: TT. I. 14, 168.

ornaġlıġ Sağlam, muhkem: Suv. 594, 13.

ornaġsız Sağlam olmıyan, daimî olmayan: Man. III. 21, 3.

ornaḳ Yer mahal: Suv. 614, 10.

ornanmaḳ Kanmak, nazil olmak, sağlam olmak, yerleşmek: TT. I. 7, 3; Pfahl. 22, 2.

orohtik < Skr. **rohita** 'bir balık cinsi': U. IV. 50, 119.

Orsulay Özel ad: USp. 288.

orta Orta: USp. 288.

ortu 1. = **ordu**.
2. Orta: TT. V. 6, 20.

ortun Ortanca: Hüen· 1765; Suv. 608, 1, USt. 194, 8.

ortuḳ 1. Ada: P. P. 36, 6.
2. Ortak: USp. 288.

ortuḳluġ Ortaklaşa, ortaklık, arkadaş: Man. I. 12, 10.

orun Yer, mahal, taht, mesken: Briefe. IV. s. 39, Suv. 315, 13; **yaġışlıġ orun** 'kurban mahalli': U. III. 11-12.

orunçaḳ. Emanet: Chuas. 13, 6.

orunluḳ Taht.

orung Bayrak = Moğ. **orunggu** (Kow. 449).

orungluġ Bayraklı: TT. VI. 22, 93.

oruḳ Yol, çâre, imkân: TT. I. 7, 21.

Orus Özel ad: USp. 288.

osġurdaçı = **osḳurdaçı**.

osmaḳ = **ozmaḳ**.

osḳuç Kasap çırağı: TM. IV. 253, 41.

osḳuzdaçı Kurtarıcı, halâskâr: U. II. 58 (7) 5.

Osḳurmaḳ = **Ozġurmaḳ**.

osuġ yol, tarz, usûl, nevi: TT. VIII. 94.

osuġluġ 1. Gibi,...- mahiyetinde.
2. Yaradılmış, vücuda getirilmiş olmak: TT. V. 6, 16.

osulmaḳ Biçilmek: TM. IV. 252, 63.

osuşmaḳ Perişan olmak: dardağan olmak.

oşadıḳı Gerekli, lüzumlu, gereken, münasip: Suv. 610, 11.

oşġançulamaḳ Aldatmak: USp. 288.

oşu İşbu, o.

oşul İşbu, o.

oşuḳluġ Benzer, misillü: Suv. 607, 20.

ot Ateş, ot, bitki, ilâç otu: Suv. 624, 16.

ot öçüri Ateş sönmesi: II. 9, 4.

otaçı Doktor, hekim, tabip.: Suv. 591,5: H. II. 8, 25.

otamaḳ Tedavi etmek: H. II. 26, 84.

otġuraḳ Emin, sağlam, muhakkak, mürecceh, yeğrek, üstün: TT. VII. 94.

otlamaḳ Tedavi etmek, bakmak.

otluġ Ateşli, odlu: TT. V. 6, 43.

otra Orta.

otru = **ötrü**.

otruġ Ada: TT. V. 26, 91.

otsuz İlaçız.

otun Küstah.

otung Odun: Man. III. 28, 2.

oturuġ = **otruġ**

ot yäm İlâç, ecza.

ot yıġaç Ot ve ağaç: Chuas. 149.

otuz Otuz: TT. I. 10, 81.

otuzar Otuzar: USp. 288.

ovusuz = **uvusuz**.

ovut = **uvut.**

ovutluġ Haya, utlu, utangaç, hayalı, ahlaklı: USp. 287 = **uvutluġ**.

ovutsuz = **uvutsuz**: Man. I. 6, 15.

oy 1. Kamış, saz: Hüen. 13, 133.
2. Oyuk, çukur: H. I. 12, 147.

oymaḳ 1. Oymak, delmek, çukur açmak: H. I. 12, 147.
2. Oynamak: Alt. Gr. 322.

oynamaḳ Oynamak: U. II. 26, 6.

oyuġ Oyun, çalgı çalma, raks, müzik.

oyun Oyun: TT. X. 47: Man I.10, 19.

oyunçı Çalgıcı, oyuncu.

ozaḳı Geçmiş, mürür etmiş: M. H. 12, 6.

ozalamaḳ Kaçmak, öne geçmek: USp. 287.

ozġuluġ Kurtulacak, olan: TT. I. 7, 21.

ozġurmaḳ Kurtarmak: P. B. 6, 2; Suv. 585, 15.

ozġu ḳurtulġu Kurtulmuş olmak, halâs: Suv. 10.

ozmaḳ Kurtulmak, halas olmak, uzaklaşmak: TT. IX. 41.

Ozmış Antroponim: USp. 287.

ozḳurmaḳ = **ozġurmaḳ**. Kurtarmak: Suv. 616, 7; TT. III. 10,68.

Ö

öbkälänmäk = **övkälänmäk**.

öç Öç, intikam: U. II. 28, 14 = **ööç**.

öçäşçi Öççü, intikamçı: TT. IX. 41.

öçäşmäk Öceşmek, kin beslemek, çekişmek: **Man. III. 12. 14.**

öçlüg Öçlü, yağı yürekli: TT. VIII. 94.

öçmäk Sönmek: USt. 209, 37.

öçülmäk Mahvolmak, bitmek: TT. IV. 20 not 42.

öçülmäk = **öçürmäk**.

öçür Sönm e.

öçürmäk Söndürmek: Alt. Gr. 322.

öd 1. Zaman, vakıt: USt. 198, 62.
2. = **öt**.

ödiräk Ördek: Suv. 4, 12.

ödki Zamanla ilgili: Chuas. 71.

ödkürgü Bir çeşit ilaç: H. II. 8, 28.

ödlämäk **ötlämäk**.

ödmäk = **ötmäk** 'geçip gitmek, zail olmak': H. I. 14, 184.

öd ḳolu Zaman, devir: Suv. 612, 22; U. I. 58.

ödrülmäk Ayrılmış, seçilmiş olmak: Suv. 618, 4.

ödsüz Vakitsiz, zamansız: TT. II. 6, 8.

öd[t]ül Öksürük: H. II. 10, 57.

ödün Zaman, vakıt: Suv. 15, 13.

ödürmäk Ayırmak, seçmek: Suv. 615, 5 = **ötürmäk**.

ödüş Nemli, ratıp, ıslak, yaş: TT. VIII. 94.

ög 1. Anne: TT. I. 16, 216.
2. Zekâ, akıl: Suv. 4, 8.
3. Bir çiçek nevi: H. I. 6, 34.

ögä 1. Vekil, nazır, hekim: USp. 288.
2. Ün, şöhret: Alt. Gr. 322.

ögädäy Erkek adı: USp. 288.

Ögäçük Antroponim: USp. 288.

ögäk Çok sevimli, cana yakın, hatırlatıcı, düşündürücü: Man. I. I. 15, 2.

ögän Çay, nehir: TT. V. 28, 123.

ögdi Medih, sena, övme: TT. VIII. 94 = **ögdü**.

ögdilig Methe ve takdire lâyık, öğüp alkışlamaya değer: TT. V. 26, 111.

ögdir Değer, kıymet, ücret: U. III. 56, 10.

ögdisiz Takdire lâyık olmayan, beğenip öğmeye değmez: TT. V. 26, 100.

ögdü Övme, medih, sena, takdir: USp. 288.

ögdünki = **öngdünki**: USt. 209, 41.

ögdüş Ağaç yarmaya mahsus ağaçtan çivi, ağaç kama: USp. 288.

ögärätig Talim, öğretme, terbiye, eğitim.

ögirmäk Eğlenmek, sevinmek, neşelenmek: Wind. 249, 9.

ögirtürmäk Sevindirmek.

ögitmäk Öğmek, methetmek: TT. VIII. 94.

ögländürmäk = **Ögläntürmäk.**

öglänmäk Akıllanmak, kendine gelmek, aklını başına toplamak: Suv. 619, 18; P. P. 62.

ögläntürmäk Aklını başına toplamak: Suv. 625, 22; kendine getirmek.

ögli Zeki, akıllı, düşünceli: TT. VII. 43, 11.

öglüg Anneli, annesi olan.

ögmäk 1. Düşünmek: U. II. 11, 8.
2. Meth ve sena etmek, öğüp alkışlamak: USt. 196, 21.
3. Ezmek, inceltmek, ovmak: H. I. 8, 55.
4. = **ökmäk**: U. II. 73, 5.

ögmiş Övme, meth, sena: U. III. 73, 21.

ögränmäk Alışmak.

ögränmiş Alışmış, itiyad edinmiş: Alt. Gr. 323.

ögrätig Alışkanlık, âdet, bilgi, talim: TT. X. 47; Suv. 148, 22.

ögrätinmäk Talim görmek, öğrenmek: TT. V. 20, 8; USt. 196, 41

ögrätmäk Talim ettirmek, öğretmek: U II. 23, 23.

ögrinçlig = **ögrünçlüg**: Man. II. 10, 7.

ögrünç 1. Sevinç, sürur: Suv. 609, 1; TT. I. 12, 136.
2. **ökrünç:** USp. 289.
3. Antroponim: TT. VII. 48, 9.

Ögrünçä Özel ad: USp. 288.

ögrünçülämäk Tenezzühe çıkmak, eğlence tertiplemek, sevinmek, gezmeğe çıkmak.

ögrüuçülänmäk Sevinmek: TT. II. 8, 56.

ögrünçülüg = **ögrünçlüg.**

ögrünçü Sevinçli, memnun: TT. VIII. 46, 14 = **ögrünç.** Suv. 446, 22.

ögrünçüligin Sevinçle, memnuniyetle, sevine sevine.

ögsirämäk Aklını, zekâsını kaybetmek: Suv. 619, 18; Kendinden geçmek.

ögsük Manası anlaşılmıyor. 'sönük' olabilir: USt. 209, 32.

ögsüz 1. Öksüz, annesiz: Suv. 495, 4.
2. Akılsız, zekâsız: TT. III. 6, 30.

ögüç Annecik.

Ogürdäy Moğol hanının adı: URD. 136, 13.

ögük Çok sevimli, cana yakın, can: Suv. 622, 9.

ögülüg Düşünüşte olan, düşünülen: U. II. 47.

ögünç Neşe, sevinç: TT. I. 10, 88.

ögünmäk = **ökünmäk**: Chuas. 12, 1.

ögür Hârâ, sürü: Alt. Gr. 323.

ögürmäk Kendisini övdürmek: TT. VI. 50 not. 419.

ögüt Ögüt, nasihat: Alt. Gr. 323.

ögütmäk Övmek: TT. VI. 50, 419; Man. I. 26, 24.

ögüz Irmak, nehir, dere: P. P. 3. 3 = **ügüz**: Ram, 56

ökäk = **ögäk** 'hatırlatan': Man. I. 15, 2.

ökän = **ögän**: USp. 289.

Ökçüng Toponim: USp. 289.

ökläşmäk Vuruşmak: TT. I. 8, 20.

öklimäk Büyümek, çoğalmak, cesametlenmek: TT. I. 10, 75; III. 16, 134.

öklitmäk Büyütmek, artırmak: USt. 208, 12; Suv. 29, 15 = **öklütmäk**.

ökmäk = **ögmäk**.

ökräm Hendek: TT. VIII. 94.

Ökrünç Özel ad: USp. 289.

Ökrüs Tämir Erkek adı: DUD. 390, 12.

ökük = **ögük**.

ökümäk Anlamak: U. II. 33, 2 = **ögümäk**.

ökünç Nedâmet, pişmanlık : Suv. 10.

ökünçsiz Nedametsiz, acısız: Suv. 169, 13.

oküngü Nadim olma, pişmanlık, : Chuas. 160.

ökünmäk Nedamet etmek, pişman olmak: U. I. 9, 3.

öküs = **öküş**: Man. 11, 1.

öküş Çok :Suv. 109, 1; USt. 200, 88.

Öküş Kara Erkek adı: USp. 289.

öküşti Çokca, bolca, sık: TT. VI. 37 not. 268.

öküz Öküz: URD. 141; Man. III. 11, 9.

öl Yaşlık, rütubet, ıslaklık : P. P. 1, 4; ıslak, ratıp.

öläng Sulak yer, bataklık arazi, yaş, rûtubetli : Suv. 599, 13.

ölänglik Çayır, otlak : TT. V. 12, 123.

ölgülüg Ölüm halinde olan, can çekişen, ölüm derecesinde hasta olan : U. II. 28, 7.

ölmäk Ölmek, ölme : P. P. 18, 5.

ölmäk ämgäk Ölüm, can çekişme : Suv. 9, 8.

ölüg Ceset, ölü : Alt Gr. 323.

ölmäklig Ölümlü, fani : Suv. 613, 21.

ölüm Ölüm : USt. 208. 3.

ölümçi Ölüme mahkûm : U. 37, 7.

ölümlüg Ölümlü: TT. VIII. 94.

ölürgü Öldürme : Suv. 17.

ölürgüçi Kanlı, katil : Suv 6, 11; TM. IV. 252, 28.

ölürmäk Öldürmek : Suv. 9, 3; USt. 194, 14.

ölürtmäk Öldürtmek : Suv. 7; 8.

ölüt Katletme, öldürme : TT. IV. 8, 68.

ölütçi Kanlı, katil : Suv. 4, 9.

ölütlük Salhâne, mezbaha : TT. IV. 6, 45.

öm İç don: USp. 289; URD. 134, 10.

ömäk Hatırlamak, düşünmek ; TT V. 22, 19; U. II. 44, 35.

ömän = **örmän** : TT. VI. 88 = Moğ. **ümän ∽ ömän** 'kanser' (Kow. 536).

ömgäklämäk Sürünmek, imeklemek : U. IV. 34, 70.

ömgän Boğaz, boyun şiryanı : Suv. 618, 10.

önämäk Yükselmek : U. III. 79, 6.

öndürmäk Büyütmek, düzene koymak, alacakları toplamak: tanzim etmek: USp. 289.

öng 1. Renk: TT. I. 13, 150.
2. Ön taraf, önce, doğu: TT. I. 7, 6.
3. Sahra, çöl: U. III. 29, 35.

öngädmäk 1. Değişmek: TT. VIII. 94.
2. İyileşmek; şifa bulmak: Suv. 478, 16.

öngätdürmäk 1. İyileşmek, onmak, şifa bulmak, iyi etmek: TT I. 10. 77.
2. Değişmek: TT. VIII. 94.

öngätmäk = **öngädmäk.**

öngdün Önden, önde: H. I. 12, 152; Suv. 44, 5; ETŞ. 423.

öngdüri Doğuda, şarkta: USp. Nr. 13.

öngdürti Önden, karşı yakadan: TT. I. 12, 123.

öngi Artık, hernevi, çeşitli, başka başka, farklı: TT. X, 47; USp. 289.

önglüg Renkli: Wind 249, 19; TT. V. 6, 22.

önglük Yüz, çehre.

öngrä 1. Önce, evelce, vaktiyle: USt. 198, 63; P. P. 48, 6.
2. Doğuda, şarkta, ileride.

öngsüz Renksiz: Man: III. 37, 16.

öngü Evvelki, önceki: Man. I. 20, 11.

Öngü Antroponim: 289.

öngüç Boğaz, gırtlak: U. II. 69, 4.

öngüki Başka, sair: TT. VI. 30, 214.

önmäk Çıkmak, yükselmek, yaymak, türemek: Suv. 375, 7; H. I. 12, 141.

önmän = **örmän.**

öntürmäk Göndertmek, uzaklaştırmak: USt. 194, 12.

önüş Yükseliş, çıkış: Suv. 361, 5.

önüşlüg Yükselinecek, çıkılacak olan: Suv. 244, 21.

öpälmäk Yanmak, alevlenmek, parlamak: TT. II. 17, 77.

öpişmäk Öpüşmek: P. P. 52. 8.

öpkä 1. = **övkä** 'öfke' TT. X. 47.
2. = Ciğer: TT. VIII. 94.

öpkäçi Öfkeçi: TT. VII. 27, 23.

öpögsämäk Öpmek istemek: Man. II. 8, 10.

öpünmäk Hücum etmek: Man. III. 11, 10.

öpüp Bir cins kuş: TT. VII. 34, 5.

ördünmäk. = **örtünmäk**.

örgin Taht: TT. II. 8, 68. = **örgün**.

örgün = **örgin**.

örgüt Daima, her vakit: ETŞ. 359.

öri Yüksek, vakur: TT. VII. 49, 39.

öritmäk Yükseltmek, beslemek: TT. X. 47.

örki Yüce yüksek, âli: TT. I. 9, 65.

örlädmäk = **örlätmäk**: TT. VIII. 49, 38.

örlämäk 1. Hiddetlenmek, öfkelenmek, gürlemek: U. III. 23, 3.
2. Yükselmek: Alt. Gr. 323.

örlätmäk Kızdırmak, hiddetlendirmek, incitmek: USt. 196, 27.

örlätişmäk Kızışmış olmak: Hüen, Briefe. 2095.

örmäk 1. Yükselmek, çıkmak: TT. III. 26 not 5; Man. I. 17, 16.
2. Bir çeşit elbise: USp. 289.

örmän Geçmez, onmaz bir deri hastalığı: H. II. 20, 10= **ürmän**; tuzlu balgam hastalığı (cilt rahatsızlığı).

ört Yanık, alev, nar, ateş: U. II. 25, 26.

örtämäk Tutuşturmak, yakmak: Man. I. 18, 2.

örtän Alev, ateş: Man. I. 9, 13.

örtänmäk 1. Alevlenmek, kavurulmak, yanmak: TT. IV. 4, 1.
2. Kederlenmek: USp. 289.

örtgü = Örtü: USp. 289 = **örtkü**

örtkü = **örtgü**.

örtlüg Ateşli, alevli: TT. VIII. 94, gürültü ile yanan: TT. IV. 10, 25.

örtlük = **örtlüg**.

örtmäk Örtmek, kapamak: TT. V. 6, 46; USt. 198, 56.

örtüglüg Örtülmüş, gizli, saklı: TT. IV. 14, 65.

örtük Örtük: U. II. 33, 5.

örtülmäk Örtülmüş olmak: USt. 196, 40.

örtünmäk Örtünmek: TT. VII. 9, 5.

örtüntäg Bir çeşit ilâç.

örtüntägsiz İlâçsız, emsiz.

örtürmäk Sürdürmek (tohum ve nebat): Man. I. 14, 11; çıkarmak, yükseltmek: Alt. Gr. 324.

örü Yukarı, dik: Suv. 182, 7; U. III. 44, 4.

örüg = **yörüng**, Uzun müddet, bengü, ebedi: TT. III. 110; ETŞ. 327 = **ürük**.

örüki Yüce, yüksekteki, âli: TT. I. 12, 128 = **örki**.

örük uzatı Devamlı, sürekli, durmadan: U. II. 72 (35) 1.

örüng Açık renkli, beyazımsı: Man. I. 22 = **yörüng**.

örüş Çıkış, yükseliş: TT. V. 24, 68.

ös = **öz**.

ösän İç, bir şeyin iç kısmı, deruni, özek: U. II. 44, 32 = **özän**.

ösmäk Üflemek, şişirmek, kabartmak: U. II. 10, 24,

ösürmäk Kabartmak, şişirtmek: U. IV. 10, 53.

öt 1. Nasihat, öğüt: USt. 196, 34.
2. Öd: H. I. 8, 69.

ötäg = **ötäk** 'borç': TT. VII. 50. 72; USt. 209, 19.

ötägçi = **ötäkçi**.

ötäglämäk Bir iş yapmak, iha etmek: Suv. 6.

ötäk = **ötäg.**

ötäkçi Borçlu, ödeme zorunda olan kimse: Chuas. III. 25, 2.

ötämäk 1. Ödemek (borç): TT. II. 16, 24.
2. Müracat etmek, ricada bulunmak: USp. 289.
3. Neşet etmek, çıkmak: Man. I. 9, 8.

ötgürmäk Açıklamak, hulûl etmek, girmek, uğurlamak, yola vurmak, nüfuz etmek: TT. IV. 26, 148.

ötgün Ötmüş, geçmiş, mazi.

ötgürü Dolayısiyla...., ile ...., itibaren, neticesinde, sonucunda, sonra: USt. 194, 5 = **ötkürü**.

ötgürü satmak Aldığını başkasına satmak (HV.).

ötkürü = **ötgürü**.

ötlämäk Nasihat etmek, ögüt vermek, iyiliğe teşviketmek. U. I. 58; Suv. 622, 17 = **ödlämäk**

ötmäk 1. Ekmek: Man. III. 12, 5.
2. Reca etmek, dilemek.
3. Keskin olmak, zail olmak, geçmek: H. II. 8, 23; Hüen. 12, 126.
4. Peklik çekmek: TT. VII. 33, 16.

ötmiş Kurban, kurbanlık: U. II. 61, 12.

ötrü, Ötrü, için, sonra, o zaman: Suv. 478, 16; U. III. 34, 1.

öttrü = **ötrü**.

ötüg = **ötük**. Dilek, istida, dua, sual.

Ötügän Toponim: Man. I. 12, 17.

ötügçi Ricacı, dilekçi, rica eden: Suv. 159, 12.

ötük Edik, ayakkabı: Briefe. V. 22.

ötünmäk 1. Nedamet etmek, pişman etmek: Chuas. 124, pişman olmak.
2. Ricada bulunmak, dilemek, küçüğün büğüğe hitabı: USt. 198, 58; TT. I. 13, 160.

Ötünç Tämür Erkek adı: USp. 290.

ötürmäk = **ödürmäk**.

ötürü **ötrü**: P. P. 15, 4.

ötürük Ötürük, ishâl: H. I. 4, 2.

övkä Öfke, hiddet, kızma: TT. III. 6, 29: USt. 194, 4 = **öpkä**.

övkäçi Öfkeyi kabartan kimse, öfkelendiren, kızdıran, kışkırtıcı: Kuan. 39.

övkälämäk Öfkelendirmek, hiddetlendirmek: Suv. 219, 22.

övkälänmäk Kızmak, öfkelenmek.

övkäsiz Öfkesiz.

övkilämäk Öfkelenmek, hiddetlenmek: TT. VI. 16, 18.

öy Ev.

öyür Darı: TT. VII. 23, 8.

öyürkän Bir ilâç adı: H. II. 28, 136.

öz 1. Dere: TT. V. 28, 222.
2. Kendi, özü, vücud: Suv. 610, 7; USt. 194, 18.

özä Üstte, üstünde, üzerinde, yukarıda: U. III. 6, 29.

özäk Küçük dere: TT. V. 28, 122.

özäki Fevkalâde, üstün, olağanüstü.

özälämäk Üste çıkmak, yükselmek: Suv. 266, 5.

özälänmäk Yükselmek: TT. V. 20, 3.

özälik Yükseklik: TT. VII, 52, 145.

özäliksiz Yüksekliği büyük olmayan, üstünsüzlük, üstünü olmayan: USt. 208. 13; TT. VII. 52, 145; ETŞ. 333.

özän 1. İçerlek, tam orta, en içeride bulunan: Briefe, IV. 5, 38.
2. İlk, öz: Alt. Gr. 324.

özirkänmäk Rica edilmek, geri getirilmek: TT. III. 14, 161.

öz ḳonuḳ Ruh: TT. VII. 33, 15.

özlüg Canlı, özlü: Suv. 4, 13.

özükin Canını, özünü: Suv. 620, 3.

özüm Kendim, özüm: URD. 142.

özüt Ruh, can: Alt. Gr. 324.

P

pa < Çin. **p'o** 'kırmak, parçalamak': TT. VII. 19, 11.

paçaġ Oruç: Chuas. 23. 11 = **baçaġ**.

padvaḫtag Tanrı adı: Man. I. 13.

paḫuaiçi Bozguncu, tahrip edici, yıkıcı: U. II. 78, 37.

paḳ Bağ, köstek: USp. 15, 5.

paḳır Bakır: TT. IX. 41.

paḳ-si < Çin. 'üstad, alim': TT. VIII. 95.

paḳunsi <Çin. **p'o-chün-sin** 'bir yıldızın adıdır: TT, VII. 27 19.

Pançiki Bir şeytanın adı: U. IV. 22, 300 =Skr. **pāngciḳa**.

pangço Skr. 'beş': TT. VIII. 95.

panıt Bal: H. II. 8, 39 = Skr. **phānita**.

par =**bar**. Var.

parama punya = **barm buyan.**

paramit = **pāramita.** Fazilet, mükemmeliyet: ETŞ. 353 **paramıt.**

parça = **barça.**

parivrajaka < Skr. 'serseri derviş': TT. VIII. 95.

parḳ = **barḳ.**

paşik Himn. 'hymnus'; millî marş: TT. III. 20, 161; ilâhi.

patar < Skr. **pattra.** Kitap sahifesi = **ptr;** Alt. Gr. 324.

patılmaḳ: = **batılmaḳ:** TT. III. 6, 27; Alt. Gr. 324.

patir < Skr. **pātra.** Kâse.

Patmavati Kız adı: U. IV. 30, 46.

patpadhi Biber: TT. VII. 95.

päk Pek, sağlam berk: U. III. 44 (14) 6; Man. I. 30, 2,

pärikän ḳatun Peri kraliçesi: Man. III. 32, 4 (< far. **päri).**

pdaḳ = Skr. **pādaḳa** 'manzume parçası': U. III. 30, 32.

pışmaḳ Bişmek, yetişmek, olgunlaşmak: USp, 290.

pışrunmaḳ Olmak, kemâle erişmek, öğrenmek, ısınmak: USp. 290 = **bışrunmaḳ.**

pışrunmaḳlıġ Heyecanlanan, hisseden: Suv. 614, 21.

pışurmaḳ Bişirmek: U. III. 65, 3.

pi = Çin. **p'ing** 'düzlük, yazı': TT. VII. 21, 4.

piçäk Bıçak: H. I. 10, 117.

pidpidi = **pitpidi.**

pii = Çin **pi** 'kapamak, engellemek': TT. VII. 17, 37.

pinvat < Skr. **pindapāta** 'sadaka': U. III. 34, 6.

piriangu Bir bitki 'Agalia roxburghiana': H. II. 30, 140.

pit Fırça > **bitimäk 'yazmak'** ∽ **bitig** 'kitap': TT, VII. 95.

pitpidi Filfil, biber: H. I. 4, 7.

pirök = **birök.**

pramit = Skr. **pāramitā** 'bir sutranın adıdır': TT· 12, 55.

pratapan Cehennemin adıdır: TM. IV. 255, 123.

pratiḳabut Skr. **pratyekabudha:** USt. 196, 35; Alt. Gr. 325.

praynga < Skr. Bilgin, alim, düşünür.

pret < Tah. **preta** 'şeytan,: TT. VIII. 95.

prianḳari Bir prensin adı: U. III. 47, 24.

priangu = **piriangu**.

prişti Melek, ferişte, apostol: Man III. 40, 1.

prit = Skr. **preta** 'hayal': USt. 198, 59.

prmanu Atom: U. IV. 20, 253 = Skr. **paramānu**.

pryan Çile yeri, çilegâh, inziva: U. III. 35, 15.

psaḳ < Toh. çelenk: TT. IX. 41.

ptr = Skr. **pattra** 'varak': U. IV. 28.

puġa 'Areca Catechu' bitkisi; ilâç olarak kullanılır: H. II. 28, 121.

punya Hizmet: TT. VIII. 95.

purḳan **Burhan**.

Purum Doğu Roma: Man. III. 32 = **pur(ı)m.**

purva pulguni Bir yıldız adı: Pfahl. 6, 2.

purohit Ev sahibi: U. TT. IV. 28, 3.

pusar Botisatva: TT. VI. 88. (Çin. **p'u-sa**).

puş < Skr. 'bir yıldız adı': TT. VII. 15, 38.

puşanmaḳ Kızmak, hiddetlenmak: Suv. 623, 4.

puşi Sadaka, zekât: P. P. 16, 6 (Çin. **pou-che**).

puşiçi Dilenci: P. P. 67. 4·

puşmaḳ Kızmak, hidetlenmek, kaygulanmak, tasalanmak: Suv. 622, 18.

puşrulmaḳ Kızdırılmak, hiddetlendirilmek: Suv. 62', 18.

puşurḳanmaḳ Endişelenmek, kaygılanmak, kızmak: 624, 16.

puşuş Acı kaygu, yes: Suv. 614, 16.

puşuşluġ Kederli, kaygulu, meyus, gamlı: Suv. 621, 2.

putıġ = **butıġ.**

püküṅmäk Reddetmek, saçmak: TT. III. 18, 143.

püküṙmäk Fışkırtmak, sıçratmak: Suv. 625, 19.

pür =**bür.**

püsmäk Gizlenmek, saklanmak: Suv. 10, 17.

pütmäk Bitmek: U. III. 26, 1.

Pütrük Memuriyet adı ve derecesi: U. II. 97 not 1.

pütün Bütün: U. III. 46, 16.

pütürmäk = **bütürmäk.**

K

ḳa Arkadaş, akraba: Suv. 5, 7: USp. 277.

ḳab 1. Torba (ölçü olarak), desilitre ve benzerleri: İst. 38/39; USp. 277; Pfahl. 82.
2. Deriden torba: USp. 277.

ḳaban Tabak, tepsi: Uig. Wb. 21; USp. 277.

Ḳaban Antroponim: HV.

ḳabaḳ 1. Kabak: H. II. 12, 92.
2. Göz kapağı: Alt. Gr. 325.

ḳabarmaḳ = **ḳaparmaḳ.**

Ḳabda Antroponim: USp. 277.

ḳabın Bir vergi adıdır. **ḳurut**'la beraber kullanılmıştır: İst. 41; USp. 277.

ḳabşamaḳ Tereddüt etmek: Suv. 617, 2 = **ḳamşamaḳ.**

ḳabşurmaḳ Kavşurmak, kavuşturmak (SBAW. 1928, 41, 15). = **ḳavşurmak.**

ḳabuçaḳ Kovuk.

ḳaç Kaç, nekadar: Suv. 202, 3; P. P. 23, 8.

ḳaçan Ne vakit, ne zaman, vaktaki: TT. III. 8, 34; USt. 200, 90; TM. IV. 254, 73.

ḳaçang Kaç defa, o kadar, kaç kez: Alt. Gr. 325.

Ḳaçan Küka Antroponim: USp. 279.

ḳaçıġ 1. Duyu organı: TT. III. 10, 57; U. II. 12, 18.
2. Kaçak, kaçık: U. II. 12, 27.
3. Geçit, ara, U. II. 10, 26.

Ḳaçırsu Antroponim: USp. 279.

ḳaç ḳata Çok kez, çok defa, çoğu, ekseriyetle: Man. I. 16, 11.

ḳaçma Kaçma: As. Major, IX. 132, 17.

ḳaçmaḳ Kaçmak: TT. VII. 38, 20; Suv. 620, 13.

Ḳada Äsrük Antroponim: USp. 277.

ḳadaġ 1. Kusur, kabahat, suç, günah: USt. 196, 22; U. II. 4, 4 = **ḳadaḳ**; haksızlık: Alt. Gr. 325.
2. **ḳatıġ**: Alt. Gr. 325.

ḳadaḳ = **ḳadaġ, ḳataġ.**

ḳadaş Arkadaş, akraba: USp. 277; Suv. 620, 1 = **ḫadaş**; kardeş: P. P. 35, 5; dost.

ḳadġu Kaygu, acı, dert: Suv. 545. 14: TT. I. 7, 20; keder = **ḳatḳu, ḳayġu.**

ḳadġuluġ Acı, dertli, kaygulu: Suv. 624, 10; TT. I. 16, 217.

ḳadġuluḳ Acılık, dertlilik, kaygululuk: Suv. 624, 10.

ḳadġurmaḳ Kaygulanmak, kederlenmek: Man. II. 8, 6.

ḳadıġ = **ḳatıġ**: İnd. 34.

ḳadın 1. Memleket adı (?): P. P. 64, 3; 75, 5.
2. Kayın(peder): (TT. IV. 73 not. 308); Alt. Gr. 325.

ḳadınmaḳ Pişman olmak, nedamet etmek: Suv. 11.

ḳadır Sert, somurtkan, yırtıcı, kızgın, hiddetli: TT. I. 7, 14; U. II. 28 (9) 1.

Ḳadır Bilgä Antroponim: USp. 277.

Ḳadırḳan Ormanlı bir dağın adı, toponim: Alt. Gr. 326.

ḳadırmaḳ Bükmek, eğmek.

ḳadıs = **ḳadız**: TT. VII. 33, 5; Alt. Gr. 326.

ḳadıtmaḳ Çevirmek, indirmek, döndürmek: H. II. 22, 32.

ḳadız Tarçın: H. I. 4, 6; II. 12, 105; TT. VII. 33, 5 = **ḳadıs**

ḳadmaḳ = **ḳatmaḳ**.

ḳadun = **ḳatun**.

ḳadurmaḳ Pişman olmak: Suv. 11.

ḳaġda = **ḳägdä**.

ḳaġadaş Akraba, hısım: U. III. 33, 16.

ḳaġal = **ḳaġıl** 'kırbaç, kamçı': Pfahl. 27, 4; TT. VI. 24, 111.

ḳaġan Hakan, kağan: Uig.-Glos. 314-315; TT. VII. 52, 124; Uig.- Wb. 40

ḳaġatır Katır.

ḳaġıl = **ḳaġal**. 'Kırbaç, kamçı': TT. VI. 24, 111.

ḳaġınmaḳ = **ḳaḳınmaḳ**: Ind. 34.

ḳaġuḳ Mesane: Alt. Gr. 326.

ḳaġun Kavun: TT. VIII. 95.

ḳaġurmaḳ Kavurmak: H. I. 14, 173; II. 16, 23.

ḳaġuşmaḳ Kavuşmak: As. Major. IX. 132, 27.

ḳai = **ḳay**. 'ne': U. I. 8, 11.

ḳaint = **ḳayınturmaḳ**.

ḳaitsi < Çin. 'parlaklık': TT. I. 7, 3.

Ḳaitsu Antroponim: URD. 132, 28.

ḳaḳ Hak (arap): USp. 278.

ḳaḳalan Bir vergi adı: USp. 277.

ḳaḳani 'Abrus prectorius', cilt hastalığı: H. II. 22, 20 < Skr. **ḳaḳana**.

ḳaḳa tau İlâç olarak kullanılan bir yemiş: H. II. 22, 21.

ḳaḳınmaḳ Nedamet etmek, pişman olmak: USt. 198, 78.

ḳaḳız Cesur, kahraman.

Ḳaḳşa Açġı Antroponim: USp. 278.

ḳal Kaçık, deli, kudurmuş, divane, delilik: TT. III. 6, 26; H. I. 8, 63.

ḳala Kale, şehir: USp. 278.

ḳalan Vergi çeşidi, arazi vergisi: USp. 278.

ḳalanġurmaḳ Atılmak, oynamak, sıçramak, sevinçten zıplamak, raksetmek, dans etmek: Hüen. VII, 1879; Alt. Gr. 326.

ḳalaḳ Kale, gök.

ḳalançı **Ḳalan** vergisini toplayan memur: USp. 278.

ḳalanlıġ **Ḳalan** vergisi mükellefi: USp. 278.

ḳalaşatari Bir şeytanın adıdır: U. IV. 12, 88 < Skr. **ḳalasadora**

ḳalı Artık, arta kalan: Alt. Gr. 326.

ḳalıġ **ḳalıḳ**

ḳalıḳ 1. Gök, yukarı kat: TT. I. 7, 23; V. 4, 14; Uiğ.-Wb. 5 = **ḳalıġ**.
2. Tavan arası: Suv. 620, 16.

ḳalım Antroponim: USp. 278,

Ḳalımtu Antroponim.

ḳalın Çok, sayısız, sık, pek, kalabalık, koyu: U. III. 16, 19; Suv. 530, 6; USp. 278.

ḳalın böz Kaba ve kalın kumaş: USp. 278.

ḳalınçsız Bütün, tamamen, kalısız, bakiyesiz : TT. IV. 20 not B. 60.

ḳalınçu 1. Yığın, kalabalık, bırakılmış, arta kalan: USp, 278. 2. Arta kalan, çamur, artık : U. II. 61. 13; Hüen. 19, 306; Hüen, Briefe, 2011.

Ḳalıng Ḳara Antroponim : USp. 278.

ḳalısız Eksiksiz, tam olarak, kalıntısız : Suv. 618, 18; TM. IV. 254, 101.

ḳalıtmaḳ Sıçratmak: Alt. Gr. 326.

ḳalḳan Kalkan : Uig.-Wb. 57, b.

ḳalmaḳ Kalmak : USt. 209, 20; Man. III. 13. 6.

ḳalmaşapadi Kral adı: U. III. 68, 27.

ḳalp Zaman; <Skr. **ḳalpa**: TT. VI. 26, 138; devir, çağ: Alt. Gr. 313.

ḳaltı Nasıl, eğer,... dığı gibi, yani,... ince, ki: TT. I. 9, 51; Wind. 250, 30; Suv. 41, 8; 608, 9; 625, 13.

ḳam Şaman, büyücü, sihirbaz: TT. VI. 16, 018; Man. I. 34, 17.

ḳamaġ Hepsi, bütün, topyekûn: TT. I. 7, 1; USt. 209, 22 = **ḳamıġ**.

ḳamaġan Bütün, hepsi, baştan başa; : Wind. 249, 6; USt. 209, 22; Hüen. 14, 167 = **ḳamaġun, ḳamıġun**.

ḳamaġlarını Hepsini: Suv. 348, 10.

ḳamaġlıḳ Umumi olarak.

ḳamaġu Hep birlikte = **ḳamıġu**.

ḳamaġun Hep : Alt. Gr. 326; Hüen. 143.

ḳamaḳ = **ḳamaġ**.

Ḳambuḳdu Antroponim, USp. 278.

ḳamçı Kamçı : H. I. 14, 181.

ḳamġaġ = **ḳamaġ**: Man. 111, 11, 12.

ḳamġaḳ Sarımsak: TT. I, 11, 96; Hüen. VII, 1947.

ḳamġun = **ḳamaġun**: Man. III. 24, 8.

ḳamıç Kepçe, kaşık: Alt. Gr. 326.

ḳamıġ = **ḳamaġ**. İnd. 35.

ḳamıġu = **ḳamaġu**.

ḳamıġun = **ḳamaġun**: İnd. 35; 'hep'; TT. IX. 41.

ḳamılmaḳ 1. Devrilmek, yere yuvarlanmak, sallanmak: Suv. 619, 18; 625, 14.
2. Fırlatılmak: Alt. Gr. 326.

ḳamış Saz, kamış: H. I. 14. 185; U. III. 20, 10 = **ḳamuş**.

ḳamışlıġ Kamışlı, sazlı: Suv. 608, 13-14; 625, 6.

ḳamıtmaḳ Eğmek.

ḳamḳı Pamuklu kumaş ölçüsü: USp. 278.

ḳammaḳ Fırlatmak: Alt. Gr. 326.

ḳamraḳttı < Skr. **Ḳāmaraḳta**. 'bir lakaptır': U. IV. 20, 230.

ḳamşamaḳ 1. Harekete getirilmek, depretmek, titremek: TT. X, 48; Chuas. 17, 20.
2. Sallanmak, deprenmek: Alt. Gr. 326.

ḳamşatmaḳ Titretmek, depretmek, hareket ettirmek, sarsmak, sallatmak: Wind. 249, 16; Chuas. 84.

ḳamuġ = **ḳamaġ**. 'hepsi, tamamiyle'.

ḳamuş = **ḳamış**.

Ḳan elçi Antroponim: USp. 278.

ḳan 1. Han, hükümdar, şahzade: TT. I. 9, 60.
2. Kan: USt. 194; H. II. 16, 1.
3. Antroponim: USp. 278.

ḳanaġ Kan alma: TT. VII. 54, 3.

ḳanamaḳ Kan almak : H. II. 20, 3; TT. VII. 33, 1; kanamak : Alt. Gr. 326.

ḳanamlaġ Doymuş, tok = **ḳanamlıġ**.

ḳanamlıġ = **kanamlaġ**.

ḳanat Kanat : Man III. 23, 6.

ḳanarmaḳ Kan almak : TT. VIII. 95.

ḳanç Ne kadar : USp. 278.

ḳança Nereye : PP. 53, 6.

Ḳançanaḳoşi Bodisatvalardan birinin adı : U. I. 33, 5.

Ḳaançanapati Bir şehir adı : U. III. 2 9,13.

Ḳançanprbi Bodisatvalardan birinin adıdır : U. I. 33, 4.

Ḳançanasarı Bir kral adıdır : U. III. 27.

Ḳançuḳ Antroponim : USp. 273.

ḳanda Nerede : Suv. 620, 14; TT. VIII. 95 = **ḳanta**.

ḳang 1. Baba, peder : USt. 194, 15; Suv. 173. 4.
2. = **gang**.

ḳanglı Kağnı, araba : Suv. 133, 20; U. III. 40, 30.

ḳanglıçı Arabacı, kağnıcı : TT. VIII. 95.

Ḳang-si Mançu imparatorunun adı (1662-1722). Suv. 199, 15.

Ḳanımudu Antroponim : URD. 149.

ḳanınçsız Kanmayan, doymayan: TT. X. 47; III. 12, 81.

Ḳaniṣki Hint imparatorlarından birinin adıdır : TT. IV. 4, 3.
< Skr. **Ḳaniṣka**.

ḳanlıġ Kanlı: Suv. 613, 1.

ḳanlıḳ Han'lara ait bir vergi : USp. 278.

ḳanmaḳ Kanmak, kandırılmak, inandırılmak: TT. IV. I, 11, 115.

Ḳan-oġlu Antroponim: USp. 278.

ḳanta Nerede: P. P. 58, 4; TT. VI. 38, 290 = **ḳanda.**

ḳantiḳar 'Solanum xanthocarupun' < Skr. **ḳantaḳāri:** H. II. 30, 173.

ḳanturmaḳ Kandırmak, memnun etmek, teskin etmek: TT. VII. 51, 91.

Ḳanturmış Erkek adı: USp. 278.

Ḳanturmuş İnal Erkek adı: USp. 278.

Ḳan Toyın Erkek adı: USp. 278.

ḳanya <Skr. **ḳanyā** 'bir yıldız adı': TT. VII. 12, 13.

ḳanyu Hangi, kim: URD. 139, 13; Man. III. 44, 5= **ḳayu.**

ḳao-çao Çin. **k'ao tscho:** 'Kurban için ruh çağırmak: TT. V. 10; 113; 12, 118.

ḳap 1. = **ḳara.**
2. — Çin. **kia**, 'zırh': TT. VI. 22. 95.
3. Torba, paket: Alt. Gr. 326.

ḳapaġ Kapı: P. P. 41, 1 = **ḳapıġ.**

ḳapaġçı Kapı bekçisi, kapı muhafızı: P. P. 41, 5.

ḳapaḳ Göz kapağı: U. IV. 30, 48; Man. III. 14, 11; kapak.

ḳaparmaḳ: Kabarmak: U. III. 41, 13.

ḳapçuḳ Keten torba: H. I. 10, 99; Uig.-Wb. 64, 8.

ḳapıġ Kapu: USp. 278; Suv. 601, 10; Chuas. 12, 10 = **ḳapaġ.**

ḳapışmaḳ Karşı durmak, asmak: Alt. Gr. 327.

ḳaplan Kaplan: TT. VII. 54, 7.

ḳapmaḳ Kapmak: U. III. 70, 27; yakalamak, örtmek.

ḳar 1. Kar: As. Major, IX. 131, 2.
2. Omuz, kolun üst kısmı: TT. I. 7, 18.

Ḳara Erkek adı: DUD. 390, 11.

Ḳara 1. Kara: TT. V. 12. 129.
2. **budum**'la 'halk, millet': TT. II. 8, 69; Suv. 530, 6.
3. **yılkı ḳara**. 'hayvan sürüsü': TT. VII. 40, 43.
4. Ehli hayvan: Alt. Gr. 327.

ḳara baş Kule, köle, karavaş, cariye: USp. 278.

Ḳara Baḳşı Erkek adı: USp. 278.

Ḳara-Buġa Erkek adı: USp. 278.

ḳaraġ Gözbebeği = **ḳaraḳ**

ḳaraġu Siyah, kara: H. I. 8, 56.

ḳaraḳ Göz bebeği, bakış: TT. III. 12, 80.

ḳaraḳlıḳ Güç, kuvvet, iktidar: Suv. 9.

ḳara ḳulaḳ Tarla faresi: Uig.-Wb. 78.

Ḳara Ḳungaz Antroponim: 278. erkek adı.

Ḳara Ḳuş Antroponim: 278, 'karakuş'.

ḳaram Hendek: P. P. 59, 5 = **ḳarım** 'çukur, yalak'.

ḳaramaḳ Bakmak: USp. 279.

karangġu: **ḳaranḳu** Alt. Gr. 327.

ḳarangḳu Karanlık: USt. 209, 18; Suv. 101, 15; Hüen. 16, 185.

Ḳara-Oḳuy Antroponim: USp. 278.

Ḳara Songsuy Antroponim: 279, erkek adı.

Ḳara Tägün Antroponim: 279, erkek adı.

Ḳara Tämür Antroponim: 279, erkek adı.

Ḳara Toġma Antroponim: 279, erkek adı.

Ḳara Toyın Antroponim: 279, erkek adı.

ḳararmaḳ Kararmak; TT. III. 12, 89.

ḳararıġ Karanlık: Man. III. 9, 17 = **ḳararıḳ.**

ḳararıḳ Karanlık: = **ḳararıġ.**

ḳaraza-ton Rahip elbisesi, papaz giyeceği, cübbesi: U. III. 57, 10 (**ḳāsāya**).

ḳarba İlaçlık bir bitki türü: H. I. 12, 162.

ḳarġa Karga: Alt. Gr. 327.

ḳarġamaḳ Kargamak, beddua etmek, küfretmek: Man. I. 9, 9.

ḳarġatmaḳ Beddua ettirmek: TT. VIII. 95.

ḳarġıçuġun Bir çeşit ilaç: H. II. 10, 61.

ḳarḫ Burc: U. II. 58 (8) 5.

ḳarı 1. Sayın, hürmetli, muhterem: TT. VI. 6, 6.
2. Yaşlı, ihtiyar, karı: U. II. 19, 9.

ḳarıç Ölçek.

ḳarıġ Yaşlı, karı, ihtiyarlık: TT. VI. 40, 314.

ḳarılmaḳ Karışmak, mezcolmak: USt. 194, 2; Suv. 133, 13.

ḳarım Çukur, yalak, su hendeği, müstahkem yer: TT. X. 48 — **ḳarım.**

ḳarımaḳ İhtiyarlamak, kocalmak: U. II. 19, 9.

ḳarımaḳlaġ İhtiyarlamaklı.

Ḳarımış Antroponim: USp. 279.

Ḳarımtu Antroponim: USp. 279.

ḳarın Karın: TT. VII. 33, 16.

ḳarınçlıġ Hakaret etme, aşağılama.

ḳarındaş Kardeş: Alt. Gr. 327.

ḳarınlıġ Karınlı, karına ait.

ḳarıp Garip: USp. 279.

Ḳarıḳ Antroponim: USp. 279.

ḳarış Mekik ipliği, atkı, arğaç, dokumacılıkta enine atılan iplik: Alt. Gr. 327.

ḳarışmaḳ Karışmak, düşman kesilmek, mağlûp olmak: TT. I. 9, 71; III. 14, 6; kavga etmek.

ḳarḳanadus Kusma hastalığı: H. II. 14, 114 = **ḳarḳandus.**

ḳarḳandus = **ḳarḳanadus.**

ḳarlıġaç Kırlangıç: H. I. 10, 94.

ḳarmaḳ Karıştırmak.

ḳarmaput = **krmapt.**

ḳarmaḳsız Karışıksız, katıksız, katkısız.

Ḳarpaḳ Antroponim: USp. 279.

ḳarşı 1. Karşı taraf: TT. VIII. 96; Alt. Gr. 327.
2. Saray: TT. V. 30; Suv, 9; = Kuç. **kerçiye.**
3. Kavga.

ḳarşısız Kavgasız: TT. III. 14, 106.

ḳarşu = **ḳarşı.**

ḳart 1. Çıban, yara, çıbanlı: Suv. 614, 3; TT. VI. 52, 443.
2. Kart, ihtiyar.

ḳas 1. = **ḳaş**: TT. I. 11, 94.
2. = Kabuk: H. II. 16, 17.

ḳasanıġ Sidik: U. II. 61, 13 = **ḳaşanıġ.**

ḳasıġ Kasık: U. III. 72, 31.

ḳasık Kabuk: Alt. Gr. 327.

ḳasınçıġ Korkulu, korkunç: TT. VI. 22, 91.

ḳasmık Antroponim: USp. 279.

ḳasḳuḳ = **ḳazḳuḳ**: U. II. 61, 18.

ḳasmaḳ = **ḳazmaḳ.**

ḳasuḳ Çivi.

ḳasuy İç mogolistanın kârvan tüccarları: Ram. 52.

ḳaş
1. Tepe: USp. 279.
2. = **Ḳas**.
3. Kaş, değerli taş, süs taşı: TT. VII. 44, 11; X. 48.
4. Yada taşı: Uig.-Wb. 67.

ḳaşaḳ Kamış, saz: H. II. 18, 63.

ḳaşanıġ = **ḳasanıġ**. İdrar, sidik.

ḳaşanmaḳ İşemek.

Ḳâşi Antroponim: Müller, Ein Doppel. 11, 75.

Ḳaşu Toponim: Man. I. 27, 6; Kaşgar civarında bir şehir adıdır.

ḳaşuḳ Kaşık: H. II. 18, 63.

ḳat
1. Kat, tabaka, kat kat, defa, kez: TT. II. 11, 94; UI. 10, 59; TT. VII. 46, 6.
2. Mitolojik bir hayvan: Uih.-Wb. 30.

ḳata Defa, kez, kerre, sıra: *Suv.* 13; TT. V. 8, 58; H. II. 14, 124.

ḳataġ
1. = **ḳatıġ** 'sağlam, katı': U. II. 88, 75.
2. Ceht, enerji: U. IV. 34, 50.
3. Çaba, dürişme.

ḳataġlanmaḳ = **ḳatıḳlanmaḳ**: Maitrisimitfragment; T. II. 32, 4 'cehtetmek katlanmak'.

ḳataġlıġ Pek, katı.

ḳataḳ = **ḳadaġ, ḳadaḳ**: Suv. 613, 4.

ḳatamaḳ USp. 279.

ḳatarmaḳ Çevirmek (?): Suv. 7, 22; Molov. 4, 12.

ḳatas = **ḳadaş**.

ḳataş Akrep: THV. 44, 11.

ḳatġı Sıkı, sağlam, katı, sert: TT. I. 7, 14.

ḳatġuruşmaḳ Ses çıkarmak.

ḳatıġ 1. Katı, sağlam, cehd: TT. I. 7, 14; IV. 10, 7.
2. Pislik (?): TT. III. 12, 88.
3. Karışık, katışık, karmâ: TT. VII. 26, 16.

ḳatıġlanmaḳ Ceht etmek, gayret göstermek, dürişmek. uğraşmak: TT. II. 8, 38; USt. 198, 64 = **ḳataḳlanmaḳ:** zahmet etmek.

ḳatuġlanturmaḳ Teşvik ve takviye etmek, yeltenmek, düşündürmek, cehdettirmek: TT. II. 10, 89.

ḳatıġ ḳıya Çok sert, kavi, berk: Man. Erz. 8, 32.

ḳatılmaḳ Katılmak, karışmak: USt. 194, 2; Suv. 133, 13; H, II. 26, 83.

ḳatın = **ḳatun**: USp. 279: Tekrar: Alt. Gr. 327.

ḳatınmaḳ Sağlamlaşmak, sertleşmek, katılaşmak: TT. VIII. 42, 15; Suv. 11 'pişiman olmak'.= **ḳatunmaḳ.**

ḳatır Sağlam, pek: U. II. 59 (10) 4.

ḳatırġan Akasyaya benzer bir ağaç: TT. VIII. 96.

ḳatır ḳatıġ Müthiş, dehşetli: Suv. 608, 20.
ḳatır yavlaḳ Dehşetli müthiş: Suv. 608, 20.

ḳatmaḳ 1. Katmak, eklemek: Wind 250, 49; Pfahl. 10, 17.
2. Sertleşmek, katılaşmak: Suv. 624, 11.
3. Karıstırmak, takatsızlaştırmak,

Ḳatmış Antroponim: USp. 279.

Ḳatḳay Antroponim: USp. 279.

ḳatġu = **ḳadġu**.

ḳaturmaḳ Kuvvetlenmek: U. IV. 8, 15: Alt. Gr. 327.

ḳatun Hatun, kadın, kraliçe: Suv. 620, 16; TT. VII. 52, 144,

ḳatunmaḳ Sertleşmek, katılaşmak: TT. I. 12. 194 =**ḳatınmaḳ**.

Ḳatuḳ Antroponim: USp. 279.

ḳaturmaḳ Pişman olmak: Suv. 11.

ḳaula Sebze: Uig.-Wb. 22.

ḳav Küçük bir ölçü: Pfahl. 35; USt. 196. 23 = Çin. **ḳop**.

ḳavaġu Fitil, kaytan, kav: U. II. 10, 23.

ḳavalıġ Ekin adı: USp. 277.

ḳavıra Kısaca, özet olarak.

ḳavırmaḳ 1. Basmak, tazyik etmek: USt. 209, 17; U. III. 73, 25.
2. Kavurmak: H. I. 12, 138; kısmak: Alt. Gr.

ḳavışmaḳ Kavuşmak, buluşmak, birleşmek: Suv. 623, 15.

ḳavışurmaḳ Kavuşturmak.

ḳavıtmaḳ Çarpışmak: Alt. Gr. 328.

Ḳavişki İndras ilâhının lakabıdır: USt. 193 ve 200 < Skr. **ḳausiḳa**: U. IV. 8, 211.

ḳavrıġ 1. Ağrı, nöbet: TT. VI. 24, 111.
2. Tevkif, tutku, tutma: Alt. Gr. 328.

ḳavrıġsız Müstakil, bağımsız, özgür, tutuksuz.

ḳavrılmaḳ Kavrulmak.

ḳavrışmaḳ Döğüşmek, kavga etmek: TT. 20 not 64.

ḳavşadılmaḳ Birleşmiş, kavuşturulmuş olmak.

ḳavşamaḳ Kaynaşmak.

ḳavşatılmaḳ Karışmak, sarsıtılmak, heyecanlanmak: USp. 277.

ḳavşatmaḳ Çevirmek, sıkışmak: TT. VIII. 96.

ḳavşurmaḳ Birleştirmek, katlamak, bir araya getirmek, kavuşturmak: H. I. 12, 150; U. III. 29, 6.

ḳavuḳ Kabarcık: TT. VII. 23, 4.

ḳavurmaḳ = **ḳavırmaḳ**.

ḳavut Kut, saadet, görkem, şevket, haşmet: TT. I. 14, 183.

ḳavzadılmaḳ Çevrilmiş olmak.

ḳavzamaḳ Dayatmak, sıkıştırmak, sıklaştırmak: U. III. 13, 6.

ḳay 1. = Çin. **k'ai**. 'açmak': TT. VII. 16, 16; cadde: Alt. Gr. 328.
2. Bir sülale mensubu.

ķaya 1. Geri: U. I. 8; USp. 278.
2. Kaya: TT. VII.41, 13.

Ķaya Antroponim: Pfahl. 10, 15; kişi adı,

Ķayaķ Antroponim: USp. 278; erkek adı.

ķayät Son derece, gayet: USp. 278.

ķayġu = **ķadġu**.

Ķayımtu Antroponim: USp. 278; erkek adı.

ķayınamaķ Kaynamak: TM. IV. 255, 132.

ķayınturmaķ Kaynatmak: TM. IV. 254, 100; TT. VIII. 96.

ķaymaķ Kaymak, meyletmek, yönelmek.

Ķaymış Sängün Antroponim: USp. 278.

Ķaysadu Antroponim: USp. 278.

Ķay Saķıķ Antroponim: USp. 278.

Ķaysıdu Antroponim: USp. 278.

Ķaytasu Antroponim: USp. 278.

ķayu Hangi, hangisi, kim: TT. VIII. 96; TT. II. 6, 11; USt. 200, 85; Suv. 118, 4 = **ķanyu; ķanu**.

ķaz 1. Kaz: Suv. 4, 12; TT. VI. 26, 157.
2. = **ķas**.

ķazġanmaķ Kazanmak, toplamak, biriktirmek: TT. VI. 4, 17; zaptetmek.

ķazġanç Kazanç: TT. VI. 22, 104.

ķazġuķ Kazık: TT. I. 14, 186.

Ķazluķ Göl adıdır: Ram. 57.

ķazmaķ Kazmak: TT. VI. 22, 82.

ķazkuķ = **ķazġuķ** 'kazık': U. III. 102; TT. I. 14, 186.

ķazuķ Kazık.

ķı 1. = **şi**.
2. Ünlem karşılığı söylenen söz.

ḳı-a = **ḳy-a**: U. III. 16, 22; H. I. 12, 147.

ḳıçıḳ Kaşıntı: USp. 282.

ḳıçmıḳ Atom: U. IV. 20, 254.

ḳıçtın Kaşıntı: USp. 582.

ḳıçurmaḳ Kınamak, ayıplamak.

ḳıdatmaḳ Düzeltmek, iyileştirmek: USp. 281.

ḳıdıġ Hudut, sınır, kıyı, kenar: Suv. 584, 12; TT. V. 4, 11.

ḳıdıġsız Hududsuz: Suv. 584, 12.

ḳıġ Pislik; Azerî 'koyun pisliği'; tezek, gübre.

ḳıfırḳanmaḳ = **ḳıvırḳanmaḳ**.

ḳıfraḳ = **ḳıvıraḳ**: İnd. 36.

ḳıın Ceza, eziyet, zahmet: U. II. 20, 1; TT. VI. 16, 11 = **ḳın**.

ḳıınçı Ceza veren, ceza kesen: TT. IV. 22, 89.

ḳıınlıḳ Hapishane, ceza evi: Kuan. 37; TT. VI. 24, 109 = **ḳıyınlıġ**

ḳıḳ Gübre, çörçöp, pislik: Suv. 613, 17.

ḳıḳırmaḳ Çağırmak, seslenmek, bağırmak: TT. X. 48.

ḳıḳuruşmaḳ Bağırışmak: TT. X. 48.

ḳıl Saç, kıl: TT. VI. 30, 205.

ḳıldurmaḳ = **ḳılturmaḳ** 'kıldırmak': TT. 21. 10.

ḳılıç Kılıç: TT. I, 13, 162; X. 48.

ḳılıġ **salıġ**'la birlikte 'vergi nevi': USp. 282.

ḳılıḳ Karakter, huy, ahlak, yaradılış: TT. VIII. 27, 22; seciye.

ḳılımsınmaḳ Yapıyor gibi davranmak.

ḳılınç İş, icraat, amel: USt. 200, 86; Suv.

ḳılılmaḳ Kılınmak: U. II. 39, 101.

ḳılınç tängrisi İş ve hareket tanrısı: Suv. 7.

ḳılınçlıġ Kılınçlı, iş yapıcısı: USt. 194, 11: Man. I, 10, 3.

ḳılınmaḳ Bir şeyin yapılması için uğraşmak, icraata girmek: USt. 194, 10; Suv. 610, 7; U. IV, 8, 19; meşgul olmak.

ḳılmaḳ yapmak, yaratmak, vücuda getirmek: Wind. 250, 53; Man. III. 38; URD. 131, 7.

ḳılmaḳlaġ Kılınan, icrası gereken = **Ḳılmaklıġ**.

ḳılmaḳlıġ = **kılmaklaġ**.

ḳılturmaḳ Kıldırmak, yaptırmak: USt. 194, 19.

ḳımsız **kumsuz**.

ḳın 1. Ceza, işkence, azap: URD. 136, 9; İst. 23 = **kın**.
2. Zorluklar, engeller: P. P. 73, 1.

Ḳına Antroponim: USp. 282.

ḳınaġuçı Kınayıcı, azap veren kimse, işkençeci.

ḳınamaḳ Cezalandırmak, kınamak: TT. IV. 8, 61; incitmek.

ḳınçı = **ḳınçı**.

ḳındırmaḳ Mihnet çekmek, bir şeyden muztarib olmak, iştiyak etmek: TT. V. 22, 19.

ḳıng Şaşı: U. IV. 38, 128.

Ḳıngdam Antroponim: USp. 282.

ḳınıġ Şiddetli arzu: Suv. 615, 6.

Ḳıngrul Antroponim: USp. 282.

ḳınıḳ Kuvvetli, sağlam, sert: U. IV. 22, 268.

Ḳınısun Antroponim: USp. 282.

ḳınlıḳ Hapishane, ceza evi: P. P. 63, 4.

ḳınmaḳ İstemek, arzu etmek: Suv. 247, 14.

ķınturmaķ Bir şey için zahmete katlanmak.

Ķıpçaķ Antroponim: USp. 282.

ķıpçur = **ķopçır.**

ķıpķızıl Kıpkızıl, kıpkırmızı.

Ķıprıdı Antroponim: USp. 282.

Ķıra Antroponim: USp. 282.

ķıra Tarla, ekin yeri: USp. 282.

Ķır Çäçäk Antroponim: USp. 282.

ķırġın Karavaş, cariye: P. P. 44, 6 = **ķırķın.**

ķırırķus Antroponim: USp. 282.

ķırķ Kırk: TT. I. 12, 121.

ķırķın 1. Cariye, karavaş: U. III. 42, 24 — **ķırġın**: bâkire.

2. Azap, ıstırap.

ķırķmaķ Tıraş etmek, kırpmak, hayvan tüyünü kesmek: Man. III. 33, 4.

Ķırķu Antroponim: USp. 282.

Ķırķudu Antroponim :USp. 282.

ķırmalaşmaķ Parçalamak, kırmak: TT. VIII. 96.

ķırtış Betbeniz, yüzün rengi, yüz güzeli: U. I. 37, 12; U. III. 23, 1.

ķırtışlıġ Güzel yüzlü.

Ķırudis Antroponim: USp. 282.

ķısaġ = **ķısıġ**

Ķısaķ Antroponim: USp. 282.

ķısamuķ = **ķızamuķ**: TT. VII. 33, 16.

ķısġa Kısa, az.

ķısġaç Kıskaç = **ķısķaç.**

ķısıġ Kısık, dar, bağ, daraltılmış olma: TT. III. 14, 103.

ḳısıġsız Kısıksız, dertsiz, hür.

ḳısıl Dere, vâdi, dağ boğazı, çukur, küçük geçit: TT. X. 48.

Ḳısıl Yer adı, toponim: USp. 282.

ḳısılmaḳ Kısılmak, darlaşmak, daraltmak: TT. VII. 43, 6.

ḳısırın Bir bitki adı: H. I. 6, 22.

ḳısmaḳ Kısmak, çimdiklemek: Alt. Gr. 329.

ḳısḳaç Kıskaç = **Ḳısġaç**.

ḳısḳanmaḳ Kıskanmak: Man. 11, 9.

ḳış Kış: TT. I. 13, 159; USp. 282.

ḳışlamaḳ Kışlamak.

ḳışlıḳ Kışlık.

Ḳıtay Antroponim: USp. 282.

ḳıtıġ Kıyı, sahil, kenar, sınır: Uig.-Wb. 11; USp. 282.

ḳıtıḳ Pamuk: USp. 282.

ḳıtıḳlıġ Pamuklu: USp. 282.

ḳıv 1. Kut, saadet; Man. II. 5, 5; U. III. 80, 19.
2. Ayakkabı: Uig.-Wb.

ḳıvadmaḳ Kutlamak, hürmet etmek, saymak, saygı göstermek: Man. I. 28, 10; mesut etmek.

ḳıvırḳanmaḳ Hasislenmek, hasislik etmek, cimrilik etmek:

ḳıvırḳaḳ Tamahkâr, hasis, eli sıkı: Suv. 102, 3.

ḳıvırḳaḳlanmaḳ Hasislik etmek, cimrilik etmek: USt. 196, 40; Suv. 136. 16.

ḳıvlıġ Mutlu, mesut, bahtiyar: Suv. 274, 20; U. II. 36, 47.

ḳıy Sınır, hudud, mahalle,: USp. 281.

ḳıya = **ḳına**

ḳıyand Gergedan.

ḳıyçı Yakında olan, uzakta olmıyan: Suv. 621, 19; U. III. 39.

Ḳıymta Antroponim: USp. 281.

ḳıyın Ceza, ~~tenbih~~: İst. 23; USp. 281.

ḳıyınlıḳ = **ḳınlıḳ** 'hapishane': TT. VI. 62 not, 109.

Ḳıyıntu Tayın Erkek adı: USp. 281.

ḳıyıḳ Çarpık, kıyılmış, eğri: H. I. 16, 124.

ḳıyırḳaḳ = **ḳıvırḳaḳ.**

ḳıyırḳalanmaḳ = **ḳıvırḳaḳlanmaḳ**: İnd. 87.

ḳız 1. Sıcak.
2. Kız: USt. 194. 1; Suv. 447, 15.
3. Hasis: TT. VI. 16. not. 5.

ḳız-ḳız Genç hanım, kız evlat: TT. X. 58.

ḳızamuḳ Kızamuk: TT. UII. 33, 16.

ḳızaşı Düğün, düğün ziyafeti, düğün şöleni, toy: Suv. 4, 10.

ḳızartmaḳ Kızartmak, kor haline getirmek, kırmızılaştırmak: TT. IV. 18, not. 137.

ḳızġanmaḳ Kıskanmak, hasislik etmek, cimrilik etmek: Man. III. 21, 3 = **ḳıskanmaḳ.**

ḳızġaç = **ḳısġaç**: İnd. 37.

ḳızġaḳ Hasis, cimri: TT. VI. 16, 5.

ḳızġut Cefa, zahmet, eziyet, zorlama, ıztırap: U. II., 20, 1.

ḳızıġ = **ḳısıġ**: İnd. 37.

ḳızıl Kızıl, kırmızı: TT. VII. 22. 34.

ḳızḳıl Kırmızı: TT. VIII. 96.

ḳızmaḳ Hazine: U. II. 76. 2.

ḳızsız Tokluk, gözü tok,

Ḳız Turmış Kız adı, Autroponim: USp. 281.

ḳızḳut = **ḳızġut.**

ḳobçır Bir vergi adı: İst. 40.

ḳobı 1. Miras hissesi, miras payı: USp. 279.

2. Boş: P. P. 76, 1.

ḳobıḳ 1. Kehrûba: Uig.-Wb.

2. = **ḳöpük.**

ḳabratmaḳ Toplamak: Ram. 44.

ḳobırġa Baykuş: TT. VI. 20, 59; VIII. 96.

ḳobuz Kobuz sazı: TT. 71, 1 = **ḳobuz**

ḳoç Koç.

Ḳoç Antroponim: USp. 280

Ḳoça Antroponim: USp. 280·

ḳoçmaḳ Sarılmak, kucaklamak: U. III. 64. 14.

Ḳoço Şehir adı, toponim: U. I. 14.

ḳoçḳar Koç: USp. 280.

Ḳoçḳar Antroponim: USp. 280.

Ḳoçu Koço şehri: TT. VII. 54, 7.

ḳoçungar Koç: H. II. 12, 106.

ḳoçuşmaḳ Kucaklamak: P. P. 62, 8.

ḳodı 1 Aşağı, koyu. âdi: TT. III. 6, 20.

2. Sağlam, esaslı, pek: Hüen. 18, 287; TT. VIII· 96.

ḳodıḳarmaḳ Aşağı koymak.

ḳodıḳarturmaḳ İndirmek, aşağıya koymak: USt. 196, 25, kıymetten düşürmek.

ḳodıḳı = **ḳotıḳı**, Aşağıki

ḳodmaḳ 1. Koymak, bırakmak, terketmek, yerleştirmek: USt. 208, 5.

2. Ayırmak, çıkarmak: P. P. 66, 1.

ḳodtarmaḳ Koydurtmak, yerleştirtmek.

ḳodar Uyuz, kotur: H. I. 12, 168 = **ḳotur**.

ḳoduru Tamamiyle, bütünüyle, büsbütün: Suv. 348,1 = **ḳuduru**.

ḳoġ 1. Toz: TT. VIII. 96.
2. Atom.

ḳoġlamaḳ = **ḳovlamaḳ**.

ḳoġşamaḳ Gevşemek, zayıflamak: Suv. 118, 4; U. III. 37, 6.

ḳoġşaḳ Gevşek: TT. VIII. 96.

ḳoġu Kuğu kuşu: TT. I. 16, 215.

ḳoġulġu Parlak.

ḳoġursaḳ Kursak: H. II. 6, 17.

ḳoġus Bomboş, boş: U. J. VI. 114.

ḳoġuş Tüylü hayvan derisi, postu: H. II. 22, 22.

ḳoin = **ḳoyın**: TT. VIII. 40, 5.

ḳoḳ Toz, toprak, pislik: USp. 279.

ḳoḳmaḳ Azalmak, küçülmek: TT. I. 9, 59.

ḳoḳpa Pamuklu kumaş: USp. 279.

ḳol Kol: Suv. 349, 2.

ḳolbıç Koltukaltı: TT. VII. 35, 3.

ḳolġaḳ = **ḳulġak** 'kulak': Chuas. 146.

ḳolġurmaḳ Yalvarıp yakarmak: TT. VIII. 96.

ḳolġuçı Dilenci: P. P. 7, 3.

ḳolıçaḳ Kolcuk: Att. Gr. 46.

ḳolmaḳ Rica etmek, dilemek, istemek: TT. II. 8, 36; Chuas. 131.

ḳoiḳaḳ = **ḳolġaḳ**.

ḳolnga = **ḳolunga**.

ḳoltġuçı Dilençi: P. P. 22, 3.

ḳolti < Skr. **ḳoti** 'sayısız, hesapsız, hadsiz:: TT. IV. 12, 148.

ḳoltuḳ Koltuk.

ḳolu Devre, zaman aşımı: TT. X. 48; TT. VII. 19, 3 'zaman ölçümü olarak, on saniye gibi'; vakit, an.

ḳolulamaḳ Düşünceye dalmak, derin derin düşünmek, mülaha-za etmek, yemin etmek.

ḳolunga Filiz: Wind. 248, 8.

ḳolunġuçı Dilenci: U. III. 10, 5.

ḳolunluġ Merhamet ederek, rica yollu: TT. VIII. 96.

ḳolunmaḳ Dilenmek, reca etmek, yalvarmak.

ḳolusuz 1. Vakitsiz, zamansız: USp. 104, 32.
2. Sayısız, hesapsız: TT. VI. 52, 439.

ḳolıış Bir vergi nevi: USp. 279; İst. 40.

ḳonsoluḳ Erzak deposu, anbar: TT. VI. 22, 87.

ḳonaḳ Darı: H. I. 10, 94; **ḳonaḳ mini** 'darı salçası'.

ḳongrağı Çan (azeri 'zil').

ḳongrulmaḳ Sallanmak, kanrılmak: Suv. 620, 19; 637, 4.

ḳonguz Kurt, böcek: Suv. 614, 9.

ḳonġa Ikamet yeri, konut, konak.

ḳonmaḳ Konmak, gecelemek, geceyi bir yerde geçirmek: Pfahl. 8, 9.

ḳonşı Komşu: TT. I. 13, 156.

Ḳonşi-im Bodistv: Antroponim: USp. 279.

ḳonuḳ Misafir, konuk, konulan yer: Pfahl. 8, 9.

ḳonuḳluḳ Misafirlik, konukluk, menzil, konak.

ḳool = **ḳol**: U. III. 64, 13.

ḳop Çok, hep, bol: USt. 196, 46.

ḳopan Hep: Alt. Gr. 330.

ḳopçır Bir vergi nevi: USp. 280 = **ḳobçır**.

ḳopmaḳ Kalkmak.

ḳoptın Her yerden, her taraftan.

ḳor Zarar, ziyan. İst. 23.

ḳoramaḳ 1. Çıkarmak, kaldırmak (sofra hakkında): H. I. 10, 103/4.
2. Kaybetmek, ziyan etmek, azalmak: TT. I. 9, 54.

ḳorçu İnançsız: USp. 280.

ḳorımaḳ Korumak: Man. Er. 3, 17.

ḳorḳu Korku: U. III. 65, 13.

ḳorḳınç Korkunç: Suv. 609, 8; U. III. 57, 1.

ḳorḳınçıġ Korkulan şey, korkunç: Suv. 613, 15.

ḳorḳınçıḳ = **ḳorḳınçıġ**: USp. 280.

ḳorḳınçlıġ Korkunç.

ḳorḳınçsız Korkusuz, korkunç olmayan U. III 17, 18.

ḳorḳıtmaḳ Korkutmak: Chuas. 36.

ḳorḳmaḳ Korkmak, korku: Chuas. 82.

ḳorḳu Korku: Suv. 608, 18.

ḳorḳunç = **ḳorkınç** 'korkma, ürkme'.

ḳorḳunçluġ Korkunç.

ḳorḳunçsuz Korkusuz.

ḳorḳusuz Ziyansız, zararsız: USp. 280.

Ḳorumçi oġul Erkek adı : USp. 280.

ḳoruḳmaḳ Korkmak.

ḳoruş < Skr. **ḳroşa** 'çağırma'.

ḳoş Çift.

ḳoşmaḳ 1. Koşmak, bağlamak, ayırmak : USp. 280.

2. Karıştırmak : TT. VII. 34, 6.

ḳoşuḳluġ Koşulu, koşulacak olan, koşulmuş : Alt. Gr. 3.0 = **ḳoşuġluġ.**

ḳoşulmaḳ Koşulmak : TT. VIII. 96.

Ḳotan Toġrı Erkek adı : USp. 280.

ḳotdurup almak Ele geçirmek, almak : Suv. 17, 10.

ḳotı = **ḳodı** : Man. III. 47, 5.

ḳotıḳı Basık, aşağıdaki, alçaktaki : TT. I. 12, 128 = **ḳodıḳı**

ḳotmaḳ = **ḳodmaḳ** : İnd. 38.

Ḳotsu Antroponim : USp. 280.

ḳotur = **ḳodır**. Uyuz, kotuz.

ḳovı 1. Kof, boş, oyuk : TT. I. 14, 179.

2. Bedbaht, kısmetsiz, kutsuz : TT. VI. 18, 19.

ḳovıtmaḳ Tahrip etmek, harab etmek, yakıp yıkmak.

ḳovlamaḳ Kovalamak = **ḳoġalamaḳ**.

ḳovuḳ Kovuk, içi boş.

ḳovuşamaḳ Düzlemek.

ḳoy Koyun : TT. 3, 1.

ḳoyın 1. Koyun : TT. IV. 8, 55.

2. Türklerin onikili hayvan takviminin bir yılı: İst. 8.

ḳoymaḳ = **ḳodmaḳ**.

ķoyn = **ķoyın**: TT. VIII. 96.

ķoyun Koyun, kølaltı: Suv. 6.

ķoz 1. Ceviz.
2. Alev, kor, köz, ateş.

ķozı Kuzu: USp. 279.

ķpra Ağaç çileği, rubus idaeus: H. II. 24, 49.

ķra = **ķara**.

ķrarmaķ = **ķararmaķ**.

ķrarıġ Karanlık, zûlmet: TT. III. 11, 114

ķrmaput = **ķrmapt**: TT. IV. 8, 67.

ķrmapt Amel, iş ve yapma yolları < Skr. **ķarmapatha**: USt. 202 not 17; U. III. 4, 14.

ķrmşuḫn Suçundan geçme, bağışlama: TT. II. 8, 36; III. 20, 176.

ķrüç = **ķürüç**: H. II. 45.

ķsānti = **kşanti**: TT. VIII. 92; USp. 294.

ķsudra Küçük, ufak.

ķşanti Nedamet, ikrar duası, itiraf, tövbe: TT. IV. 4, 7; U. II. 79, 53; USt. 198, 62; (Moğ. **küliçängai** = **ksānti, ksānta.**

ķşatrik < Skr. **ķsatriya**. Asker sınıfına mensup olanlar: U. IV. 8, 16.

ķşi = **kişi**.

ķtpl < Skr. **ķötpḫala** 'myrica sapida': H. II. 28, 115.

ķu = **ķua**: II. 8, 41.

ķua < Çin **hua** 'çiçek türü': Suv. 608; TT. VII. 34,10 = **ķuva**.

Ķubratmaķ = **ķuvratmaķ**.

Ķuba Çaķırça Erkek adı: USp. 280.

Ḳuçang Antroponim: USp. 281.

ḳuçmaḳ Kucaklamak.

ḳuçulmaḳ Kucanmak, kucaklanmak, koculmak: TT. VIII. 96.

ḳud = **ḳut.**

Ḳuda Bıdın Erkek adı: USp. 280.

ḳudadmaḳ = **ḳutatmaḳ.**

ḳudas Dost, ahbap, arkadaş: Chuas. 17, 25.

ḳudatmaḳ Kut, dilemek, kutlamak: USp. 280.

Ḳudatmış Antroponim: USp. 280.

ḳudmaḳ = **ḳutmaḳ**: TT. VIII. 96; I. 9, 51.

ḳudruġḳ Kuyruk: TT. 22, 93; Alt. Gr. 330.

ḳuduġ Kuyu, pınar, deniz: U. I. 8, 11.

Ḳuduġa Antroponim: USp. 280.

ḳuduru = **ḳoduru.**

ḳuduz Su kuyusuyu: USp. 280.

ḳuin <Çin. **k'üen** 'kitap yaprağı: TT. VI. 30, 202.

ḳüisän = **küşan.**

ḳul Kul, köle: Ram. 49.

ḳulaç Kulaç.

ḳulaḳ Kulak: H. I. 8, 56 = **ḳulġaḳ** ~ **ḳulḳaḳ.**

Ḳula Ḳara Erkek adı: USp. 280.

Ḳulan Erkek adı: USp. 280.

ḳulġaḳ Kulak: TT. VI. 26, 163.

ḳullıġ = **kullıġ.**

ḳullıġ Hizmetçi, esir sahibi: P. P. 23, 3; Alt. Gr. 330.

ḳulḳaḳ Kulak : Hüen. 31.

ḳulsıġ Köleye yakışır, köle gibi : Alt. Gr. 330.

ḳulun Bir çiçek türü : H. I. 10, 120.

ḳulunlamaḳ At doğurmak, at tay vermek, gunnmak : Alt. Gr. 330.

Ḳulun Ḳara Erkek adı : USp. 280.

ḳum Kum : Alt. Gr. 330.

Ḳumar Antroponim : Pfahl. 28,

ḳumari < Skr. **kumāra** 'Kamarupa kralının adı' : Hüen. 8, 12

ḳumaru Veda, ayrılış : P. P. 76, 2.

Ḳumaş bay Erkek adı : USp. 280.

ḳuma yaġı Kenevir yağı, bezir yağı : Alt. Gr. 331.

ḳumba < Skr. **kumbha** 'su perisi, su adamı' : TT. VII. 12, 24.

ḳumlıġ Kumlu : USp. 280.

ḳumunsi < Çin. **chu-män-sing** 'bir yıldız adıdır' : TT. VII. 23, 13.

Ḳumut Bodisatva'nın adı : TT. VI. 44, 358 = Moğ. **kümüt**; Çin. **k'an-mutou** (TT. VI. 75 not 358)

ḳumut çiçäk İsim : Suv. 658, 16.

ḳunçı Nazari olarak bilinen ayın bir kısmı : Alt. Gr. 331.

ḳungçit = **künçit** (Toh).

ḳunçuy Prenses : P. P. 43, 4.

ḳunçuyluġ Kraliçeye, prensese özgü.

ḳundaçı Hırsız : U. II. 61, 3.

ḳunduz Kunduz : H. I. 10, 125 — **ḳuntuz.**

ḳungḳau Çalgı, musiki aleti, harfe < Çin. **k'anghaevu** : P. P. 70, 3.

ḳunḫaucı Musikişinas : Pfahl. 12, 20.

ḳankṷ < Çin **k'ang-hou**. 'Harfe adı, muzik aleti: TT. IX 41.

ḳanmaḳ Çalmak, hırsızlamak, uğrulamak: USt. 196, 31; TT. X. 48.

ḳangḳauçı = **ḳumḥauçı** 'Harfe çalan'.

ḳantuz = **kunduz**,

ḳur 1. Kemer, toka: USp. 281.
2. Sıra, silsile: TT. V. 20, 6.

ḳuratmaḳ Toplamak, yığdırmak: USt. 193, 16, = **ḳuvaratmaḳ**.

ḳurġaġ Kara, toprak = **ḳurġaḳ**: U. II. 77, 28.

ḳurġaḳ = **ḳurġaġ**.

ḳurġan Kurgan, kale: Alt. Gr. 331.

ḳurġurmaḳ Gerçekleştirmek: TT. VIII. 96; azemet satmak, gururlanmak, ululanmak, büyüklenmek.

ḳurı Bayram toplantısı: Man. III. 22, 16; garp, batı: Alt. Gr. 331.

ḳurıltay Kurıltay.

ḳurımaḳ Kurumak: Suv. 616, 20.

ḳurıḳan 1. Çadır.
2. Bir Türk boyu: Alt. Gr. 331.

ḳurıtmaḳ Kurutmak: H. I. 8, 79.

ḳurḳaġ Kuru: Alt. Gr. 331; TT. IV. 10, 9.

ḳurla Sıra.

Ḳurla Elçi Erkek adı: USp. 281.

ḳurmaḳ Kurmak, germek: TT. I. 13, 162.

ḳurşamaḳ Sarmak, kuşatmak, çevirmek.

ḳurşadılmaḳ Kuşatılmak, çevrilmek.

ḳurşanmaḳ Kuşaklanmak, kuşak sarmak: Alt. Gr. 331.

ķurt 1. Böcek, kurt: U. III. 32, 4; H. I. 8, 70.
2. Peynir: H. I. 8, 82 'kurut'.

ķurta = **ķurtġa**. İhtiyar kadın: Alt. Gr. 331.

ķurtġa = İhtiyar kadın: Man. III. 11, 15 = **ķurta**.

ķurtġarmaķ Kurtarmak: Man. III. 35, 1.

ķurt ķonguz Böcek: Suv. 614, 9.

ķurtulmaķ Kurtulmak, halâs olmak: U. III. 26, 23.

ķuruġ Kuru: USt. 196, 22; Suv. 599, 13.

ķuruġsaķ Kursak, karın: Alt. Gr. 331.

ķurumaķ Kurumak: Suv. 624, 10.

ķuruluġ Kurumlu.

ķurut Bir vergi çeşidi: İst. 41; USp. 281.

ķusalıng 'Cardamon': H. II. 6, 20.

Ķusıķ Antroponim: USp. 281.

ķusmaķ Kusmak: H. II. 22, 23; TT. X. 48

ķusuġ Kusuntu: U. II. 61, 11.

Ķusuķ Antroponim: USp. 281.

ķuş Kuş: U. III. 32, 5.

ķuşavati = Skr. **ķusavati**: TT. V. 26, 84.

ķuşçı Kuşçu: TT. IV. 8, 57.

ķuşdı 'Costus' adlı bir bitki olup, kökü ilaç yerine kullanılır. H. I. 8, 91; Ar. قسط

ķuşti 'Sassurea auriculata', ilaç yerine kullanılır: H II. 28, 127 = Skr. **ķustha**.

ķuştr Öğretmen: Man. Er. 25, 1 < Soğ. **ġwyştr**; reis, usta.

ķut 1. Kut, saadet, kutlama, takdis, ruh: USt. 198, 64; rahmet.

2. Haşmetpenah, hazret: P. P. 6, 4; azamet.
3. Unsur: TT. VII. 20, 7; **ḳut ḳolanmaḳ**: Andiçmek,
4. Antroponim: TT. IX. 41.

Ḳutaçun Antroponim: USp. 281.

Ḳutada Kadın adı: U. II. 86, 38.

Ḳutadmış Pars Antroponim: TT. IX. 41.

ḳutadmaḳ Kutlamak, saadet vermek, bahtiyar etmek: Pfahl. 6, 1.

ḳutġarmaḳ = **ḳutḳarmaḳ** 'kurtarmak': U. II. 17, 29.

ḳutġurmaġlaġ Kurtulmaklık.

ḳutġurmaḳ Saadet şaçmak, kut vermek, uğur vermek.

ḳutıḳı Aşağı, baya: TT. VIII. 96.

ḳutırmaḳ = **ḳudırmaḳ**.

ḳutḳarmaḳ Kurtarmak: TT. III. 8, 39.

ḳutḳan Antroponim: USp. 281.

ḳutluġ Kutlu, mesud, uğurlu: TT. III. 14, 120.

Ḳutluġ Kadın adı: USp. 281.

Ḳutluġ oġul Antroponim: TT. IX. 41.

Ḳutluġ bäg Antroponim: USp. 281.

Ḳutluġ Buġa Antroponim: USp. 281.

Ḳutluġ Bürt Antroponim: USp. 281.

Ḳutluġ Tämür Antroponim: USp. 281.

Ḳutluġ Tayaḳ Antroponim: USp. 281.

Ḳutluġ Täŋri Antroponim: USp. 281.

Ḳutluġ Tonga Antroponim: USp. 281.

Ḳutluġ Turmış Antroponim: USp. 281.

ḳutmaḳ Telef olmak, takatsızlanmak, gücünü yitirmek; TT. I. 9, 51; güçten düşmek.

ķutrulġu Kurtuluş, halâs: Suv. 10.

ķutrulmaķ Kurtulmak: TT. IX. 41.

Ķurtulmış Antroponim: URD. 136, 16.

ķutsuz Uğursuz, kutsuz, saadetsiz: P. P. 54, 1.

ķuturmaķ Delirmek, kudurmak, şuurunu kaybetmek: TT. III. 6, 30.

ķututmaķ Mesut kılmak, saadet bahşetmek, bahtiyar etmek.

ķuva = **ķua** 'çiçek': TT. VII. 36, 13.

ķuvaķ Köylünün efendisine karşı olan mecburi hizmeti: USp. 200.

ķuvlamaķ Kovalamak, takip etmek: Chuas. 45.

ķuvraġ/ķ Cemaat, meclis, kalabalık, toplantı: USt. 194, 9; Suv. 490, 17; rahipler meclisi, cemiyeti, derneği: Alt. Gr. 321.

ķuvramaķ Toplamak: Chuas. 19, 38.

ķuvratmaķ Toplatmak: Man. III. 6, 2 = **kubartmaķ**.

ķuu Çin. **wei** 'tehlike' = alp: TT. VII. 17, 45.

ķuun Harem dairesi: U. III. 42, 23 **kün**,

ķuyanıġ Tavşan: Man. I. 8, 8.

ķuyaş Güneş: TT. VIII. 97.

ķuyķor Deri: Man. Er. 19. 61.

Ķuz Antroponim: DUD. 393, 25.

ķuzġun Kuzgun, karga: U. III. 32, 5.

ķuzġutmaķ Yakmak.

ķuzmaķ = **ķusmaķ**.

R

raçabumi = Skr. **rajahūmi** 'padişah adı'; Suv. 314, 4.

radna = **ärdini**.

Rağu Rağu, Rağu'nun güneş ve aya hücumile hasıl olan güneş ve ay tutulmasının müsebbibi sayılır: suv. 617, 7; Schmidt. 175, 226 ve 167 < Son. **rahu**. Planet, seyyare

rahu < Skr. **rāhu** 'seyyare': TT. VII. 25, 15: Alt. Gr. 331.

Raimast Özel ad: Chuas. 23, 5.

Rakakavini Kadın adı: U. III. 87, 9.

Rakakayini Kadın adı: U. III. 81, 2.

Raksas Şeytan adı: U. I. 75; TM. IV. 252, 19.

räm Birinci ayın adı: TT. VIII. 97 = **aram**

rand = **Arhant**: Man. I. 26, 9.

rasayan 1. Hayat iksiri: TT. VII. 33, 1.
2. Skr. **rasāyana** 'adlı bir eserin adıdır': TT. VI. 8?; U. III. 50, 6.

Ratıkri Özel ad: İnd. 38.

ratna = **ärdini**: Suv. 573, 20.

Ratmadivi Buddanın adı: U. I. 32.

Ratnakuşpi Tanrı adı: U. I. 29.

Ratnaraşi Özel ad: Suv. 573, 20 = Skr. **ratnāsi.**

Ratnakar Bodisatva adı: TT. VI. 44, 358 = Moğ. **ratina kara** asıl manâsı 'Mücevherler madeni'

Ratmakr = **Ratnakar.**

Ratnakkr = **Ratnakar.**

Ratna-vaçir Özel ad: Suv. 112, 19: USt. 206 not 52.

razurt Lacivert: U. III. 13, 10.

rhant = **arkant** < Skr. **arhat**: Man. III. 6, 4.

rivadi < Skr. **revatī** 'yıldız kömesi': TT. UII. 9, 7.

roç = Soğ. **rōç** 'gün': TT. VII. 20, 16.

roşn 1. Bir ilâheninin unvanı: Man. III. 6, 2.

2. (Far.) Işık: TT. IX. 41.

Rtnaḳr = **Ratnaḳar.**

rtni = **ratna**: İnd. 39.

= **ärdini.** 'mücevherat'.

rzvrt = **razvrt** 'lacivert,.

S

sa Şato: Uig.- Wb. 57.

sab = **sav:** söz, sav: Suv. 624, 4.

saba Bir ilaç adı: H. II. 28, 117.

sabçı = **savçı.**

Sabı Buġa Antroponim: USp. 290.

Sabın Saṭı Antroponim: USp. 290.

Sabulu Antroponim: USp. 290.

saç Saç: TT. V. 4, 11.

saçalmak = **saçılmaḳ**: Man. III. 13, 18.

saçıġ Kurbanlık olarak saçılan herhangi bir şey, bir kurban türü: TT. VII. 35, 7.

saçılmaḳ Saçılmak, dağıtılmak: Suv. 625, 10.

Saçiu Özel ad: Pfahl. 22, 2.

saçlıġ Saçlı: Man. II. 11, 16.

saçmaḳ Saçmak, dağıtmak: Suv. 485, 1; Man. III. 11, 15.

Saçu 1. Özel ad: USp. 291.
2. Lakap: Pfahl. 5.

saçuḳ Saçık, dağınık: TT. VI. 16, 23.

sadabiş = **satabiş**.

sadarma < Skr. **saddharma** kitabının adı: TT. V. 24, 59.

Sadı Antroponim: USp. 290.

sadığ = **satıḳ**.

sadmaḳ = **satmaḳ**: DUD. 393, 12.

sadu < Skr. **sādhu** 'iyi': TT. VII. 51, 113; U. II. 48, 5.

sadun = **satun**: H. I. 14, 176.

sağ Sağ, sağlam.

sağdıç Hesap: Alt. Gr. 332.

sağdıçlığ Mensup olmak, ilgili, ait, müteallik: TT. IV. 6, 44; sayılmak, hesap edilmek.

sağınç = **saḳınç**: P. P. 56, 5; Man. III. 12, 11.

sağınmaḳ = **saḳınmaḳ**: P. P. 12, 4.

sağır Sürgün avında, hayvanların biriktikleri yer: Alt. Gr. 332.

sağış Sayış, sayma, rakam, numara: TT. VII. 32, 3 = **sangış** ~ **saḳış**.

sağızğan 1. Saksagan adlı bir yıldız: TT. VI. 22. 95.
2. Saksağan: Alt. Gr. 332.

sağlanmaḳ Uyanık olmak, dikkatli olmak, sağlamlaşmak: Man. III. 9, 7.

sağlanturmaḳ Saklamak, muhafaza etmek: Man. I. 13, 4.

sağlığ Sağmal, sağılan hayvan: USp. 290.

Sağlıḳ Özel ad: Pfahl. 23, 15.

sağmaḳ Sağmak: H. II. 40, 144.

sağ yağ Tereyağı: TM. IV. 252, 22; H. I. 12, 145.

Sai-Buğa Erkek adı: USp. 295.

Saida Antroponim: USp. 290.

saimaḳ Delmek, deşmek, sançmak: TT. I. 7, 17.

sajun Halk, cemaat, topluluk: USp. 146-147.

saḳ Özenli, dikkatli, itinalı: Alt. Gr. 332.

saḳabir 'Amonium zingiber' ilacı: H. II. 22, 35.

saḳal Sakal: H. I. 12, 144.

saḳanmaḳ = **saḳınmaḳ**: Man. III. 18, 4.

saḳımaḳ Beslemek, ciddi olmak, bir şeye itina göstermek, bakmak: TT. I. 7, 19.

saḳınç Fikir, düşünce, niyet, tasavvur, istiğrak: Suv. 614; 16; U. III. 14, 13.

saḳınçlıġ Düşünceli, fikir sahibi, endişeli: TT. V. 10, 111.

saḳınġu Düşünce, tefekkür, düşünme.

saḳınçsız Endişesiz, düşüncesiz, tasasız.

saḳınmaḳ Düşünmek, plân kurmak, düşünüp taşınmak, endişelenmek: Maitrisimit fragment, 105; USt. 194, 11.

saḳış Düşünce, madde, endişe, kaygu, hesap: Suv. 614, 2; TT. IV. 6, 25.

saḳışsız Düşüncesiz, sayısız, hesapsız.

saḳız Sakız: H. II. 28, 137.

saḳlamaḳ Saklamak: Man. III. 38, 5.

saḳlanmaḳ Sakınmak, saklanmak, çekingen olmak: TT. I. 15, 196.

saḳuşmaḳ Birisini himayeye almak, birini koltuğu altına almak, muhafaza etmek: USp. 290.

Salaspati Özel ad: U. III. 18, 3.

saldırmaḳ Sunmak, takdim etmek: TT. VII. 35, 8.

Salġar Özel ad: USp. 290.

salığ 1. Vergi nev'i: İst. 41.
2. Kaba, pis, salak.

salınmaḳ Sallanmak, dikmek: TT. X. 49; Suv. 81, 9.

salınturmaḳ Sallandırmak, sallatmak: TT. X. 49.

Salı Ḳutluġ Erkek adı. USp. 291.

Sali Antroponim: Pfahl. 35, 16.

salmaḳ Salmak, koymak: TT. VII. 54, 5.

salḳım Soğuk: H. I. 14, 178.

salsöyüt Söğütün bir türü: H. II. 35, 32.

saltурmaḳ Saldırmak, koydurmak: USp. 290.

Salu Erkek adı: USp. 291.

sam 1. İlaç, civa, sem: TT. VI. 36, 265; Ar. **samm**.
2. Şarlatanlık: Alt. Gr. 332.

saman Saman: USp. 291.

samaḳ 1. Saymak: . Cnuas. 122.
2. Söylemek: P. P. 68, 8.

samar < Skr. **samādhi** 'geçit, nazar': TT. V. 10, 90.

Sambodu Erkek adı: URD. 139, 6.

Sambun Erkek adı: USp. 291.

Samtso Erkek adı: Hüen. 8, 2 < Çin. **san-tsang**.

Samunşı Özel ad: USp. 291.

san 1. San, sayı, hesap: Suv. 614, 2.
2. Vücut, kaba baldır: TT. VII. 35, 1.

sanaġuluġsuz Sayısız, hesapsız, sayılamıyacak kadar çok: U. II. 73.

sanamaḳ Saymak, hesap etmek: DUD. 393, 8.

sanç Deriden çanta: USp. 291.

sançanaçavi Erkek adı: TT. V. 18 not 93.

sançıġ 1. Kanca: TM. IV. 254, 102.
2. Sancı: U. III. 37, 7.

sançılmaḳ Vurulmak.

sançışmaḳ Vuruşmak.

sançıtmaḳ Sançılmış olmak, delinmiş olmak: TT. I. 9, 67.

sançmaḳ Sançmak, delmek: H. II. 12. 88.

Sançmış Özel ad: USp. 291.

sang 1. Cemaat, halk, topluluk: TT. IV. 14, 69 = Çin. **tsēng** = Skr. **saṅgha.**
2. Servet: U. II. 86, 41.
3. Bir ilaç: H. II. 30, 144.

sa ıga Sana (zamir): U. III. 27. 10.

sangış Sayım: TT. VII. 9, 4 (= **saġış**).

sangig Manastıra ait bir yemek: URD. 147; USt. 208, 8.

sangram Manastır: Hüen. 22, 322; Pfahl. 27.

sangsar < Skr. **saṃsāra**: TT. VI. 32, 220.

Sangun = **sängün** 'özel ad': Pfahl. 6, 5.

Sanıyınç Özel ad: USp. 291.

saniçar Zühal yıldızı: T. I. VII. 27, 6.

sanlaġ Sayın, sanlı, hürmetli: Man. III. 11, 19 = **sanlıġ.**

sanlıġ 1. Sanlı, hürmetli: USt. 196, 30.
2. Ait olmak, başkasına tâbi: TT. VII. 21, 6; THV. 44, 1.

sanmaḳ Saymak, sanmak, düşünmek: Man. III. 11, 19; Suv. 165, 12.

Sanmış Özel ad: Pfahl. 23, 22.

sansar Özel ad: TT. II. 16, 39.

sansarlıġ Ölüm doğum sırası: Suv. 613, 20; mevcudiyetin devranı: Alt. Gr. 332.

sansartaḳı Maddi dünyada bulunan: Suv. 615, 20.

sansız Sayısız, hadsiz hesapsız: U. III. 46, 7.

sap Sıra: Alt. Gr. 332.

sapaġ 1. Sıra, dizi = **sapıġ**.
2. Üstünlük, istifade: Man. III. 13, 19.

sapan Saban.

sapalamaḳ Sabanla sürmek.

sapça Sabca, savca: Suv. 624, 1.

sapıġ Sıra, dizi: TT. VI. 40, 312 = **sapaġ**.

saplamaḳ Saplamak, ok germek: U. III. 57, 3.

sapmaḳ Devam etmek: Hüen. 20, 307.

saran Eli sıkı, hasis, cimri: TT. III. 12, 90.

sarġ Safra: H. II. 28, 128.

sarġan Sert, katı ve çorak arazide yetişen kuru bitki: TT. V. 28, 123.

sarġarmaḳ Sararmak: H. I. 14, 173.

sarı Taraf, yön, cihet: Uig.-Wb. 24.

sarıġ Sarı: H. I. 10, 119; Pfahl. 10, 16.

Sarıġ Özel ad: USp. 291.

Sariputri Özel ad: U. I. 11.

sarir Kılıç artığı: Suv. 176, 18; 627, 17 = Moğ. **şaril** (Schm. 379).

sarp sarp, sert: TT. I. 10, 78.

sarsaġ Sarsak, kötü, kaba: U. II. 85, 23 = **sarsıġ**.

sarsıġ 1. Kaba, kötü, sarsak: Suv. 613, 1; TT. VI. 65; TM. IV. 252, 17.
2. Çürük: Alt. Gr. 332.

sarsımaḳ Azarlamak, söylenmek: USt. 196, 36.

sarsmaḳ Söğüp saymak: TM. IV. 252, 18.

sart < Skr. **sārtha** 'kervan, tüccar': TT. II. 6, 16; Suv. 211, 16.

Sartavaḫi = Skr. **sarthavāha** 'kervanbaşı': TT. V. 24, 57.

Sartavaki Özel ad: U. III. 65, 11.

sasıġ Çürük, kokmuş, fena: TT. VI. 52, 445. = **sarsıġ.**

sasımaḳ Kokmak, çürümek, fenalaşmak: TT. VI. 52 not 445.

sasıtmaḳ Kokutmak: TT. X. 49.

saşurmaḳ Durdurmak, geciktirmek: USp. 291.

satabiş Bir yıldız adı: TT. VII. 9, 3.

sataġ = **satıġ.**

sataġın Satın.

sataġsız Ücretsiz, değersiz, parasız.

Satagiri Bir peri adı: U. IV. 22, 104.

Satı Özel ad: USp. 291.

satġamaḳ Aşmak: TT. IX. 41.

satıġ Satış, muamele, ticaret: TT. VI. 22, 104; DUD. 391 ,5. Alış-veriş.

sat ıġaç Sat ağacı: USp. 291.

satıġçı Satıcı: USp. 291.

satıġlıġ Satılacak olan herşey: U. III. 47, 26.

satır Bir sikke, para nev'i (Soğ.): USp 291; TT. VIII. 98. 'tartı ölçüsü'.

satmaḳ Satmak: P. P. 3, 5.

Satmış Antroponim: Pfahl. 12, 20.

Satoda Antroponim: USp. 291.

satun Sarımsak: H. I. 14, 176; II. 12, 101.

Sav Kâinatın adı: TT. VI. 58 not. 20.

sav Söz, haber, şöhret: TT. IV. 8, 70; URD. 136, 9. = **sab.**

savçı Haberci, geveze, zevzek, boşuboşuna konuşan: TT. IV. 10, 21 = **sabçı.**

savıḳlamaḳ Söylemek: TT. VIII. 97.

savlaşmaḳ Sözleşmek, haberleşmek: TT. II. 8, 56.

savlıġ Sözlü, savlı, sözcü: P. P. 55, 2.

savşing 1. Özel ad: Hüen. 18, 255.
2. Küçük taşıt aracı, taşıt (?): Suv. 276. 11.

say Kır, çöl, taşlık, bozkır: TT. VII. 54, 8.

sayḳamaḳ İçki koymak: Alt. Gr. 333.

saymaḳ Saymak: Suv. 622, 29.

sayu Herbiri, herkes: TT. X. 49.

säbinmäk = **sävinmäk.**

säçilmäk Seçilmek: TT. I. 9, 48.

säçmäk Seçmek: Hüen. 18, 254.

sädräk Seyrek, ince: TT. VII. 97.

sädräksiz Seyrek olan, sık olmayan: TT. III. 8, 40.

säfmäk = **sävmäk**: TT. III. 97.

Säil Özel ad: USp. 291.

Säkins Ḳara Özel ad: USp. 291.

säkiz Sekiz: P. P. 24, 4.

säkizinç Sekizinci: Man. III. 19, 4.

säkizon Seksen: P. P. 24, 4.

Sälänä Selenga ırmağı: Ram. 50,

Säli Özel ad: Hüen. 5.

sämäglämäk Cenaze töreni tertiplemek : Suv. 5, 2.

sämäk Orman: Suv. 608 = **simäk.**

Sämdükü Toponim: USp. 291.

Sämiçä Özel ad: USp. 291.

Sämiş Özel ad: USp. 201.

sämiz Semiz: Wind. 249, 19.

Sämsibä Antroponim: USp. 291.

sän Sen (zamir): Man. III. 24, 14.

Sängä Antroponim: USp. 291.

Sängätäz Antroponim: USp. 291.

Sanggüi Antroponim: USp. 291.

Sängüi Ara Antroponim: USp. 292.

Sängüi Tutung Antroponim: USp. 292.

sängün < Çin. general.

sängig Ait, ek olarak, ilâve olarak: TT. IV. 17 not A. 44.

sängir Dağın eteği, yamacı, ön cephesi : TT. I. 8, 45.

Sängün Memuriyet adı, derecesi: USp. 292.

säning Senin: U. III. 38, 13.

säpän Anlamı bilinmiyor: TT. III. 8, 40.

säpmäk Hazırlamak, techiz etmek: P. P. 28, 2.

särgürmäk = **särkürmäk**: TT. VIII. 97.

säridmäk Eritmek, erimek: TT. VII. 33, 17.

särilmäk Serilmek, artmak, heyecanlanmak, metinleşmek, sona ermek, durmak: Suv. 626, 10.

särinç Tad, lezzet, hoşluk: Man. I. 32. 10.

sarınmäk Beklemek, tutunmak, tahammül etmek, katlanmak, dayanmak: Suv. 208, 7.

särkä = **sirkä**: H. I. 8, 70.

särkürmäk 1. Karşı gelmek, mani olmak: TT. III. 12, 77; U. II. 69, 1.
2. Tahammül etmek, dayanmak, katlanmak: Alt. Gr. 333.

särmäk 1. Tahammül etmek, dayanmak, katlanmak: USt. 210, 47, U. II. 32, 61.
2. Durmak, sebat etmek, duraklamak: TT. VII. 10, 36.

säşmäk Çözmek, bağını açmak: U. II. 76, 2.

säträksiz = **sädräksiz.**

sävgülüg Sevgili, sevimli, sevgi: U. III. 15, 5.

sävgüsüz Sevgisiz: Suv. 613, 2.

säviġ/üg Sevgili, aziz, aşk: Man. I. 16, 10; Chuas. 89.

säviglig Sevimli, sevgili: Wind 250, 43; Suv. 608 = **sävüglüg**.

Sävik Antroponim: USp. 291.

sävinç Neşe, sevinç: TT. I. 7, 13; Wind. 249, 25 = **sivinç**.

sävinçäng Neşeli.

sävinçlänmäk Sevinmek, neşelenmek: Hüen. Brife. 16, 215.

sävinçlig Şen, neşeli, sevinçli: Suv. 120, 20.

sävinmäk Sevinmek: USt. 194, 19.

sävintürmäk Sevindirmek: TT. X. 49.

sävitmäk Sevdirmek, sevilmiş olmak, sevilmek: Suv. 610, 1; Alt. Gr. 333.

sävmäk Sevmek: Suv. 616, 5; 623, 10.

sävüg Sevgi, sevgili: Man. I. 23, 7.

sävüglüg = **säviglig**.

sı Budistlere mahsus manastır: Suv. 17.

sıçġan = **sıçḳan**: TT. VII. 36, 25.

sıçı Sınır, hudut: Müller, Uigur. Glossen, 324.

sıçılıġ Çevrili, sınırlı, hududlu.

sıçıḳ Arka, kıç, göt: USp. 293.

sıçḳan 1. Sıçan, fâre: H. I. 8, 56.
2. 12 li hayvan takviminin bir yılı.

Sıçḳancı Özel ad: USp. 293.

sıdam Sâde, düz, süssüz: Uig.-Wb. 79.

sıġ Arazi ölçüsü: THV. 44, 4.

sıġınmaḳ Sığınmak, iltica etmek: U. IV. 34, 69 = **sıḳınmaḳ**.

sıġış = **sıḳış**.

sıġıt Ağlama, hıçkırık, matem, feryad: Man. III. 33, 6.

sıġmaḳ Hoşa gitmek, uymak, sığmak: TT. I. 10, 76.

sıġtamaḳ Ağlamak, sızlamak: Suv. 619, 21 = **sıḳtamaḳ**.

sıġtaşmaḳ Ağlaşmak: Suv. 625, 3.

sıġun Erkek geyik, meral: H. II. 22, 24.

sıġurmaḳ 1. Sığdırmak.
2. = **sıḳurmaḳ**.

Sıḳ Özel ad: USP. 293.

sıḳ Arazi ölçüsü: URD. 143, 8

sıḳamaḳ Sıklaştırmak, kalınlaştırmak: T T. VIII. 97.

sıḳanmaḳ Eğmek: U. II. 25, 16.

Sıḳap Toponim (Irmak adı): USP. 293.

sıḳdamaḳ Ağlamak: U. II. 30, 25 = **sıḳtamaḳ**.

sıḳıġ Korku, sıkıntı: U. II. 73 (61) 2.

sıḳılmaḳ Sıkılmak, eziyet çekmek: Suv. 609, 20.

sıḳınmaḳ Sığınmak, ezilmek: Alt. Gr. 334.

sıḳış Keder, sıkışma, sıkıntı, sıkışıklık, kaygu: Suv. 586, 14.

sıḳışlıġ Kederli, sıkılmış olma: TT. VIII. 97

sıḳmaḳ Sıkmak: USP. 293.

sıḳdamaḳ Hıçkırarak ağlamak, hıçkırmak: U. II. 30,25—**sıġtamaḳ, sıġdamaḳ**: feryad etmek: Alt. Gr. 334.

sıḳurmaḳ Toplamak: TT. III. 12, 100=. **sıġurmaḳ.**

Sıla Antroponim: URD. 131, 4.

Sılang Kadın adı: USp. 293.

Sılavantı Antroponim: URD. 139,5; USp. 293.

Sılıġ Özel ad: TT. VII. 52, 118.

Sılḳa Özel ad: USp. 393, 22.

sılmaḳ Silmek: U. II. 40, 167= **silmäk.**

sımaḳ Kırmak, sındırmak: Man. III. 29, 3.

sımnanç =**şımnanç**: İnd. 40.

sımtaḳ Derbeder, tenbel, avare, aylak=**sımtaġ.**

sımtaġ 1. Derbeder, avare, aylak: TT. VIII. 97 = **sıntaḳ**;
2. Orman.
3. İhmalci, savsakçı.

sımtalmaḳ Harekette olmak, gitmek, terketmek: TT. VIII. 97.

sımtaġsız Faal, enerjik, çalışkan: TT. IX. 41; Maitrisimitfrag. T. II. No. 29 = Moğ. **şımda** (Kow. 1507).

sın 1. Mezar: TT. VI. 38, 290 =Çin. **tes'in**: U. I. 58=**sin.**
2. Vücut, uzuv: 619, 13.

sınamaḳ Denemek, sınamak, tecrübe etmek: H. I. 12, 154.

sınaşmaḳ Sınaşmak, birbirini sınamak: H. I. 11, 154; boy ölçüşmek.

sınçḳan Musa ağacı, Lycium europeum: H. II. 22, 39.

Sındu Hindistan.

sıng Dağ silsilesi, sıradağ: USp. 293.

sıngar 1. Burç mıntıkası, yön, taraf: USt. 196, 47.
2. Bir nesnenin yarısı: H. II. 18, 71.

Sıngu Özel ad: Hüen. 4.

sınılamaḳ Ağlamak: Suv. 623, 19.

sınlıġ Vücuda ait olan, gövde ile ilgili: Man. I. 22, 2.

sınmaḳ Kırılmak, parçalanmak, sınmak: Suv. 609, 20.

sıntıda Mezarlıkta: U. II. 53; Suv. 626, 5.

sıpar Misk: Alt. Gr. 334.

sırçḳa Ayna, cam: TT. V. 6, 24.

sırtılmaḳ 1. Sarılmak, tutunmak: TT. VII. 8, 53.
2. Asılmak: Alt. Gr. 334.

sırınçan = **sınçġan**: H. II. 8, 30.

sırtıḳ Sırtık, sırıtmış kimse: TT. VII. 53, 30.

sıruḳ Sırık: USp. 293 = **sırıḳ**.

Sısıdu Özel ad: USp. 293.

Sısır Özel ad: USp. 293.

sısġurmaḳ Erimek: H. I. 6, 19.

sısmaḳ Kırmak, koparmak: TT. I. 198; USp. 255, 3.

sıslaġ Sızıntı, ağrı: H. I. 12, 165.

sıslatmaḳ Sızlatmak: TT. VII. 35, 22.

sış 1. Şiş: TT. VIII. 97.
2. Uç: Man. III. 29, 12.

sı ır = **satır**: USp. 293; H. II. 8, 38.

sıtmaḳ Kırmak: Suv. 612, 6; sıkıp çıkarmak: Alt. Gr. 334.

sıyuḳ Enkaz, çöküntü: P. P. 54, 6.

sızġurmaḳ Erimek: H. I. 6, 19.

sızılmaḳ Erimek: TM. IV. 252, 22.

sızlaġ = **sıslaġ**.

sızlamaḳ Sızlamak: TT. VII. 35, 22.

sızlatmaḳ Sızlatmak: TT. VII. 35, 22.

sızmaḳ Yorgun düşmek.

si = **Ḳang-şi**.

sidi < Skr. **siddhi** 'sihir, büyü, büyü gücü, sihir kuvveti': TT. V. 8, 69 = Moğ. **şidi** (Kow. 1485).

sidir = **satır**: Uig.-Wb. 84.

sidmäk İşemek, sığmek: H. I. 8, 74.

sigirimäk Seğirtmek, koşmak, yutmak: Alt. Gr. 334.

sigirtmäk Yakalamak, durdurmak, yutulmak.

sigrik Atlama, sıçrama: TT. II. 17. 59.

sik Sidik: H. I. 10, 102 > **sidik** > **sīk.**

sikrimäk Atlamak, sıçramak: TT. X. 49.

silig/k Arı, temiz, pâk, bakire: USt. 209, 38; Suv. 144, 16.

silimäk Arınmak, temizlenmek, pâklanmak: USt. 209, 42.

silkmäk Silmek: Suv. 490, 17.

silktürmäk Ötmek, seda vermek: U. III. 29, 14.

Silü Özel ad: USp. 292.

sim Sınır, hudud: TT, V. 8, 63 = Skr. **sīmā.**

simäk Orman: Suv. 93, 3 = **sämäk.**

simlämäk Eritmek, ezmek: H. II. 12, 157.

simrimäk Öğrenmek.

sin 1. Sen (zamir): Man. III. 23, 12.
2. Bir ölçü çeşidi: USp. 292.

Sinan Erkek adı: Pfahl. 23, 19.

sinçau < Çin **hsin-ch'aa.** Şematik ay sisteminin bir parçası : TT. VII. 116.

sing Kiler: U. II. 77, 26,

singar Gök ciheti ve yönleri: TT. X. 49.

singäk Sinek: U. II. 35, 23.

singil Küçük kızkardeş, hemşire: Uig.-Wb, 36; Alt. Gr. 334; Pfahl. 23, 12.

singilämäk Feryat etmek: Alt. Gr. 334.

singir Sinir: *S*uv. 614, 11; TT. VII. 33, 7.

singirkä Ufak sinirler: TT. VIII. 98.

singirmäk Yutmak, hazmetmek, sindirmek : U. IV. 7, 19.

singmäk Damlamak: TT. VIII. 97.

singük = **süngük.**

singürmäk Yutmak, emmek: H. I. 12, 153.

sini Seni (zamir): Suv. 626, 20.

Sini är Erkek adı: U. III. 81, 2.

sinng = **sing.**

sinsim Susam: H. II. 8, 44.

sintin Senden.

sintädä Senden: U. IV. 36, 87.

Sip-başı Toponim : Ram. 50.

sipirmäk Süpürmek, temizlemek: Wind. 250, 34.

siri Bir ilaç adı: H. I. 14, 177.

Siristi Özel ad: U. III. 65, 11.

sirkä Sirke: H. I. 10, 115.

sis = **siz.**

Sişi Antroponim: USp. 292.

Siş Ur Antroponim: USp. 292.

sişmäk Şişmek: Wind. 249, 22.

siti = **sidi.**

sivinç = **sävinç.**

sivinmäk = **Sevinmek.**

sivmäk = **sävmäk.**

sivsinmäk Terkedilmiş olmak: TT. VIII. 98.

siz Siz (zamir): TT. III. 20, 173.

sizik Kuşku, şüphe: Tıṣas. 66; TT. III. 16, 130 — **säzik.**

siziklig Süpheli: TT. X. 49.

siziksiz Şüphesiz, kaygusuz: TT. V. 8, 69.

sizing Sizin: TT. II. 6, 23.

sizingä Size: TT. II. 8, 73.

sizinmäk Şüphelenmek: Hüen. 6, 20; Suv. 619, 4.

sizni Sizi: TT. II. 6, 1.

smnanç Rahibe, zahide: U. II. 19, 16.

sn = **sän**: TT. VII. 42, 8.

so Zincir = Çin. **so**: P. P. 31, 5.

sodaḳa < Skr. 'Sulu': TT. VIII. 98.

soġan Soğan: Alt. Gr. 334.

soġançıġ Sevimli, hoş, iyi, muhabbetli: P. P. 46, 4.

soġıdmaḳ = **soġıtmaḳ.**

soġıġ Soğuk: TT. I. 11, 104.

soġıḳ = **soġıġ**, 'Soğuk': TT.VIII. 98; Suv. 625, 19.

soġıḳ suv Soğuk su: Suv. 625, 19.

soġımaḳ Soğumak: H. II. 24, 47.

soġıtmaḳ Soğutmak: Wind. 250,49: H. I. 4, 1.

soġurmaḳ Elde etmek, soğuklamak.

soġuşmaḳ Çarpışmak; P. P. 18, 2.

soḳ 1. Hasetçi, kıskanç, günücü: Chuas. 118.
2. **suḳ**

soḳlanmaḳ Arzu ve iştiyak duymak, özlemek, : USp. 292.

soḳlunmaḳ Körleşmek, kör olmak : TT. III. 8, 55.

soḳmaḳ Dövmek, ezmek, delmek, ufaltmak. sokmak, basmak : P. P. I. 5; USt. 208, 3; Suv. 612, 22.

Soḳta Antroponim : USp. 292.

Soḳtu älçi Erkek adı : USp. 291.

soḳunmaḳ Kesmek : TT. VIII. 43, 4.

soḳuşmaḳ 1. Saplanmak, tutuşmak : TT. VII.
2. Rastlaşmak, karşılaşmak, vuruşmak : USp. 202.

sol Sol, şark, doğu : TT. VI. 22, 94.

solamaḳ 1. Bir yerde olmak, bulunmak : TT. V. 8, 55.

2. Zincire vurmak, bağlamak : P. P. 35, c.

solatmaḳ Getirtmek, kapatmak : USp. 292; Pfahl. 6, 6.

Solda Özel ad : USp. 292.

Solda Bay Özel ad : USp. 292.

solmaḳ Kaybolmak : TT. VIII. 98.

Soltan Soldan : TT. VI. 22, 94.

Soma Özel ad : USp. 292.

Somaçı Özel ad : USp. 292.

song Son, sonra : Suv. 611, 10; URD. 139, 12.

Songsuy Özel ad. USp. 295.

soorgun Wind. 249, 3 (?)

sormaḳ Emmek : USp. 292. **surmaḳ.**

sorulmaḳ Sorulmak, emilmek : Man. I. 26, 28.

sotup = **stup** : USp.292.

sovuḳ Soğuk : H. I. 8. 85.

Soyan Antroponim : USp. 292.

Soyar Antroponim : USp. 292.

soyun savınçı Rehin: URD. 138, 3 (hukuk deyimidir).

soyurḳamaḳ Takdim etmek, sunmak: Uig.-Wb. 27.

sazaḳ Köy: U. IV. 38, 149. = **suzaḳ**.

sögülmäk Kızartılmak: Alt. Gr. 335.

sö = **söki**. vakit, zaman,: TT. VI. 32, 231.

söglünmäk Kızartılmak.

söglünçü Kızartma: Alt. Gr. 335.

sögüş Küfür, söğüş: Man. I. 10, 19. = **söküş**.

sögsüg şiş Kebap şişi.

sögüşmäk Küfürleşmek, karşılıklı söğüşmek: Man. I. 19,15.

sögüt Söğüt ağacı: P. P. 80, 5.

söki Önceki, evvelki, eskiden: Suv. 589, 4. =**sö**.

söklünçü Kızartma, kebap: TT. V. 21 not A. 124=**söglüncü**.

söklünmäk Sökülmek, çözülmek, çözümlenmek: U. III. 24, 6.
= **söglünmäk**.

sökmäk 1. Sökmek, koparmak: U. II. 76, 1; H. II. 28, 129.
2. Azarlamak, sövmek: USt. 196, 36.
3. Baygınlık geçirmek: H. II. 26. 97.

sökü Çökme (?): TT. VIII. 98.

sökümäk Diz çökmek: USp. 292.

sökürmäk Dize getirmek, çöktürmek.

söküş Söğüş, sövme, küfür, = **sögüş**.

söktütmäk Diz çöktürmek: TT. II. 8, 35.

söl Usare, et özü: Alt. Gr. 335.

sön Uzun müddet, zaman: P. P. 56, 7.

söngi Süngü: TT. V. 10, 92 = **söngü**.

söngü = **söngi** ∽ **sönggü**.

Söngü Özel ad: Pfahl. 24.

söngük 1. Kemik: Suv. 614, 11; Man. III. 39.
2. = **süngük.**

söngüklüg Kemikli, kemikten ibaret olan: Suv. 627, 16. = **süngüklüg.**

söngüşgäli Savaşa katılmış: U. II. IV. 11, 81.

söngüşmäk Harbetmek, savaşmak: Man. II. 5, 6.

sönmäk Sönmek, dinmek, kendinden geçmek: TT. I. 7, 6; Suv. 211, 5; H. II. 10, 102.

söntürmäk Söndürmek, bir yana atmak, bertaraf etmek: H. II. 26, 97; TT. VI. 53 not, 446.

sönük Sönük, kuvvetten düşmüş.

söz Söz, emir, buyruk: TT. V. 8. 74; Man. III. 20, 7: Suv. 4, 18.

sözlägülüg Söylenecek olan: U. III. 71, 30.

sözlämäk Söylemek, konuşmak, nutuk, konuşma: Suv. 217, 16; USt. 194, 11; P. P. 67, 2.

sözlämäsik Söylenen çirkin sözler, laflar: Chuas. 137.

sözläşmäk Konuşmak, sözleşmek: TT. II. 6, 28; Suv. 609, 14.

sözletilmäk Konuşturulmak, söyletilmek: TT. VIII. 98.

sözlüg Sözlü.

stabiş = **satabiş.**

stavari < Skr. **satavari.** 'Asparagus racemosus' bitkisi: H. II. 28, 136.

stır = **satır**: USp. 292; TT. VIII. 98.

Stravst Toponim (şehir adı): U. III. 80, 18.

Strayastriş < Skr. **trayastrimsat.** 'Semalardan birinin adı': U. IV. 18, 197.

stup Stupa: USt. 196, 29. = **supurġan.**

su 1. = **Suv**. Su.
2. Çin. 'sağ ve salim': Suv. 623, 5 = **äsän**.

suburġan = **sın**'la birlikte, mezar, cenaze alayı: U. III. 19, 9.

suçulmaḳ Çekilmek: Malov. 422; **suçulunmaḳ**. soyunmak: Alt, Gr. 335.

Sudasumi Kral Şutasoma'nın adı: U. III. 62, 5.

Sudazumi = **Sudasumi**.

sudmaḳ Atmak, fırlatmak, akmak: TT. III. 14, 112.

sudur <Skr. **sūtra**: Pfahl. 22, 7; Hüen. 14. 167. Budanın vaizi.

suġ 1. = **suḳ**: U. II. 46, 71.
2. Su: Suv. 600, 4.

suġulmaḳ Kurumak, suyunu çekmek: Suv. 600, 4; H. II. 12, 82.

suġun Geyik: TT. VII. 41, 4 = **sıġun**.

sui = **tsui**: Man. I. 30, 26.

suḳavati Budistlerin batı cenneti.

suḳsumur Cardomomun' (ilacı): H. I. 4, 6 = **süksümür**.

suḳşumur = **suḳsumur**.

sulanı Bir bitki: H. II. 6, 19.

Sumir < Skr. **sumeru**. 'bir dağın adı': TT. III. 8, 54 = **Sumır**: H. I. 21 not 146.

suna yatmaḳ Uzanmak, gerilmek: Suv. 616, 10.

sunçuḳ Yastık (?).

Sundari Antroponim: USt. 198, 52.

sunmaḳ Sunmak, yaymak, kendine doğru çekmek: Suv. 616, 10; TT. X. 49; yatmak.

sunu Siyah kimyon, 'Nigella sativa': H. I. 6, 18.

Supatra Özel ad: U. III. 58, 4.

Supriya Özel ad: U. III. 48, 13.

supsup Bir çiçek türü: U. III. 53, 1.

supurġan Stupa: Man. I. 6, 2. = **stup.**

suḳ 1. = **şük**: Suv. 621.
2. İhtiras, heves, istek, iştiyak, özlem: Zauber. 41, 15.
3. **ärngäk**'le birlikte 'işaret parmağı': TT. V. 17, not A. 57; U. II. 46, 71 = **suġ**.

suḳar Bir bitki türü: H. II. 12, 105.

suḳıġ Parmak teması, dokunması.

suḳlanmaḳ Teessüs etmek, ihtiraslanmak: TT. VIII. 98.

suḳmaḳ Sokmak.

suḳsuz Tok gözlülük, ihtirassızlık.

Surı Erkek adı: USp. 13, 99.

Surıa Erkek adı: USp. 13.

Surıy Antroponim: USp. 293.

Surıy Aşırı Antroponim: USp. 293.

surma Şarap: H. I. 12, 164 = **sürmä**.

surmaḳ 1. Yüzmek, soymak (deri için): P. P. 3, 3.
2. Sormak: USp. 292.

Surya Antroponim: USp. 292.

Susang Antroponim: USp. 293.

susmaḳ Çarpmak, daldırıp almak: P. P. 17, 5.

Sutmaḳ Antroponim: USp. 293.

sutmaḳ = **sudmaḳ**.

Sutpaḳ Antroponim: USp. 293.

suu Büyük mutluluk, büyük saadet, majeste: TT. VII. 123 = Moğ. **su** ∽ **sü**.

suv 1. Su: Wind. 250, 41; TT. III. 8, 55.
2. Merrih, su yıldızı: TT. VII. 11, 78.

suvamaḳ 1. Sulamak, ıska etmek: P. P. 1, 3.
2. Sıvamak.

Suvasdıḳ-si Bır manastırın adı: Suv. 17.

suvatçır Bir ilaç adı: H. II. 32, 15. = **şıvaçır ~ suvatsır ~ şıvastşır.**

suvatsır = **suvatçır.**

suvçı Kılavuz: P. P. 22, 4; USp. 292.

suv içräki Suyun içindeki.

suvluġ Sulu.

suvluḳ Su kabı: U. III. 38, 28.

suvsalıḳ Susama, içki düşkünü, ayyaş: H. II. 20, 30.

suvsamaḳ Susuzlamak, susamak: TT. II. 8, 37.

suvsuş 1. İçki, içilecek şey: TT. VIII. 98.
2. Bir şeyin üzerine su serpme: H. II. 8, 31.

suvsuşmaḳ Susamak.

suvunluḳ Parlaklık (?): TT. V. 26. 100.

süy Suç: Chuas. 35.

Suyaḳlıġ Toponim: USp. 292.

suyluġ Suçlu, kabahatlı: P. P. 57, 8.

suyurḳamaḳ = **tsuyurḳamaḳ**: İnd. 41.

suzaḳ Köy: TT. VIII. 98; X. 49. = **sazaḳ.**

sü Ordu, asker: TT. 9, 67 = **süü.**

süçig = **süçüg.**

süçüg 1. Tatlı şarap: DUD. 390 = **süçük.**
2. Tatlı, lezzetli: H. II. 24, 47.

süçük = **süçüg.**

süçülüg Gerileyen, geride kalan: Suv. 615, 18.

südürmäk Çekmek: USp. 293 = **südrämäk**.

südük Sidik: H. I. 8, 54.

süglün Sülün: H. II. 24, 51.

sügül Sivil, sivilce, kabarık, ur: H. I. 8, 73.

sük = **şük**: Suv. 621, 8 'sakin'.

süklünmäk Kızartılmak: U. IV. 40. 171.

süksük Saksaul ağacı, odunu, 'kaloxylon ammadendron': U. III. 32, 20.

süksümir = **suḳsumur**: H. II. 20, 77.

Sükü Ökän Bir nehir adı: USp. 293.

sül İrin, cerehat: II. 61, 10.

sülämäk Asker çekmek, ordu sevketmek, sefere çıkmak: TT. IV. 10, 12.

sülüg Ordulu, ordusu olan: Suv. 607, 13.

süngük Kemik: Suv. 159, 12 = **söngük**: H. II. 22, 29.

süngüklüg Kemikten ibaret olan: TT. V. 33 not B. 90 —**söngüklük**.

süngüşmäk Süngüşmak, süngüleşmek, vuruşmak: Ram. 47.

sünmäk Gevşemek, hafiflemek: U. III. 38, 35.

sürçi 1. Boyacı: Pfahl. 42, 2.
2. Çoban: Alt. Gr. 335.

sürdüştürmäk Ezmek, döğmek: Alt. Gr. 335.

sürmä Şarap.

sürmäk 1. Gütmek, otlatmak, sarfetmek: TT. V. 10, 86.
2. Sürmek.

sürtmäk Sürtmek: H. I. 6, 36.

sürüg Sürü: Wind. 249, 12; Man. I. 8, 8.

süskün Arka: TT. VII. 35, 26.

süsmäk = **süzmäk**: H. I. 10, 106.

süt Süt: Wind. 249, 2; Suv. 621, 13.

süü **sü**. 'ordu, asker': URD. 136, 13.

süü başı Kumandan: U. II. 18, 1.

süülämäk = **sülämäk**: U. II. 86, 47.

süvri Sivri: TM. IV. 253, 56.

süzkü Süzgü, süzgeç: TT. VIII. 98.

süzmäk Süzmek, temizlemek: H. II. 8, 38.

süzüg Süzülmüş, filtre edilmiş = **süzük.**

süzük Duru, berrak, temiz: USt. 196, 48; Suv. 159, 12; TT. X, 49.

süzülmäk Süzülmek, temizlenmek: USt. 209, 31; PP. 47, 1.

sva < Skr. **svāhā**: TT. V. 4, 11. = **svaaḫ**.

svaḫa < Skr. **svāhā**: TT. V. 8, 51. = **sva**.

sviglig = **säviglig**.

svinç = **sävinç**.

svinmäk = **sävinmäk**.

svmäk = **sävmäk**.

Ş

şabi Şakirt, öğrenci, talebe, tilmiz: Suv. 199, 15 (Moğ. Kow. 1444). Budist olup ruhaniler tarikatına girmeyen kimse.

Şaġam Suriye.

şahbuhrġan < Far. **sāhbuhragān** 'Mani'ye ait bir eserin adı': TT. IX. 41.

Şaki < Skr. **şākya**. 'bir kabile adı'.

şakimun < Skr. **sāḳyamuni**. 'lakap'tır : TT. VI. 90; Man. I. 52.

şaḳşamani < Skr. **sīksamānā**. 'akaid öğrenen kadınlar': TT. VII. 90.

şaḳşı Pislik : H. I. 8, 56.

şal <Skr. **şālā** 'kulübe, ev,.

Şamız Tayışma Antroponim : USp. 304.

şamnanç Zahide, rahibe : TT. VI. 50, 429.

şamnu = **şmnu**.

Şariputri Sariputra : U. III. 89. 1.

şarır < Skr. **sarīra** 'Bakiyye-i şerif' : Suv. 627, 16.

şarira Kutsal emanet.

şasatr = **şastr** ~**şastar**.

şastar = **şastr** ~**şasatr**.

şastr <Skr. **şāstra**. 'din dersleri, din ve akaid kitabı': T. T: V. 241, 60; Hüen. 10, 57.

Şastraḳariki = Skr. Erkek adı : U. IV. 34, 38 sāstras yazarı'.

Şastrapiry < Skr. **Sāstrapirya**. 'erkek adı' : U. IV. 30, 41. = **sastras**'ı. seven kişi.

Şaşı Antroponim : USp. 304.

şaşılmaḳ Şaşılmak : Suv. 12.

şaşmaḳ Şaşmak.

şatabiç Ayın bir menzili < Skr. **şatabhişa**.

şatu Önder, rehber, idâreci : TT. III. 8, 47.

şazana < Skr. **şāsana**. 'din, akide, disiplin' : Hüen, 20, 306.

şazın = **şazan**. Hüen. s. 31.

şbara Alaca renkli: H. II. 26, 99 < Skr. **şabara.**

şäkär Şeker: TT. VIII. 96; H. I. 6, 9.

sämnu < Soğ. **şmnv.** 'şeytan': TT. VIII. 98.

şänük 'Platane': H. II. 28, 122 = **şünük** ~ **şnük:** Uig.-Wb. 14 < Çin. **tschun.**

şäşilmäk Çözülmek: TT. I. 17 not 4.

şımnanç Rahibe, zahide: TT. IV. 6, 49.

Şınggur Antroponim: Pfahl. 23, 20.

Şıla atidi Kral adı: Hüen. 16, 64 < Skr. **silāditya.**

Şılabadri Antroponim: Hüen. 15, 193. < Skr. **silabharda.**

şımtag Miskin, tenbel, ihmalci: U. I. 58.

şımtamaq Serbest bırakmak, salıvermek: U. I. 58.

şış = **şiş**: H. II. 26, 82.

şışmaq = **Şişmek**: H. II. 24, 61.

şıvaçır = **suvatçır**: H. II. 8, 44.

Silazin Erkek adı: Alt. Gr. 336.

şing < Çin. **schēng**. 'litre' USt. 196, 23; H. II. 12, 81.

Şinkur Antroponim (AKPAW. 1915 No. 3, s. 36).

şirä Masa: Uig.-Wb. 21. < Moğ. **şirege** (Kow. 1522).

şirir < Skr. **sarīra**: Pfahl., 8, 7.

Şiş Antroponim: USp. 304.

şiş Şiş, kabarık, ur: H. I. 10, 121.

Şişaki < Skr. **sasāngka**: Hüen. 20, 314.

şişmäk Şişmek: H. I. 10, 119; Wind. 21.

şkär = **şäkär.**

şlok < Skr. **sloka**. 'şiir, nazım. vezin': TT. VI. 39 not 295.

şmnanç Rahibe: Alt. Gr. 336.

şmnu =**şmnū**. 'şeytan' TT. III. 10, 70; Suv. 429,13. **şamnu**.

şmnuluġ Şeytani: Chuas. 8, 4.

şnük = **şänük**: H. II. 30, 142. = **şünük**.

şor Tuzlu: TT. VIII. 98.

Şravst Stravastra şehrinin adı: U. III. 34, 6.

şrinalandrm Bir manastır adı: Hüen. 22, 322.

şrmiri Çömez, rahip şakirdi: TT. VI. s. 90.

şrir Akıntıya kapılmış olan.

Şumnu Şeytan: Man. II. 5, 10.

şunḳar Atmaca, çakır kuşu.

şuruti < Skr. **şrota**. 'işitilmiş, duyulmuş'.

şük Sâkin: Alt. Gr. 336.

şüt 1. Sâkin, sessiz, sâde: TT. I. 16, 223.
2. Dik, dimdik, düpedüz: Suv. 624, 12.

şünük = **şänük** ~ **şnük**.

Şyavsagriv Şahıs adı, antroponim: Alt. Gr. 336.

T

taban 1. Bir çeşit bitki: H. II. 14, 125; Şem. Sami. 'plante du pied' (Dict. Turc-Français, 169).
2. Dağ geçidi: Uig.-Wb. 10.

tabar = **tavar**: Ram. 27, 5.

Tabġaç = **Tavġaç**: Ram. 29, 8.

tabıġçı = **tapıġçı**.

tabıġsaḳ Tapınan, hizmette kusur etmeyen, saymasını bilen: USp. 293. = **tapıġsaḳ.**

tabılḳu Bir çeşit bitki: Alt. Gr. 337.

tabınmaḳ Tapınmak: URD. 136, 5; USp. 293.

Tabırtı Antroponim: USp. 293.

tablamaḳ Tapmak, hizmet etmek, saymak: DUD. 393, 13 = **taplamaḳ**: U. III. 36, 2.

tabmaḳ = **tapmaḳ**: Suv. 388, 17. 'bulmak'.

tabramaḳ Çoğalmak, artmak, ilerlemek: H. II. 22, 41.

tabranmaḳ Davranmak, telaşlanmak, acele etmek: TT. III. 18, 151. = **tafranmaḳ**.

taç Taç: As. Major, IX. 135, 59.

Taçadan Antroponim: USp. 295.

tadun Dana.

tafranmaḳ = **tabranmaḳ**: İnd. 42.

taġ 1. Dağ, dağ silsilesi, sıradağ: U. I. 17, 10.
2. Kuzey, şimal: TT. I. 7, 7.

taġai Dayı: USp. 294.

taġam = **tam**.

taġar Torba, dağarcık, dağar.

Taġarmıy Özel ad: Ein. Dopp. 11, 93.

taġsut Şiir, nazım: U. I. 26, 4 = **taġşut**; **taḳşut**; manzume: Alt. Gr. 337.

taġsurmaḳ şarkı söylemek, ırlamak: U. III. 75, 11 = **taġşurmaḳ**

taġşurmaḳ Irlamak, türkü söylemek = **taġsurmaḳ**: Alt. Gr. 337.

taġşut Manzume, şiir: Man. II. 7, 2 = **taḳşut** ∽ **taġsu (t)** Alt. Gr. 337.

tağu Tavuk: Uig.-Wb. 109.

tağun Riya, yaltaklık: Maitr. 501.

tağunçı Prensin sadık ve emin tabaası, yaltakçı: TT. IV. 18 not A. 72.

tağunlamaḳ Yataklık etmek: TT. IV. s. 18 not A. 82.

tağuraḳ Süratle, acele, ivedi.

Tai Antroponim: Ein. Doppel. 10, 37.

Taibu Antroponim: USp. 261.

Taiçi-tulun Antroponim: TT. V. 26, 89.

Tai-çing Mançu hanedanının (1644-1911) adı: USt. 206 not 52 < Çin. **T'ai-Ts'ing.**

Taidıḳ-Alçi Antroponim: USp. 294.

Taidsang = **Taisang.**

taimaḳ Aşağıya doğru kaymak: Maitr. 105.

Taisang Antroponim: USp. 294.

Taisi = **taişi**: İnd. 42.

tai-sui Müşteri yıldızı: TT. VI. 22, 92 < Çin. **t'ai-suei.** 'Büyük yıl'.

Taişi Antroponim: USp. 294.

taişi Prens, şehzade: TT. II. 8, 64.

taişing Büyük taşıt aracı: TT. V. 22, 18.

Taito 618-907 tarihlerinde devlet idaresini elinde tutan Çin sülalesi: Hüen. 8, 2.

taitsi Şakirt. U. III. 75, 6.

Tai ügä Bir rütbe.

taj Taç: TT. V. 10, 92.

taḳ İhtiyaç, angarya: Chuas. 91; P. P. 26, 1.

takı Dahi, ve, kaldı ki, nihayet, bundan başka: USt. 200, 88; Suv. 623, 1.

Takıçuk Antroponim: USp. 294.

takığu 1. Tavuk: Man. I. 36, 2: H. I. 8, 69.
2. Türkler'in on ikili hayvan takviminin bir yılı: DUD. 389, 1.

Takküng Kadın adı: USp. 294.

takmak Takmak, bağlamak: TT. VII. 36, 19.

taksız Dertsiz, gamsız.

taksurmak Beyit, şiir okumak, inşat etmek = **takşurmak**.

taksut Şiir, Beyit, manzume, nazım: TT. VI. 39 not 295 = **taksut**: USp. 294.

takunlamak = **tagunlamak**.

tal 1. Dal: As. Maj. IX. 135, 55.
2. Dalak: H. II. 12, 84.
3. < Skr. **tāla.** 'büyük bir ağaç.
4. Söğüt ağacı.

talamak Yağma ve talan etmek: Hüen. 12, 118.

Talas Toponim: Man. I. 26, 25.

talaşmak =Dalaşmak, vuruşmak, kavga etmek, itiraz etmek (huk.): THV. 44, 12; TT. I. 8, 29.

talay Deniz, büyük nehir. = **taluy** ∽ **taloi**.

talguk Kazık, çivi: U. III. 47, 1.

talım Hırsız, yırtıcı, yağma, cenk: U. II. 20, 23; P. P. 17, 1; Alt. Gr. 337.

talım balığ =Deniz canavarı: P. P. 17, 1.

talımak Talan etmek, yağmalamak: U. II. 76, 1.

talız Bir çeşit bitki: H. II. 6, 5.

talmaḳ 1. Dalmak, zekâsı kararmak; P. P. 61, 6; U. IV. 40. 171.
2. Talan ve yağma etmek.

taloi = **taluy**: U. II. 55 (7) 3. = **talay**

talḳan Un: H. II. 12, 91.

talulamaḳ Seçmek, intihap etmek: TT. VI. 32, 227.

taluḳ Tedavide kullanılan bir bitki türü: Uig.-Wb. 256.

taluy 1. Deniz: TT. III. 8, 51, = **talay** ~**taloi.**
2. Umman, okyanus: P. P. 21. 6. = Moğ. **dalā, dalā.**

tam Duvar: TT. I. 9, 57. < Skr. **tama.**

Tamaġ Toponim: Alt. Gr. 337.

tamaḳ Damak, gırtlak, boğaz: H. I. 6, 12.

tamalaptr < Skr. **tamālapattra.** 'güzel kokulu bir bitki yaprağı'.

tamar Damar: H. II. 32, 11; TT. VIII. 98.

Tamasavan Bir manastırın adı: U. III. 53, 4.

tamburi Tambur (?).

tamġa Damga, mühür: TT. III. 18, 144: URD. 132, 26.

Tamġaç Tarıḳ Erkek adı: USp. 294.

tamġalamaḳ Damgalamak, mühürlemek: Chuas. 17, 16.

tamġan Bir ünvan: Ein Doppel. 39.

tamġaḳ Damak: Zauber. 22, 5; Suv. 624, 11; TT. VIII. 98.

tamır 1. = **tımır.**
2. Damar: U. III. 35, 21, 'nabız': TM. 254, 101.

tamışmaḳ Damlatmak: H. I. 8, 57; Alt. Gr. 337.

tamıtmaḳ Yakmak, parlatmak: U. III. 8, 27.

tamızım Damla: USp. 294.

tamızmaḳ Damlatmak: H. II. 12, 86.

tamlıġ 1. Duvarlı: USp. 294.
2. Verimli, bereketli.

tammaḳ Yanmak, tutuşmak: TT. VIII. 98.

tamtulmaḳ Tutuşturmak, parlatmak, yakmak, tutuşmak: U. I. 22, 3; TT. VII. 40, 98.

tamturmaḳ Parlatmak, tutuşturmak, yaktırmak: U. I. 22, 3; TT. VII. 40, 98.

tamu < Soğ. **tmv**. 'cehennem': TT. III. 6, 14; USt. 194, 4.

tamuluġ Cehennemlik: P. P. 11, 6.

tana 1. Tohum, tâne: H. I. 10, 126.
2. Susam.

tançḳılamaḳ Dikilmek, parça parça etmek, kesmek, parçalamak: U. I. 45. 18.

tançu Dilim dilim, parça parça: Suv. 4, 21.

tançulamaḳ Dilimlemek, parçalamak: U. III. 85, 18.

Tan Özel ad, lakap: Pfahl. 10, 17.

tang 1. Tan, şafak, sabah: TT. II. 8, 61.
2. Bir ölçü: USp. 294.
3. Tatlı, leziz, hoş, nefis: Suv. 118, 4; TT. V. 10, 103.
4. < Çin. **t'ang**. 'hôl': TT. VI. 90; büyük salon.
5. Şaşma, taaccüp, hayret: Man. I. 35, 10.

tangaġ Korku, sıkıntı, endişe, zor: Maitr. 504 = **tangıġ**.

tangı "Tao" mezhebinden olan kimse: Uig.-Wb. 37.

tangıġ = **tangaġ**. 'korku, sıkıntı': U. II. 11, 7.

tangılmaḳ Sıkıştırılmak, tazyik edilmek: Maitr. 504 = **tängilmäk**.

tangış Korku, ıztırap, sıkıntı, cebir, zor: Suv. 586, 14.

tangızmaḳ Şişmek: Alt. Gr. 337.

tanglamaḳ 1. Hayret etmek, taaccüp etmek, şaşmak, şaşırmak:
2. Şafak atmak, sabah olmak: P. P. 31, 7.
3. Sıkılmak, korkmak.

tanglançıġ Hayrete şayan, acayip, harika: Suv. 348, 1 = **tanlançıḳ**.

tanglançıḳ = **tanglançıġ**: USp. 294.

tangsuḳ 1. Tatlı, nefis, lezzetli: Suv. 118, 4. < Moğ. **tangsuk**.
2. Acaip, kıymetli, değerli: Alt. Gr. 337.

tang tangsuḳ Tatlı, nefis, leziz: Suv. 118, 4.

Tanġut Özel ad: USp. 294.

tanıġma Danma, inkâr: Man. II. 11, 6. (Az. danma).

taniş — **dāniş.**

tanmaḳ 1. Danmak, inkâr etmek: Man. III. 6, 4.
2. Kötülemek, fenalaşmak: USt. 194, 13.

tanuḳ Tanık, şahit: URD. 132, 25; İst. 26.

tanuḳlamaḳ Tanıklık etmek, şehadet etmek, tevsik etmek, tastik etmek: TT. V. 22, 36; Suv. 615, 2.

tap Arzu, istek: TT. I. 6, 7.

tapa Doğru, yönelmiş, yönetilmiş, karşı: TT. I. 10, 77; için: Alt. Gr. 337.

tapaġ Tapma, hürmet, hizmet, tapınma: P. P. 50, 4 = **tapıġ ∽ tapuġ.**

tapaġçı Hademe, tapan: U. III. 83, 9; TT. X. 50 = **tapıġçı.**

Tapan < Skr. **tapana**. 'sekiz sıcak cehennemden altıncısı': TM. 254, 91.

tapçalıġ Kirli, pis, pislenmiş: USt. 196, 26.

tapçasız Kirli: U. II. 37, 61.

tapıġ Tapma, perestiş etme, hürmet: TT. V. 28, 126, = **tapaġ.**

tapıġçı Hizmetçi, hademe: TT. I. 14, 182 = **tapaġçı.**

tapıġsaḳ Hizmetkâr, hizmete hazır, hürmetkâr: TT. VI. 24, 107.

tapındurmaḳ Taptırmak: TT. VII. 28, 51.

tapıṅġu Tapınılacak olan.

tapınmaḳ Tapınmak, perestiş, hürmet etmek: P. P. 49, 6; Suv. 613, 5.

tapımça Arzumca, keyfime göre: USt. 196, 32.

tapıḳ Ön, cihet önde olan.

tapışmaḳ Buluşmak, karşılaşmak, rastlaşmak: Suv. 623, 6; TT. VII. 28, 28; USp. 294.

taplaġ Rıza gösterme, muvafakat etme, kabul etme, peki demek: TT. V. 26, 86.

taplaġusuz Sadakatsız: Suv. 613, 2.

taplamaḳ Tapmak, lûtfetmek, takdir etmek, hak vermek; Suv. 616, 5; Hüen. 16, 202.

tapmaḳ 1. Tapmak perestiş etmek: TT. I. 11, 18.

2. Bulmak, elde etmek: TT. Pfahl. 22, 5; Suv. 612, 5.

Tapmış Antroponim: Ein Doppelb. 11, 92.

tapsız İsteksiz, arzusuz: U. II. 68 (46).

tapşurmaḳ Tenbih ve teslim etmek: USp. 294.

tapuġ = **tapıġ**.

tapuḳ = **tapıḳ**: Uig.-Wb. 24.

tar 1. Dar: Suv. 613, 21.
2. < Skr. **tari**. 'sal'.

Tara Antroponim: USp. 294.

taraġ = **tarıġ**. 'hububat, ekin'.

taraġlaġ = **tarıġlaġ**.

tarazuḳ Terazi: U. II. 86, 42.

tardılmaḳ = **tartılmaḳ**.

tardmaḳ = **tartmaḳ**: URD. 136, 8.

Tarduş Bir rütbe: Pfahl. 22, 5; JRAS. 1939. 88 'Etnonim'.

tarḫan = **tarḳan**.

tarıġ 1. Ekin, ekilmiş saha: TT. IV. 10, 6.
2. Darı, hububat: URD. 143, 8; DUD. 389 = **tarıḳ**.
3. Menşe, soy: Hüen. 20, 292.

tarıġçı Köylü, ekinci: TT. IX. 42.

tarıġlaġ Tarla.

Tarım Kadınlara mahsus bir ünvan, antroponim: USt. 198, 52; Suv. 137, 18.

tarımaḳ Tarlayı sürmek, ekin ekmek, ekip biçmek: P. P. 1, 4; USp. 295 = **tarıġ tarımaḳ**.

tarınmaḳ Hırslanmak, öfkelenmek, kızmak, hiddetlenmek: TT. I. 15, 208.

Tarık Erkek adı: USp. 295.

tarıḳarmaḳ = **tarḳarmaḳ**.

Tarıḳçı bäg Erkek adı: USp. 295.

tarıḳınç Sıkılma, rahatsızlanma, öfke: USp. 295.

tarıḳmaḳ 1. Kaybolmak, uzaklaşmak: USt. 209, 38; TT. III. 12,94.
2. Sıkılmak, kederlenmek, kaygulanmak: USp. 295.

tarḳ Dert.

tarḳa Acı, ağır: Suv. 10, 2; TT. VII. 48, 26; Alt. Gr. 338.

Tarḳan Vekil, vezir, nazır, antroponim: TT. II. 6, 22 = **tarḫan**.

tarḳanmaḳ Sıkışmak, sıkılmak: USp. 294.

tarḳarmaḳ Uzaklaştırmak, sıkıştırmak, dağıtmak, imha etmek: Wind.250, 47; Suv. 545, 15; TT. I. 11, 96.

Tarḳat Bir rütbe: Ram. 27, 2; Beicht. 215.

tarlaġu Tarla.

tarmadan Erkek adı < Skr. **dharmadhana**.

tarmaḳ 1. Pençe, tırmık.
2. Dağıtmak, parçalamak.

tarmaḳlaġ Pençeli.

tarmuḳluġ Kanallar gibi, dereye benzer: TM. 253, 38.

tarnı = **darnı.**

tartıġ Armağan, hediye.

tartılmaḳ Dışarı çıkarılmak: TT. V. 14, 66.

tartın İyilikseverlik: TT. VII. 37, 14.

tartış Kadın adı, armağan: USp. 295.

tartmaḳ 1. Tartmak: URD. 132, 8.
2. Çekmek, almak: Wind. 249, 3; Suv. 430, 7.

taruḳa = **daruġa.**

tarumaḳ Daralmak.

tarzul = **trizul.**

tas = **taş**: Suv. 621, 18.

tasġaru = **taşḳaru**: Man. I. 7, 16.

tasılmaḳ = **taşılmaḳ**: Man. I. 5, 11.

tasıḳmaḳ = **taşıḳmak.**

tasmaḳ = **taşmaḳ.**

taskaru = **taşḳaru**: Suv. 622, 22.

taş 1. Dış, hariç: Suv. 608, 7; H. I. 14, 187.
2. Taş: TT. VI. 24. not. 115.

taşdın Dışarıdan, haricen: P. P. 1, 2.

taşdın sıñar Dışarıda.

taşġarmaḳ = **taşḳarmaḳ** 'uzaklaştırmak'.

taşġaru Dışarı: = **taşḳaru.**

Taşıḳ baş Toponim: USp. 295.

taşıḳmaḳ Taşmak, dışarı çıkmak: Ram. 23, 10.

taşılmaḳ Taşmak, dışarı fırlamış olmak: U. III. 43, 24 — **tasılmaḳ**.

taşım Çok.

taşırmaḳ Teslim etmek, getirmek, taşımak: USp. 295.

Taş ḳan Antroponim: USp. 295.

taşḳarmaḳ 1. Uzaklaştırmak: TT. III. 10, 68.
2. Evlendirmek: USp. 295.

taşḳaru Dışarı, taşra: TT. V. 26, 85. = **taşġaru**.

taşmaḳ 1. Kaçmak: Suv. 5, 10-11.
2. Taşmak, çıkmak: TT. I. 15, 194; USp. 295.

taştın Dışarıdan — **taşdın**: TM. III. 255, 137.

taştırmaḳ Taşırmak, dışarıya çıkarmak: Man. III. 19, 12.

taştırtı Taşrada, dışarıda, hariçte: Man. III. 19, 12.

tat İranlı: Alt. Gr. 338.

tataġ = **tatıġ**. 'tat'.

tataġlaġ Tatlı, lezzetli: Man. I. 27, 2.

tataġlanmaḳ Tatlılanmak.

tataġlıġ Tatlı, lezzetli, hoş: P. P. 71, 6 = **tatıġlıġ**.

Tatar Kavim adı, lâkap: Ein Doppelb. 9, 22; Ram. 17, 01.

tatıġ Aş, taam, yemek, tad: U. I. 21, 10; H. II. 28, 114.

tatıġlıġ Tatlı, hoş, lezzetli: Wind. 250, 36 = **tataġlaġ**, **tataġlıġ**.

tatıġsıramaḳ Tadını kaybetmek, tadsızlanmak: Man. III. 18, 2.

tatmaḳ Tatmak: TT. VI. 28, 174.

tatu < Skr. **dhātu**: Natür, tabiat: H. II. 30, 149.

taucaıg Taht: Man. III. 34, 21.

tavar 1. Davar, mal, ticaret eşyası: TT. I. 7, 10.
2. Çin kumaşı: USp. 293.

tavsang İlâhi ve mukaddes yer: Alt. Gr. 338.

Tavġaç 1. Çinli: TT. II. 17.
2. Çin: Alt. Gr. 338.

tavış Gürültü, şamata: U. II. 76, 3.

tavışḳan 1. Tavşan: H. 1. 6, 25.
2. 12 li hayvan takviminin bir yılı: Ist. 8.

tavışsız Gürültüsüz, sâkin: U. II. 76, 3.

tavḳaç = **tavġaç**.

tavlı < Çin. **tao-li**. 'ana prensip, esas, temel'

tavraḳ Çabuk, acele, süratle: Suv. 625. 6; H. II. 6, 10.

tavramaḳ Acele etmek: TT. VIII. 99.

tavranmaḳ Davranmak, acele etmek: U. II. 29, 19.

tavratġuçı Teşvik edici: TT. IX. 42; (din) yayıcı.

tavratmaḳ Acele ettirmek, kovalatmak: Suv. 615, 18.

tavrılmaḳ = **tävrilmäk**.

tavşan Tavşan: USp. 284 = **tavışḳan, tavışġan**.

tayaḳ Destek, dayak: TT. I. 15, 191; Suv. 529-530.

Tayaḳı Toponim: USp. 294.

tayaḳlıġ Dayanılan, istinad edilen: TT. V. 26, 110.

tayaġlıġ Destek: Hüen. VII. 1947.

tayanç Sırdaş: Alt. Gr. 339.

Tayanç Antroponim: USp. 294.

tayançı Müşavir, sırdaş: U. III. 62, 2.

Tayınçaḳ Antroponim: USp. 294.

Tayışma Antroponim: USp. 294.

tayıtmaḳ İnhiraf ettirmek, kaydırmak.

taymaḳ Düşmek, inhiraf etmek, kaymak, sukut etmek: TT. VIII. 99; U. III. 26, 20.

taysu < Çin. 'Prens'.

Taz Erkek adı: TT. IV. 10, 15; Pfahl. 23, 15.

taz Kel: H. II. 18, 45.

täbä = **tävä.**

täbiz Kurak yer, otlakiye, çimenlik: H. I. 10, 98.

täblig Kandırmalı: Alt. Gr. 339.

täbrämäk 1. Depremek, kımıldamak, sarsılmak: TT. I. 12, 122.
2. Sallanmak, titremek: Suv. 617, 2 = **ḳabsamaḳ.**

täbrämäki Depreniş, sallanış, kımıldanış: Suv. 620, 23.

täbränçsiz Sabit, sallanmaz, sarsılmaz: Suv. 616, 1.

täbräşmäk Tepreşmek, kımıldaşmak: TT. I. 10, 92.

täbrätmäk Sarsmak: TT. X. 50.

täbrätük Hareket ettirilmiş: TT. I. 119.

Tädmilig Antroponim: USp. 295.

täg 1. Gibi, tek, benzer, tıpkı: Suv. 625, 14.
2. Edat: P. P. 15; Kuan. 43.

Tägäli Antroponim: USp. 295.

tägärä Dair, hakkında (bir şey): TT. VII. 41, 6.

tägi 1. Akraba: DUD. 390, 9.
2. Kadar: Dud. 393, 13; USp. 295.

tägilmäk 1. Körlenmek, kör edilmek: TT. III. 10, 71.
2. Dokunulmak, kamaştırılmak.

tägim Sıra, müddet: USp. 295.

tägimlig Layık, olma, müstahak, ilişiği ve liyakatı olmak: Suv. 614, 13; URD. 136, 3.

tägimsiz Liyakatsız.

tägin = **tigin**: USp. 295.

täginç Vasıl olma, erişme, yetişme: Suv. 610, 4= **tiginç.**

täginmäk 1. Duçar olmak, kabullenmek.

2. Yaklaşmak, erişmek, sevkolunmak: P. P. 8, 1.
3. Saygı ve hürmetle bir şeyi yapmak, ceht ve say etmek: Suv. 7, 17.
4. Hissetmek < Skr. **Vedanā.**

tägirmän Değirmen: TT. VI. 22, 85; USp. 295.

tägirmi Değirmi, yuvarlak, çevre: Suv. 92, 17.

tägirmiläyü Çepçevre.

tägirmilämäk Yuvarlaklaştırmak, etrafını çevrelemek: Suv. 348, 7; U. I. 44, 4.

tägiş Değme, temas, dokunma.

tägişmäk Rastlaşmak.

täglirmäk Çevirilmek, döndürülmek.

täglüg/k Kör: TT. III. 12, 89; U. II. 29, 14.

tägmäk Ulaşmak, erişmek, düçar olmak: URD. 136, 9; USt. 196, 35.

tägrä Daire, çevre, civar, dört taraf: Suv. 612, 15. TT I. 9, 60.

tägräki Çevredeki: Suv. 625, 18.

Tägränç Antroponim: USp. 295.

tägriklämäk Dört yanını çevrelemek, kuşatmak, ihata etmek, çevreye dizmek: TT. X. 50; U. IV. 18, 215.

tägşilmäk Değişilmek: TT. I. 12, 118; Suv. 590, 15.

tägşülmäk Değiştirmek: Man. I. 25, 30.

tägşürmäk Ulaştırmak, getirmek, eriştirmek, sevketmek: P. P. 25, 5; Suv. 506, 11.

tägşürüşmäk Değiştirilmek: USp. 296.

tägürtmäk Değdirmek, değirmek, eriştirmek: USp. 295.

tägürtürmäk Ulaştırmak.

tägzinç 1. Tomar, fasıl, başlık, daire, muhit, devir: Suv.

613, 22 = **täksinç**.
2. Dalga, girdap: P. P. 17, 8; TM. 253, 54.

tägzindürmäk Döndürtmek, çevirtmek: USp. 296.

tägzinmäk Dönmek, dolaşmak, devir yapmak, daire çizmek: TT. I. 11, 105; Hüen. 14, 186 = **täksinmak**: TM. 253, 54.

Tailäkdü Antroponim: URD. 169, 17.

täk = **täg** 'yalnız': Suv. 609, 2.

täkä Keçi: USp. 295.

Täkän Antroponim: Pfahl. 10, 13.

täkimlig = **tägimlig**: U. II. 32, 64.

täkinmäk = **täginmäk**: Man. Erz. 30.

täklärmäk Oymak: P. P. 57, 5.

täkmäk = **tägmäk**: TT. III. 14, 116.

täkrä = **tägrä**: Suv. 612, 15.

täkräki = **tägräki**.

täksinç = **tägzinç**.

täksinmäk = **tägzinmäk**: U. II. 41, 17; Suv. 612, 16.

täkşürmäk = **tägşürmäk**: TT. III. 16, 124.

täkzim Pamuktan ve başka nesneden yapılmış kabartma: H. II. 16, 2.

Tälik Antroponim: USp. 296.

tälim Çok, sayısız, sınırsız: USt. 200, 89; Suv. 4, 13.

tälinmäk Delinmek, çatlamak: TT. I. 8, 32; H. I. 6, 42: yarılmak, açılmak.

tälmirmäk 1. Aramak, hasretini çekmek: Maitr. 105.
2. Yalvararak bakmak, niyaz edercesine bakmak.

tälük Erzak, yenilecek herşey: URD. 139, 12.

tämbin Mayı ölçüsü: THV. 46, 4; DUD. 390, 6.

tämäk Demek: H. II. 30, 146.

Tämir Erkek adı: DUD. 389, 3; THV. 46, 1.

tämir Demir: TT. IV. 12, 42; P. P. 31, 5 = **tämür**.

tamirci Demirci: USp. 296.

tämirlig Demirli, demirden: U. II. 25, 26.

Tämükä Antroponim: USp. 296.

tämür = **tämir**.

Tämür Erkek adı: URD. 143, 3.

tänbin = **tämbin**: USp. 296.

täng 1. Denk, her çeşit, her nevi, benzer, müşabih: TT. II. 8, 58; U. II. 48, 13.
2. Terâzi, siklet, ağırlık: USt. 196, 22.
3. Kadar, ölçü.

tängilmäk İnmek (?) = **tangılmaḳ**.

Tängiz Antroponim.

tänglänçsiz Ölçüsüz, sayısız, tartısız: Suv. 151, 5; U. III. 29, 16.

tänglämäk Ölçmek, hesaplamak.

tänglig Ölçülü, müsavi, denk: U. III. 29, 16.

t(ä)ngri = **tngri.** Tanrı: TM. 254, 85.

Tängribirmiş Antroponim.

t(ä)ngriçi Tanrıya hizmet eden: Chuas. 60, 152.

tängridäm İlahi, semavi,: Suv. 618, 19; USp. 296.

T(ä)ngrikän 1. Tanrıhan, antroponim: Pfahl. 6, 3.
2. Unvan: Alt. Gr, 340.

tängrili Tanrılı: Chuas. 11, 7.

tängrilig Tanrılı, semavi, ilâhi, dindar, mümin.

tängrilik Mabet, tapınak, ibadet yeri: Man. I. 33, 17; Alt. Gr. 340.

tängrim 1. Majeste, Prenses hazretleri: Man. III. 14, 3; T T. IX. 42; Pfahl. 10, 2.
2. Deha, dâhi: Suv. 8, 18.

tängritäm = **tängridäm**: Suv. 617, 10.

tänilmäk İyileşmek, zail olmak, sâlah bulmak: H. I. 6, 43.

tängkäşmäk Mukayese etmek, karşılaştırmak: Alt. Gr. 340.

tänmäk = **tanmak**: Man. III. 6, 4.

täp Tekit yerine kullanılır, **täp tägirmi** gibi.

Täpiş Antroponim: USp. 296.

täpitmäk Ezdirtmek, parçalatmak: Hüen. 22, 322.

täpiz = **täbiz**.

täpizlig Çok sürülmüş, ezilmiş, işlenmiş, tepilmiş arazi: Man. III. 14, 4; Alt. Gr. 340.

täpmäk Tepmek, vurmak, çifte atmak: III. 14, 3.

täptär Defter.

tär 1. Ter.
2. Ücret: URD. 143, 7; İst. 32.

Tärbi-İnal Erkek adı: TT. VII. 48, 8.

tärçi İşçi, ücretli: USp. No. 70; İst. 33.

Täräk Erkek adı: USp. 296.

tärgän Araba: URD. 143, 3.

täri Deri: P. P. 3, 3.

Täri Kadın adı: USt. 198, 52.

tärilmäk Toplanmak: TT. VIII. 99.

täring Derin: Suv. 202, 22, TT. V. 22, 18.

tärk Çabucak, çabuk, alelacele, derhal: TT. III. 14, 120; Alt. Gr. 340.

tärkä Ücret, hakedilen nesne, ter karşılığı: TT. VIII. 99.

Tärkän Antroponim ve lâkap olarak kullanılır: Pfahl. 6, 4.

tärkin Acele, çabuk: Suv. 615, 18; 392, 11.

tärkiş Kavga: Man, III. 17, 14.

tärkişlänmäk Kızmak, kavgaya tutuşmak.

tärlik Terlik.

tärs Ters, yanlış: USt. 196, 40; Suv. 219, 22.

tärsiz Bedava, ücretsiz, parasız.

tärtärmäk Terletmek: TT. VIII. 99.

tärtrü = **tätrü**.

tärtü Yalancı, hileli: Man. II. 11, 16.

Täsäk Antroponim : USp. 296.

täsik Bir çeşit vergi: USp. No. 88; İst. 42.

täsmäk = **täzmäk**.

tätrü Aksine, tersine: USt. 196, 40.

tätrülmäk Aldanmak, aldatılmak, baştan çıkarılmak, iğfal edilmek: USt. 196, 41; TT. II. 16, 26.

tätrüm Aydın, açık, berrak: TT. VI. 78 not. 386; zeki, akıllı, anlayışlı.

tätürmäk Dedirtmek, söyletmek.

täv Fesat, hile, kandırma: Alt. Gr. 340.

tävä Deve: H. I. 10, 28.

tävirmäk Devirmek, çevirmek, döndürmek: TT. VII. 54, 455.

tävlämäk Aldatmak, tavlamak: Chuas. 13, 2.

tävlig Hileli, hilekâr, aldatıcı, yalancı: TT. I. 9, 64.

tävlüg = **tävlig**.

tävmäk Dizmek.

tävrilmäk Devrilmek, dönmek: Suv. 133, 20.

tävsiz Hilesiz, fesatsız.

täzik/g Sıra: TT. V. 24,57.

täzginmäk = **tägzinmäk.**

täzkin Kaçak, firari: Wahrs. 35.

täzmäk Kaçmak, firar etmek: Suv. 5, 10; Man. I. 6, 11.

täzük/g = **täzik/g.**

tı Daima, devamlı, kesiksiz: TT. III. 12, 96.

tıdıġ Engel, mania, sed: TT. IV. 6, 48; Suv. 615, 11.

tıdıġlıġ Manialı, hududlu, engelli: Suv. 615, 11 = **tıtıġ**; yasaklanmış, yasak: TT. I. 13, 161.

tıdıġsız Yasaksız, maniasız, engelsiz: TT. III. 14, 107.

tıdılmış Yasaklanmış, durdurulmuş, menedilmiş: TM. 254, 88.

tıdınmaḳ Mâni olunmak, yasaklanmak: USt. 196, 43; TT. III. 14, 111.

tıdmaḳ Mâni olmak, menetmek, yasaklamak: P. P. 19, 1.

tıdulmaḳ = **tıdılmaḳ.**

tıġraḳ Sağlam, pek: TT. X. 50.

tıḳamaḳ Tıkamak: Man. II. 13, 5.

tıḳılmaḳ Felâkete uğramak, kaygulanmak: Suv. 622, 13.

tıḳmaḳ Tıkmak, tıkamak: H. I. 14, 177; II. 16, 11.

tıl = **til.** Dil: U. I. 14, 2; TT. VII. 180.

tılangurmaḳ Güzel konuşmak; natık olmak, muhâkemesi sağlam ve kuvvetli olmak: Suv. 506, 11.

tıltaġ Sebep, mucip: TT. IV. 6, 21.

tıltaġsız Sebepsiz.

tıltaġlıġ Sebepli: Suv. 592, 9.

tıltamaḳ İtiraz etmek, sebep olmak: USp. 300.

tıltanmaḳ Sebep olmak, müsebbip olmak: Chuas. 21, 13.

tıltaḳ = **tıltaġ**.

tın Can, ruh, cevher, madde, nefes: U. III. 43, 31; I. 12, 141.

tıng Seda, ses perdesi, ton: TT. I. 11, 97.

tıngçan Kandil, lamba: USp. 301.

tıngçı Haberci: TT. IV. 10, 21 = **tingçi**.

Tıngız Antroponim: USp. 301.

tınglamaḳ Dinlemek, kulak asmak: Suv. 475, 16.

tıngraġ Pençe, tırnak: Alt. Gr. 341 = **tırngaḳ**.

tınlıġ Canlı, ruhlu, insan, yaratık: P. P. 1, 7.

tınlıġsız Cansız, çorak, kimsesiz: TT. V. 10, 85.

tınmaḳ Dinlenmek: Suv. 623, 9; 608, 15.

Tınmış Antroponim: USp. 300.

tınsıramak Çıldırmak, yese kapılmak, hiddetlenmek: Suv. 625, 12 = **ögsirämäk** 'aklını yitirmek'.

tınsız Cansız: TT. VII. 42, 322.

Tınşıdu Antroponim: USp. 300.

tınturmaḳ Dinlendirmek: Man. I. 21, 1.

tınturulmaḳ İhya edilmek, canlandırılmak: U. II. 46, 64.

tıranġaḳ Tırnak: Man. I. 17, 20.

tırnaḳ Tırnak: USp. 301.

tırngaḳ Tırnak: TT. VII. 42, 336 = **tıngraḳ**.

Tısaḳ Antroponim: URD. 141, 3.

tıt Çam ağacı: TT. I. 13, 163.

tıtıġ = **tıdıġ**. U. II. 33, 5.

tıtıġlıġ = **tıdıġlıġ**.

tıtıġsız = **tıdıġsız**.

tıtılmaḳ = **tıdılmaḳ**: USp. 30.

tıtınmaḳ Tutunmak = **tıdınmaḳ**: USp. 301.

tıtmaḳ 1. = **tıdmaḳ** 'parçalamak, ayırmak'.
2. Uzaklaştırmak: P. P. 40, 7.

tıtsı < Çin **ti-tsu**. 'Talebe.

Tıtsu Antroponim: URD. 131, 3.

tıvar = **tavar**: Davar.

Tıyuḳ Toponim: USp. 300.

Tibin Antroponim: USp. 297.

tidmäk = **titmäk**: Suv. 618, 21.

Tigin Antroponim: DUD. 391, 4.

tigin Prens, şehzâde, ünvan: Pfahl. 6, 4; Suv. 608, 16.

Tigin-ügä Antroponim ve bir rütbedir.

tigit Vekil, vezir, prens, nazır: U. III. 42, 24,

Tigü Antroponim: USp. 297.

tijit < Skr. **desita**. 'Tövbe, bağış, kurur açıklama': TT. IV. 6, 33; USt. 198, 65.

tik Dik: TM. 254, 93.

tikän Diken: H. II. 6, 5.

tiki Gürültü, şamata, çağlama: TT. I. 10, 91; şarıltı, patırtı.

täkilämäk Çağlamak, uğuldamak: TT. I. 7, 15.

tikiläşmäk Fısıldaşmak: TT. I. 10, 74.

tikiläyü Tekrar, ikinci defa: Suv. 9, 10.

tikilig Hızlı, yüksekten, ses çıkararak, gürültülü patırtılı: Suv. 346, 21; TT. X. 51.

tikisiz Gürültüsüz, patırtısız: U. III. 10, 13.

tikişmäk İtişmek, kakışmak, vuruşmak.

tikmäk Dikmek: Suv. 154, 5.

tikrä = **tägrä**: USp. 297; U. II. 22, 2 = **täkrä**.

tiktaḳa <Skr. 'acı': TT. VIII. 99.

til 1. Dil: USt. 194, 11.
2. Söz, nutuk: P. P. 11, 2.

tilägülük Dileyen, arzu eden, dilenen, istenen: Suv. 614, 16.

tiläk Dilek, arzu: TT. I. 16, 221 = **tilik**.

tilämäk Dilemek, istemek: USt. 200, 91; TT. I. 7, 10.

tilänmäk Dilenmek, arzu edilmek: USp. 297.

tilätmäk Diletmek: USp. 297

tilfä Tilbe, abdal, aşık, deli: TT. III. 14, 115.

tilgän Çarh, daire, tekerlek: USt. 194, 5.

tilik Dilek, arzu: Hüen. 16, 204 = **tiläk**.

tilimçi Dilmaç, tercüman, mütercim: U. II. 19, 9.

tilkü Tilki,: Suv. 610; U. II. 31, 53.

tilngäng Kargaşalık: U. II. 87, 53.

tilvä = **tilfä**: U. III. 76, 14.

timburi Tamburcu, tambur çalan.

timäk 1. Demek, söylemek, dilemek: TT. I. 8, 44; Wind. 249, 18.
2. Hazırlamak: Hüen. 10, 84.
3. Nutuk, konuşma, mükâleme.

4. Adlanma.

timänmäk Hazırlanmak: Hüen. 16, 230.

timin Demin, derhal, yeniden, mümkün olduğu kadar: U. IV. 686, 135; TT. V. 53, 106.

tin 1. = **tın**: U. III. 67, 1.
2. Yular: Man. Erz. 7, 3; USp. 297.

tingç = **täginç**: TT. VIII. 99.

tingçi Casus: U. II. 78, 37 = **tıngçı**.

tirazuḳ < Far. **tarāzūk** 'terazi': USt. 196, 22.

tirä Hep birden, beraber, müştereken: U. III. 73, 25.

tirämäk Desteklemek, diremek.

Tiräk Antroponim: Pfahl. 12, 19.

tirgin = **tirin**.

tirgüdmäk Canlandırmak, diriltmek: Chuas. 10, 2.

Tirgüg Lâkap: Man. I. 27, 8.

tiragük Direk Alt. Gr. 341.

tirgürmäk Canlandlrmak, ihya etmek, diriltmek: Suv. 610, 16.

Tiri Antroponim: USp. 297.

tirig Diri, canlı: TT. II. 6, 17: U. III. 41, 4.

tirilmäk Toplanmak. Alt. Gr. 342.

tirin Dernek, topluluk, güruh, cemaat: TT. VII. 14, 09 = **tirgin**.

tirinmäk Toplanmak: Alt. Gr. 342.

tirkin = **tirin**. 'dernek' Suv. 614, 10.

tirkiş Kervan, haberci: U. III. 29, 11; 35, 7.

tirlämäk Derlemek, toplamak: Man. I. 15, 9.

tirmäk Toplamak, derlemek: TT. VII. 36, 259.

tirti <Skr. **tīrthika** 'inanç hocası': USp. 297; TT. VII.20,59.

tisik Gezi, seyahat: Suv. 612, 10 = **tizik**.

tiş Diş: Suv. 620, 19.

tişi Dişi, kadın: Suv. 102, 18.

tişi kişi Kadın: H. I. 6, 21.

tişi yıl Dişi (kadın) yılı: TT. VII. 27, 18.

tişlämäk Dişlemek: H. I. 12, 152.

tişmäk Sözleşmek, birbiriyle konuşmak: U. III. 68, 10.

titding Dağıttın, feda ettin: Suv. 620, 9.

titig Balçık, çamur. TT. V. 26, 85.

titigçi Alçıcı, duvarcı: Pfahl. 24.

titikg 1. Akıllı, zeki, mahir, tetikte olan: TT. VII. 38, 279.
2. Saçılmış, akıtılmış (kan): Suv. 619, 15.

titin = **tıtın.**

titinmäk Atılmak, cehdetmek, didinmek: Suv. 616, 13.

titirmäk Sert ve dik dik bakmak, keskin bakışla bakmak: U. I. 23, 11.

titirü = **titrü**: TT. X. 51.

titmäk 1. Teberru etmek, bağışlamak, vermek: Man. III. 39, 4.
2. Adlandırılmak; değerlendirilmek: USt. 208, 4; Suv. 315, 13.

titrämäk Titremek: U. III. 8, 5 = **titrimäk.**

titrätmäk Titretmek: Man. I. 8, 4.

titrinäk Titremek: TT. I. 13, 164.

titrü Dikkatle, dik, keskin, sabit: Suv. 612, 15.

titrüm Kesin, kat'i = **tütrüm.**

titsi 1. < Çin. **ti-tsu**: Şakirt, öğrenci: TT. VII. 99.
2. Muallim, öğretmen (Malov. 191) = **tıtsı.**

tivadar < Skr. **devadāru**; 'Deodar ağacı' H. II. 24, 71.

tiyişmäk Söyleşmek.

tiz Diz: Suv. 349, 2.

tizig Dizi, sıra, silsile, gerdanlık: U. I. 29, 9; TT. X. 51.

tizik Seyahat, gezi: Suv. 612, 10 = **tisik**.

tizit = **tizit**. İnd. 46.

tizmäk 1. Dizmek, sıralamak: U. II. 47, 76.
2. **täzmäk.**

tk = **täk**: Hüen, 8, 48.

tmġa = **tamġa**

tmır = **tamır**.

tmir = **tämir**

tmḳa = **tamġa**.

tngilmäk = **tängilmäk.**

tngri 1. Allah, tanrı, ruh, put: Wind. 249, 25; USt. 194, 12.
2. Gök: P. P. 5, 8.
3. Sevketli, haşmetli: TT. II. 6, 1 = **tängri**.

tngridäm İlahi, semavi: Hüen. 12, 128.

Tngrikän 1. Rütbe: Man. I. 31, III. 36.
2. Antroponim: TT. II. 5; 10, 80.

tngrilik = **tängrilik**.

tngrim Tanrım, haşmetmeab, ilahım: TT. II. 6, 8.

tobıḳ Topuk: USp. 297.

Tobula Antroponim: USp. 296.

tobulġaḳ 'Cyperus': H. I. 6, 15.

tod 1. Tam, dolu.
2. Kıymetsiz, kötü, sefil, ucuz: U. II. 77, 19.
3. = **tot**.

todamaḳ = **totamaḳ**: U. II. 77, 17.

todġurmaḳ Doyurmak: Suv. 118, 4 = **totġurmaḳ**.

todmaḳ Doymak: TT. VIII. 100; Alt. Gr. 342.

todunçsuz Doymaz: Alt. Gr. 342.

todurmaḳ Doyurmak.

toġa Hastalık, sakatlık, kör: Suv. 519, 11 = **tuġa**.

toġasız Hastalıksız, sıhhatli: Suv. 519, 11.

Toġma Antroponim: USp. 297.

toġmaḳ Doğmak, doğuş: Suv. 613, 21; 614, 18 = **toḳmaḳ**.

toġmış Akraba: USp. 297.

toġmışım Akrabam, uruğum: HV. 13, 12.

toġrı = **toġru**: USp. 297.

Toġrıl Erkek adı: USp. 297.

toġru Doğru: USp. 297.

Toġrul Antroponim ve lâkap: Pfahl. 23, 13.

toġrulmaḳ Doğranılmak, parçalanmak: U. III. 25, 6.

toġsuḳ Doğuş: Ram. 6; Alt. Gr. 342.

toġu Örf, adet, gelenek, düzen, nizam, kanun: Suv. 627, 18.

toġum Doğum, tevellüt: USt. 194, 2; Pfahl. 24, 26.

toġurġuluḳ Doğurma, doğum zamanı: U. III. 63.

toġurmaḳ 1. Doğurmak: TT. III. 10, 60.
2. Atlamak, ilerilemek, tecavüz etmek: Alt. Gr. 342.

toġuz = **toḳuz**: U. I. 43.

toḫımaḳ Vurmak: P. P. 31, 1 = **toḳımaḳ**.

toḫrı Toharca: Man. I. 27, 4, USp. 207 = **toḳrı**.

toḫum = **toġum**.

toḫurmaḳ = **toġurmaḳ**.

toi 1. Şehir, karargâh: TT. II. 8, 65, = **toy**.
2. Eğlence, ziyafet, düğün: USp. 297.

Toinaḳ Antroponim: USp. 297.

Toḳ Antroponim: USp. 297.

toḳ Tok: Suv. 531, 2.

toḳa = **toġa**: U. II, 31, 41.

Toḳa Antroponim: USp. 297.

Toḳaḳ Antroponim: USp. 297.

toḳamaḳ = **toḳımaḳ**: TT. I. 14, 186.

toḳıġa/u Tef tokmağı, davul tokmağı: Suv. 375, 7; Alt. Gr. 343.

toḳılıġ Zarif, şık, endamlı: Suv. 619, 22,

toḳınaḳ Vurmak, dövmek, ezmek, tokmaklamak: TT. IV. 10, 8; Ram. 23, 8; Suv. 626, 11; Sokmak, tepinmek: Alt. Gr. 343.

toḳınmaḳ = **dokunmaḳ**: U. III. 58, 9.

toḳış Tokuş, savaş, vuruş: U. III. 44, 4.

toḳışmaḳ Tokuşmak, vuruşmak.

toḳıtılmaḳ Vurulmak, çarpılmak, sallanmak: Suv. 625, 14.

toḳıtmaḳ 1. Vurdurmak: P. P. 32, 1.
2. Tokutmak, kurdurmak: Ram. 23, 8.

Toḳluḳ Tämür Erkek adı: USp. 297.

toḳmaḳ = **toġmaḳ**.

toḳrı = **toḫrı**: USp. 297.

Toksın Toponim: USp. 297.

Toḳsuş Antroponim: USp. 297.

Toḳtamış Erkek adı: USp. 297.

Toḳtı Erkek adı: USp. 298.

toḳu Töre, tören, merasim, âdet, örf: TT. VII. 32, 231.

toḳulıġ = **toḳuluġ**: USp. 298.

toḳuluġ Kanunî, nizami, örfe uygun: U. III. 39, 25 = **toḳulıġ**.

toḳum = **toġum**: U. II. 33, 6.

toḳumaḳ 1. Dokumak: P. P. 2, 5.
2. Vurmak: Pfahl. 12, 20.

toḳuz Dokuz: TT. I. 9, 64; URD. 143, 2.

toḳuzınç Dokuzuncu: Chuas. 17, 21.

tolamaḳ Dolamak, çevirmek: USp. 298 = **tolġamaḳ**.

tolġaḳ Hastalık, eziyet, ıztırap: Suv. 612, 15; sıkıntı, keder, sancı; Alt. Gr. 342.

tolġamaḳ İncimek, kederlenmek.

tolġanmaḳ 1. İncinmek, rahatsızlanmak: Man. III. 11, 12.
2. Dönmek: Alt. Gr. 342.

tolġatmaḳ İncitmek, rahatsız etmek, ıztırap vermek: TT, II. 16,42.

tolġuḳ = **tolġaḳ**: Suv. 6, 1.

tolı 1. Tam, dolu: Chuas. 13, 12; U. III. 14, 5.
2. Bir şeyin çevresi, etrafı.

tolḳanmaḳ Çevrilmek, dönmek: U. II. 24, 1.

tolḳaḳ = **tolġaḳ**: U. II. 74, 3.

tolḳuḳ Yüzme tulumu, torba: Wind. 249, 23.

tolp Bütün, hep: Alt. Gr. 342.

tola 1. Çok, dolu, tekmil: Suv. 617, 12.
2. **tolı**: TT. VIII. 100.

Tolu Antroponim: USp. 298.

Toluḳ Tügä Antroponim: USp. 298.

tolum Tam, mükemmel.

tolun Dopdolu, hep: Alt. Gr. 342.

toluy Deniz: P. P. 14, 4 = **taluy**.

tomlımaḳ Soğumak: H. II. 24, 50.

tomlıtmaḳ Soğutmak: H. II. 28, 128.

tomludu Doğru, dürüst, adilâne: H V. 2, 9.

tomluġ Somurtkan: TM. 252, 18; U. III. 86, 3.

tomurmaḳ **ḳan**'la birlikte 'kan akmak': H. I. 14, 181.

ton Giyecek, elbise, don: P. P. 76, 1; Suv. 613, 3.

tonaġu Giyecek, elbise, giyim: Alt. Gr. 342; TT. VII. 48, 392 = **tonanġu**.

tonamaḳ Donatmak, çekidüzen vermek, geydirmek.

tonga Yigit, kahraman, kuvvetli, şevketli: U. II. 24, 6; 25,14.

Tonga 1. Antroponim: USp. 298.
2. Rütbe, ünvan.

tonanġu Giyecek, elbise, giyim, sarılan şey: U. I. 15, 13.

tongalıġ Güçlü, kuvvetli: U. II. 46, 57.

tongdarılmaḳ = **tongtarılmaḳ**: Suv. 133, 20.

tongdarmaḳ = **tongtarmaḳ**.

Tongıtı Antroponim: USp. 298.

tonglamaḳ Vurmak: Maitr. 89.

tongluġ Vurulmuş olan.

Tongma Antroponim: USp. 298.

tongtarılmaḳ Yuvarlanmak, çevirilmek, devrilmek: USt. 104, 6; Suv. 133, 10.

tongtarmaḳ Dönmek, çevirilmek: Suv. 601, 10.

tonguz 1. Domuz: H. I. 6, 24.
2. Onikili hayvan takviminin bir yılı: URD. 131, 1.
3. Kurt, böcek; Suv. 4, 11.

tonguzçı Domuz besleyen: TT. IV. 8, 56.

tonluġ Donlu, elbiseli: URD. 141, 12; Man. III. 30, 10.

tonsuz Elbisesiz.

Tonyuḳuḳ Tukiyu devleti vezirlerinden: Festschrift. Thomsen 147 ve 151.

toon = **ton**: U. III. 38, 17.

toosın = **tosun**.

tooz = **toz**: U. II. 39, 89.

toozun = **tosun**.

top Top yekûn: TT. II. 17, 70; bütün, hep.

topolu Toplu, birarada: U. I. 13, 7.

toprak Toprak: TT. I. 7. 5; Pfahl. 6, 11; Suv. 619, 14.

tor Ağ, balık ağı, av ağı: TT. VIII, 100.

Torbalıġ Antroponim: USp. 298.

torçı Ağla avlanan, avda ağ kullanan: P. P. I, 8.

torıġ Doru: U. III. 35; zayıf = **toruġ**

torku İpek: TT. VI. 91; USp. 298.

toruġ Güçsüz, zayıf, kuvvetsiz: Suv. 594; H. I. 4, 5 = **toruk**

toruk = **toruġ**, **turuk** 'zayıf': U. III. 35, 21.
2. Berrak, duru, ışık: USt. 194, 14 = **turuk**.

toruldurmak Süzmek, berraklaştırmak: TT. U. 26, 97.

torulmak Durulmak, süzülmek, berraklaşmak.

torulturmak Tenkil etmek, galip gelmek, yenmek: Suv. 73, 2.

toruş Kavga, niza: TT. I. 9, 49.

tosku Mania, engel: Suv. 627, 6.

tosmak İnatçılık, geçimsizlik, hırçınlık etmek: TT. VIII. 100.

tosu = **tusu**.

tosun Vahşi, kaba, yontulmamış kimse, utanmaz: TT. VII. 16, 1; VI. 253. = **toosın** ∽ **toosun.**

toş Tabiat: H. II. 22. 33 < Skr. **dosa**.

toş başı Göl: Man. I. 7, 18; Man. Erz. 24.

toşġurmak Baskın yapmak: Pfahl. 8, 12 = **tuşkurmak**.

toşḳurmaḳ Doldurmak: USp. 298.

toşmaḳ Dolmak, dolmuş olmak, doldurmak, U. I. 59.

totamaḳ Değersiz telâkki etmek, değersiz saymak: USt. 196, 36.

totġurmaḳ = **todġurmaḳ**.

tot Bütün, hep, tekmil: U. II. 86, 36.

totı = **tuurı**.

totunçsuz Doymak bilmeden: Chuas. 24, 4.

tovrı = **tuurı**.

toy 1. Bayram, toy: TT. VIII. 100.
2. = **toi**: şehir, karargâh.

toyın Rahip: USt. 198, 52 < Çin. **tao-jen**.

Toyın Antroponim: USp. 297.

toyun = **toyuı**: U. III. 36, 23.

Toyınaḳ = **Toin aḳ**.

toz 1. Toz: TT. I. 7, 5.
2. Kayın ağacı: U. II. 70 (31) 4.

tozġaḳ Çiçek tozu: U. III. 71, 1. 'populas tremula, toz ağacı'

tozmaḳ Bitirmek, çıkmak, yükselmek: TT. V. not 117.

töbü Tepe, zirve, üst: U. III. 35, 11 = **töpü**.

töbün Başaşağı, tepesi ile: Suv. 10, 8.

töbürä Aşağı, başaşağı: Suv. 620, 18.

tögü Darı: TT. VIII. 100.

tökädi = **tükäti**: Chuas. 22, 7.

Tökäl Antroponim: USp. 298.

tötkäl = **tükäl**: Man. I. 12, 18; USp. 298.

tökällig = **tügällig**: Man. I. 29, 31.

tökäti = **tükäti**: Chuas. 17, 23.

töklünmäk Ayrılmak, dökülmek, dökülmüş olmak: H. II. 6, 9.

tökmäk Dökmek, dağıtmak: H. I. 8, 71.

tökük Libation: TT. VII. 36, 265; ilâhların şerefine yere içki dökme: Alt. Gr. 343.

tökülmäk Dökülmek: TT. I. 15, 199; Suv. 624,9 = **tögülmäk**.

tökün Dökülmüş.

tökünmäk = **tükünmäk**.

töl Döl, nesil, torun, zürriyet: TT. I. 15, 203.

töläç Tazminat, ödenek, 'gratis': USp. 298.

Töläk Antroponim: URD. 142. 2.

tölämäk Tediye etmek, ödemek: USp. 298.

tölük 1. Dalma, heyecan, süzme, bakma, seyretme huşû: Suv. 615, 6.
2. Kuvvet, güç: U. I. 43, 12.

tömkä Hile, büyü.

tömkäsiz Hilesiz, büyüsüz.

töpö Tepe: Man. I. 17, 19. = **töpü**.

töpü Tepe: USt. 193 ve 209, 32. = **töpö**.

tör Ön, şeref yeri, şeref makamı: Suv. 12, 1.

törçimäk Türemek, doğmak, neşet etmek: Suv. 591, 12.

törä < Skr. **dharma**.

Törädü Antroponim: USp. 298.

törlüg = **türlüg**.

tört Dört: Wind. 250, 37; Suv. 607, 14.

törtdin Dört tarafdan, yandan.

törtkil Kare, dörtken, dört köşeli, murabba: U. II. 47, 71.

törtünç Dördüncü: DUD. 389, 1.

törü Töre, örf, kanun, nizam: Suv. 627, 18 = Moğ. kanun, hükûmet (Kow. 1939) = **nomut.**

törüçä Örfçe, törece: Chuas. 21, 7.

törüçi Kanun yapan, muallim: TT. VI. 42, 331; U. II. 19, 9.

törülüg Kanuni: TT. I. 10, 89.

törülük = **törülüg**: Suv. 613, 6.

törüsüz Kanunsuz, nizamsız, usulsüz: TT. II. 6, 8.

törütmäk Türetmek: TT. VI. 36, 270; USp. 298.

töşäk Döşek, yastık (?): Suv. 513, 13; USp. 298.

töşämäk Döşemek: TM. IV. 253, 42.

töşänmäk Döşenmek, kullanılmak.

Töş başı Bataklık, gölün derin yeri: Man. I. 7, 35.

tötükçi Hakim: TT. VII. 100.

tötüşlüg Düşman kalpli, düşmanlık: TT. VIII, 100; düşman= **tütüşlüg**.

töz Damar, kök, unsur, asalet: TT. II. 16, 24; Alt. Gr. 343.

tözkärinçsiz Temelli olmayan, temelleştirilmiyen: TT. IX. 42;X.52.

tözlüg Temelli, köklü, asaletli, aslî olan: H. I. 12, 139.

tözü Hepsi, tekmili, tamamı: Suv. 621, 3; H. II. 21, 20.

tözügü Tamamiyle, büsbütün: TT. III. 10, 67.

tözün 1. Asil soydan, asaletli: TT. X. 51.

2. Kâmilen, büsbütün: TT. III. 10, 67.

trazuḳ = **tarazuḳ**: Man. II. 12, 8.

trḫan = **tarḳan**.

tripal < Skr. **triphālā** 'myrobalane,: H. II. 30, 148.

tritmäk Yanmak, yakmak: H. II. 22, 31.

trizul < Skr. **trisūla** 'üç dişli': TM. IV. 255, 139 = **tarzul ∽ drzul.**

trk = **tärk.**

trkin Hemen, derhal, hemence: TT. III. 12, 94.

trs = **tärs.**

trzul = **drzul.**

tsang 1. Hazine, servet: U. I. 29, 2.
2. < Çin. Anbar, depo, antrepo, zahire deposu: Suv. 607, 11.

tsangçı Hazinedar: USp. 298.

tsuän-ni Konfutçiyus'un adı: TT. V. 26, 103.

tsun Resim, vergi: USt. 196, 23 < Çin. **ts'un:** uzunluk ölçüsü.

tsuy Günah, suç, kabahat: TT. II. 8, 35 = **sui** < Çin. **tsui.**

tsuyluġ Suçlu, kabahatli günahkâr: U. III. 9, 5.

tsuyurķamaķ Acımak, merhamet etmek: Suv. 612, 12 = **syurķamaķ.**

tuda Tehlike: P. P. 18, 5; TT. I. 12, 141; V. 10, 87.

tudamaķ = **totamaķ.**

tudasız Tehlikesiz: Man. I. 31, 1 = **tuddasız.**

tuddasız = **tudasız:** Man. I. 31, 1.

tudmaķ = **tutmaķ:** DUD. 393, 16.

tudalturmaķ = **tutulturmaķ**

tudunç Haya, utanç: Chuas. 117.

tudunçsuz Hayasız: Chuas. 117; 118.

tudunmaķ = **tutunmaķ.**

tuġ Bayrak, sancak: Hüen. 14, 157.

tuġa Hastalık: U. III. 40, 6 = **toġa.**

tuġlıġ Bayraklı, sancaklı: Ram. 46.

tuġluġa Zırh: Uig. Wb. 56.

tuġmaḳ Doğmak: TT. VIII. 100; Pfahl. 23, 15 = **toġmaḳ**.

toġot = **toġut**.

tuġum Doğum: TT. VIII. 100.

tuġut Güneşin doğması: TT. VIII. 100.

tuġsamaḳ Zayıflamak: Suv. 118, 4.

tujit < Çin. 'kasap': U. II. 8, 4 = **tüzi.**

Tujit Toponim: USp. 299. = **Tuşit** < Skr. **tusita**: TT. IV. 10, 31.

tul = **tol** 'Dul': USp. 299.

Tulat Kadın adı: USp 299.

Talış Etnonim ve rütbe: Ein Doppelb 11; 97.

tulmaḳ Kapamak: Hüen. 14, 162.

tulḳuḳ = **tolḳuḳ**.

tulun Tolun ay, bedir: Ein Doppelb. 39 = **tlūn**.

tulang Şakak: TT. VIII. 100.

tuluḳ Tulum: TM. 252, 35.

tumaġu Nezle: H. I. 12, 144.

Tuman Antroponim: USp. 299.

tuman Duman, sis, karanlık, zifiri karanlık: Suv. 617, 9; TT. IX. 42.

tumanlıġ Dumanlı, sisli: Man. II, 11, 10.

tunaḳ Kapamak, tutmak: TT. III. 6, 14.

tunılmaḳ Soğumak, donmak: Suv. 4, 20.

tunlıġ = **tumluḳ**.

tumluġ Soğukluk, soğuk: Wind. 250, 39.

tumsuġ Gaga: U. III. 79, 4 = **tumşıḳ**.

tumşıḳ Gaga: U. III. 79, 4. = **tumsuġ**.

tumşuḳ Gaga: Alt. Gr. 344.

tumşuḳluġ Gagalı, gagası olan.

Tumtur Antroponim: USp. 299.

Tumur Antroponim: USp. 299.

tunmaḳ Tıkanmak, kapanmak: TT. VII. 32, 234; H. II. 18, 60.

Tupa Kabile ve rütbe adı: Ein Doppelb. 11, 70.

tuprak Toprak.

tupulġaḳ Sancı (iç): TT. VIII. 100; bağırsak, böbrek ve benzerleri sancısı.

Tura Antroponim: USp. 299.

Turbay Antroponim: USp. 299.

turalıġ Hareketli, canlı, oynak: Chuas. 15, 1.

Turçı Antroponim: USp. 299.

turġınçara Derhal, behemehal, ne olursa olsun: TM. 257, 72.

turġurmaḳ Durdurmak, diktirmek, rekzetmek: P. P. 20, 4 = **turḳurmaḳ**: TT. III. 16, 126; USt. 194, 6 = **turḳarmaḳ**: meydana getirmek, tahrik etmek: Alt. Gr. 344.

Turı Antroponim: USp. 299.

turḳ Uzunluk: TM. 253, 51.

turḳarmaḳ = **turḳurmaḳ**.

turḳaru Hep, durmadan; sür-git: TT. I. 13, 152; Suv. 101, 17. < Mog. **torḳaru** (Kow. 1890); Man. I, 29, 29.

turḳurmaḳ = **turġurmaḳ**: TT. VII. 48, 394.

turna Turp: H. II. 12, 85.

turmaḳ Ayakta durmak, kalkmak, durmak: Suv. 609, 7; H. II. 26, 86.

Turmış Erkek adı: THV. 46, 1.

turpı Dana.

turu Bütünü, hepsi, tamamı, yekûnı: USp. 299.

turuġ 1. Durak, otlak, sığnak, melce: USp. 298.
2. Saf, temiz, duru, berrak: TT. IX. 42.

turuḳ Işık, aydınlık = **toruḳ**: USt. 194, 14.

Turuḳ Antroponim: USp. 299.

turuldurmaḳ = **toruldamaḳ**.

turulmaḳ = **torulmaḳ**.

turum ara Derhal, Behemehal: Suv. 424, 13; esnasında.

turum Durum.

turuş = **toruş**.

turuşçı Savaşçı, davacı: Suv. 13.

turuşluġ Müdafaa edilen, savunulan: Suv. 14.

turuşmaḳ Savaşmak: Suv. 7; 10.

turya < Skr. Dörtte bir, çeyrek: TT. VIII. 100.

tusu Fayda, semere, kazanç: TT. I. 11, 13 < Moğ.
tusa: U. I. 25, 8 = **tuzu**.

tusulmaḳ Faydalanmak: TT. I. 11, 106.

tusuluġ Faydalı.

tuş 1. Eş, arkadaş: TT. IV. 6, 21.
2. Tesadüf, zaman, keyfiyet: Suv. 4, 10; 623, 14.

Tuşit = **Tujit**: USp. 299.

tuşmaḳ Rastlamak, rastlanmak: P. P. 17, 3.

tuşḳurmaḳ = **toşġurmaḳ**.

tuşuşmaḳ Karşılaşmak, rastlaşmak: U. II. 35, 27.

tuta = **tuda**: Suv. 192, 1.

tutamaḳ = **totamaḳ**.

tutayaġ/ḳ Zaptetme: U. II. 6, 9 = **tutyaḳ**.

tutçı Durmadan, arkası kesilmeden, daima, mütemadiyen TT. III. 6, 26.

tutġaḳ İnilti, nâle, feryad: U. II. 11, 7.

tutġurmaḳ Yapmak, ifa etmek, kurmak.

tutḳu Kapama, zaptetme: URD. 132, 13.

tutḳuġ Rehin: URD. 131, 4.

tutmaḳ 1. Tutmak: TT. I. 14, 167; USt. 198, 53.
2. Yakalamak: Suv, 613, 8.
3. Sap: U. II. 64, 1.

tutsuḳmaḳ Hapsedilmek: Suv. 620, 21.

tutşuḳmaḳ Toplanmak: TT. VIII. 100.

tutuġ = **tutḳuġ**: U. III. 28, 8.

tutuḳ Askerî vali < Çin. **tu-tu**.

Tutuḳ Antroponim, rütbe: Pfahl. 10, 15.

tutuḳluġ Başbuğlu, reisli: Suv. 9, 18.

tutulmaḳ Tutulmak: USp. 299.

tutulturmaḳ Tutulmak, hapsettirilmek: TT. III. 12, 79.

tutunçsuz Tutulamayan: Suv. 582, 4.

Tutung 1. Antroponim: URD. 131, 2; U. I. 14, 5.
2. Memuriyet adı: USp. 299.

tutunmaḳ Tutunmak, tutulmak: USt. 200, 94; H. II. 32, 4.

tuturḳan Prinç: H. 28, 127; TT. VII. 14, 28.

tutuşmaḳ Birbiriyle tutuşmak; Suv. 614, 12.

tutuzmaḳ Havale etmek, teslim etmek, emretmek: Suv. 614, 12; Hüen. 18, 273.

tutyaġ/ḳ = **tutayaġ**.

tutyaḳ Sağlam bağlanmış olmak: U. II. 6, 8.

tutyaḳmaḳ Varlığa bağlanmak.

tuuş = **tuş.**

tuymaḳ 1. Duymak: Ram. 15, 10.
2. Tanımak, hissetmek: TT. V. 6, 49.

Tuynaḳ Antroponim: URD. 138, 4.

tuyuġsuz Duygusuz, görgüsüz: TT. VII. 54, 460.

tuyunmaḳ Anlamak, hissetmek: Suv. 14. 15; TT. II. 14, 120.

tuyuznaḳ Anlatmak, duyurmak: Man. III. 10, 7.

tuz 1. Tuz: H. I. 4, 4; II. 32, 39.
2. Ağ. Alt. Gr. 345.

tuzaḳçı Tuzak kurucu, tuzakçı: P. P. 1, 8.

tuzçı Tuz satan: TT. VII. 100.

tuzu = **tusu**: TT. III. 14, 105.

tuzumçı Yol kesen.

tü 1. Saç, kıl: U. II. 29, 17.
2. Her türlü, çeşitli, türlü türlü: USt. 208, 5; her = **tüü**: Alt. Gr. 345.

tüb = **tüp**: TM. 253, 50; Suv. 136, 21.

tübänçik Tâbi olan, uyan: USp. 299.

tüblüg = **tüplüg**: U. III. 33, 15.

Tübüt Tibet: Suv. 30, 3.

tüdüş = **tütüş**: H. I. 6, 23.

tüdüşmäk = **tütüşmäk**.

Tügä Antroponim: USp. 299.

tügäl = **tükäl**: URD. 139, 8, ‘tam, tamamiyle,,

tügnämäk Yanmak: TT. VII. 21, 2.

tügün Düğüm: U. III. 83, 1.

tük 1. Tüy, saç: USp. 300.

2. Yün.
3. = **tümän**.

tükädl = **tükäti**: H. II. 20, 8.

tükägü Tükenme: P. P. 34, 3.

tükäl Tam, tamamiyle, iyi bir halde: TT. IV. 8, 75; URD. 139, 8 = **tügäl**; Hüen. 10, 90. tamam.

tükällig Tekmil, kâmilen, noksansız: Suv. 52-5-30.

tükämäk Bitmek, tükenmek: Suv. 6; P. P. 27, 4.

tükämäyük Tükenmemiş.

tükätmäk Tüketmek, bitirmek; USt. 198, 68; Hüen. 10, 97; Suv. 7, 5.

tükäti Tamamiyle: P. P. 28, 4 = **tükädl**: tamam.

tüki Prinç, pirinç kabuğu, soyulmuş darı: H. II. 6, 1.

tüklüg Tamamiyle, tam.

tükmäk Buruşmak, somurtmak: U. II. 59 (11) 3.

Tükrünç Antroponim: USp. 300.

Tükün Antroponim: URD. 141, 5.

tükünmäk Doldurmak: TT. I. 12, 126.

Tüküz Toponim: USp. 300.

tül Düş, rüya: Suv. 620, 17.

Tüläk Antroponim: USp. 300.

tülit Baş yastığı: Suv. 513, 13; yatak takımı: Alt. Gr. 345.

tült Yastık = **tülit**.

tültämäk Güzelleştirmek: Wind. 250, 35.

tültürmäk Çarpmak, vurmak.

tülüg 1. Şeftali: Uig.-Wb. 14; H. I. 6, 37.

2. Baharat: TT. VIII. 100.

Tülük Antroponim : USp. 300.

tümän Onbin, tümen : DUD. 393, 12.

Tümän Antroponim : USp. 300.

tümänlig Onbinlik : Man. II. 11, 7.

tümkä Cahil, bilgisiz, zayıf : Suv. 384, 21; abdal.

tün Gece, karanlık : USt. 200, 88.

tünärig Zulmet, karanlık : Man. II. 11, 7.

tünärmäk Karanlık basmak : Alt. Gr. 345.

tünç Dinç, dinçlik, refah, sükûnet : USp. 300

tüngür 1. Sıhriyet. evlenme yolu ile akrabalık, dünür : TT. VI. 40, 308.
2. Şaman davulu : Alt. Gr. 345.

tünlä Geceleyin : U. II. 28, 5.

tünlük Pencere : Uig.-Wb. 9, 6.

tüp Dip, esas, temel, kök, son, zemin : USt. 194, 3 = **tüb**.

tüpgärmäk Esaslı araştırmak, künhüne varmak, derinleştirmek : Suv. 614, 23 = **tüpkärmäk**.

tüpkärmäk Esasını araştırmak, zirveye ulaşmak : Suv. 614, 23; TT. X. 52 = **tüpgärmäk.**

tüplüg Köklü, dipli, esaslı, temelli: TT. V. 20, 9 = **tüblüg**.

tüpsüz Köksüz, temelsiz, esassız, dipsiz : USt. 196, 43.

Tüpüt Tibet.

tür Türlü, nev'i, kalite : TT. X. 52.

Türçi Antroponim : USp. 300.

türçimäk Türemek, kurulmak, teessüs etmek.

türçimäksiz Türemeden, zuhur etmeden: USt. 209, 39.

Türgiş Türgeş, etnonim : Hüen. 10, 100.

türgün Kez, kerre, defa, yol: Man. I. 14, 7.

türk Güuç, kuvvet: U. II. 10, 15.

Türk Türk: Hüeu. 10, 100.

türkçä Türkçe: Man. II. 10, 1.

türklüg Güçlü, kuvvetli.

Türlüg Antroponim: Ein Doppelb. 10, 49.

türlüg Türlü, çeşitli Pfahl. 8, 9.

türlük Çeşitlik, türlülük: Suv. 617, 2; 5, 19.

türmäk Dürmek, bükmek: USt. 196, 45; 205 not 45 **türä bükä.**

Türtkil Çoḳ Toponim: USp. 300.

türtmäk Yakmak, merhem sürmek: H. II. 12, 100.

türtüm Zeki, kabiliyetli: Alt. Gr. 346.

türtüngü Merhem, pomada: U. IV. 34, 52; TT. X. 52.

türtünmäk Merhem sürünmek, pomada sürmek: U. IV. 34, 53; Alt. Gr. 346.

Türük Türk: Ram. 13, 4.

türük Güç, kuvvet: U. II. 97, 108.

türüng Gayretli, çalışkan, faal: TT. I. 13, 152.

tüs = **tüş**.

Tüsäk Antroponim: USp. 300.

tüsämäk Rûya görmek, düş görmek: Suv. 627, 3.

tüsülmäk = **tüzülmäk**.

tüş 1. Mükâfat, semere, netice, sonuç: Wind. 249, 11.
2. Yemiş, ürün, meyva: Suv. 608. **tüş yemiş.**

tüşäk Döşek: U. III. 36, 15; Suv. 613, 4.

tüşämäk Rûya görmek, düş görmek: Suv. 620, 18.

tüşlüg Semereli, verimli, yemişli: TT. V. 26, 94.

tüşmäk 1. Düşmek, ölmek, inmek: TT. V. 10, 86.
2. Düşme: Suv. 617, 11.

tüşmäk İkamet yeri, oturma yeri.

tüşsüz Neticesiz, semeresiz, sonuçsuz: TT. V. 26, 69

tüşük Vergi adı: USp. N. 22; İst. 43

Tüşümän Memuriyet adı: USp. 300.

tüşürmäk Düşürmek, indirmek, sevketmek : U. I. 39, 12.

tüşütlänmäk Tahayyül etmek, hayal kurmak, mülâhaza etmek: TT. VIII. 101.

tütmäk Tütmek, duman çıkarmak: P. P. 38, 6.

tütrüm 1. Derin: Suv. 87, 20.
2. Kat'i, kesin.

tütsüg(k) Tütsü, tütsülenen nesne: Wind. 250, 36; U. II. 40, 106.

tütsüglük Buhurdan: Suv. 129, 7.

tütsülüg Künlüg, günlük: TT. V. 12, 130.

tütün 1. Mesken sayımında alınan vergi: USp. No. 14, 21, 31; İst. 42-43.
2. Duman: Man. II. 11, 20.

tütünlüg Tütünlü, dumanlı.

tütüş Savaş, harp, mücadele: TT. I. 8, 38 = **tüdüş**.

tütüşlüg Düşman kesilme, muhalif olma: TT. I. 8, 38 **tüdüşlüg**.

tütüşmäk Tutuşmak, savaşmak, çarpışmak: TT. I. 9. 72 = **tüdüşmäk**: H. I. 6, 23.

tützük = **tütsük**.

tüü = **tü**. Saç: H. I. 10, 116.

tüz 1. Düz, doğru, kusursuz: URD. 139, 6.
2. Irk, nesil, soy: P. P. 67, 1.

tüzä Bütünü, hepsi, tamamı: Man. I. 6, 5.

Tüzlüg Antroponim: Man. III. 43, 8.

tüzmäk Dizmek, düzeltmek, tavsiye etmek: Hüen. 12, 151.

Tüzmiş Kadın adı: TT. IV. 4, 15 .

tüzü 1. **= tözü**: Man. I. 28, 12.
2. Kusursuz, tamamı, bütünü: TT. X. 52; hep, tamam.
3. Hakikatli: Suv. 622, 17-18.

tüzükmäk Müsavi kılmak, eşit kılmak: TT. VII. 101.

tüzülmäk Dizilmek, sırada olmak: USt. 193; U. I. 35, 2.

tüzün 1. Asil, necip, soylu: Suv. 501, 19.
2. Tekmil, kâmilen, hakikî = **tözün**.

tvar = **tavar**.

Tvġaç **Tavġaç** 'Çin': Hüen, 6, 22.

tvraḳ Acele, çarçabuk: TT. I. 14, 171.

tvratmaḳ İtmek, dürtmek, tecil etmek: TT. II. 10, 76; 10, 93.

U

u Uyku: TT. VIII. 101.

ubu Üstübeç: H. I. 12, 132.

uç 1. Uç, baş: TT. III. 8, 46; U. II. 38, 77.
2. Uzak: Alt. Gr. 346.

uça Sırt, arka, kuyruk, kuyruk sokumu: TT. VII. 32 (20) 7. Örfe göre baş misafire ikram edilen et parçası, kuyruk sokumu.

Uçayan Toponim: U. IV. 8, 1.

uçluġ Uçlu: TM. IV. 255, 138.

uçmaḳ Uçmak: Suv. 599, 21.

uçḳur Mütehassıs, uzman, bilirkişi: İst. 24; USp. 302.

uçruġ Doruk, uç, zirve, baş: U. II. 40, 107.

uçruġluġ Yükselik, zirve, doruk: Suv. 490, 11-12; U. 56-57.

uçsuz Sonsuz, uçsuz bucaksız: Suv. 584, 12.

uçuġma Uçan: Chuas. 33: **uçuġma tınlığ̣a** 'uçan canlılara.

uçuḳ Çorap: Uig.-Wb. 62.

uçuru Talebetme: TT. VIII. 101.

uçuz Kolay, ucuz, hafif, az, ihmal edilmiş: Suv. 195, 16.

uçuzlamaḳ Değerden düşmek, ucuzlamak: USt. 196, 38.

ud 1. Sığır, inek, öküz: P. P. 3, 1; TT. VII. 23, 14; USt. 301.
2. Onikili hayvan takviminde bir yılın adı: URD. 138, 1.

udaçı Yapıcı, muktedir, kadir, gücü yeten: Suv. 611, 5.

udaġsıḳ Hürmete layık, hürmetli, adlı sanlı, saygı değer.

udarabatiravat = **utarabatiravat**.

udçı Sığırtmaç, çoban: P. P. 65, 1; 67, 6.

udġuratı Tamamiyle, hep: Man. III. 26, 11; U. II. 9, 12.

udġurmaḳ 1. Uyandırmak, arkasını bırakmamak: TT. V. 24, 70. Man. II. 9, 12.
2. Galebe çalmak, yenmek: Man. III. 9, 8.

udımaḳ Uyumak: Suv. 620, 17; H. I. 6, 20.

udıḳ Uyku: TT. VIII. 101.

udıḳlamaḳ Uyuklamak: TT. VIII. 101.

udluġ Uyluk, kalça kemiği: TT. VII. 33 (21) 10.

udmaḳ Ardından gitmek, takip etmek, uymak, birisinin idâresi altına girmek: Suv. 613, 11; USp. 301.

Udmış Antroponim: USp. 301.

udru Aksine, tersine, bilâkis: Suv. 620, 5 = **uduru.**

udrunmaḳ = **utrunmaḳ.**

udu 1. Maiyet.
2. Sonra: Alt. Gr. 346.

uduġ 1. Tâbi olma, tabiiyet, uyrukluk, uyduluk: Suv.

621, 19.
2. Hürmet, ihtiram, saygı: TT. VII. 23, 3.

uduġsaḳ Davranma.

udumbar < Skr. U**dumbara** 'İncir ağacı çeşiti ve meyvası'.

udunmaḳ 1. Hürmet, ihtiram etmek, tapınmak, saymak: U. II. 15, 4.
2. Teslim olmak, takip etmek, ardına düşmek, peşine takılmak: USp. 301; U. II. 40, 105.

udundurmaḳ Taptırmak, tapındırmak, hürmet ettirmek, saydırtmak: TT. VI. 36, 266. = **uduntur maḳ**

udura Hisse, pay, parça, bir şeyin yarısı: H. I. 12, 147.

uduru Tersine, aksine, bilâkis, karşı karşıya: USp. 301 = **udru**.

udusmaḳ = **uduzmaḳ**: U. II. 33, 9.

uduş Takip etmek, ardından gitmek: USp. 301.

uduz Uyuz: TT. VI. 52, 443.

uduzmaḳ 1. Sevketmek, götürmek: U. III. 16, 20.
2. Takibe mecbur kılmak: USp. 301.

ufşaḳ Ufak: TT. III. 14, 117; Man. III. 48, 2.

uġan Tanrı, Allah: USt. 209, 26 ve 32 = **oġan**.

uġramaḳ Planlamak, niyetlenmek, arzulamak: TT. X. 52; VIII. 101.

uġur Fırsat, tesadüf: TT. VIII. 101.

uġuş = **uḳuş**: TT. VIII. 101.

uġutlamaḳ Mayalamak.

uġuz Süt (ilk), avuz, ağız: Ung. Jahr. VI. s. 113.

uḫmaḳ = **uḳmaḳ**: Man. I. 8, 4.

uiġur = **Uyġur**: Man. III. 40, 3.

ujak Hece, harf: TT. V. 4, 10; U. III. 76, 12; Suv. 272, 10 = **usik** Moğ. **üdüg, üşüg; üsüg** (Kow. 510, 549).

ul Dip, zemin: Suv. 136, 21.

ulaġ 1. Zincir, silsile, sıra, irtibat: Suv. 61, 17; Man. III. 13, 19.
2. Ulak, yük hayvanı: Suv. 614, 12; Kow. 394.

ulalmaḳ Bağlı ve merbut olmak: TT. VIII. 101.

ulam Daimi, kesiksiz: USp. 301; **ulam yarlıḳ** tapu senedi'.

ulamaḳ Bağlamak, raptetmek: Man. III. 22, 13.

ular 1. Keklik: H. I. 8, 63.
2. = **olar**: Man. III. 39, 6; U. III. 11, 10.

ulatı Daha, saire, ilâhara, ilaveten, ... den başka: U. II. 8, 14; Kuan. 42 ve 51.

ulġadmaḳ Büyümek, neşvünema bulmak: Wind. 249, 9 = **uluġadmaḳ**.

ulıġ Sızlanma, uluma: TT. VII. 41 (30) 3 'tabi olma' (?).

ulımaḳ Ulumak, sızlanmak, yüksek sesle ağlamak: P. P. 61, 4; U. II. 30, 25.

ulınçıġ 1. İhata edilerek, çevirerek, kuşatılarak: TT. III. 8, 46.
2. Devamlı: Alt. Gr. 347.

ulınmaḳ 1. Çevirmek, ihâta etmek, kuşatmak: U. II. 24, 1.
2. Kıvranmak, inlemek.

ulışmaḳ Sızlaşmak, ağlaşmak: Suv. 625, 3; inleşmek.

ulsuz Dipsiz, köksüz, zeminsiz: USt. 196, 42; Suv. 430, 7.

ultung Sütûn: TT. VIII. 101.

uluġ Ulu, büyük, seçkin, seçme, asil: USt. 198, 63.

uluġ aş Ziyafet, toy, şölen: Suv. 4, 14.

uluġ atlıġ Adlı, sanlı kimse: Man. I. 27, 2.

uluġ bay Zengin: Suv. 607, 11.

uluġ ärngäk Baş parmak: TT. VII. 46, 12.

uluġ ilig Büyük hükümdar: Man. I. 12.

uluġ puşuş Felaket: Suv. 622.

uluġadmaḳ Yaşlanmak, kocalmak: TT. VII. 39, 32=**ulġadmaḳ**

ululadmaḳ Nakledilmek: Alt. Gr. 347.

ulus = **uluş**: U. II. 22, 21.

uluş Memleket, devlet, ülke: TT. IV. 10, 19; Suv. 27, 10-14.

uluşluġ Memlekete ait, memleketle ilgili.

ulyaḳ Temel, pençe, taban: TT. VII. 53 (42) 1.

uma Anne: Suv. 623, 18.

umai Doğum sonu, kadın uzvu, rahim, döl yatağı: TT. VII. 38 (27) 16.

Umai Antroponim, kadın adı: USp. 301.

umaḳ Muktedir olmak, yapabilmek, gücü yetmek: Suv. 611, 5; 624, 11.

Umıçı Antroponim: USp. 301.

umuġ Umut, mesnet, sığınak, melce, dayanık: USt. 198, 53; Suv. 24, 12.

umuġsuz Dayanıksız, sığınaksız, melcesiz: TT. III. 6, 25.

umulmaḳ Umulmak: TT. VIII. 101.

umunç Umma, umut: TT. V. 24, 69.

umunmaḳ Ummak, ümidetmek: TT. VIII. 101.

umuḳ Dost, eş, arkadaş: Suv. 612.

umuş Umma: TT. VI. 389.

una 1 = Ona.
2. Şimdi, hemen: Suv. 615, 14: **una basa.**
3. **ḳnia** ile 'daha': Suv. 609, 22.

unamaḳ Tasvip, etmek, razı olmak, muvafakat etmek, doğru bulmak: USp. 301; U. II. 22, 6.

unçsuz Minnetsiz.

unıtmaḳ Unutmak: U. II. 15, 3.

unsuz Tasvipsiz, olmaz, değildir, razı olmadan: Suv. 112, 15

uḳıtmaḳ Anlatmak, öğretmek, bildirmek: TT. X. 52.

uḳmaḳ Anlamak, öğrenmek, kavramak: TT. IV. 4, 11; Suv. 622, 1; bilmek, tasavvur etmek: USt. 196, 49.

uḳturmaḳ Anlatmak, açıklamak, izahetmek: TT. VI. 26, 148.

uḳunçsuz Tedbirsiz: Alt. Gr. 347.

uḳunmaḳ 1. Anlatmak, kani olmak: USt. 198, 78.
2. İtiraf etmek, kabul etmek.

uḳuş 1. Benzeyiş: TT. VIII. 93.
2. Soysop, kabile, soy = **uġşatı**: TT. VIII. 101.

uran Parola

urbaḳ Elbise, giyecek: USp. 302.

urdun Örs: Man. I. 8, 10.

urı Oğul, genç, delikanlı: TT. X. 52; Chuas. 51; Suv. 597, 22.

Urıslum Kudüs (şehri): U. I. 6, 5 = **Urışlım**.

Urışlum = **Urıslum**.

urlamaḳ Bağırmak: U. III. 58, 5.

urluġ Aile, soy, soysop: USp. 302.

urmaḳ Vurmak, dikmek, koymak, tanzim etmek, düzenlemek: Ust. 196, 22; Wind. 250, 36.

ursuḳmaḳ Dövülmüş, vurulmuş olmak: Suv. 621, 9.

Urşı Antroponim: USp. 302.

urtu Orta: P. P. 70, 5.

Uru Şeytan adı: U. IV. 12, 110.

urugini < Skr. **rohini** 'bir yıldız adı': TT. VII. 11, 51.

uruġ 1. Nesil, kuşak, soy, torunlar: TT. VI. 30, 205.

2. Tohum, ekin: H. I. 4, 3; Man. 1. 17, 15.

uruḳ İp, kendir: Suv. 6.

Urumuki <Skr. **Urumkha** 'bir şeytanın adıdır': U. IV. 10, 47.

urunçaḳ Rehin, emânet, vedia: TT. X. 52; Chuas. 49.

urungu Savaşçı, muharip: U. IV. 18, 220; Tışas. 20, 4.

urungut = **urungu.**

urunt Kavga, çarpışma: Alt. Gr. 347.

Urupadatu Toponim: U. III. 46, 6.

uruş Savaş, mücadele: Alt. Gr. 348.

us Akıl.

usaġ Susuzluk: H. I. 14, 171.

usal Gamsız, kedersiz, keyfli: USp. 302.

usamaġ = **uzamaḳ**: U. II. 42, 7.

usanmaḳ 1. Susamak = **usmaḳ.**
2. = **uşanmaḳ** 'İnanmak, itimad etmek': Suv. 613, 10.

usar Muktedir olursa, gücü yeterse.

usbad İlaç yerine kullanılan bir bitki adı: H. II. 8, 22.

usdacı Kurtarıcı, halaskâr: Suv. 14.

usik = **ujaḳ**: Suv. 27, 21.

Usıḳı Antroponim: USp. 302.

usḳada İlaç olarak kullanılan bir bitki: H. II. 12, 92.

usmaḳ Susuzlamak: H. II. 6, 6.

usḳun Sarımsak: H. I. 6, 44.

Usuḳ Antroponim: USp. 302.

usun = **uzun**: Suv. 478, 16; U. II. 49' 21.

Usun Antroponim: USp. 302.

uşamaḳ Ufalamak, parçalamak.

uşanmaḳ İnanmak, güvenmek, itimad etmek: Suv. 613, 10 = **usanmaḳ**.

uşaḳ Ufak, küçük: H. I. 8, 68.

uşbu İşbu.

uşır Bir bitki adı: 'andropogon muricatus': H. II. 12, 109 < Skr. **usıra**.

utarabatiravat < Skr. **uttarabhadrapada** 'bir yıldızın adıdır': TT. VII. 9, 7 = **udrabatrabat**.

utġuraġ = **utġuraḳ**: U. II. 5, 4.

utġuraḳ Hep, tamamiyle, kesin olarak, kat'i: TT. III. 14, 105 = **utġuraġ**; Suv. 618, 20.

utġuratı Köklü, esaslı, temelli, muhakkak, şüphesiz, tamamiyle: TT. VI. 40, 296.

utḳuraḳ = **utġuraḳ**: Hüen. 19, 318.

utlı Ödül, mükâfat, karşılık, teşekkür: Suv. 627, 11; USt. 198, 62.

utlılıġ Müteşekkir, teşekkür borçlusu, medyun: TT. I. 13, 156.

utlısız Karşılıksız, mükâfatsız.

utmaḳ 1. Utmak, yenmek, kazanmak, galebe çalmak: Suv. 429, 13; U. II. 21, 12.
2. Takip etmek, ardını bırakmamak, birisinin arkasına gitmek: Uig.-Wb. 100.

utmat Cinnet, delilik, çılgınlık: H. II. 22, 27 < Skr. **unmāda**.

utpatti Menşe (Skr.) TT. VIII. 101.

utra Orta: Tışas. 30, 5.

utrabadra < Skr. **uttarabhadra**.

utrapalguni < Skr. **uttaraphalguni** 'yıldız adı': TT. VII. 10, 15.

utraşadi < Skr. **uttarasadha** 'yıldız adı': TT. VII. 2, 21.

utru Karşı, mukabil, dolayısiyle, doğru: Man. III. 20, 8.

utrunmaḳ Karşı gelmek, dayanmak, muhalefet etmek, mukavemet etmek, karşı koymak: Suv. 134, 16; 7, 10.

utrunuḳ Karşıkarşıya: TT. VIII. 101.

utsuḳmaḳ Kaybetmek, mağlup olmak: U. II. 51, 6.

utun Küstah, utanmaz: TT. X. 52.

utuzmaḳ Yuduzmak, yenilmek, kaybetmek: TT. VIII. 101; JRAS 1912, s. 201.

utuzmaḳsız Namağlup, yenilmeyen, yenilmez: TT. X. 52.

utzuḫamaḳ Mağlub olmak, yenilmek: TT. II. 17, 83.

uv Uyku: TT. III. 18, 160.

uvşaḳ Ufak: TT. VII. 46 (36) 4; H. II. 31, 196.

uvusuz = **uvutsuz**.

uvut Edep yeri: Suv. 489, 12; = **utanma**.

uvutlu Edepli, terbiyeli.

uvutsuz Terbiyesiz, utanmaz: TM. IV. 254, 89.

uy Çukur.

uya Yuva, çukur: H. I. 10, 96; mağara.

uyaḳmaḳ 1. Yıldızların sönmesi, batması.
2. Utanmak: Alt. Gr. 348.

uyat Haya, edep yeri: Suv. 489, 12.

uyatlıġ Edepli, hayalı, terbiyeli.

uyatmaḳ Utanmak, mahcup olmak: USt. 200, 92; TT. VIII. 101.

Uyġur = **Uiġur**: Uygur: USp. 301.

uyırḳanmaḳ Kuvvetten düşmek, zayıflamak, yorulmak, donakalmak: Suv. 621, 16.

uyulmaḳ Uyuşmak, kesilmek: U. III. 37, 3.

uyur Adil, dürüst, âmir: Wind. 250, 31.

uz 1. Usta, mahir, iyi, san'atkâr: P. P. **2**, 5.
2. Yol, geçit, dar boğaz: TT. VII. 54, 8.

Uza Toponim: USp. 301.

uzaġut Madrabaz, mâhir, eli çabuk.

uzaḳ 1. = **Ujak**: İnd. 52.
2. Uzak, uzayan, süren: TT. VII. 39, 21.

uzamaḳ Uzamak: TT. IV. 12, 43.

uzanmaḳ Uzanmak, tenbelleşmek, gevşemek: Suv. 363, 20.

uzaḳı Sürekli, devamlı, uzun süren: Man. I. 9, 4.

uzatı Daimâ, sürekli, uzun, devamlı: TT. V. 6, 39 = **usatı**; mutat, uzun müddet.

uzatmaḳ 1. Refakat etmek, eşlik etmek, götürmek: P. P. 28, 5.
2. Uzatmak.

uzıtı = **uzaḳı**.

uzik = **ujaḳ**.

uziş Sanat: P. P. 2, 6.

uzik bitig Mukaddes yazı: H. V.

uzik nom Mukaddes kanun.

uzun Uzun, daimi: Suv. 478, 16 = **usun**.

uzun tonluġ Kadın: Chuas. 27; Suv. 190, 19; Briefe 2.

Ü

üç Üç: Suv. 5, 3.

üçägü Üçü bir arada: Suv. 620, 2; USp. 303; U. IV. D. 66.

üçkil Üç köşeli, 'Zauberritual': l. 41, 15.

üçügü = **üçägü**: Suv. 620, 2.

üçün İçin, sebep, dolayısıyla: P P. 4, 5.

üçünç Üçüncü: P. P. 17, 6.

üçünçi Üçüncü: Suv. 608.

üçürmäk Söndürmek: USp. 303.

üdlänmäk Sevinmek: Hüen. 15, 215.

ügä = **ögä**. Nazır, vekil; Ügä, İnal, Buyat: Pfahl. 24, 10.

ügin = **ügün**.

ügmäk Yığınak, köme: TM. 253, 47; Man. Erz. 22-23.

üglitmäk Çoğaltmak = **üklitmäk**.

ügra Bulamaç, öz, lapa: TT. VII. 26, 8; H. I. 8, 72.

ügşürü Tekerrür eden, tekrarlanan: Hüen. 19, 310 = **ögşürü**.

ügün Köme, yığın, toplu halde: TT. VI. 22, 101.

ügür Sürü, cemiyet, topluluk, soysop birliği: Man. Erz. 19, 39.

ügüş = **öküş**.

ügüz = **ögüz**: Ram. 56.

üjäk = **ujaḳ**.

üjik = **ujaḳ**

üklimäk Büyümek, gelişmek, neşvünema bulmak: U. II. 9, 6; I. 29, 2; çoğalmak.

üklitmäk Artırmak: Suv. 607, 18; TT. VIII. 101; çoğaltmak.

ükül Artış, artma: TT. VIII. 101.

ükün Yığın: TT. VIII. 101.

üküş Çok: TT. IX. 42 = **öküş**; Suv. 623, 13.

üküz Deniz: Suv. 613, 20 = **ögüz**.

Ülägür Antroponim: URD. 141, 17.

Üläm Antroponim: USp. 302.

ülämäk Parçalamak, bölmek, taksim etmek, paylaşmak: TT. III. 14, 109.

üläşmäk Paylaşmak: URD. 139, 13.

üläştürmäk Paylaştırmak.

üläz Sönük (güneş): Suv. 617, 7.

ülgü 1. Hisse, kısım, parça, pay: TT. VIII. 102.
2. Ölçü, miktar, adet, sayı: USt. 196, 43.

ülgülämäk Ölçmek: USp. 302.

ülgülänçsiz Ölçülemeyecek kadar, büyük, hadsiz, ölçüsüz: USt. 208, 14.

ülgüsüz 1. Hadsiz hesapsız, sayısız: Suv. 614, 2 = **ülküsüz.**
2. Nasipsiz, kısmetsiz: TT. III. 14, 102.

ülkär Ülker yıldızı: TT. VII. 57, 1.

ülküsüz = **ülgüsüz.**

ülüg Kut, saadet, pay, hisse: U. II. 15, 5.

Ülügdü Antroponim: URD. 141, 6.

ülüglämäk 1. Kutlu, bahtlı, mutlu: TT. I. 13, 154; Man. III. 29, 2.
2. Unvan.

ülüş Hisse, pay, parça, bölüm, kısım: URD, 139; İst. 34.

üm İç donu: TT. VII. 46, 14 = **öm**: URD. 132, 10.

ün Ses, seda, ün: Suv. 346, 21.

üngçü İnci: Uig-Wb. 22.

ündürmäk Çıkarmak: Suv. 613, 22.

üngür Mağara: TT. III. 10, 91 = **ünkür;** VII. 46. 8.

üngürmäk Deldirmek, deştirmek, delik açtırmak: TT. I. 16, 218; Man. I. 9, 14.

ünkür = **üngür**

ünmäk Dışarı çıkmak, çıkmak, yükselmek: TT. IX. 42; X. 52.

üntämäk Seslenmek, çağırmak, ünlemek: P. P. 33, 2; Suv. 13, 13.

üntürmäk Sunmak (malzeme, ekin), göndermek, çıkmak, yükseltmek: TT. IX. 42; VIII. 102; X. 53.

ür 1. Uzun zaman, müddet, süre, tezgeç: P. P. 69, 3; TT. I. 7, 10.
2. Ekin: Man. III. 20, 10.

ürgi = **örgi** 'yüksek' TT. IX. 42; X. 53.

ürkä 1. Eskiden, vaktiyle: Chuas. 147; Man. III. 25.
2. Zaman, müddet, süre: TT. X. 53.

ürkitmäk Ürkütmek, korkutmak: Chuas. 36-37.

ürkmäk Ürkmek, korkmak: Suv. 615, 11; U. II. 29, 17.

ürkürmäk Ürkütmek, korkutmak: TT. VII. 38, 2.

ürlük Sabit, değişmez, daimî: Suv. 680, 17; Alt. Gr. 349.

ürlüklüg Sabit, ebedî, ölümsüz, daimî: Suv. 704, 13.

ürlüksüz Fâni, geçici, ölümlü: TT. III. 18, 142; Suv. 704, 13.

ürmäk 1. Kabarmak, üfürüp şişirmek, üflemek: Wind. 249, 24; USp. 302.
2. Havlamak: TT. VII. 54, 6.
3. Sürmek (ilaç): H. II. 16, 18 ve 23.

ürmän = **örmän** 'bir çeşit hastalık': H. II. 22, 16.

ürtkün Harman: USp. 303.

ürtmäk Örtmek: TT. VIII. 102.

ürtülmäk Örtülmek: TT. VIII. 102.

ürük Devamlı, sürekli, uzun vadeli, daimi: TT. IV. 12, 60; Suv. 607, 16 = **ürük uzatı.**

ürülmäk Şişirilmek, üfürülüp şişirilmek, gerilmek: Wind. 249, 22.

üsdün = **üstün.**

üsdürti = **üstürti.**

üsk Ön.

üskintä Huzurunda, katında, nezdinde: Suv. 137, 21; USt.198,54.

üskingdä = **üskintä**: TT. I. 7, 15.

üsnämäk = **üznämäk**.

üst Üst: USp. 303.

üstälmäk Çoğaltılmak, artırılmak, büyütülmek: Man. II. 6, 4; U. III. 73, 11.

üstämäk Artırmak, çoğaltmak: 266, 6.

üstün Üstte, yukarıda: USt. 194, 3; 'üstün': Suv. 133, 20 = **üsdün**; **üztün**: USp. 303.

üstünki En üsteki, en yüksekteki: Suv. 614, 15; 615, 22.

üstürti Üstten, yukarıdan: TT. III. 6, 20 = **üstürdi**.

üsüksüz = **üzüksüz**: TT. III. 6, 26.

üsülmäk = **üzülmäk**:

üsüm Üzüm: H. I. 8, 83 = **üzüm**.

üsüt = **üzüt**.

Üşä Antroponim: USp. 303.

üşätmäk Ufalamak, parçalamak: Suv. 71, 20.

üt 1. Delik, deşik, geçit: TT. VI. 50, 407; H. II. 16, 2.
2. Zaman, vakit: TT. VIII. 102.
3. Öğüt, nasihat, ahkâm: TT. VIII. 102.

ütlämäk Tedris etmek, öğretmek, ders vermek: TT. VIII. 102.

ütüg Ütü.

ütülämäk Ütülemek.

üvätäçi Şişiren, tahriş eden: U. II. 55 (7) 3.

üvätmäk Şişirmek, tahriş etmek.

üyür Lapa, bulgur: Pfahl. 6, 6; USp. 302.

üz Nefret, kin: TT. III. 8, 33.

üz buz Yıkılma, çökme: Chuas. 52.

üzä 1. Üstte, yukarda, üstünde: Suv. 607, 12 = **özä.**
2. İle: P. P. 12, 3; USp. 302.

üzäki Üstteki, yukarıdaki: Suv. 614, 7-8.

üzäliksiz Kesilmeden, kopmadan, aralıksız; sürekli, daimi: Suv. 614, 15; U. II. 39, 101.

üzängü Üzengi.

üzäsindä Katında, önünde, huzurunda: Suv. 427, 15.

üzkälmäk Kırılmak, kopmak: TT. I. 13, 163.

üzkündä = **üskündä**: TT. I. 7, 2.

üzlämäk Kalkınmak, kalkmak.

üzläntürmäk Kalkmaya mecbur etmek, birisini geçmek, kalkındırmak: Suv. 12, 13.

üzlünçü Nihayet, sonunda, en sonda: Hüen. 13, 154.

üzlünçüg Fevkalâde, üstün, olağanüstü: TT. VIII. 102.

üzlünçsüz Fasılasız, kopmadan, süreli.

üzlünçülüg Sona ermiş: TT. VIII. 102.

üzlünmäk Sona ermek, bitmek, tükenmek: U. II. 43, 17.

üzmäk 1. Kırmak, koparmak, yoketmek: USt. 208, 3.

2. Delmek, parçalamak, bozmak, uzaklaştırmak: Suv. 614, 19.

üzmälämäk Kökünden çıkarmak: TT. IV. 19, 59.

üzmämäk İtaat etmemek, itiraz etmek: U. II. 77, 17.

üztün = **üstün.**

üzügsüz Durmadan, daima, kopmadan, fasılasız, aralıksız: TT. II. 10, 86 = **üzüksüz.**

üzüksüz = **üzügsüz.**

üzülmäk Kesilmek, kopmak, sonu gelmek: P. P. 7, 3: U. II. 38, 75.

üzüm Üzüm: H. II. 8, 30 = **üsüm**.

üzüt Ruh, can: TT. I. 8, 29; USp. 302 'demon'.

üzütlüg Ruh, cana ait, ruhla, canla ilgili: Man. I. 28, 24.

V

Vadzivanta Bir tanrı adı: Man. III. 8, 12.

vaçir < Skr. **vajra**: TT. VII. 39, 34.

vaçrazan = **vajrâsana**: TT. IV. 12, 54.

vada 'Ficus indica': H. II. 14, 126 (ilaç).

vaḫşega = **vakşik**.

vaḫşig = **vakşik**. 'Bir ruh': Man. Erz. s. 21; Man. I. 32, 8 < Far. **vaḫşek; vaḫşıġ**.

vaḫsik = **vaḫşig** 'iyi ruh'.

Vaibaş Bir şastranın adı: TT. V. 22, 44 < Skr. **vaibhâsâ**.

vaiduri < Skr. **vaidûrya** 'Tezyinat taşı, süs: Suv. 348, 1; U. I. 30, 2.

Vaişali < Skr. **vaisâli** 'Kuzey Hindistanda bugünkü Patna şehrinin kuzeyinde bir şehir adı: TT. VI. 14, 14.

Vaişravani <Skr. **Vaisravana** 'Bir tanrı': TT. VII. 23, 55 = **vaişirvani**: U. I. 28, 13.

vaituri = **vaiduri**.

vajir = **vaçır**: Man. II. 8, 9.

vajra = **vçir; vaçir**.

vaḳar = **vrḫar; viḫar**.

vakşik Ruh, kut, ilâh: Suv. 425, 1 = **vaḫşik**.

Vapḫuaki Şastra adı: TT. V. 20, 1.

Varuḳdad Antroponim: Man. III. 23, 12.

vasik <Skr. **vâsaka** 'Güzel kokulu bir madde': U. III. 24, 8.

vayturi < Skr. **vaiduri**. 'Kaya billuru'. Alt. Gr. 350.

vçir Şimşek: TT. V. 10, 93 = **vajra**; **vaçir.**

vḫşik Ruh: TT. VII. 48, 13.

Vidankasari Antroponim: U. III. 30, 35.

Vidya Antroponim: Man. I. 21.

viḫar = **vrḫar**; **vaḳar.**

viman < Skr. **vimâna** 'Tanrı arabası'.

Vinayaki Bir ilâh adı < Skr. **Viyanaḳa**: TT. VII. 23, 56.

vinä <Skr. **vinaya**, 'Rahiplere mahsus tüzük,:TT. VIII. 102.

Vipulaçantri Şehzade adı: U. III. 19, 10.

virâga Yalnız, metruk, münzevi: TT. VIII. 102.

virana Andropogon muricatus (ilaç olarak): H. II. 8, 47.

virudaki < Skr. **virûdhaka**: TT. VII. 26, 19.

Virupaḳşi <Skr. bir ilah: TT. VII. 26, 5.

visay < Skr. **visaya** 'Düşünme organı': TT. VIII. 102.

vişailiġ = **fişailiġ**: TT III. 16, 121.

vişaḳ < Skr. **visâkha** 'Bir yıldız adı': TT. VII. 13, 14.

Vişikülän Bir şastra adı: TT. V. 22, 22.

Vipaşi <Skr. **Vipasyin** 'Yedi burhandan birinin adı: TT. VI. 24, 129 < Mog. **bibaşi**.

viyakiyan < Skr. **Vyakhyâna**: TT. V. 24, 59.

vjır = **İvçır**.

vrḫar < Skr. **Vrsçika** 'Bir yıldız adı' TT. VII. 12, 17.

vrḫar < Skr. **vihâra** 'manastır': USt. 196, 28; Pfahl. 6, 6 = **vaḳar**: USp.

vriş < Skr. **Vrsabhsa**. 'Bir yıldız adı': TT. VIII. 12, 4.

vrişti = **färişti**. 'Melek' U. I. 10, 5.

vrmzt Bir günün adı: Man. III. 38, 3.

vruni < Skr. **varuna** 'İlah adı': U. IV. 20, 229.

vu Tılsım: U. II. 100 < Çin. **fu**; USp. 271.

vuçung **bitig**'le Kaybolan belge yerine yeniden verilen alındı, senet: İst. 32; USp. 271; THV. 15.

vuḳuu Bir yıldız adı: TT. VII. 24, 55.

vusanti Haftalık dini dua oturumu: Chuas. 114.

vuşanti Tanrı adı: Man. III. 26, 8.

vzir = **vçir**: U. I. 18.

vjırlıġ Şimşekli: TT. V. 6, 41.

Y

ya 1. Yay: TT. I. 13, 162.
2. Nida, ünlem: U. I. 5, 3.

Yabasun Antroponim: USp. 273.

yabaş = **yavaş**.

Yabatu Antroponim: USp. 273.

Yabdu Tiräk Antroponim: USp. 273.

yabınmaḳ Örtmek, örtünmek: Asia Major. IX. 130.

Yabıra Antroponim: USp. 273.

yabız = **yavız** 'Kötü': Suv. 553, 12.

yablaḳ = **yavlaḳ**, Kötü, fena.

Yabunsu Antroponim: USp. 273.

Yaburşu Antroponim: USp. 273.

Yaçanḳır Antroponim: USp. 275.

yad Yad, yabancı: TT. I. 9, 56 — **yat.**

yadaġ Yayan: Alt. Gr. 350.

yadalmaḳ = **yadılmaḳ**. Uzamak (saç için), yayılmak, dağılmak.

yadçı Sihirbaz, efsuncu, yadacı, büyücü: U. II. 84, 12.

yadılmaḳ Yayılmak, dağılmak: Suv. 626, 10; 622, 22.

yadınmaḳ Açılmak, itiraf etmek: USt. 196, 56.

yadmaḳ Yaymak, açmak, gelişmek: P. P. 7, 2; Suv. 109, 1; USt. 200, 95.

yafşurmaḳ Yapıştırmak, yanaşmak, yapışmak: TT. III. 16, 127 = **yapşurmaḳ**.

yaġ Yağ: TT. VII. 33, 17.

yaġaḳ Ceviz: Man. Erz. 17, 13.

yaġamaḳ Kurban sunmak = **yaġmaḳ**.

yaġı Düşman: U. II. 78, 30.

yaġıcı Kinci, kindar.

yaġıdmaḳ Düşman kesilmek, yağılamak: Ram. 58.

yaġıladaçı Mücahit, savaşkan, mücadeleci, savaşçı.

yaġılamaḳ Düşmanla çarpışmak.

yaġılıġ Düşmanlık. TT. I. 8, 37.

yaġılmaḳ Asılı kalmak.

yaġın = **yaḳın**.

yaġısız Düşmansız.

yaġış Kurban: TT. VII. 36, 20.

yaġışlıġ Kurbanlık, kurbana ait: Suv. 29, 8; U. III. 11,12-13.

yaġışlıḳ Kurban sunma yeri: TT. IV. 6, 46.

yaġıtmaḳ Yağdırmak, yağdırtmak, saçmak: U. I. 20,11; TT. X. 53.

yağız Yağız, koyu renkli, kara: Suv. 617, 1-2.

yağlığ Yağlı: Wind. 249, 20.

yağmaḳ 1. Yağmak: Suv. 617, 11.
2. Kurban sunmak: TT. VII. 36, 20 = **yağmaḳ**.

yağmur Yağmur: TT. I, 7, 5 = **yamğur**: USp. 273.

yağuḳ Yakın TT. I. 12, 140.

yağuḳraḳ Yakınca olan, daha yakın, yakınrak.

yağumaḳ Yaklaşmak: U. III. 43, 28.

yağuru Yakın, kısa: Hüen. 19, 314.

yai Yaz: TT. VII. 47, 4 = **yay**.

yailamaḳ Yazı geçirmek, yaylamak: Ram. 53 = **yaylamaḳ**.

yailıḳ Yazlık (ev): TT. VI. 22, 84.

yaḳanmaḳ Dalgalanmak, sallanmak, çalkalanmak, sarsılmak: TT. VI. 50 not 422; Man. III. 10, 12.

yaḳa 1. Ücret, icar bedeli, kira karşılığı: USp. 273.
2. Taraf, yan, civar: Ram. 54.

yaḳalamaḳ Tanzim etmek, düzenlemek, düzene koymak: Ram. 54.

Yaḳan Antroponim: USp. 273.

yaḳçırtmaḳ Düşünmek, tahrik etmek, muhakeme etmek: Suv.615, 9.

yaḳdurmaḳ Yaktırmak: TT. III. 52, 121.

yaḳılmaḳ Yaklaşmak, yaklaştırılmak: TT. V. 24, 66.

yaḳın Yakın: Suv. 5, 22.

yaḳıs 1. Yağlı olan şey: U. I. 61, 4.
2. = **yağış**.

yaḳmaḳ 1. Hoşa gitmek, yakışmak: TT. I. 10, 77.
2. Yaklaşmak: TT. VI. 52, 445.
3. Yakmak, sürmek: H. I. 6, 32.

yaḳrı Yağ: H. I. 8, 58; U. I. 60, 2.

yaḳsa = **yaḳşa**.

yaḳşa < Skr. **yaḳsa** 'şeytan': TT. VII. 23, 55 = **yaḳsa**; Suv. 5, 22.

yaḳşı İyi, âla: USp. 273.

yaḳşıçı İdareci.

yaḳuru =**yaġuru**. Yakın (yer ve zaman için).

yaḳud Yakut.

yal Maaş, ücret, aylık: USp. 273.

yala Şüphe, bühtan, iftira, kuşku: USt. 196, 22.

yalamaḳ Yalamak: P. P. 65, 7 = **yalġamaḳ**.

yalan Alev: U. III. 30, 31 = **yalın**.

yalang Çıplak, yalın = **yalıng**.

yalanguḳ = **yalınguḳ**: Suv. 6, 15. 'insan'; Suv. 384, 21.

yalangus = **yalanġuz.**

yalanguz Yalnız: P. P. 40, 3 = **yalangus**; Suv. 624, 1.

yalavaç Elçi, peygamber, yalavaç: TT. I. 22 not 105; U. II. 21, 18.

yalbarmaḳ = **yalvarmaḳ.**

yalbırġaḳ Yaprak: USp. 273.

yalçıtmaḳ İştirak etmek, katılmak: U. I. 81, 71.

yalġamaḳ 1. Yalamak: TT. VII. 37, 4; U. III. 15, 3 = **yalḳamaḳ**

2. Okşamak.

yalġan Yalan: TT. IV. 8, 70.

yalġuz Yalnız.

yalın Alev, parıltı: Suv. 616, 12.

yalınamaḳ 1. Alevlenmek, yanmak, parlamak: TT. V. 12, 121= **yalınmaḳ**.

2. Niyaz etmek, dilemek, yalvarmak: U. I. 37, 9.

yalıng Yalın, çıplak: TT. I. 13, 162 = **yalang**.

yalınguḳ = **yalanguḳ**. 'insan'.

yalınlamaḳ Alevlenmek: TM. 252, 35.

yalınlıġ Alevli, parlak: TT. V. 6, 44.

yalınguḳ = **yalnguḳ** 'insan': TT. X. 53.

yalınguz Yalınız: URD. 132,15; Suv. 4, 21.

yalnguḳ İnsan: TT. III. 14; 117; USt. 166, 21 = **yalanguḳ**.

yalnguz Yalnız, tek: H. II. 10, 69.

yalḳamaḳ = **yalġamaḳ**: Suv. 618, 12.

yalḳanmaḳ Aldanmak: U. II. 23, 25.

yalḳanturmaḳ Aldatmak, iğfal etmek: U. III. 63, 6.

yalḳatmaḳ Bağlamak, eklemek: USp. 273.

yalḳmaḳ Bir şeyin gerçekleşmesine engel olmak, engellemek: Suv. 235, 10.

yaltırmaḳ Parlamak, ışık saçmak: TT. VI. 47 not 378.

yaltraḳ Işık, parıltı = **yaltrıḳ**.

yaltramaḳ Parlamak.

yaltrıdmaḳ = **yaltrıtmaḳ**.

yaltrıḳ Parlaklılık, ziya, ışık: Suv. 92, 17; U. I. 28, 5 = **yaltraḳ**.

yaltrıḳlıġ Parlak, ışıklı: Suv. 11.

yaltrımaḳ Parlamak, ziya neşretmek, ışık vermek: TT. III. 16,133.

yaltrırmaḳ Aydınlatmak: TT. VI. 48, 383.

yaltrıtmaḳ Parlatmak, aydınlatmak: Suv. 92, 17 = **yaltrıdmaḳ**.

yaltruḳ = **yaltrıḳ**.

Yalturmaḳ Toponim USp. 275.

yalvarmaḳ Yalvarmak, dilemek, istemek, niyaz etmek TT. IV. 4, 7; U. II. 79, 52.

Yam < Skr. **Yama** 'bir tanrı adı': TT. V. 10, 84 < Türk. **ärklig ḳan**.

yaman Kötü, fena, korkunç: TT. VII. 41, 6.

yamġur Yağmur; Asia Major. IX. 131, 10.

yamız Kasık: TT. VII. 46, 2 = **yomuz**.

yan Taraf, kalça, yan: TT. VII. 35, 4.

yana Yine, tekrar, ve, yeniden, dahi, fazladan: P. P. 24, 5.

yançışmaḳ Vuruşmak, sançışmak.

yançmaḳ 1. Günah işlemek, suçlu olmak: USt. 194, 10.
2. Ezmek, kırmak, parçalamak: H. I. 14, 176.

yançuḳ Kese, torba, cep.

yandurmaḳ Çevirmek, döndürmek: Suv. 610, 6 = **yanturmaḳ**.

yang 1. Örf, gelenek, usûl, nizam: Suv. 620, 10.
2. Ölçü, miktar, hacim: H. I. 14, 171; URD. 136, 5.
3. Parlaklık: TT. VI. 48, 385.
4. Fil: Uig. — Wb. 28; Kaş. **yangan** (Br. 77).

yanga Fil: TT. V. 22, 47; Suv. 613, 4.

yangarmaḳ Yenilemek, tazelemek: TT. I 10, 75.

yangġaḳ Yan, taraf.

yangġu = **yangḳu**: İnd. 54.

yangġurmaḳ Ses çıkarmak şakırdatmak, çınlatmak: TT. I. 12, 135.

yangı 1. Yeni, tâze: DUD. 391, 1; Suv. 609, 16.
2. Gün: DUD. 391, 1; H. I. 8, 73.

Yangıçun Antroponim: USp. 274.

yangılmaḳ Yanılmak: Suv. 9; U. IV. 40, 170.

yangıluḳ = **yangluḳ**.

yangırtı Yeniden, tazeden, baştan: TT. II. 10, 84.

yanglıḳ Hata, yanlış: U. II. 87, 54 = **yangılıḳ**.

yanglıġ 1. ... kabilinden, çeşit, vücuda gelmiş, türemiş: Suv. 132, 11; İst. 16.
2. Örfe uygun: USp. 274.

yanglıḳ Yanlış, hata. = **yangluḳ**.

yanluġ(ḳ) Yanlış, hata: TT. IV. 10, 19 = **yangılıḳ**.

yangḳırmaḳ Aksetmek, yankılanmak: TT. X. 53.

yangḳu Yankı, ses, aksi seda, eko, şıkırtı: Suv. 642, 2 = **yangġu**.

yangḳuluġ Akseden, çınlayan, ses çıkaran: Suv. 346, 21.

yangḳurmaḳ Seslenmek.

yangḳuruş Seda, ses: TT. I. 11. 95.

yanḳurtmaḳ Ses aksettirmek: U. II. 22, 1.

yangramaḳ İfşa etmek, açığa vurmak, ihânet etmek.

yangşaḳ Yanlış: TT. VIII. 102.

yanınçsız Dönmeyen, geri gelmeyen: TT. III. 14, 116.

yanmaḳ 1. Tehdit etmek: TT. V. 8, 57.
2. Dönmek, geri gelmek: Suv. 619, 1: U. I. 5, 2.
3. Yaymak.

yanḳı Tazminat, karşılık, bedel: U. II. 77, 24.

yanturmaḳ Çevirmek, geri döndürmek, çıkmak (rüzgâr): TT. I. 11, 105; P. P. 35, 7.

yanturu Tekrar: Hüen. 11, 97.

yantut Karşılık, ivaz, bedel: U. II. 77, 24.

yanut Karşılık, bedel, cevap: USp. 274.

yanut bitig Geçiçi iade belgesi, sözleşmesi: THV. 15.

yap Tekit olarak kullanılır,

yapaġ 1. Uzuv: U. III. 37, 33.
2. = **yapıġ**. Yapı, bünye.

yapar **yıpar**.

Yapġun Antroponim: Man. I. 29, 9.

yapı Kabuk: U. II. 98; Tışaş. 45.

yapıġ Yapı: U. I. 21, 2.
2. Bağlayan, rapteden: Suv. 704, 13.

yapınmaḳ Hazırlanmak, kapanmak: U. I. 43, 2.

yapırġaḳ Yaprak: H. II. 22, 23 = **yapırḳaḳ; yalbırġak.**

yapırġaḳlaġ Yapraklı: TT. V. 6, 18.

yapırḳaḳ Yaprak: Suv. 529, 2.

yapışmaḳ Yapışmak: H. II. 31, 198; USp. 274.

Yaplış Antroponim: USp. 274.

yapmaḳ Kapamak, yaratmak, kurmak: Man. I. 14, 6; H. II. 26, 110.

yapsınmaḳ Birleşmek, yapışmak: Suv. 611, 13-14.

yapsurmaḳ = **yapşurmaḳ.**

yapşınmaḳ Yapışmak: Suv. 102, 18; U. III. 36, 36.

yapşurmaḳ Yapıştırmak: TT. III. 16, 127 = **yapsurmaḳ.**

Yap Toġrıl Erkek adı: USp. 274.

Yar Toponim: USp. 274.

yar 1 İrin, cerahat, tükürük, salya: Suv. 612, 6.
2. **tüz**'le beraber 'taş halindeki tuz': H. I, 12, 142.

yara Omuz: Man. III. 8, 7.

yaralmaḳ Yanılmış olmak: TT. VIII. 102.

yaraġ = **yaraḳ.**

yaraġlıġ Yakışan, yarayan, hoş, uygun: TT. I. 13, 156.

yaraġsız Yakışıksız, hoş, olmayan: U. II. 81, 71.

Yaraḳ Antroponim: USp. 274.

yaraḳ 1. Yakışan, gereken: H. II. 8, 25.
2. Silah: U. III. 29, 33.

yaraḳlıġ = **yaraġlıġ**: USp. 274.

yaramaḳ Yaramak, yakışmak: P. P. 59, 4; U. IV. 23, 274.

yaranmaḳ Yaranmak, hoşa gitmek: U. III. 75, 10.

yaraş Yaradılış, tabiat: TT. VIII. 102.

yaraşı 1. Yaradılış, yakışık: TT. III. 16, 127.
2. Tabiat: Suv. 597, 22; Wind. 250, 29.
3. Süs, bezek, tezyinat.

yaraşmaḳ Yakışmak, yaraşmak: TT. VI. 42, 340; Man, III. 19, 9.

yaraşmaz Yakışık almaz, yaraşmaz, yakışmaz: TT. VI. 340.

yaraştırmaḳ Yakıştırmak, faydalı duruma getirmek: USp. 274.

yaraşurmaḳ Yakıştırmak: TT. VI. 340 = **yaraşurın**,

yarataġ = **yaratıġ**.

yarataġlaġ = **yaratıġıġ**.

yaratıġ 1. Süs, bezek, tezyinat: U. I. 29, 9; TT. X. 53.
2. Teşebbüs, bir işe girişme: TT. VI. 24, 133.
3. Techizat, donatım.

yaratıġlıġ Mücehhez, donatılmış: TT. X. 53.

yaratılmaḳ Hazır olmak, techiz edilmiş olmak, donatılmış olmak: TT. VIII. 102.

yaratınmaḳ 1. Tanzim ve tertip etmek, düzenlemek: TT. I. 16, 213.
2. Süslenmek: TT. X. 53.

yaratışmaḳ Yaratmak: USp. 274.

yaratmaḳ 1. Yaratmak, vücuda getirmek, tanzim etmek, düzene koymak, yeniden gözden geçirmek: P. P. 31, 5.
2. Süslemek: TT. VI. 20, 80; X. 53.
3. Beğendirmek, kendisini göstermek (hukuk)
4. Teşvik etmek, gayret etmek.

yaratu Tarafların rızası üzerine (hukuk).

yarġan Bir ünvan: JSFO u. XXX, 3, s. 56 ve XXVIII, 3, s. 5. = **yarḳan**.

yarġu Karar, hüküm: İst. 30; USp. 274.

Yarıçı Antroponim: USp. 724.

yarıġ = **yarıḳ**: U. II. 86, 48.

yarılınçıġ Parçalayıcı, ayrıcı.

yarılmaḳ Yarılmak, ayrılmak, parçalanmak, açılmak,(çiçek): Suv. 624, 19; H. II. 20, 5.

yarım Yarım: URD. 132, 20.

yarımaḳ Açılmak, parlamak: Man. III. 43 no. 30 = **yarumaḳ**.

yarın Yarın, ertesi gün: TT. II. 8, 59; Man. I. 31, 4; III. 43.

yarınçıḳ Kötü, menfur: Suv. 614, 13.

yarıḳ 1. Zırh: TT. IV. 10, 12.
2. Kıyı, kenar: USp. 274.

yarḳan 1. Cellat, hafiye: U. I. 9, 18; USp. 274 = **yarġan**.
2. Ünvan.

Yarḳaya Antroponim: TT. IV. 5, 2.

yarlıġ 1. = **yarlıḳ**. Emir, ferman, buyruk, yarlık: TT. I. 7,9.
2. Fakir, yoksul, aciz, bedbaht, sefil, perişan: Suv. 612, 7; TT. IV. 10, 13.
3. Tarikat, sutra, mukadderat: TT. VI. 30, 201.
4. Lutuf: P. P. 18, 1; USt. 196, 33.

yarlıġḳamaḳ = **yarlıḳamaḳ**. Haşmetle yapmak: P. P. 4, 4.

yarlıḳ = **yarlıġ**: TT. I. 7, 9; USp. 274; Uig.-Wb. 73.

yarlıḳamaḳ 1. Buyurmak, va'z vermek, öğüt vermek, haşmetle yapmak: P. P. 4, 4.
2. İltifat etmek, şefkat göstermek: TT. II. 8, 75, Suv. 623, 4.

yarlıḳanmaḳ 1. Zırhlanmak, zırh giymek: TT. VIII. 103.
2. Şefkat göstermek, yardımcı olmak: Suv. 611, 17.

yarlıḳançsız Merhametsiz, taş yürekli, şefkatsiz, katı yürekli: TT. IV. 8, 63.

yarlıḳançuci Merhametli, şevket ve şefkatli kimse: TT. II. 12. 99.

yarma Tâne, yarma: H. I. 8, 72; 12, 149.

yarmaḳ 1. Sirke, para: URD. 133, 8.
2. Kırmak, yarmak, parçalamak, ayırmak: H. I.6, 48; USp. 274.
3. Sabit, kımıldamayan: TT. X. 54.

yarmanmaḳ Tırmanmak, çıkmak: TT. I. 8, 46.

Yaroġlu Antroponim: USp. 274.

yarası İtaatli kimse, uysal: Uig.-Wb. 105.

yarp Sağlam, güçlü, kuvvetli: TT. VIII. 103.

yarpsız Kuvvetsiz, güçsüz, istihkâmsız: Suv. 614, 8.

yarsıġaḳ Menfur, çirkin, iğrenç: TT. VIII. 103.

yarsıġu İstikrâh, nefret, tiksinti, tiksinme: U. III. 79, 9.

yarsımaḳ İstikrâh etmek, tiksinmek, nefret etmek: Man. I, 7, 13

yarsınçıġ(ḳ) Menfur, tiksindirici, murdar, mekruh: Suv. 613, 2: Man. I. 5, 9.

yartan Bölük, yarım, parça, kısım: U. II. 87, 54.

yartım Parça, kısım, bölük: U. II. 78, 36; TT. TT. IX. 6, 29.

yartmaḳ = **yarmaḳ**. Sikke, para: U. III. 67 (81) 1.

Yaruḳ Antroponim: USp. 274.

yaruḳ Işık, aydınlık: USt. 196, 38; Suv. 348, 7.

yarumaḳ Parlamak, ışıklanmak, aydınlanmak: TT. I. 7, 4.

yaruksuz Işıksızlık, karanlık: Suv. 617, 6; Alt. Gr. 353.

yarun Şafak, gün ağarması, tan atması.

yarutmaḳ Parlatmak, aydınlatmak, görünmek: Suv. 92, 17.

yas 1. Zarar, ziyan: TT. VI. 20, 63.
2. Halim, şefkatli: TT. VII. 27, 22.
3. = **yaz**.
4. = **yaş**: Suv. 625, 10.

yas söngük Kemik (yassı, düz): Suv. 625, 10.

yasa Yasa, kanun: URD. 139, 16.

Yasadu Antroponim: URD. 139, 16.

yasaḳ 1. Bir çeşit vergi: Pfahl. 6; USp. 274.
2. Kanun, yasa: Pfahl. 6, 6.

yasduḳ = **yastuḳ**.

yasıç Ok: Alt. Gr. 353.

yasımuḳ Darı: H. I. 10, 113.

yasḳaġ Yassı, düz: TT. I. 8, 46.

yasmaḳ Eritmek: H. I. 10, 113.

yastuḳ Bir çeşit sikke, para: URD. 136, 3.

yasul Yokuşlu, eğri: Alt. Gr. 353.

yasumaḳ = **yaşumaḳ**: U. II. 37, 56.

yasuḳ = **yaşuḳ**: U. II. 37, 55.

yasuḳ = **yazuḳ**.

yaş 1. Yaş, taze, yeşil, ot, ömür: H. I. 10, 126; TT. V. 28, 124.
2. Göz yaşı: USp. 275: Suv. 622, (.
3. Yaş, sin: USp. 275.
4. Zarar, ziyan: TT. VIII. 103.

Yaş Antroponim: USp. 275.

yaşaġu Hayat, kâinat, varlık, mevcudiyet: Hüen. 10, 51.

yaşamaḳ Yaşamak,... yaşında olmak: TT. VI. 16, 021; P. P. 24, 4.

yaşarmaḳ Yeşillenmek: TT. I. 7, 24.

yaşıġ Yaşayış: TM. 252, 4.

yaşıl Yeşil: TT. VII. 26, 10.

yaşımaḳ Saklanmak, gizlenmek: USp. 275.

yaşırlıġ Saklı, gizli: USp. 275.

yaşıtmaḳ Saklamak, gizlemek: USp. 275.

Yaşḳan Antroponim: TT. IX. 42.

yaşlaġ Yaşlı, ömürlü, ihtiyar.

yaşlıġ 1. Canlı: Suv. 474, 20.
2. Yaşlı, ihtiyar: U. III. 35, 34.
3. Yaşlı (göz): U. III. 23, 2.

yaşmaḳ Sürünerek gizlenmek, sinmek, saklanmak: TT. VI. 22, 97.

yaşnamaḳ Yaşamak: TT. VIII. 103.

yaşuḳ Işık, ziya, parıltı: USt. 196, 49.

yaşuḳsuz Işıksız, ziyasız: Suv. 617, 7.

yaşumaḳ Parlamak, ışımak: U. II. 37, 56.

yaşurmaḳ Saklamak, gizlemek: USt. 56, 200; U. II. 23, 13.

yaşuruḳı Gizli, saklı olan: TT. I. 16, 217.

yaşut Gizli.

yaşutmaḳ Aydınlatmak, ışıklandırmak: TT. VI. 48, 387.

yat Yad, yabancı: TT. VII. 42, 10 = **yad.**

yatġu Yatılacak yer.

yatġurmaḳ Yatırmak, uzatmak: P. P. 65, 4.

yatılmaḳ = **yadılmaḳ**: U. III. 7, 14.

yatlamaḳ Düşmanca hareket etmek, yabancı saymak, kaçınmak, uzaklaşmak: USp. 275.

yatmaḳ 1. Yatmak, uzanmak: TT. IV. 12, 43.
2. Belli bir vaziyet almak: Suv. 609, 22.

yaturmaḳ Yatırmak.

Yausif Yusuf: USp. 275; U. I. 10, 6 = **Yausip**.

Yausip = **Yausif**: U. I. 10, 6.

yava < Skr. 'Tâne, ekin': TT. V. 28, 123.

yavalmaḳ Güçlenmek, kuvvetlenmek: TT. VIII. 103; X. 54.

yavalturmaḳ Yumuşatmak, teskin etmek: TT. X. 54.

yavaş Yumuşak huylu, sâkin, halim, müşfik, rahim: Man. III. 206, 31 = **yabaş**.

yavaz = **yavız ∽ yabız** 'kötü, fena': İnd. 55.

yavġan Yavan: TT. X. 54; TM. IV. 254, 90.

Yavġu Bir rütbe: USp. 273.

yavısḳu = **yavışġu**.

yavışġu Yaprak, çelenk: TT. I. 8, 56.

yavışmaḳ Yaklaşmak: TT. I. 16, 220.

yavız Fena, kötü: Suv. 621, 12 = **yavaz ∽ yabız**.

yavlaḳ Fena, kötü, yavuz, düşmanca: P. P. 30, 2; Suv. 101, 17.

yavrımaḳ Zayıflamak, eğilmek, güçten düşmek: Suv. 609, 20; TT. X. 54.

yay **yai** 'yay'.

Yayaḳ Antroponim: TT. IX. 42.

yayılmaḳ Yayılmak, dökülmek, taşmak, dağılmak: Suv. 621, 5.

yayılmaḳsız Tereddütsüz, duraklamadan: Suv. 616, 1.

yayıtmaḳ Sarsmak, titretmek: TT. VIII. 103.

yaylamaḳ = **yailamaḳ**.

yaylıḳ = **yailıḳ**.

yaymaḳ Yaymak: Man. III. 6. = **yaimaḳ**: Suv. 617, 4.

yayḳalmaḳ Sallanmak, yalpa vurmak, tereddüt göstermek: Suv. 617, 5.

yaz Yaz, ilkbahar: TT. VII. 47, 1.

yazı Ova, düz yer: USp. 273.

yazınç Yazuk, Günah: TT. III. 16, 134.

yazınçsız Günahsız, yazuksuz: Suv. 205, 15.

yazınmaḳ Günah işlemek, karşı gelmek, itaatsızlık etmek, yanılmak: U. II. 76, 5; Chuas. 51-52.

yazmaḳ 1. Hata etmek, günah işlemek, yanılmak, karşı gelmek: TT. V. 10, 109.
2. Yazmak: TT. VII. 36, 19.

yazuġ = **yazuḳ**.

yazuḳ Günah, suç, hata, kusur: P. P. 8, 1; USt. 209, 22.

yazuḳluġ Kusurlu, günahkâr, suçlu: Suv. 13; TT. IV. 14, 65.

yazuḳsuz Günahsız, suçsuz, kusursuz: U. II. 78, 32.

yblaḳ = **yablaḳ ~ yavlaḳ.**

yäbkin = **Yipin**.

yäg Yeg, iyi, pek iyi: USp. 275 = **yig**.

Yägän Antroponim: Pfahl. 10, 15.

yägädmäk = **yigädmäk**: Alt. Gr. 353.

yägirmi = **yigirmi**: HV.

yägirminç Yirminci: Chuas. 10, 2.

yägü Tıraş bıçağı (?): TT. VIII. 103.

yäk 1. Şeytan: P. P. 17, 7; TT. III. 10, 91.
2. Peri: **yäk saġınçı** 'şeytanî fikir': P. P. 56, 5.

Yäkä Antroponim: USp. 275.

Yäkän Antroponim: USp. 275.

Yäkänçük Antroponim: USp. 275.

yäkşämbi Pazar günü, yekşenbe: T.T. VII. 42, 18.

yäl Pis koku, taaffün, çürüklük: H. I. 14, 177.

Yäläkçi Antroponim: USp. 275.

yälmä İzci, keşşaf, piştar, öncül (asker deyimidir): Ram. 51.

yälvi Sihir: Man. II. 5, 9.

yäm = **äm** 'ilaç': Alt. Gr. 354.

yämä = **yimä**.

yämäk = **yimäk**: TT. I. 14, 184.

yänä Yine, tekrar = **yinä ∽ yana**.

yängä Yenge: U. III. 83, 11; TT. 1. 18, 155 = **yänggä**.

yänggä = **yängä**: U. III. 93, 11.

Yär = **Yar**.

yärçilämäk Rehberlik etmek, kılavuzluk etmek, sevketmek.

yäväk = **yiväk**.

Yäzir Tonga Antroponim: USp. 275.

Ygänkänt Toponim: Man. I. 26, 30.

ygrmi Yigirmi: TT. IV. 8, 53.

yıba Tamamı, bütünü, hepsi: USp. 277.

yıd Koku, rayiha, ıtır, misk: Wind. 250, 36 = **yıt**.

yıdıġ Pis kokan, kokmuş, taaffün etmiş: H. I. 6, 28 ve 29 = **yıtık**.

yıdımaḳ Kokmak: TT. VI. 50 not 445; U. III. 25, 6.

yıdlaġ = **yıdlıġ** 'Kokulu'.

yıdlamaḳ Koklamak: TT. VI. 28, 169.

yıdlıġ Kokulu, rayihalı: Wind. 250, 29.

yıdruḳ Yumruk: TT. V. 16, 95.

yıġ 1. Çığ (?): TT. I. 14, 184.
2. Fırsat, vesile: TT. VII. 49, 51.

Yıġaç Müşteri yıldızı: TT. VII. 10, 32.

yıġılmaḳ Toplanmak, yığılmak: TT. IX. 42; USp. 277.

yıġınmaḳ Toplamak: TT. III. 13, 162.

yıġıt Ağlama: Suv. 5, 1: **yıġıt sıġıt.**

yıġmaḳ Yığmak, toplamak, kazanmak: TT. III. 8, 31.

yıġlaşmaḳ Ağlaşmak: Suv. 619, 9.

yıḳmaḳ = **yıġmaḳ** 'yıkmak, atmak': U. IV. 38, 134.

yıl Yıl, sene: DUD. 389, 1.

yılan 1. Yılan: P. P. 38, 4.
2. **yıl** kelimesiyle onikili hayvan takviminin bir yılının adı: İst. 8.

yıldız = **yıltız.**

yılḫı = **yılḳı** ~ **yıllıḳ**: Chuas. 133.

yılıdmaḳ Ilıtmak, ısıtmak: H. I. 12, 161.

yılıġ Ilık, sıcak: H. II. 34, 21.

yılınçġa Ilık.

yılınmaḳ Ilıklaşmak, ılınmak, sıcaklaşmak: UJ. 1926, s. 105,

yılḳı Hayvan sürüsü (at), davar: USt. 198, 59; TT. III. 6, 26: Alt. Gr. 354.

yılpıġ Zırnık: TT. VIII. 103.

yıltıramaḳ Parlamak: Wind. 249, 17.

yıltız Esas, kök, temel: TT. III. 8, 37; H. II. 6, 13.

Yımış Antroponim: USp. 277.

yın = **yin.**

yıngaḳ Cihet, taraf, yön: Suv. 617, 8.

yıpar Misk, koku, rayiha, ıtır: H. I. 10, 94; Suv. 617, 10.

yıparlıġ Kokulu, ıtırlı, rayihalı: TT. V. 8, 72.

yır Şarkı, türkü: P. P. 71, 3.

yıraḳ Irak, uzak: TT. I. 10, 78 = **ıraḳ.**

Yırım Antroponim: USp. 277.

yırınçıḳ Tiksinti veren, menfur, nefret edilen: Suv. 617, 12-13.

yırtılmaḳ Yırtılmak, yarılmak.

yırtmaḳ Yırtmak: Man. I. [7, 16.

yırtmaḳ Yırtmak, parçalamak: Man. I. 7, 16.

Yırya Antroponim: USp. 277.

yıt = **yıd**: U. II. 57 (5) 1.

yıtıḳ Kokmuş, çürük, pis kokulu: Suv. 612, 5; 613, 1 = **yıdıġ**

yıtlıġ = **yıdlıġ**.

yıtlınmaḳ Erişmek, gitmek, gözden kaybolmak: U. IV. 24, 314

yıt yıpar Misk, rayiha, ıtır: Suv. 617, 10.

yıvlġu = **yıvılġu**.

yıvılġu Bir çeşit ağaç: H. II. 24, 71.

yıvılmaḳ Methedilmiş olmak, öğülmek, övülmüş kimse: TT. I. 9, 50.

yıvmaḳ Övmek: U. III. 46, 13.

yıyılmaḳ = **yayılmaḳ**.

yibün Kırmızı: H. II. 22, 20.

yid = **yıd**.

yidmäk = **yitmäk**.

yiçä Daha, bir daha, tekrar: Ram. 49.

yig 1. İyi, daha iyi: TT. III. 9, 56; Suv. 609, 11.
2. Tercihen, yeğ görüp: TT. VII. 52, 135.
3. Çiğ, ham, olmamış: H. I. 8, 87.

yigädmäk Yükseltmek, yüceltmek, galebe çalmak, üstün gelmek; U. II. 21, 11; Briefe. V. 410.

Yigän Antroponim: TT. VI. 44, 357.

yigän Yiğen: USp. 275.

yigdä Zizyphus vulgaris bitkisi: H. II. 14, 128.

yigi Sık, sıkı: TT. VII. 38, 2.

yigidmäk Artırmak: URD. 138, 2.

yigirmi Yirmi (20): TT. VIII. 103.

yigit Delikanlı, yigit, genç: U. III. 81, 3.

yigitmäk Hayatını kazanmak: TT. VIII. 103.

yignä İğne.

yigräk Daha iyi: P. P. 35, 1.

yigü Yemek, yenilecek herşey.

yiig = **yig** 'daha iyi': H. II. 8, 28.

yiil = **yil** 'rüzgâr': U. II. 39, 90, Suv. 617, 3.

Yikän Stupa: USp. 276; Pfahl. 8, 7.

yil Yel, rüzgâr: Wind. 249, 23; H. II. 22, 27.

yilbimäk Esmek, yelpaze sallamak: Suv. 625, 20.

yilik 1. İlik (kemik): U. II. 61, 3.
2. Bir memuriyet adı.

yilim Tutkal, çiriş: H. II. 32, 13.

yilinmäk Yapışmak: U. III. 30, 15.

yilmäk Asmak: TT. VIII. 103.

yilpig Cin, peri, hastalık getiren, şeytan, gülbayani: TT. VI. 20, 59.

yiltirmäk Estirmek, esmek: TT. I 7, 16; Man. III. 45, 6.

yiltiz 1 = **yıltız**: Chuas. 16, 7.
2. Kök, temel, esas: Chuas. 70.

yilvi Sihir, büyü: U. II. 71 (33) 3; Chuas. 47.

yilvilämäk Sihirbazlık yapmak, kamlamak, sihirlemek, büyülemek: Chuas. 47.

yim Yem, yemek: TT. I. 14, 184.

yimä Yine tekrar, yeniden: P. P. 2, 5 = **yämä.**

yimä tügäl Tamamiyle, büsbütün: HV.

yimirmäk Yıkmak, paramparça etmek: TT. X. 54.

yimiş Yemiş, meyva: Suv. 608; TT. VII. 40, 42.

yimişlik Bahçe, ağaçlık: Man. III. 25, 11.

yimki Takdis, kutlama, kutlu kılma: Chuas. 155.

yimrilmäk Yıkılmak, çökmek: TT. X. 54; U. IV. 40, 166.

yin Deri, cilt: Suv. 348, 1.

yinçgä İnce: U. II. 24, 1; Hüen. 13, 127.

yinçkä **yinçgä.**

yinçü İnci, mücevherat: Suv. 446, 14; H. II. 6, 16; Suv. 613, 5.

yinçülüg İncili, inci ile süslenmiş: TT. II. 15, 9.

yinçürmäk Hürmet etmek, eğilmek, baş eğmek, saygı göstermek: Suv. 159, 12; U. I. 33.

yinä Yine, tekrar, yeniden: U. II. 88, 79 = **yänä, yana.**

ying Cerahat, irin: Suv. 612, 6.

yingil Hafif, yüngül: TT. VII. 54, 3.

yingtägü Burun hastalığı, nezle, sümüklü burun: H. II. 16, 8 ve 20.

yini Uzuv, aza: TT. VI. 52, 448.

yinik Hafif, kolay, değersiz: TT. I. 12, 125.

yinlig Derili.

yintäm Tamamiyle, büsbütün, tümü ile, sabit: TT. III. 8, 41; Suv. 17.

yip İp, iplik: H. I. 12, 150.

yipin Menekşe rengi: TT. V. 4, 12, = **şipkin ∽ yipkün.**

yipkä İplik: TT. VIII. 103.

yipkin = **yipin** 'Menekşe rengi': H. II. 14, 126.

yipün = **yipkin** 'Lotüs çiçeği': U. VI. 30, 52.

yir 1. Yer: Wind. 250, 28.
2. Memleket: USt. 198, 60.
3. Şimal, kuzey: TT. VI. 38, 291.

Yirsuv Tanrı: P. P. 44, 1.

yirçi Rehber, kılavuz, yol gösteren: USt. 209, 30 = **yirtçi**

yirçi suvçi Denizci kılavuz: U. II. 23, 8.

yirçilämäk Yol göstermek, kılavuzluk etmek: P. P. 60, 2.

yirdäki Yerdeki: Chuas. 34.

yirinçlig İğrenç, kötü = **yirinçülüg**.

yirinçülüg İğrenç, kötü = **yirinçlig**.

yiring İrin, cerehat: U. II. 61, 9; TT. X. 54.

yiringlig İrinli, cerahatlı: Suv. 613, 12.

yiringkan Cerahat ve kan: Suv. 614, 3.

yiringümäk 1. Ağlamak, tasalanmak: Suv. 619, 8.
2. İğrenmek (?).

yirinmäk Cerahatlanmak, irinlenmek: P. P. 68, 4.

yirintürmäk Hakaret etmek.

yirimäk 1. Kızmak.
2. Öfkelenmek, tekdir etmek: TT. VI. 20, 46; Suv. 228, 14.
3. Parçalanmak, yarılmak: P. P. 68, 5.

yirmäk 1. Kötülemek, aşağılamak.
2. Yermek, kızmak, hiddetlenmek: U. III. 79, 9.

yirmäksiz Yermeden: TT. X. 54.

yirtäbrämäki Zelzele: Suv. 620, 23.

yirtinç = **yirtinçü**: TT. III. 10, 73.

yirtinçü Dünya, âlem, kâinat: Suv. 401, 6; USt. 198, 76.

yirtinçülüg Dünyevi, profan, dünya ile ilgili: Suv. 8, 19.

yirtçi Kılavuz, rehber, yol gösteren: TT. III. 10, 69 = **yirçi**.

yirtünçü = **yirtinçü**: P. P. 14, 8.

yirümäk Bozulmak, çürümek: Suv. 529, 30; TT. II. 16, 15.

Yişu Hazreti İsa: TT. IX. 42.

yitägü Yedi: TT. V. 21, 61.

yitärü Yetecek kadar, kâfi miktarda: TT. I. 11, 113.

yiti 1. Yedi (7): P. P. 34, 4; Suv. 609, 18.
2. Keskin: U. II. 86, 48; Suv. 615, 6.

yitigü = **yitägü**.

yitikän Büyük Ayı (yıldızı): TT. VII. 50, 79.

yitilmäk Kaybolmak.

yitinç 1. Yedinci: TT. VI. 30, 300; U. III. 26, 20.
2. Ulaşma, erişme.

yitinçsiz Ulaşılamayan, erişilemeyen: Alt. Gr. 355.

yitirü Kadar, yeteri kadar, yeterli: TT. VIII. 103.

yitiz Yüksek, geniş: TT. X. 54.

yitlinmäk Yok olmak, mahv olmak, yitmek: Suv. 189, 9; U. III. 65, 8.

yitlintürmäk Yok etmek: TT. II. 17, 71.

yitmäk 1. Yetişmek, erişmek, yükselmek: Suv. 615, 15.
2. Yitmek, kaybolmak.

yitmiş Yetmiş (70): USp. 275.

Yitmiş Antroponim: USp. 275.

yitti 'Yiti, iti, keskin: U. III. 64, 12; TM. 253, 60 = **yiti**.

yittirmäk Kaybetmek: Suv. 622, 15.

yitürmäk 1. Kaybetmek, elden çıkarmak: Suv. 623, 10.

2. Artırmak: TT. VIII. 103.
3. Yidirmek: H. II. 24, 43.

yiväk Erzak, yiyecek, donatım, teçhizat, malzeme TT. V. 10, 103.

yivätmäk Donatmak, teçhiz etmek: 429, 6.

yivig 1 = **yivik**: TT. VIII. 103; donatım, techizat, malzeme.
2. Gerdanlık.

yivik = **yiväk** 'malzeme': Suv. 354, 1.

yiviklig **tiziklig**'le beraber 'Acul, aceleci': Suv. 627, 14; U. I. 29

yivitmäk = **yivätmäk**: Teçhiz etmek, donatmak.

yiz Bakır, pirinç: TT. VII. 34, 11.

ykän Yiğen: Pfahl. 28.

ykrmi = **ygirmi**

ylan = **yılan**.

ylnguḳ = **yalnguḳ**

yltruḳ Süs, el süsü: TT. X. 55.

ymä = **yimä**: USt. 196, 22; Wind. 249, 5; Suv. 373, 14.

yoda = **yota**.

yodmaḳ Sonuçlanmak, sona erişmek: TT. VIII. 103.

yodun İmha etme: TT. X. 55.

Yog <Skr. **Yoga**. Bir şastranın adı: TT. V. 24, 64 = **yoga**

Yoga = **Yog**: TT. VI. 50, 417.

Yogalun < Çin. **Yü-kia (schi-ti) lun**. Şastra adı: TT. V. 24, 64.

yoġ 1. Yok: Chuas. 72.
2. Yuğ, ölü yemeği, matem, yas: USp. 276.

yoġadmaḳ = **yoḳadmaḳ**.

yoġurt — **yorġurd**: TT. VII. 26, 9.

yoġurtça Yoğurt gibi.

yoġsuz Nafile. lüzumsuz, boşuboşuna: U. II. 15. 8.

yoġun Kalın, yoğun, kaba: TT. VII. 54, 3.

yoġunatmaḳ Kalınlaştırmak, yoğunlatmak: TT. IV. 12, 43.

yoġurmaḳ 1. Yoğurmak: H. II. 12, 93.
2. Yumuşatmak, yatıştırmak, teskin etmek: P. P. 39, 1.
3. Aykırı gitmek: TT. VI. not. 1.

yoġurḳan Üst elbise, giyim, örtü: TT. VII. 46, 10.

yoḳ 1. Yok, kötü, fena: U. III. 15, 19; Suv. 609, 8.
2. **çıġay**'la beraber; yoksul, fakir, sefil: P. P. 48,1; 6, 1.

yoḳadmaḳ Yok etmek, ölmek, kaybolmak: U. II. 59 (9)3; Suv, 189,9.

yoḳa ḳadız Tarçın: H. I. 10, 107.

yoḳaru Yukarı: Suv. 617, 4; U. II. 29, 17.

yoḳatdurmaḳ İmha ve mahv ettirmek, yok ettirmek, ortadan kaldırmak: USt. 194, 15; U. II. 59, 3

yoḳatmaḳ = **yoḳadmaḳ**.

yoḳça Yok gibi: Man. III. 22, 8.

yoḳlamaḳ 1. Yükselmek, çıkmak: P. P. 57, 3.
2. Aramak, taramak: USp. 276.

yoḳlunmaḳsız İmha edilemeyen, yok edilemeyen: U. II. 37, 59.

yoḳmaḳ Takdir etmek, yükseltmek: HV.

yoḳsuz Lüzumsuz, boşuna, yoksul: U. III. 38, 14.

yoḳurḳanmaḳ Kuvvetten düşmek, zayıflamak: Suv. 621, 17.

yol 1. Yol, seyahat, gezi: Suv. 621, 19; USt. 210, 45.
2. Şöhret, ün, kut: Suv. 444, 5.

yolamaḳ Tesadüf etmek, rastgelmek, karşısına çıkmak, yol göstermek, sevketmek: P. P. 60, 6; Hüen. 18, 282.

yoldurġan Bir bitki adı: H. I. 12, 168.

yolçı Yolcu, kılavuz, rehber: TT. III. 10, 69; USt. 209, 30.

yolluġ Kutlu, mesut: TT. V. 26, 103.

yolķı Yolcu, yoldaki, yola çıkmış kimse: Suv. 621, 19.

yolunmaķ Yolda olmak, yola çıkmak: TT. I. 7, 9.

yomķı Bütünü, hepsi, hep: TT. III. 14, 101; USt. 198, 61.

yomuz = **yamız** 'Kasık'.

yonġaġ İftira, bühtan, yalan yere suçlama: U. II. 76, 6.

yongamaķ İftira etmek, itham etmek, yalan yere suçlamak: TT. IV. 8, 71.

yonglamaķ İstifade etmek, yararlanmak, işletmek: Suv. 612.

yonglaġılıġ = **yunglaķlıġ**: URD. 136, 2.

yonmaķ Yonmak, yaralamak, ziyana sokmak: Chuas. 37.

yont 1. At: Wind. 249, 12; USp. 276.
2. Türklerin onikili hayvan takviminin bir yılı: TT. VII. 36, 23.

yooķşastr < Skr. **yogaşâstra**: Hüen. 15, 208.

yoramaķ Düş yormak (tâbir): TT. VII. 38, 6.

yorçı Kılavuz, rehber, yol gösterici.

yorġurd Yoğurt: H. I. 6, 45.

yorıġ Gidiş, yürüyüş, yol, usul, tarz: TT. I. 11, 110.

yorımaķ Yürümek, gitmek, hareket etmek: USt. 196, 36.

yorıtmaķ Yürütmek, işletmek, harekete getirmek: TT. VI. 30, 193.

yorlıġ Emir: TT. X. 55.

yornçķa = **yoruncķa**.

yortmaķ Yürütmek: U. IV. 34, 64.

yoruġ = **yorıġ** 'Yürüme': TT. X. 55.

yoruncḳa Yonca: H. II. 24, 69 = **yorncḳa**.

Yosipas Antroponim: Man. III. 33.

Yosmut Antroponim: USp. 276.

yosun Nizam, düzen, usûl, kanun, kaide: USp. 276.

yota Bacağın üst kısmı: TT. VII. 32, 9.

yotuz = **yutuz**.

yögärü = **yügärü**: TT. I. 7, 1.

yögürmäk Yüğürmek, akmak: H. II. 20, 9.

yökärü Yukarı (?): U. III. 38, 24. 'Halihazır, hazır, şimdiki' = **yügärü**, Alt. Gr. 357.

Yökäsiri Antroponim: DUD. 390, 13.

yökmäk Heyecanlanmak, duygulanmak, hislenmek; dalmak: Suv. 620, 11,

yöläşmäk Benzemek: Man. III. 16, 8.

yöläştrüg Eşit, müsavî: TT. VIII. 103.

yöläştürmäk Eşit kılmak, müsavi kılmak: TT. VIII. 103.

yöntüşmäk Mücadele, kavga etmek: Man. I. 9, 19.

yörgäi Bir çeşit bitki: H. I. 10, 105.

yörgälmäk Sarılmak: Suv. 614, 11; Alt. Gr. 356.

yörgämäk Sarmak, örmek, çevreiemek, bağlamak: H. I. 12, 150.

yörgänmäk Sarılmış olmak.

yörmäk Açıklamak, izah etmek, aydınlatmak: TT. V. 22, 23.

yörüg İzah, açıklama, şerh: TT. V. 20, 4.

yörüglüg İzahlı, şerhli: TT. V. 20, 1.

yörülmäk Çözülmek: TT. I. 17 not 4.

yörüng Açık, beyaz: Man. III. 30, 10.

yötül Öksürme, öksürük: TT. VIII. 103.

yraşı = **yaraşı**.

yratınmaḳ = **yaratınmaḳ**.

yrlıġ = **yarlıġ**.

yrlıḳamaḳ = **yarlıḳamaḳ**.

yrlıḳançsız = **yarlıḳançsız**.

yrlıḳançuçı = **yarlıḳançuçı**: U. III. 21, 3.

yrumaḳ = **yarımaḳ**.

yruḳ = **yaruḳ**

yrvalmaḳ = **yalvarmaḳ**: U. II. 79, 46.

yudmaḳ = **yıḳmaḳ** 'tahribetmek, silmek'.

yudulmaḳ Bağlanmak, takılmak: Maitr. N. 121; Alt. Gr. 357.

yudunmaḳ Bitirilmek, silinmek, son vermek: 622, 16: **yaşın yudunmaḳ**.

yuġrulmaḳ Karışmak: Suv. 619, 15.

yuḳmaḳ Yapışmak: Suv. 619, 15.

yul = **yuul** 'Çay, küçük nehir, dere, ırmak': TT. VII. 104.

yula Meşale, bomba: TT. V. 6. 49.

yulaġ = **yulaḳ** 'Işık': U. I. 22, 4.

yulaḳ = **yulaġ**: Suv. 629, 2.

yulamaḳ Almak, koparmak, zorla elde etmek: DUD. 393, 17.

yulat Oluk, ırmak yatağı, su arkı: Man. Erz. s. 24.

yulduz = **yultuz**.

yulġaḳ = **yulaḳ**.

yulmaḳ 1. Yolmak, almak: HV.
2. Pazarlıkla alış veriş etmek: TT. VII. 104.

yulḳa Meşale (1): TT. VIII. 104.

yultuz 1. Yıldız: U. I. 5, 8.
2. Burç: TT. VII. 15, 31.
3. Planet, gezegen: TT. VII. 9, 6.

yultuzçı Müneccim, yıldıza bakan: Man. III. 30 (13) 5.

yuluġ 1. Satın alma: TT. VI. 22, 104; Alt. Gr. 356.
2. **birim**'le. Bir vergi türü: USp. 276.

yuluġçı Satın alan, vergiye tabi olan.

yumaḳ Yıkamak, temizlemek, kaldırmak: H. I. 12, 132.

yumġaḳ Yumak, yuvarlak: USp. 276; H. I. 12, 165.

yumġaḳlamaḳ Yuvarlak biçime koymak, hap yapmak, yuvarlaklaştırmak: TT. VII. 33, 14.

yummaḳ Yummak, kapamak: TT. III. 18, 152.

yumḳı = **yomḳı**: Hepsi, tekmili: Suv. 622, 21.

yumşaḳ Yumuşak: Suv. 610, 4; H. I. 8, 55.

Yumşaḳ Antroponim: USp. 276.

yumşamaḳ Yumşamak.

yumurḳa Yumurta: H. I. 8, 69.

yumuş Hizmet, iş, faaliyet: TT. VII. 49, 54.

yumuşçı Hizmetçi: Alt. Gr. 357.

yunglaḳlıġ Kullanılacak, harcanacak olan: DUD. 391, 2; Suv. 257, 7 = **yonglaḳlıġ**.

yunglamaḳ Kullanmak, harcamak, yararlanmak, istifade etmek: U. II. 86, 41; URD. 144.

yunġuḳ Hamam: TT. VIII. 104.

yunġuluġ Yıkanma: Suv. 478, 16.

yunkïu <Çin. **uen-k'ü** 'Büyük Ayı'nın yıldızlarından biri' TT. VII. 24, 35.

yunmaḳ Yıkanmak: Suv. 478, 16; Man. I. 7, 21.

yunt = **yont**. At.

yurt Yurt: TT. I. 12, 120.

yurun Paçavra: U. III. 45, 14.

yutun = **yudun** : Suv. 622, 16.

yutuz Zevce, refika, eş : Suv. 219, 22; Pfahl. 22, 5.

yuvmaḳ Aldatmak, kandırmak : TT. IV. 10, 5.

yuul Dere, çay, küçük nehir, ırmak : Suv. 529, 2 = **yul**.

yüdmäk Yüklemek : U. II. 76, 3 = **yütmäk**; TT. V. 22, 43.

yügärü Hazır, mevcut, hâlen, şimdiki : TT. IV. 12, 36; USt. 196, 30; Alt. Gr. 357.

yügrük = **yügürük**; Suv. 625, 5; **yügrük at** 'süratle koşan at'.

yügünmäk Eğilmek: Man. Erz. 25, 2 = **yükünmäk**.

yügürmäk Koşmak, yügürmek, yürümek : U. III. 31, 8.

yügürük Çabuk, acele, yüğrük : TT. I. 12, 124.

yük Yük : USt. 194, 11; U. I. 6, 13.

yüklämäk Yüklemek.

yükmäk 1. Toplamak, derlemek : TT. VI. s. 8.
2. Yığın, dernek, topluluk : TT. VI. 18, 27.
3. Pislik, gübre : Suv. 613, 17 = **ḳıḳ yükmäk**.

yüksäk Yüksek : P. P. 61, 5.

yükün Dizgin, hat : Hüen. 14, 162.

yükünç Secde, ihtiram, hürmet, saygı, ululama : TT. III. 4. 4; Chuas. 57 = **yükünç yükümäk.**

yükünmäk Secde etmek, eğilmek, tazim etmek, ululamak, ihtirama durmak: USt. 209, 32, Suv. 159, 12; U. I. 6, 3.

yülägü Ustura, bıçkı = **yüligü.**

yüligü Ustura : TM. IV. 253, 41 = **yülägü ∽ yülügü.**

yüläşi Benzer, müşabih : Alt. Gr. 357.

yüläşmäk Benzemek : Alt. Gr. 357.

yüläşürmäk Mukayese etmek, benzetmek, karşılaştırmak.

yülügü Ustura = **yülägü ∽ yüligü**.

yüllüşmäk = **yüläşmäk**.

yüng Pamuk, yün: P. P. 2, 3.

yüp Büsbütün, tamamiyle, olduğu gibi, kâmilen: H. II. 22,19

yüräk Yürek: Suv. 4, 2; 421, 9.

yüräkrä Yüreğine: Man. III. 58, 4.

yüpün Kırmızı.

yürmäk 1. Yürümek: USp. 276; Alt. Gr. 357.
2. Koymak, sokmak: H. I. 10, 130.

Yürük 1. Antroponim: USp. 276.
2. Yörük, yürük: Alt. Gr. 357.

yürülmäk 1. Gerilemek.
2. Şişmek: H. II. 10, 60.

yürümäk Yürümek.

yüründäk İlaç: Suv. 15 **äm yüründäk** = **yürüntäg**.

yürüntäg İlaç: TT. I. 11, 109; Suv. 586, 17.

yütmäk Yüklemek, taşımak: U. II. 76, 3; U. I. 8, 3 = **yüdmäk**.

yütürmäk Yüklemek: U. I. 8, 3; Man. Erz. 34.

yüü Özsu, öz, üsare, su: H. I. 12, 153.

yüüz = **yüz**: Çehre, yüz, sima.

yüvig Donatım, teçhizat: TT. VII. 47, 9.

yüz 1. Bir kulak hastalığı: TT. VIII. 104.
2. Yüz: Suv. 611, 22.
3. Yüz, çehre, sima: Suv. 614, 22.

yüzintägi Yüzündeki, simasındaki: Suv. 617, 5.

yüzkän Durmadan, mütemadiyen, aralıksız.

yüzlänmäk Yüz çevirmek: TT. V. 8, 71.

yüzlüg 1. Akraba : HV.
2. Aziz, muhterem, adlı sanlı kimse: Man. III. 7; U. II. 19, 18.
3. Yüzlük, yüze dahil olan: DUD. 393, 10.
4. Yüzlü: TM. IV. 252, 18.

yvlaḳ **=yavlaḳ.**

yvlġu **= yıvılġu.**

Yztigırd Kral adı: TT. VII. 20, 11.

Z

zahag Tecelli, sudur: U. II. 95.

Zḫaria Antroponim: U. I. 9, 10.

zäkät Zekât: USp. 271.

zira Anis, bir bitki: H. II. 28, 123.

zmuġtuġ Soğd ayının 28. günü: TT. VII. 20, 29 < Sog. **zmvḫtvġ.**

zmuran Myrrhe, mürrü safi: U. I. 15, 14.

Zḫariya Antroponim: USp. 271.

Zrua Zervan (ilâh): Man. III. 5, 8.

zruşç USp. 271.

DÜZELTMELER

1) 17. sahifede aşağıdan 3. satır aşağıdan 7. ile 8. satırın ara-arasına girecek.
2) 26. sahifede yukarıdan 4. satır yukarıdan 2. ile 3. satırın arasına girecek.
3) 26. sahifede yukarıdan 16. satır yukarıdan 5. ile 6. satırın arasına girecek.
4) 29. sahifede aşağıdan 3. satır aşağıdan 4. ile 5. satırın arasına girecek.
5) 31. sahifede yukarıdan 1. 2. ve 3. satır 32. sahifede yukarıdan 4. ile 5. satırın arasına girecek.
6) 34. sahifede aşağıdan 8 ile 9. satırın arasına şu satır girecek.
basındırmak = **basınturmak** 'Tazyik edilmek, basılmak': TT. VII. 49, 37.
7) 62. sahifede yukarıdan 11. satırdaki = **çından**: H. II. 30, 140; 30 152. ibaresi silinecek.
8) 62. sahifede yukarıdan 11 ile 12. satırın arasına şu satır girecek.
çıntan = **çından** H. II. 30, 140; 30, 152.
9) 90. sahifede aşağıdan 5. ile 6. satırın arasına şu satır girecek.
igsäz = **igsiz**: Man. Erz. 8, 10; Sağ: Alt. Gr. 310.
10) 93. sahifede yukarıdan 5. satır yukarıdan 3. ile 4. satırın arasına girecek.
11) 99. sahifede aşağıdan 7. satır aşağıdan 9. ile 10. satırın arasına girecek.
12) 100. sahifede yukarıdan 5. ile 6. satırlar yukarıdan 8. ile 9. satırın arasına girecek.
13) 103. sahifede yukarıdan 15. ile 16. satırın arasına şu satır girecek
kädim Giyim, elbise, giyecek: U. II. 42, 32.
14) 112. sahifede yukarıdan 15. ile 16. satırın arasına şu satır girecek
kişäçük Antroponim: USp. 284.
15) 116. sahifede aşağıdan 1. satır 117. sahifede yukarıdan 5. satırın üzerine girecek.
16) 117. sahifede yukarıdan 1. satır aynı sahifedeki **körkütmäk** maddesinden sonra gelecek.
17) 124. sahifede yukarıdan 1. satır 123. sahifede aşağıdan 1. ile 2. satırın arasına girecek.

18) 124. sahifede aşağıdan 6. ile 7. satırlar arasına şu satırlar girecek.

küvänmäk Güvenmek: TT. VIII. 92; X. 46.
küväz Gurur, büyüklenme, kendini beğenme.
küväzlängülüg Mağrur kendini beğenmiş.

19) 126. sahifede yukarıdan 9. ile 10. satırın arasına şu satır girecek.

linḫu-a < Çin. **lien-hua** 'lotüs çiçeği'.

20) 143. sahifede aşağıdan 8. satır aşağıdan 4. ile 5. satırın arasına girecek.

21) 148. sahifede aşağıdan 1. ile 2. satırın arasına şu satır girecek.

ögürmäk Memnun olmak, sevinmek: P. P. 53, 2.

22) 176. sahifede yukardan 1. satırın üstüne şu satır girecek.

Ḳınsun Antroponim: USp. 282.

23) 190. sahifede yukardan 13. ile 14. satırın arasına şu satır girecek.

ḳuvraġlıġ Cemaata ait.

24) 194. sahifede yukarıdan 13. satır yukarıdan 11 ile 12. satırın arasına girecek.

25) 211. sahifede aşağıdan 7. ile 8. satırın arasına şu satır girecek.

sun Birimi parmak olān bir ölçü: <Çin.
tsun : H. I. 21.not 146.

26) 218. sahifede yukarıdan 8. ile 9. satırın arasına şu satır girecek.

şrimiranç Rahip şakirdi kadın: TT. VI. s. 90.

27) 272. sahifede aşağıdan 14. ile 15. satırın arasına şu satır girecek.

ülüglämäk Taksim etmek, paylaşmak. bölmek.

28) 295. sahifede yukarıdan 3. satır silinecek.

Sahife	Satır	Yanlış	Doğru
	a = aşağıdan		
	y = yukarıdan		
1	y 3	**tänri-y-a**	**tänri-y-a**
1	a 7	**Abhiyit**	**Abhijit**
1	a 6	**abhiseka**	**abhiseka**
2	y 3	TT. IV. N. 8,	TT. IV. 8,
2	y 16	TP.	P. P.
3	y 8	**adaḳlıḳ**	**adaḳlıġ**
3	y 10	olması	olmak
3	y 16	**atmaḳ**	**atamaḳ**

3	a 9	**adsız**		**adasız**	
3	a 1	**addıġ**	**atlıġ**	**addlıġ**	**=atlıġ**
4	y 6	149		194	
4	y 7	**adınġuḳa**		**adınaġuḳa**	
4	a 13	**ödüra**		**ödürä**	
5	y 4	**adhistt**		**adhistit**	
5	y 4	**adıştit**		**adıştit**	
5	y 5	59		53	
5	y 9	45		46	
5	y 13	**adġangu tözü**		**adġangu törü**	
5	a 15	71		76	
5	a 13	**adaġırlıḳ**		**adġırlıḳ**	
6	y 1	**aldruḳluġ**		**adruḳluġ**	
6	y 3	**adrutacı**		**adrutaçı**	
6	a 7	Man. 15,		Man. I. 15,	
6	a 7	TT. 44,		TT. VII. 44,	
7	y 11	**ağrınmaḳ**		**ağırınmaḳ**	
7	a 14	Gr. 292.		Alt. Gr. 292.	
7	a 11	**ağız yāl**		**ağız yäl**	
7	a 10	**aġlıḳ**		**aġlaḳ**	
8	a 3	Meliorankiy		Melioranskiy	
10	y 1	716		616	
11	y 3	166		156	
11	a 5	462		362	
13	y 5	TT. V. I. 12, 62.		TT. V. 24, 62.	
13	y 6	2 TT. 12, 123		TT. I. 12. 128.	
13	a 13	**amanzi**		**amanizi**	
13	a 10	[URD. s. 14].		[URD. s. 148]	
13	a 2	**amırtḳurdaçı**		**amırtġurdaçı**	
14	y 8	416		516	
14	a 14	U. 708, 97.		U. II. 708, 97.	
14	a 6	Yoruk.		Yaruk.	
14	a 2	**anbitik**		**an bitig**	
15	y 1	U. 21. III. 40, 38;		U. III. 40, 38;	
15	y 4	**ançaġınça**		**ançaḳınça**	
15	y 15	**ançaman**		**ançman**	
15	y 16	**aaçolayu**		**ançolayu**	
15	a 8	32, TT. X. 40.		32, 63; TT. X. 40.	
16	a 10	**ärıngäk**		**ärngäk**	
17	a 13	53		43	

17	a 3	adıdır. Küen	adı : Hüen.
18	y 2	48.	486.
18	a 12	altürk. İnschrfiten,	Altürk. İnschriftien,
18	a 4	54	24
19	y 5	etmonim	etnonim
19	a 13	14. 6	146.
20	y 4	**alḳaşmaḳ**	**arḳaşmaḳ**
20	y 13	**aruḳuru**	**arḳuru**
20	y 13	153	133
20	a 8	199	196
21	y 9	10.	10, 15.
21	a 11	büyük	büyü,
23	y 12	72.	78.
23	y 14	**Tutuġ**	**Tutung**
24	y 3	TT. V. 58.	TT. V. 24, 58.
24	y 5	**aşnuanḳ**	**aşnuḳan**
24	y 11	**asini**	**asinī**
24	a 4	**atırmaḳ**	**atızmaḳ**
25	y 8	bindirmek	bindirtmek
25	a 10	TT. U. 8. 54;	TT. V. 8, 54;
25	a 9	**parmaḳ**.	**barmaḳ**.
26	y 8	VIII. 86.	TT. VIII. 86.
27	y 12	**avant**	**ayant**
27	a 14	**ayaz**	**ayaz/s**
27	a 4	**ḳılınç**	**ḳılınç'**la beraber
28	y 10	**Aylıç**	**Ayluç**
28	y 10	USp. 561.	USp. 261.
28	y 15	baber	haber
30	y 9	**paçaġ**	**baçaġ**
30	y 14	215.	216.
30	a 11	U. II. 58, 4;	U. II. 58, 5;
30	a 1	166.	266.
31	y 10	11 **bağursuḳ**	H. II. 6, 11 = **bağırsuḳ**.
31	a 3	Şikke	Sikke
32	y 3	ve Poḫu	v epoḫu
32	y 8	701	601
32	y 15	**baltur**	**baltu**
32	a 5	2053	1053
33	a 6	**Barḳ Turmş**	**Barḳ Turmış**
33	a 1	**branas**	**Branas; Baranas.**

34	y	1	TT. 15, 56	TT. VII. 15, 56
34	y	2	Takvimde bir yıl adı	Oniki hayvanlı Türk takviminde bir yıl adı
34	y	7	Man. 10, 6.	Man. I. 10, 6.
34	a	5	; 2. Milli marş;	;Milli marş;
36	a	4	**bklıġ**	**bklig**
38	y	7	**bäkiz**	**Bäkinä**
38	y	10	**bäkirä**	**bäkiz**
38	y	15	**bäklänmak**	**bäklänmäk**
38	y	16	**bäklätmak**	**bäklänmäk**
38	a	2	çıkarma	çıkma
40	y	5	**basgäk**	**bäsgäk**
40	y	7	**bätisäsmäk**	**bätisätmäk**
41	a	11	hayvan adlı	hayvanlı
43	y	12	defadan	defada
44	y	10	1; USt. 202,	13, USt. 209,
44	a	9	harlamak:	hor görmek, tahkir etmek:
45	y	2	**bişük**	**bisük**
45	y	5	**biçikning**, Taş parçası	**bişikning** 'Taş parçasının'
45	a	12	Bibliografya	Bibliografiya
45	a	12	= Mog. = **biçi**.	<Mog, **biçimäk**.
45	a	7	7, 2;	6, 2;
45	a	2	**bodostv**	**bodastv**
46	y	6	**buduġluġ**	**boduġluġ**
47	y	1	**Boḳşaltu**	**Boḳşaitu**
47	y	6	**oḳuz boġuz**	**boḳuz** = **boġuz**.
47	a	6	**bosu**	**borsu**
48	a	8	**boşuġ**	**buşuġ**
49	y	1	Rahatsız	Rahatsızlık
50	a	11	dokundurmak	dokundurtmak
53	y	13	**bulung**.	= **bolung**.
53	a	10	26, 40.	24, 60.
54	a	8	= Sog. **bosantī**; Skr.	<Sog. **bōsantī**,<Skr.
55	a	12	14, 19.	14, 9.
56	y	7	**boz**	= **boz**
56	a	1	59.	50.
57	y	1	**bükürmak**	**bükürmäk**
57	y	6	**bürütmäk**	**büritmäk**
57	a	13	**buşärmäk**	**büşärmäk**

60	y 8	TT. IV. 24,	TT. VI. 24,
60	y 14	VII. 88.	VIII. 88.
60	a 10	44.	43.
60	a 6	Çiçeklemek	Çiçeklenmek
62	y 16	**toz**	**tor**
64	a 7	**Çöḳı**	**Çoḳı**
64	a 1	**çuluġ**	**çoluġ**
65	a 9	Dize getirmek	Dize getirtmek
67	a 15	**dön**	**dän**
67	a 11	**dın = dın**	**din = dın**
67	a 5	**diyan**	**d(i)yan**
67	a 5	**= diyan**	< Moğ. **diyan**
68	y 7	**diyan**	**= d(i)yan**
69	y 1	**ḫdgülük**	**ädgülük**
69	a 10	**= ärdam**	**= ärdäm**
72	y 2	[Kol.-Wb. 121].	[Kal.-Wb. 121].
74	y 3	**= ärgürmäk**	**= ärgürmäk; ärgüzmäk.**
74	y 4	298	298 = **ärgüsmäk.**
74	a 5	TT. 15, 8;	TT. II. 15, 8;
75	y 3	**äklig**	**ärklig**
76	a 3	**äsizgämäk**	**äsirgämäk**
76	a 2	**äsiägänçsiz**	**äsirgänçsiz**
77	y 13	**är**	**äş**
77	a 14	USp.	USp. 266.
77	a 5	**Aş ḳara**	**Äş ḳara**
78	y 11	TT. VII. 89	TT. VIII. 89.
78	y 19	Man. 31, 6.	Man. I. 31, 6.
79	a 6	**äzüksäz**	**äzüksüz**
80	y 10	**Käng.**	**kang.**
80	y 11	**gandhahastī**	**Gandhahastī**
80	a 7	[SBAW 1909,	[SBAV. XLVIII. 1909,
80	a 6	**ġanaġ**	**ġonaġ**
80	a 3	**ġozmuzta = ḫoz muzta**	**ġormuzta = ḫormuzta**
80	a 1	19, 8	19, 8= **Ḫariçantri.**
81	y 4	**ġulsabadi**	**Ġulsabadi**
81	y 7	**ḳuv aġ**	**ḳuvraġ**
81	y 13	adıdır: IV ,22, 300.	adı: U. IV. 22, 300.
82	y 6	**ḫatalamaḳ**	**ḫatalmaḳ**
82	a 7	1, 7	3, 7

82	a	3	96,47.	36, 47.
84	y	1	= **ḫunçui.**	= **ḳunçui.**
84	a	6	Küen.	Hüen.
85	a	9	18; II.	18.
90	y	7	TT. V. 8, 83.	Suv. 614, 4.
90	a	12	**Uiourische**	**Uigourische**
92	a	12	**ilgünmek**	**ilgünmäk**
94	a	6	TT. 222.	TT. I. 222.
95	a	10	URp.	USp.
97	y	6	17 = Moğ.	27 < Moğ.
97	y	6	**äräs**	**äräs [RO. XV. 255]**
97	y	7	**İriz**	**İrji**
98	a	1	U. II. 68, 1	U. II. 68, 4.
99	y	6	TT. VIII. 91.	Alt. Gr. 312.
99	y	8	Küen.	Hüen
99	y	11	**iskänmäk**	**iskämäk**
101	a	10	H. I. 18. I, 67.	H. II. 18, 67.
101	a	7	226	22
102	a	1	**äkbäz**	**käbäz**
103	y	2	= **kiç.**	= **kiçä:**
103	y	5	**käçük**	**käçüg'**
103	a	10	**kädkizmäk**	**kädkirmäk**
104	a	5	**kälkim**	**kälkin**
105	y	5	**kämici**	**kâmiçi**
105	a	14	**Känç oġlan**	**känç oġlan**
106	y	14	TT. T· 13.	TT. I. 13;
106	y	14	;55.	Wind. 250, 34.
106	a	10	**kärgäklıġ**	**kärgäklig**
106	a	9	620, 4.	620, 8.
106	a	5	Seleng	Selenga
106	a	1	**Kärlik**	**Kärik**
107	y	10	= **kerpiç**	Kerpiç
107	y	10	**kärtkünç**	**kärtgünç**
107	y	13	**krtkünmäk**	**kärtkünmäk**
107	y	14	**krtü**	**kärtü**
107	y	15	**krü**	**kärü**
107	y	16	**käsk**	**käsäk**
107	a	11	Ufaklamak	Ufalamak
110	y	1	Alt. Gr.	Alt. Gr. 314.
110	y	6	950, 34;	250, 34:

110	a 10	**Kininät**	**kinintä**
111	y 10	**kintrik**	**kintik**
111	y 10	TT. TT. VII	TT. VII.
111	a 11	**kirläşmak**	**kirläşmäk**
111	a 2	29, 101.	29, 11.
112	a 14	TT. 8, 26.	TT. I. 8, 26;
113	a 8	TT. VII. VIII.	TT. VIII.
114	y 5	TT. 16, 129	TT. III. 16, 129.
114	y 11	**kögür**	**Kögür**
126	a 7	**körkdaş**	**körkdäş**
118	y 6	**kösämak**	**kösämäk**
118	y 10	III. 34, 1.	III, 34, 13.
118	y 11	**koşitmäk**	**köşitmäk**
118	a 2	603, 0;	603, 9;
120	y 1	UT. I.	TT. I.
120	y 6	TT. IX. 14.	TT. IX. 41.
120	a 2	**Kügör**	**Kügär**
122	a 2	162, 3;	102, 3;
124	y 2	Wig. 10.	Uig – Wb. 14;
124	y 9	**küçüş**	**küşüş.**
124	a 9	**= kü**	**= külüg**
124	a 8	kendisi	kendini
125	y 3	**küzänçük**	**Küzänçük**
125	y 4	**Küzät**	**küzät**
125	y 11	USp. 285	U. I. 6, 15.
125	a 14	TT. 12,	TT. I. 12, 126.
125	a 5	TT. VII. 13;	TT. VII, 36, 13;
125	a 2	H. I. 12, 3.	H. I. 12, 131.
125	a 1	H. I. 12, 13.	H. I. 12, 156.
126	y 15	**ladhra**	**lodhra**
126	a 10	33, 5	23, 5.
127	y 10	**Mithuma**	**mithuna**
127	y 12	IV. 10, 31.	TT. IV. 10, 31.
127	y 13	**muḫaraurab**	**maḫaraurab**
127	a 11	**maḫaragi**	**maḫoragi**
127	a 11	342.	432.
128	y 6	U. 37, 55.	U. II. 37, 55.
123	y 10	TT. VII. 47, 74;	U. II. 47, 74;
128	y 15	**Mar**	**mar**
128	y 15	Man. I. 28, 20	Man. I. 28, 20.

128	a	6	III. 39, 22.	U. III. 39, 22.
128	a	5	**Māyika**	**mayika**
128	a	2	**mayḳ. amaḳ**	**mayaḳamaḳ**
12	y	5	Man. I. 36, 6	
129	y	6	**Mängä-aş**	Mäng-aş
129	y	7	**mângi**	**mängi**
130	y	6	H. I. 16, 1	H. I. 10, 1
131	y	2	H. I. 7, 89.	H. I. 8, 89.
132	y	10	TT. VI. 93.	TT. VIII. 93.
132	y	11	TT. III. 23, 23;	TT. II. 16, 24;
133	y	9	TT. III. 16, 64;	TT. III. 10, 64;
134	a	2	USt. 1956, 22;	USt. 196, 22;
134	y	12	**ɯürän**	**mürän**
138	y	9	I. 15, 201.	TT. I. 15, 201.
140	y	13	**Oḳşaɯaḳ**	**okşamaḳ**
143	a	6	**osḳuzdaçı**	**osḳurdaçı**
143	a	1	TM. IV. 252, 63.	TM. IV. 253, 63.
144	y	1	dardağan	darmadağın
144	y	8	II. 9, 4.	U. II. 9, 4.
145	y	12	P. B. 6, 2;	P. P. 6, 2;
145	a	7	U. II. 28, 14	U. II. 23, 14
146	a	3	Man. I. I. 15,	2. Man. I. 15, 2.
146	y	5	TT. V. 26, 100.	TT. V. 26, 110.
148	y	10	**ögrüuçülänmäk**	**ögrünçülänmäk**
148	a	7	**Ogürdäy**	**Ögüdäy**
148	a	1	**ögürmäk**	**ögürtmäk**
156	y	5	IV. 5, 38.	IV. s, 38.
156	y	7	TT. III. 14, 161.	TT. III. 14, 101.
156	a	10	Man. I. 13.	M. I. 13, 13.
157	a	12	TT. VII. 95.	TT. VIII. 95.
158	y	1	TT· 12, 55.	TT. 12, 25.
158	a	11	**Burhan.**	= **burhan.**
158	a	8	U. TT. IV. 28, 3.	U. IV. 28, 3.
162	a	4	**ḳalım**	**Ḳalım**
164	y	1	Man. III. 11, 12.	Man. III. 11, 12.
166	y	1	TT. IV. I. 11,	TT. I. 11,
167	y	2	**Ḳara**	**ḳara**
167	y	3	**budum**'la	**budun'**la
167	a	11	P. P. 59, 5.	P. P. 39, 5.
167	a	8	15; Hüen. 16, 185.	16; Hüen. 15, 185.

169	y	4	III. 14, 6.	III. 14, 106.
169	a	4	**ḳasmıḳ**	**Ḳasmıḳ**
170	y	14	UI. 10, 59;	III. 10, 59;
170	y	15	Uih-Wb. 30.	Uig-Wb. 30.
170	a	6	USp. 279.	= **ḳatmaḳ:** USp. 279.
170	a	5	Molov. 4, 12.	Malov. 4, 12.
171	y	5	**ḳataḳlanmaḳ:**	**ḳataġlanmaḳ:**
171	y	7	**ḳatuġlanturmaḳ**	**ḳatıġlanturmaḳ**
171	y	13	TT. VIII.	TT. VII.
171	a	15	Suv. 608, 20.	Suv. 9, 23.
171	a	8	**ḳatġu**	**ḳatḳu**
171	a	7	**ḳaturmaḳ**	**ḳatrunmaḳ**
171	a	5	TT. I. 12. 194	TT. I. 15, 194.
174	y	4	USp. 582.	USp. 282.
174	y	10	**ḳıfırḳanmaḳ**	**ḳıfırḳamaḳ**
174	y	10	**ḳıvırḳanmaḳ**	**ḳıvırḳamaḳ**
174	y	11	**ḳıvıraḳ**	**ḳıvraḳ**
174	a	4	**ḳılılıḳ**	**ḳılıḳ**
174	a	4	TT. VIII. 27, 22;	TT. VII. 27, 22;
174	a	2	Suv.	Suv. 134, 19.
175	y	7	Wind. 250, 53;	Wind. 250, 33;
175	y	11	**ḳımsız**	**ḳımız**
175	y	11	**kumsuz.**	= **ḳumuz.**
175	a	10	**ḳındırmaḳ**	**ḳındurmaḳ**
178	y	3	**Ḳıymtu**	**ḳıyımtu**
178	y	6	**Tayın**	**Toyın**
178	y	9	**ḳıyırḳalanmaḳ**	**ḳıyırḳaḳlanmaḳ**
178	y	9	İnd. 87.	İnd. 37.
178	y	13	TT. X. 58.	TT. X. 48.
178	y	14	TT. UII. 33, 16.	TT. VII. 33, 16.
178	a	2	**ḳızmaḳ**	**ḳıznaḳ**
179	y	8	**ḳabratmaḳ**	**ḳobratmaḳ**
179	y	8	Toplamak	Toplatmak
179	a	7	P. P. 62, 8.	P. P. 52, 8.
181	a	8	; 637, 4.	; 627, 4.
182	y	9	sofra	safra
182	y	14	**ḳorḳu**	**ḳorḳġu**
182	a	1	**ḳorḳusuz**	**ḳorsuz**
183	a	11	kotuz.	kotur.
184	a	6	**ḳötphala**	**ḳatphala**

184	a	2	**Ķubratmaķ**	**ķubratmaķ**
186	y	4	gunnmak	gunlamak
186	a	3	**kᶜanghevu**	**kᶜonghevu**
187	y	4	**ķumḫauçı**	**ķunḫauçı**
187	y	8	USt. 193, 16,	USt. 194, 16
187	a	12	Kurıltay.	Kurultay.
190	a	8	**ķuyķor**	**ķuyķa**
191	y	3	617, 7;	617, 6!
191	y	3	< Son.	Skr.
191	y	10	**räm**	**rām**
191	a	13	**Ratmadivi**	**Ratnadivi**
191	a	12	**Ratnaķuşpi**	**Ratnapuşpi**
191	a	11	=Skr. **ratnāsi**	< Skr. **ratnarāsi.**
191	a	8	**Ratnaķr**	**Ratnaķr**
191	a	5	**razurt**	**razvrt**
191	a	3	TT. V. II. 9, 7.	TT. VII. 9, 5.
195	a	1	**sançanaçavi**	**Sançanaçavi**
196	y	13	TT. VII. 9, 4	TT. VII. 9, 5
196	a	3	**sansar**	**Sansar**
199	a	5	**Sakins Ķara**	**Säkinç-Ķara**
201	y	1	**sarinmäk**	**särinmäk**
201	y	14	**säviġ/üg**	**sävig/üg**
203	y	5	**sıķdamaķ**	**sıķtamaķ**
203	y	13	U. II. 40, 167	U. II. 40, 107
203	a	3	H. I. 11, 154;	H. I. 12, 154;
207	y	4	**Sevinmek.**	**sävinmäk.**
209	y	3	**sazaķ**	**sozaķ**
209	y	10	Man. I. 19, 15.	Man. I. 9, 15.
214	y	12	II. 61. 10.	U.II. 61, 10.
214	y	12	=**söngüklük.**	= **söngüklüg.**
215	a	11	=**svaaḫ.**	= **svaḫa.**
216	y	1	**sāhbuhragān**	**şāhbuhragān**
217	y	14	**Şişmek:**	**şişmäk:**
217	a	12	**Silazin**	**Şilazin**
217	a	5	**Şişaki**	**şişaki**
223	a	12	Dikilmek	Didiklemek
223	a	3	şaşırmak:	şaşırmak: U. III. 72, 22.
225	y	13	TT. I. 11, 18.	TT. I. 11, 108.
225	y	14	TT. Pfahl. 22, 5.	Pfahl. 22, 5.
225	a	5	42.	42. = **tirazuķ.**

228	y	14	**tat**	**Tat**
229	y	6	12 li hayvan	12 hayvanlı Türk
231	a	2	Ulaştırmak.	Ulaştırtmak.
232	y	5	**täksinmak:**	**täksinmäk:**
232	y	7	**Tailäkdü**	**Täiläkdü**
233	y	6	**tamirci**	**tämirci**
238	y	9	'Talebe.	'Talebe' = **titsi.**
238	a	8	kurur	kusur
241	a	2	TT. VII. 99	TT. VIII. 99.
249	a	2	U. II. 47, 71.	U. II. 47, 74.
252	a	8	H. II. 32, 4.	H. II. 32, 5.
255	a	8	H. II. 32, 4.	H. II. 32, 5.
256	y	11	TT. VII. 100.	TT. VIII. 100.
257	y	7	Suv. 52-5-30.	Suv. 529-30.
260	y	1	**tüşmäk**	**tüşnäk**
260	y	1	TT. V. 26, 69	TT. V. 26, 99.
261	y	5	TT. VII. 101	TT. VIII. 101.
261	a	2	U. 56-57.	U. I. 56-57.
263	a	1	**uiğur**	**Uiğur**
266	y	8	Anlatmak	Anlamak
269	y	1	TT. VII. 2, 21.	TT. VII. 12, 21.
269	a	14	= **utaıma.**	utanma.
270	y	6	**Ujak**	**ujaḳ**
270	a	3	I. 41, 15.	41, 15.
272	a	14	**ülüglämäk**	**ülüglüg**
273	a	14	Kabarmak	Kabartmak
282	a	1	**Yalturmaḳ**	**Yalturġan**
282	a	1	USp. 275.	USp. 273.
286	y	12	**yaratıgiıġ**	**yaratıġlıġ**
287	a	1	**yarlıḳançuci**	**yarlıḳançuçı**
288	y	2	Sirke	Sikke
288	a	12	TT. TT. IX. 6, 29.	TT. IV. 6, 29.
289	a	12	Suv. 622,	Suv. 622, 6.
298	y	1	U. VI. 30, 52.	U. IV. 30, 52.
300	y	5	429, 6.	Suv. 429, 6.
300	a	7	= **yoga.**	= **Yoga.**
304	a	11	TT. VII. 104.	TT. VIII. 104.
304	a	2	TT. VII. 104.	TT. VII. 50, 68.